balade culte românești

«Cu *Baba-Cloanța* se întemeiază balada noastră cultă, de folclorică derivație, care are să continue cu Coșbuc și Iosif, fără depășirea modelului; chiar tiparul formal e găsit. Poema nu e întru nimic mai prejos de *Zburătorul* lui Heliade, ca realizare estetică și însemnătate istorică.»

ȘERBAN CIOCULESCU (1944)

«*Zburătorul* lui Heliade e o capodoperă de un evident specific național și în același timp de cea mai accesibilă universalitate. Efectul acesta e intrinsec, face parte din însăși substanța acestei poezii. Versul nu e cel popular, ci alexandrinul românesc de 14 silabe. Elementele de pitoresc exterior lipsesc cu desăvîrșire. Poetul mimează desăvîrșit gîndirea populară în mărturisirile fetei, respectîndu-i profunzimile, dar dezvoltîndu-i nuanțele cu toată elevația de pricepere a unui om hrănit cu lecturi din domeniul filozofiei și al psihologiei...»

OVIDIU PAPADIMA (1968)

LEI 5

editura minerva

774

balade culte românești

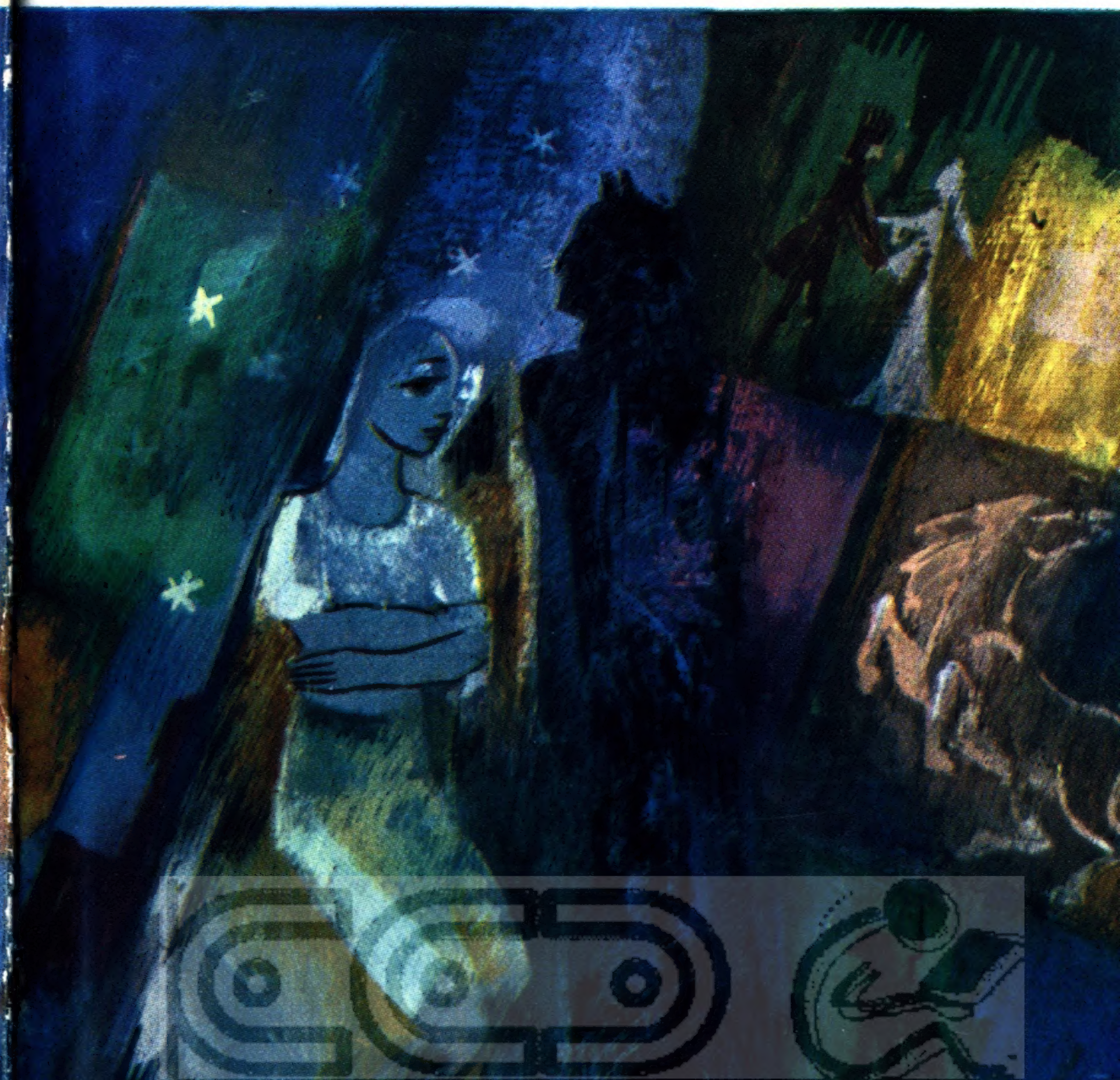

zburătorul

balade culte românești

Ilustrația copertei : *Florica Petrache Cercel*

zburătorul

balade culte românești

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ ȘI INTRODUCERE DE
IORDAN DATCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1973
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

INTRODUCERE

Balada are în literatura universală o evoluție multiseculară și se dovedește — literatura noastră contemporană stă mărturie — încă viabilă. La început a existat în strînsă relație cu muzica și dansul. Vechiul termen provensal *ballade*, provenit din latinescul *ballare*, însemna *a dansa*. Termenul a apărut pentru prima dată cu sensul său poetic la Adam de la Halle, truverul francez originar din Arras care a trăit în secolul XIII, autor de poezii de dragoste, cîntece studențești, rondeaux-uri, balade și jeux-partis-uri. Balada medievală a fost la început un poem liric popular oral, cu destinație coregrafică, și numai ulterior doar recitat. Asemenea mici creații au scris în secolele XIV—XV francezii Roman de Fauvel, Guillaume de Machaut, Eustache de Deschamps ș.a. Încă de la ei balada începe să capete funcție și atribute exclusive ale poeziei, nemaifiind cîntată ori dansată. În secolul al XV-lea scriu balade cu forme fixe A. Chartier, Fr. Villon și Cl. Marot. Ultimii care scriu balade cu forme fixe sînt La Fontaine, Th. de Banville și Fr. Coppée. Dată fiind preocuparea prea mare pentru construcția formală, tipul medieval de baladă a cedat treptat locul tipului romantic. Nici acest tip nu este scutit inițial de o anume structurare strofică.

Noul tip va fi cultivat de poeții englezi R. Burns, Th. Moore, W. Wordsworth, S. T. Coleridge și Oscar Wilde, de poeții germani G. A. Bürger, Fr. Schiller, J. W. Goethe și L. Uhland, de poetul francez V. Hugo. Dar chiar în cadrul unei singure literaturi, cum este cea franceză, balada lirică nu este invariabil una și aceeași. În literatura amintită balada a cunoscut numeroase forme, judecîndu-le pe acestea după extinderea poemelor, după numărul strofelor și al refrenelor, după o anume ritmică. Sînt citate[1], astfel, *balada străveche (la ballade primitive)*, ilustrată, printre alții, de Guillaume de Machaut, *mica baladă (la petite ballade)*, cu punctul ei maxim de înflorire în secolul al XV-lea, cînd sînt scrise baladele lui Fr. Villon, *marea baladă (la grande ballade)*, în care de asemenea se încadrează creații ale lui Fr. Villon, *cîntecul regal (le chant royal)*, în legătură cu care se citează mai ales creații ale lui Cl. Marot. Poeticile franceze mai trimit și la alte specii de balade, cum sînt *ballade laie* sau *layée*, *simple lai*, *ballade balladante*, aceasta definită în funcție de mișcarea ritmică asemănătoare cu aceea a vaporului *(„en forme de bateau, qui a le mouvement du bateau")* ori a clopotului cînd sună *(„qui a le mouvement des cloches")*, în sfîrșit, *le virelai* sau *chanson balladée* cu formele sale: *le double virelai*, *simple virelai*. Toate formele citate pînă acum s-au caracterizat prin preocuparea precumpănitoare pentru structură, pentru versificație, pentru dispunerea savantă a strofelor și refrenelor, pentru catrenul de adresare *(envoi)*. Pentru toate acestea, pentru manierismul ei, balada lirică, balada de tip sudic, a fost ridiculizată în secolul al XVII-lea de Boileau și Molière. Celălalt tip de baladă, romantic, nordic, a părăsit convențiile formale și a adop-

[1] Henri Morier, *Dictionnaire de poétique et de rhétorique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1961.

tat o formă liberă, o compoziție degajată de chingile baladei lirice. Și fondul a fost altul, în acord cu gusturile mișcării romantice care a dat un nou curs baladei, reformînd-o structural, îndreptînd-o spre motivele folclorice. Culegerea lui Tomas Percy, *Reliques of Ancient English Poetry* (1765), și a lui Herder, *Stimmen der Wölker in Liedern* (1779), au contribuit substanțial la noua orientare a baladei spre legendele și miturile populare cu imaginația lor prodigioasă, cu miraculosul, fantasticul, macabrul și demonicul lor. Balada devine o scurtă creație cu nucleu dramatic susținut de puține personaje, fantastice, mitice, istorice. Balada își apropie substanța unor mituri și legende, a basmelor și snoavelor chiar *(Balada maeștrilor* a lui Tudor Arghezi nu e construită pe altceva !), deosebindu-se însă de toate acestea. Cînd preia substanța unor legende, ca în cazul lui D. Bolintineanu, nu rămîne la ținuta statică, la modul explicativ, etiologic, ci îmbracă totul în formă dramatică. De aceea, baladele lui D. Bolintineanu au fost impropriu numite legende. Nu e singurul caz cînd găsim altceva sub o denumire dată de un scriitor. Iancu Văcărescu, care a scris la noi poate primele balade și a folosit poate tot primul denumirea speciei, și-a plasat sub capitolul balade și două satire. C. Stamati știa să facă deosebirea între cele două tipuri de balade de vreme ce sub titlul *Dragoș* adăuga : „baladă epică". N-au lipsit și propuneri ca balada să se numească romanță, ca în cazul lui Iosif Vulcan, care avansa aceasta în urma observației că multe balade conțin numeroase tirade lirice. Să amintim că la început, dată fiind interferența dintre cîntecele bătrînești și baladele culte, se creau și confuzii. Astfel, C. Negruzzi considera două creații proprii ale lui Gh. Asachi drept creații populare.

Cunoscîndu-se cele două tipuri de balade (liric și epic) și evoluția caleidoscopică a baladei românești, nu mai pot fi în întregime acceptate unele definiții de pînă acum. Una dintre ele consideră balada „poezie epică, pe su-

biecte diverse, valorificînd eroicul, fantasticul, legendarul" [1]. Trebuie însă să precizăm că multe balade moderne nu mai consideră ca obligații primordiale toate categoriile din definiția de mai sus. O altă definiție vede în baladă o „specie a poeziei epice, culte sau populare, narațiune a unor întîmplări din trecut, cu acțiune de mică întindere, personaje puține, intrigă simplă" [2]. Această definiție consideră ca trăsătură generală ancorarea baladei în trecut. Mulți baladiști s-au inspirat însă din contemporaneitatea lor. Tudor George, ca să ne rezumăm la un singur exemplu, scrie balade despre contemporanii săi. Balada lirică a fost însă mai precis definită de Radu Stanca : „o poezie lirică în care starea afectivă cîștigă un plus de semnificație prin utilizarea unui material artistic învecinat (dramaticul) " [3].

Diversele curente și școli literare au adăugat ideii de baladă trăsături noi, ceea ce a și ajutat la viabilitatea baladei însăși, care a părăsit tot mai mult elementele strict formale, cîștigînd în tensiune.

Avînd în vedere evoluția conceptului de baladă, definiția ei devine din ce în ce mai dificilă, fiecare epocă aducînd ceva nou, încît asistăm cînd la disoluția conceptului, cînd la resurecția lui pe coordonate noi.

★

Primele balade culte românești sînt scrise la sfîrșitul deceniului patru al secolului trecut, deși, dacă ar fi să ne însușim propunerea seducătoare a poetului Nichita Stănescu (*Cartea de recitire*, 1972, p. 31—33), ar trebui să fixăm apariția primei balade culte românești cu un

[1] *Mic dicționar enciclopedic*, Editura enciclopedică română, 1973, p. 88.
[2] Gh. Ghiță, C. Fierăscu, *Dicționar de terminologie poetică*, Ed. Ion Creangă, 1973, p. 166.
[3] Radu Stanca, *Resurecția baladei*, în *Revista Cercului literar de la Sibiu*, 1945, nr. 5.

secol mai înainte. Astfel, dacă am considera legenda nr. 20 din *O samă de cuvinte* de Ion Neculce drept prima baladă cultă românească, ne-am situa cronologic chiar înaintea volumului *Lyrical Ballads (Balade lirice)* publicat în 1798 de către poeții englezi S. T. Coleridge și W. Wordsworth. Dar această întîietate nu ne-am putea-o asigura decît printr-un artificiu, căci Nichita Stănescu cînd apreciază textul amintit drept „o capodoperă a poeziei noastre epice" are în vedere o reașezare tipografică a acestuia după ritmul său interior. Subscriind la aprecierea textului în cauză ca o „baladă modernă, demnă să figureze în cele mai zgîrcite antologii de poezie românească", nu putem să nu observăm că printr-o asemenea operație ni s-ar mai putea revela și alte surprize în literatura noastră veche și că, în cazul amintit, nu este vorba de o baladă propriu-zisă, creată adică în numele și cu conștiința existenței de sine stătătoare a speciei. Dar iată legenda culeasă și publicată de Neculce în deschiderea letopisețului său, pe care o dăm în dispunerea grafică sugerată de Nichita Stănescu :

Avînd Radul-vodă o fată din trupul lui,
să fie fugit cu o slugă,
ieșind pre o fereastră
din curțile domnești din cetatea
Hîrlăului.
Și s-au ascuns în codru.
Și au făcut Radul-vodă năvod de oameni
și au găsit-o în mijlocul codrului
la o fîntînă
ce se chema Fîntîna Cerbului,
lîngă podul de lut.
Deci pre slugă l-au omorît,
i-au tăiat capul,
iar pre dînsa au dat-o la călugărie,
de au călugărit-o.

Pentru scopurile noastre, operantă și reală nu poate fi decît cronologia care începe cu primele decenii ale secolului al XIX-lea, atunci cînd balada cultă se afirmă ca specie. Apărută în acest timp, ea va purta încă de la începuturile sale amprentele romantismului românesc, sub incidența căruia s-a născut. După cum se știe, romantismul românesc, asemenea celui răsăritean, este „pro-luminist, național, idealist, folclorizant, carbonar, militant"[1] și a îmbrățișat la noi o direcție democratică, luptătoare, făcîndu-se purtătorul marilor și nobilelor idei ale epocii : libertatea națională și socială, dreptatea și progresul. Mișcarea de renaștere națională impune cu vigoare acum în fața scriitorilor o seamă de comandamente, printre care un rol esențial avea îndreptarea interesului spre istoria națională, spre creațiile și limba poporului. În acest sens acționează M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Alecu Russo, Cezar Boliac ș.a. Îndemnurile lui Kogălniceanu ca literatura să reflecte tot mai amplu naționalitatea, sub toate laturile sale, și ca istoria românească să devină „cartea de căpetenie, să ne fie paladiul naționalității noastre"[2] au un ecou profund în conștiința și în operele contemporanilor ; un accent deosebit se pune deopotrivă pe nevoia reprezentării „duhului național", pe creațiile de preț ale poporului nostru ; sînt respinse împrumuturile abuzive și nejustificate, traducerile și localizările și se defrișează drumul pentru o creație artistică originală : „Istoria noastră are destule fapte eroice, frumoasele noastre țări sînt destul de mari, obiceiurile noastre sînt destul de pitorești și poetice, pentru ca să găsim și la noi sujeturi de scris,

[1] Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*, Ed. Minerva, 1972, p. 14.
[2] M. Kogălniceanu, *Introducție* la *Dacia literară*, tom. I, 1840.

fără să avem pentru aceasta trebuință să ne împrumutăm de la alte nații"[1].

În acest program de așezare a creației literare pe realitățile naționale intra și alcătuirea unei mitologii românești. M. Kogălniceanu a respins abuzul de mitologism clasicizant din literatura anilor 1830, în care eresurile și legendele românești nu-și aflau locul legitim : „Mitologia părăginită, afectația și concetele italienești era la modă ; la fieștecare rînd a compunerilor din vremea aceea nu găsești decît muze și iar muze, Apollon, Orfeos, Belona, cînd Mars, cînd Aris, Aheron, Dafnis, Tirsis și toți zeii din Olimp și Tartar".

Direcțiile amintite, deziderаtele formulate la adresa literaturii vremii își găsesc o împlinire și prin atenția de care se bucură din partea creatorilor balada, legenda și romanul istoric, ca specii care își trăgeau seva în chipul cel mai direct din mitologia națională, din tradițiile populare și din opera istoricilor de pînă atunci. Preocupați să demonstreze și prin literatură vechimea poporului român, originea sa romană și continuitatea neîntreruptă pe tărîmul carpato-dunărean, scriitorii de acum, ca și cei din secolul următor, pun în centrul baladei culte motive istorice și mitologice românești, istoria fiind privită tot mitologic. Gh. Asachi, unul dintre primii autori de balade culte și unul dintre primii cercetători și culegători ai poeziei populare românești — îmbinare de preocupări foarte semnificativă și cu reale consecințe asupra creației sale originale —, este preocupat să alcătuiască o mitologie românească cu zei autohtoni sălășluind pe muntele Pion (Ceahlău). Îl interesează miturile ontologice, miturile etnogenezei. Exemplu este în acest sens balada *Dochia și Traian* (1840), construită pe elemente fabuloase și istorice. Direcția națională din balada citată își găsește, cum era și firesc, un sincer susținător

[1] M. Kogălniceanu, *Introducție* la *Dacia literară*, tom I, 1840.

în M. Kogălniceanu: „În general, noi nu găsim decît laude pentru această scriere a d-lui Asachi. Tot este bun, frumos; sujetul, ideile, stilul; cu îndrăzneală putem zice că este una din producţiunile cele mai însemnate din anul acesta"[1].

C. Stamati este preocupat de asemenea de transpunerea epică a mitului despre „descălecat", despre întemeierea Moldovei. Fabulosul din *Dragoş* a putut fi realizat pe baza unei prolifice tradiţii populare. Balada de inspiraţie istorică alcătuieşte o secţiune de seamă, cu centrul de greutate în secolul al XIX-lea, dar cu prelungiri demne de remarcat şi în secolul următor. Amintim dintr-o listă ce s-ar putea mult îmbogăţi: Gh. Asachi *(Ştefan cel Mare înaintea Cetăţei Neamţu)*; V. Alecsandri *(Altarul Monastirei Putna* ş.a.); D. Bolintineanu *(Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare, Ştefan cel Mare şi maica sa, Mircea cel Mare şi solii, Mihai scăpînd stindardul, Visul lui Ştefan cel Mare, Ţepeş şi solii, Moartea lui Mihai Viteazul, Preda Buzescu, Mihai şi călăul, Mircea la bătălie)*; M. Eminescu, *Scrisoarea III* (bătălia de la Rovine); G. Coşbuc *(Paşa Hassan*; ş.a.); B. P. Hasdeu *(Ionaşcu-vodă, Vornicul Iancu Moţoc)*; T. Arghezi *(Balada Unirii)* ş.a. O bună parte din balada cultă românească stă parcă sub semnul invocaţiei vergiliene *arma virumque cano* (cînt bărbatul şi armele). Locuri proeminente în balada de acest tip ocupă, după cum se observă, marii făuritori de istorie: Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul, Mircea cel Mare, Vlad Ţepeş, precum şi ostaşii anonimi ai războaielor noastre pentru apărarea fiinţei naţionale.

În proximitatea acestui tip şi înrudit de aproape stă tipul baladelor închinate voinicilor şi haiducilor, secţiune care parcurge, de asemenea, întreaga evoluţie a genului la noi. Bogăţia acestui tip poate fi pusă în strînsă

[1] M. Kogălniceanu, *Critică. Dochia şi Traian*, în *Dacia literară*, 1840, tom. I, p. 272—296.

relaţie cu cîntecele bătrîneşti slăvind aceiaşi luptători. V. Alecsandri cîntă pe haiducul *Groza*, Gh. Baronzi (cu transcrieri aproape fidele unor variante populare), balade despre *Badea haiducul, Corbea haiducul* şi *Oprişan*, St. O. Iosif despre *Corbea* şi *Pintea* şi despre voinicii *Novac* şi *Gruia*. Mihnea Gheorghiu se inspiră din variantele olteneşti despre *Ion ăl Mare*.

O altă secţiune a baladei culte româneşti, şi ea foarte în spiritul viziunii romantice, apelează la eresurile populare, la acea lume fantastică a ielelor, zburătorilor şi a fantomelor, ce se „desfăşoară" într-un decor terifiant, producător de fior (fiorul fiind o cerinţă romantică). Aici se înscriu trei dintre primele balade româneşti: *Peaza rea, Peaza bună* şi *Ielele*, tustrele scrise de Iancu Văcărescu către anul 1840. În prima sînt prezentate, la nivel folcloric, efectele nefaste ale soartei imprevizibile Straniul este potenţat de prezenţa unei groteşti vrăjitoare. Replică la balada amintită, *Peaza bună* sugerează ideea că viaţa îşi are şi faţete optimiste favorizate de momente benefice. În *Ielele*, cea mai reuşită baladă a lui Iancu Văcărescu, urîtul, macabrul, latura terifiantă sînt realizate cu largi disponibilităţi poetice. Balada *Ielele* însă face loc şi unor inserţii lirice prin care poetul satirizează moravurile decăzute, vizează pe purtătorii de condei din vremea sa. De altfel, în evoluţia genului la noi, unele balade împrumută mijloacele satirei, altele pe ale parodiei. Să amintim doar *Balada maeştrilor*, de Tudor Arghezi.

Prin *Balada Zburătorul* (1844), I. Heliade- Rădulescu dă una din capodoperele genului. În concepţia populară, zburătorul este figura mitică producătoare a crizei puberale. Mitul a reţinut atenţia poeţilor C. Stamati, C. Negruzzi, C. Boliac, M. Eminescu, T. Arghezi. Heliade tratează motivul în spirit clasic. Sparge desfăşurarea epică propriu-zisă, prin plasarea unui impresionant tablou rustic crepuscular, unul din cele mai de seamă pasteluri

din literatura noastră, apreciat de G. Călinescu ca „grandios, sălbatic, cu priveliști agreste, în pastă grea, incendiată“[1]. I. Pillat recunoaște în această baladă unul din cele mai fericite cazuri de creatoare substanțiere a unui mit popular, balada așezîndu-se la izvoarele liricii noastre culte moderne: „Cea mai bună pildă ne-o dă *Zburătorul* lui Heliade, despre care îndrăznim să spunem că e actul de naștere al liricii moderne române, tocmai fiindcă reușește să contopească într-un tot armonios și într-o formă estetică valabilă și astăzi datini și credințe străvechi ale poporului nostru cu sentimente permanente și adînci omenești. Poezia mai e interesantă și prin faptul că motivul luat din folclor al zburătorului păstrează într-o epocă romantică un caracter realist netăgăduit“[2].

Am amintit de mitul etnogenezei, apoi de al zburătorului. Tot de extracție folclorică este și mitul jertfei zidirii, cu o largă difuziune pe cele mai diverse meridiane, dar cu întruchipări artistice remarcabile doar în literaturile populare balcanice, între care balada noastră despre Meșterul Manole deține un loc estetic privilegiat. Se știe că V. Alecsandri este cel care publică prima variantă populară. Prima formă cultă a mitului o dă însă Cezar Boliac în *Meșterul Manole*, în care se îndepărtează, parțial, de la modelul popular, fapt pentru care a fost dezavuat de unii contemporani. Motivul jertfei zidirii cunoaște în literatura noastră cultă o serie de realizări, în special în teatru și în lirică, mai puțin în baladă, la titlul lui C. Boliac nemaiputîndu-se alătura decît foarte puține.

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Fundația pentru literatură și artă, 1941, p. 144.

[2] Ion Pillat, *Aportul folclorului în poezia nouă românească*, în *Tradiție și literatură*, București, Casa școalelor, 1943, p. 55—70.

Un alt mit al baladei populare este acela al morții-nuntă. Necunoscători ai realității noastre folclorice au crezut că *Miorița* este o creație a lui V. Alecsandri, punct de vedere infirmat de cercetări erudite. În cadrul baladei culte, V. Alecsandri nu este prezent cu *Miorița*, baladă populară cu peste 900 variante cunoscute pînă acum, ci cu *Baba Cloanța*, *Noaptea sfîntului Andrei* și cu *Andrii Popa*, fiecare dintre ele constituindu-se ca piloni ai baladei culte românești. Șerban Cioculescu relevă calitățile de seamă ale baladei despre iubirea femeii bătrîne pentru un tînăr, calități conferite de strălucita tratare în cadrele atmosferei folclorice: „Cu *Baba Cloanța* se întemeiază balada noastră cultă, de folclorică derivație, care are să continue cu Coșbuc și Iosif, fără depășirea modelului; chiar tiparul formal e găsit. Poema nu e întru nimic mai prejos de *Zburătorul* lui Heliade, ca realizare estetică și însemnătate istorică“[1]. Și Paul Zarifopol este înclinat să creadă că tot Alecsandri se află, cu o baladă cultă, la începuturile poeziei noastre moderne, nu însă cu *Baba Cloanța*, ci cu *Andrii Popa*, pe care o crede prima poezie modernă citabilă integral: „Dacă ar fi să pomenesc o bucată *întreagă* (subl. aut.) care să o putem așeza pe cea dintîi foaie a poeziei românești moderne, aș numi balada *Andrii Popa* a lui Alecsandri... În 19 strofe, datate din 1843, de la Ocna, tonul și ritmul popular ni se arată pentru întîia oară asimilate de un poet artist cu un gust deplin sigur de sine...“[2] Baladiștii români de început dovedesc preocupare deci nu numai pentru o tematică specifică, ci în același timp pentru făurirea unui cît mai adecvat tip de baladă cultă, un tip a cărui geneză se află în cîntecele bătrînești seculare. Acestea, prin motivele, limba și versificația lor, vor da nota originală, distinctă a baladei culte românești,

[1] Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, *Istoria literaturii române moderne*, București, 1944, p. 91.

[2] Paul Zarifopol, *Pentru arta literară*, ed. îngr. și st. introd. de Al. Săndulescu, Ed. Minerva, 1971, II, p. 79.

o baladă cu nucleu conflictual (istoric ori mitic popular) narat cu tensiune, cu continuitate a mişcării, a duratei, cu imaginaţie prodigioasă, cu evenimente neprevăzute, în care miraculosul, fabulosul, macabrul deţin un rol important. Tipul acesta corespundea în acelaşi timp, în plan universal, celui nordic, apărut spre sfîrşitul secolului al XVIII-lea în Anglia şi cultivat de baladişti din această ţară (Chatterton, Wordsworth, Coleridge, Walter Scott, Southey), de cei germani (Bürger, Uhland, Schiller, Wieland) şi francezi (în special V. Hugo). Momentul istoric în care apare balada cultă la noi, tradiţiile folclorului nostru, în speţă ale cîntecelor bătrîneşti, orientarea generală a literaturii momentului şi preocupările ei determină opţiunea baladei culte româneşti pentru tipul nordic al baladei, nu pentru cel trubaduresc, sudic, cu o mai veche existenţă şi cu formă fixă, cu 3 sau 5 cuplete urmate de refrene. Numărul versurilor din cuplete şi refrene cunoaşte oscilaţii de la poet la poet. Eustache Dechamps scrie balade de 6, 8, 9 şi 10 versuri în cuplet. Două balade de Fr. Villon — *Ballade des dames du temps jadis* şi *Ballade que Villon fit à la requeste de sa mère* — au o structură diferită: prima are 8 versuri în strofă, iar a doua 10 versuri. Clement Marot are balade cu 11 ori 12 versuri în cuplet. Numărul cupletelor nu este nici el acelaşi.

Momentul istoric a impus deci o baladă românească alimentată din miturile naţionale. Trăsăturile specifice se vor colora prin aportul, diferenţiat de la scriitor la scriitor, al romantismului european.

Alături de balada cu subiecte naţionale stă balada fantastică, macabră, cu subiecte exotice, orientale. Ea se întîlneşte la Bolintineanu, la Al. Sihleanu, la G. Baronzi, la M. Zamphirescu şi la alţi romantici. Al. Sihleanu scrie balade de tip byronian, cu strigoi damnaţi, cu lupte înverşunate, cu răzbunări *(Păgînul şi creştina)*. G. Baronzi introduce în baladele de inspiraţie elină şi orientală titani, bucefali, tigri. M. Zamphirescu scrie balade pline de sarcasm, sumbre: *Balada dracului, Balada nebunilor*, balade cu strigoi, cu sinistre castele ale morţii. Cunoştea baladele lui Schiller, Uhland şi Heine. G. Coşbuc va scrie şi el multe balade cu subiecte gotice, arabe, indiene, greco-latine. Autori de balade mai puţin însemnaţi, ca Iacob Negruzzi, explorează subiecte orientale, cu califi din Bagdad care cad în luptă privind spre iubită. Dar cînd este încadrată în mişcarea romantică, balada noastră cultă şi în genere poezia română este apropiată pe bună dreptate de balada franceză şi de cea germană. Din balada franceză avem se pare şi primele traduceri mai sistematice. Ne gîndim la traducerile făcute de C. Negruzzi din baladele lui V. Hugo, 15 la număr, şi publicate de Negruzzi în 1839 şi 1841, apoi în volum în 1845, toate traduse cu posibilităţi remarcabile pentru epocă şi cu dorinţa traducătorului de a fi cît mai fidel originalelor.

Balada germană[1] şi reprezentanţii ei au însă un rol mai activ, judecînd după mai frecventa lor invocare şi după orientarea generală a romanticilor noştri. Johann Gottfried Herder este amintit şi de poeţii culţi şi de folclorişti fiindcă a fost teoretician al culturilor naţionale, al diversităţii literaturilor naţionale. Cunoştea operele lui Ossian, eddele scandinave şi relicvele lui Percy. Pe baza lor a elaborat conceptul de *Volkslied* (cîntec popular). Poezia populară, în concepţia sa, este naivă, măreaţă, plină de forţă şi ritm, de o deosebită plasticitate, infuzată puternic de sentiment. Orientarea dată de Herder va influenţa dezvoltarea poeziei lui Goethe. Un alt nume citat de multe ori în legătură cu balada românească este August Bürger, socotit părintele baladei germane. Influenţat de culegerea *Reliques of Ancient En-*

[1] Fritz Martini, *Istoria literaturii germane*, Bucureşti, Ed. Univers, 1972.

glish Poetry, publicată de Percy în 1765, scrie o serie de balade cu substrat folcloric, balade foarte cunoscute și la noi, în special *Lenore (1774)* — a cărei traducere a intenționat-o și Eminescu, după cum ne dovedește o strofă aflată în manuscrisele sale — și *Das Lied vom braven Mann* și *Der wilde Jäger*. Ludwig Uhland este cunoscut la noi cu *Blestemul bardului (Das Sängers Fluch)*, tradusă de V. Pogor în 1867, de Scheletti în 1868, ultimul fiind poreclit pentru aceasta „Uhland al României". Tot el va mai traduce din Goethe *(Regele din Thule, Craiul codrului, Pescarul)*, din Heine *(Grenadirii)* și din Schiller. Gr. H. Grandea traduce și el, în 1868, *Regele in Thule* de Goethe. Bune tălmăciri din romanticii germani avea să dea în secolul nostru St. O. Iosif, care traduce din Bürger *(Lenore)*, Heine *(Grenadirii, Cavalerul Olaf și Loreley)*, Schiller *(Mănușa)*, Uhland *(Blestemul bardului)*, Ed. Mörike *(Dunărea)* și August von Platen *(Cel din urmă oaspete)*. M. R. Paraschivescu ne va apropia (în *Cîntice țigănești*, 1941) balada iberică a lui Federico Garcia Lorca din *Romancero gitan*, iar Romulus Vulpescu ne-a dat excelente traduceri din baladele lui Fr. Villon.

Anumite modele, cadre, metode și procedee ale romantismului francez și german, ale romantismului european în genere, se regăsesc, în proporții variabile, și în opera baladiștilor români, a poeților în genere. Fenomenul nu este caracteristic doar dezvoltării baladei culte românești ; astfel, istoria literară germană nu ezită să recunoască influența baladelor engleze asupra formării baladei germane.

S-a recunoscut în special că baladele lui Bürger au oferit sugestii unor autori de balade ca Asachi, Bolintineanu, Iosif ș.a. Balada *Lenore* a lui Bürger a fost tradusă de mai multe ori în secolul trecut, dar și în secolul nostru (Iorgu G. Toma, de exemplu, dădea o nouă traducere a celebrei balade în *Viața românească*, I, 1906, nr. 6, august, p. 366—372). *Lenore* se spune că ar fi modelul multelor cavalcade din baladele românești : *Turnul lui But* de Gh. Asachi, *Mihnea și baba* de D. Bolintineanu ș.a. Galopade febrile întîlnim însă și la G. Baronzi *(Corbea haiducul)*, G. Coșbuc *(Pașa Hassan, Ștefăniță-Vodă)*, Radu Stanca *(Cavalcadă)*.

Mihnea și baba, publicată într-o primă elaborare în 1845, este o capodoperă în care macabrul, demonicul, tenebrosul cunosc o plastică realizare cu ajutorul elementelor împrumutate fantasticului folcloric românesc. Bolintineanu duce pe culmi poetice armonia imitativă încercată cu succes încă de Iancu Văcărescu în *Ielele*. G. Călinescu remarca în *Mihnea și baba* „virtuozitatea onomatopeică, ușurința de a aduna laolaltă, fără a face versul silnic, cu folosirea chiar a cacofoniei, toate zgomotele cu putință, tropotul, fîșiitul, sforăitul, hohotul, bubuirea, într-o febră nebună, cu o orchestrație de tipul Berlioz, aproape genială" [1].

Întîlnită și la alți romantici străini (Goethe, Musset, Th. Gautier), cavalcada este însă realizată în baladele românești cu mijloace poetice originale. „Elementul fantastic din *Mihnea și baba* de Bolintineanu — observa N. I. Popa referindu-se în același timp și la alte tratări creatoare în balada românească — nu reia cavalcada fantomatică din *Lenore* a lui Bürger, legendă răspîndită și la noi. Poezia se inspiră din mitologia românească și folosește eresurile și mijloacele de expresie populare, la care adaugă o adevărată virtuozitate în versificație, ritm și muzică. Legendele istorice ale lui Bolintineanu și Alecsandri urmează filonul istoric cultivat de romanticii francezi, dar cu gîndul de a valorifica prin poezia cultă

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, 1941, p. 224.

tradiţii naţionale privitoare la eroi intraţi în legendă"[1]. După acelaşi cercetător, *Zburătorul* lui Heliade aduce o notă particulară în poezia romantică europeană: „Erotica paşoptistă îmbogăţeşte chiar poezia romanticilor francezi, cu tradiţia folclorică... Peste tot, iubirea desfăşurată în cadrul unei naturi prietene presupune o contopire organică între om şi natură, după exemplul mişcător al poeziei populare"[2].

Fără să refuze contactul cu poezia universală, balada cultă românească va continua să se consolideze, să-şi facă tot mai marcate liniile originalităţii. Este foarte semnificativă observaţia pe care a făcut-o Şerban Cioculescu în legătură cu *Balada vechii spelunci* a lui Al. Philippide. Balada, spune criticul, are o atmosferă poescă şi e străbătută de un duh baudelairian, însă prezenţa autorului *Florilor răului* este „difuză, fără să mai fie vorba de influenţă". Alături de alte creaţii ale lui Al. Philippide, *Balada vechii spelunci* ar fi plăcut şi marelui poet francez[3].

După G. Coşbuc (al cărui volum *Balade şi idile* — 1893 cunoaşte pînă în 1945 circa 25 de ediţii[4]) şi după St. O.

[1] şi [2] N. I. Popa, *Romantismul francez şi romantismul românesc*, în vol. *Romantismul românesc şi romantismul european*, Bucureşti, Societatea de ştiinţe filologice din Republica Socialistă România, 1970, p. 99—109.

[3] Şerban Cioculescu, *Al. Philippide, Visuri în vuietul vremii* în *Aspecte literare contemporane*, Ed. Minerva, 1972, p. 89.

[4] Aportul lui G. Coşbuc la dezvoltarea baladei româneşti a fost de mai multe ori subliniat. I. Trivale, într-un articol din 1916 consacrat intrării poetului în Academia Română, relevă originalitatea baladei coşbuciene. Tînărul critic e dispus chiar să-l plaseze pe Coşbuc deasupra tuturor predecesorilor care ilustraseră balada noastră cultă: „Şi balada îl are stăpîn tot pe Coşbuc. Prin vioiciunea energică a mişcării epice şi realitatea plastică a tablourilor, *El Zorab* şi *Moartea lui Fulger* au lăsat în umbră şi pe *Groza* şi mai ales legendele cam dezlînate şi dulcegi ale lui Alecsandri" (I. Trivale, *Cronici literare*,

Iosif, care-şi publică baladele între anii 1898—1903, secolul XX înscrie la noi printre însemnaţii autori de balade pe G. Topîrceanu, T. Arghezi, Ion Barbu, V. Eftimiu, Adrian Maniu, Al. Philippide, V. Voiculescu, Lucian Blaga, Horia Furtună, M. R. Paraschivescu, primii doi dovedind preocuparea baladescă cea mai amplă. Scriu acum balade şi alţi poeţi, de mai mică anvergură: Artur Enăşescu, Cincinat Pavelescu, G. Murnu, G. Gregorian, G. Tutoveanu, E. Ştefănescu-Est, N. Budurescu; poeţi, după cum se ştie, de diferite orientări, semnificativ rămînînd faptul că balada cultă străbate, mai intens ori mai palid, prin toate straturile poeziei româneşti, din toate epocile.

Începînd cu sfîrşitul primului deceniu al secolului actual apar baladele lui G. Topîrceanu: *Noapte de mai* (1910), *Balada chiriaşului grăbit* (1910), *Balada popii din Rudeni* (1911), *Balada călătorului* (1914), *Balada morţii* (1918), *Balada munţilor* (1919), *Balada unui greier mic* (1925). Sînt creaţii ale unui poet inteligent, cerebral, de un „clasicism estetic"[1], ale unui poet care primeşte bune aprecieri din partea criticii chiar pentru balade pe care autorul le preţuia sau avea să le preţuiască mai puţin, ca *Balada chiriaşului grăbit*, elogiată de M. Dragomirescu: „Ca şi mai toate bucăţile publicate de acest poet la rubrica «Cronica veselă» a revistei ieşene, această poezie revelă un real talent, care, deşi ca formă purcede de la A. Mirea, mai cu seamă în ce priveşte unele procedeuri stilistice, menite să sublinieze acelaşi umor rece şi scînteietor, totuşi, atît prin naturalul limbii, cît şi, mai cu

ediţie îngrijită şi prefaţă de Margareta Feraru, Ed. Minerva, 1971, p. 345). Vladimir Streinu subliniază rezultatele poetice însemnate ale lui G. Coşbuc în prospectarea tărîmului legendei şi mitului popular, cu valorile lor specific naţionale: „Vîrsta baladică a sufletului românesc, la nici un poet n-o găsim săpată într-un material mai rezistent decît la George Coşbuc" *(Clasicii noştri*, Casa şcoalelor, 1943).

[1] M. Ralea, *G. Topîrceanu*, în vol. *Scrieri din trecut. În literatură*, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1957, p. 59—63.

seamă, prin duioşia tainică, cu care dă o adîncime neobişnuită umorului său, este un talent de sine stătător şi merită să fie socotit ca un nou izvor de poezie românească".[1] Asupra baladei următoare s-au exprimat două personalităţi de seamă, una a poeziei şi alta a criticii. Ion Barbu îi scria astfel lui G. Topîrceanu la 21 noiembrie 1921, din Göttingen : „Pe deasupra brutalităţilor şi dulcegăriilor semănătoriste şi de-a curmezişul importurilor de poezie străină, dumneavoastră aţi zărit şi alergat la adevăratul izvor al simţirii valahe : umorul şi dragostea pentru lucrurile umile"[2]. G. Călinescu subliniază calităţile pastelistice, excelentul tablou hibernal din aceeaşi *Baladă a popii din Rudeni* : „Nu cea mai bună, dar cea mai lustruită, cu un aer nemişcat de dioramă, ca scenele de iarnă din pictura olandeză, este *Balada popii din Rudeni*, remarcabilă prin acelaşi mister al singurătăţii"[3]. Critica a fost însă unanimă în recunoaşterea *Baladei morţii* drept capodopera lui G. Topîrceanu şi una din cele mai realizate balade româneşti. Axată pe tema reintrării prin extincţie a omului în ciclul naturii, cu vizibile ecouri ale *Mioriţei*, din care nu reţine fabulaţia ci generalitatea temei, precum şi cadenţele şi prozodia cîntecului bătrînesc, *Balada morţii* impune prin simplitatea gravă.

În cadrul poeziei lui Ion Barbu, una a lirismului pur, o poezie antidiscursivă, abstractizată, de factură mallarméană, ciclul baladesc fantastic semnifică o faţetă nu mai puţin valoroasă, fiindcă, deşi construită pe folclorul urban, pe pitorescul folcloric, antonpannesc, nu se îndepărtează de rigorile versului sublimat, aspirînd şi reuşind să ofere şi acum esenţe. Balada *Riga Crypto şi lapona Enigel* (1924) — concepută ca un cîntec spus de un menestrel „la spar-

[1], [2] Cf. G. Topîrceanu, *Scrieri alese*, I, ediţie îngrijită, cu note, comentarii, tabel cronologic şi bibliografic de Al. Săndulescu, Editura Minerva, 1970, p. 357—358.
[3] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, 1941, p. 745.

tul nunţii, în cămară" — comunică drama determinată de neaderenţa laponei Enigel, pornită cu renii mai spre sud, la iubirea ce i-o mărturiseşte „regele-ciupercă", fixat de destin în „pat de rîu şi-n humă unsă", în „somn fraged şi răcoare". Simbolicul răspuns al laponei, de o impecabilă muzicalitate, dă glas irepresibilei ei propensiuni solare.

Baladescul arghezian debutează cu ciclul *Flori de mucigai*, afirmare tot mai plenară a originalităţii creaţiei argheziene. *Pui de găi, Ucigă-l toaca, La popice, Sici, bei* — „un fel de balade profane"[1] — sînt piesele de rezistenţă, care aduc eroi demitizaţi, cu limbaj argotic, burlesc, un limbaj suburban, însă învestit de marele magician al verbului cu surprinzătoare virtuţi poetice. Piesele amintite se mai impun printr-o savantă ştiinţă a compunerii imaginilor, a tramei anecdotice. T. Arghezi creează balade pînă în ultimii ani ai evoluţiei sale poetice.

Cînticele ţigăneşti ale lui M. R. Paraschivescu — volum apărut în 1941 şi îmbogăţit ulterior cu încă 11 piese — aduc în cadrele genului lumea baladei de mahala, a romanţei, a cîntecului lăutăresc. În limbaj argotic, pitoresc, ne este prezentată o lume boemă şi suferindă, o lume a cărei ultimă raţiune pare a fi senzualismul neînfrînat, în numele căruia au loc cele mai multe drame. O lume violentă, dar capabilă în acelaşi timp de gînduri şi gesturi incredibil de pure, o lume a fanţilor de Obor, care prin transfigurare poetică dobîndeşte atribute generalumane. Plasate în tradiţia poeziei de inimă albastră (Văcăreşti, Conachi, Anton Pann, T. Arghezi), cînticele gitane ale lui M. R. Paraschivescu, cu puncte de plecare în cele similare ale lui Federico Garcia Lorca, dar cu substanţiale, originale sporuri şi viziuni personale, au avut — să nu uităm anul în care apar! — şi un marcat sens protestatar.

[1] Dumitru Micu, *Tudor Arghezi*, Editura Albatros, 1969.

În anul în care-și publica volumul de „cîntice țigănești" M. R. Paraschivescu, scrie primele sale balade Șt. Aug. Doinaș, unul dintre membrii Cercului literar de la Sibiu [1], grupare literară căreia i se datorește un moment cu totul remarcabil în evoluția genului. Cu Cercul de la Sibiu înregistrăm, după știința noastră, primul articol teoretic în întregime dedicat reîntoarcerii la un gen pe care mulți îl considerau perimat, articol programatic cu reale consecințe asupra destinului baladei culte a momentului, îndrumată nu spre balada populară, ci spre cea cultă, universală și românească. *Resurecția baladei,* articolul semnat de Radu Stanca *(Revista Cercului literar,* nr. 5, mai 1945), venea din partea unui poet neoromantic, cu o marcată nostalgie a romantismului. Mișcarea baladistă a fost favorizată de frecventarea de către cerchiști a poeziei romantice germane (în baladele lui Șt. Aug. Doinaș înregistrăm însă și elemente ale simbolismului francez), dar s-a înscris ca o reacție la o serie de fenomene poetice locale. Baladiștii de la Sibiu resping anacronismele sămănătoriste și poporaniste, pășunismul, cît și excesele puriste ale poe-

[1] În legătură cu teoria baladei a Cercului literar de la Sibiu și cu creația baladescă a membrilor săi, a se consulta Cornel Regman, *Ștefan Aug. Doinaș, Omul cu compasul* și *Radu Stanca și măștile,* în *Cărți, autori, tendințe,* E.P.L., 1967 ; I. Negoițescu, *Poezia lui Radu Stanca,* în *Însemnări critice,* Ed. Dacia, Cluj, 1970 ; N. Balotă, *Un prinț al baladei* (Radu Stanca) și *Cercul literar — Poezia și arta poetică,* în *Labirint,* Ed. Eminescu, 1970 ; Ștefan Aug. Doinaș, *Radu Stanca și formele baladescului,* în *Lampa lui Diogene,* Ed. Eminescu, 1970 ; I. Negoițescu, *Radu Stanca și simetriile ; Lirismul purității și al eșecului* (Ioanichie Olteanu) ; *Un poet plutonic : Ștefan Aug. Doinaș ;* Virgil Nemoianu, *Patru trepte ale baladei,* în *Calmul valorilor,* Ed. Dacia, Cluj, 1971 ; Ștefan Aug. Doinaș, *Poeziile mele vor să spună ceva,* în *Viața românească,* XXV (1972), nr. 12, p. 71—81 ; Al. Piru, *Poezia lui Radu Stanca,* în *Ramuri,* anul X, nr. 5 (107), 15 mai 1973, p. 11 ; M. Nițescu, *Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș,* în vol. *Între Scylla și Charybda,* Buc., Cartea Românească, 1973.

ziei epocii, o poezie care refuza orice inserție de anecdotic, deci nega implicit îndreptățirea narațiunii, a conținutului de idei. Asemenea poezie apare cerchiștilor sibieni ca devitalizată, ruptă de viață, de semnificațiile ce le implică o poezie majoră, semnificații mitice, magice, eroice, morale, toate cerute imperios de o estetică axiologică. Deși se revendică de la tradițiile majore ale literaturii române și universale, propovăduitorii resurecției baladei nu fac aceasta de pe poziții tradiționaliste, ale unui epic triumfător, ci din punctul de vedere al unui lirism adevărat, complex, lirism care nu poate ieși decît îmbogățit din aliajul cu epicul și dramaticul, cu narativul. Se vede deci că ei investesc balada cu noi virtuți și îi asigură un spor poetic. Însăși viziunea asupra baladei este una nouă, nemaifiind vorba de baladă doar, ci de noțiunea mai largă de baladesc. Baladescul se exprimă, în concepția lui Radu Stanca, în mai multe tipuri : lamentația baladescă, legenda sau eposul, balada propriu-zisă. Noțiunea este mult cuprinzătoare, ea avînd în vedere și „baladele" eminesciene, în fond niște ample poeme romantice. În tipurile amintite, liricul și epicul se îmbină în proporții diferite : lamentația baladescă este străbătută în mai mare măsură de lirism, în timp ce balada propriu-zisă aduce în prim plan anecdota și personajele. Poeții de la Sibiu sînt convinși că resurecția propusă are ca efect o fuziune a valorilor, cu rezultate constructive asupra lirismului modern ; în nici un caz ei nu admit că ar fi vorba de „un atac adus chiagului imponderabil al liricului, ci tocmai o nouă emancipare a esențialului împotriva neantului, a substanței împotriva haosului".

Radu Stanca, talent polivalent, creează balade cu motive din surse livrești (clasice și romantice), cărora le extrage tîlcuri surprinzătoare. Scrie balade alegoric-metaforice, care pun în evidență un dar deosebit al fabulației, o știință impecabilă a compunerii decorului, a multiplelor planuri și ipostaze, a „măștilor" de care vorbește Cornel

Regman. Scrie lamentații (*Nocturnă*, *Lamentația Ioanei d'Arc pe rug*, *Un cneaz valah la porțile Sibiului*, *Lamentația poetului pentru iubita sa* ș.a.), legende (*Buffalo Bill*, *Regele visător*, *Trenul fantomă*, *Fata cu vioara* ș.a.) și balade propriu-zise (*Liliacul*, *Coșmarul tiranului*, *Sfatul țării*, *Domnița blestemată*, *Infidelul*, *Cea mai frumoasă floare*, *Capul de fată*, *Pajul cu păr de aur*, *Mică baladă de dragoste*, *Răzbunarea șarpelui*, *Balada lacrimei de aur*).

Întinsa cultură favorizează baladelor lui Șt. Augustin Doinaș o foarte deschisă arie de simboluri și motive. În baladele sale clasico-romantice apelează la date din Platon, Herodot, Plutarh, însă nu respinge, spre exemplu, sugestiile artelor moderne : balada *Sf. Gheorghe cel fals*, mărturisește poetul, este un ecou al filmului *Les visiteurs du Soir* al lui *Marcel Carné*. Dimensiunea majoră a baladelor sale este recunoscută a fi subtilitatea cu care știe să extragă din datele existențiale ori din motivele magice și mitice, potențate fabulos, „situații-simbol", metafore capabile să configureze o „vîrstă cosmică". Ioanichie Olteanu, cu un superior simț poetic (aliaj de ironie, sarcasm, parodie dar și ingenuitate abil mascată), dă un exemplu grăitor pentru modul cum poate fi dominat discursivul, prozaismul. *Balada insucceselor*, *Balada soțului înșelat*, *Pățania teologului cu arborele*, *Balada sinucigașului*, *Balada înecaților* ș.a. sînt „balade fantastic-ironice, de un mare rafinament verbal și intelectual" și vădind „corespondențe cu cele mai moderne atitudini lirice de azi". I. Negoițescu scrie antibalade, balade ironice, publicate în *Vremea*.

Baladele poeților amintiți încep să fie scrise ori publicate din anul 1941, înainte de lansarea manifestului baladesc, și continuă și în deceniul șase. Șt. Aug. Doinaș scrie balade pînă în 1958.

În deceniile cinci și șase scriu balade Mihai Beniuc, Mihu Dragomir, Dan Deșliu. Cunoaște, alături de baladă, o reală prezență poemul epic prin T. Arghezi, E. Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Maria Banuș, Mihu Dragomir, V. Porumbacu, Al. Andrițoiu, Ion Brad ș.a. Un mod baladesc este cultivat aproape la nivelul întregii literaturi a epocii[1]. Literatura acestor decenii se angajează să prezinte complexitatea realității revoluționare a societății noastre în plin avînt constructiv, să surprindă și să ajute la consolidarea conștiinței noi a făuritorilor evului socialist. Preponderența realului, a faptelor contemporane nu exclude din literatura epocii, ci implică în mod firesc și evocarea faptelor memorabile ale predecesorilor întru idealuri, a luptelor care au contribuit la profilarea noii lumi, lupte mai îndepărtate ori mai apropiate. M. Beniuc cîntă pe intratul în legendă Horia, eroul transilvan (*Chivără roșie*). Mihnea Gheorghiu dă o serie de balade de inspirație istorică, de la daci pînă la haiduci și pînă mai încoace (*Poveste de demult*, *Iordache de la Neamț*, *Mitropolitul Antim Ivireanu*, *1821*, *primăvara*, *Ion ăl Mare* ș.a.). Luptele muncitorești fac obiectul tot mai stăruitor al baladelor și poemelor : M. Beniuc evocă eroicele lupte ale ceferiștilor de la Grivița (*Balada anului 1933*), ca și Victor Tulbure. D. Corbea se îndreaptă spre muncitorii abatajelor (*Cei patru mineri*). I. Brad evocă tragicele întîmplări din timpul celui de-al doilea război mondial (*Balada împușcaților*).

Balada face însă loc în tot mai mare măsură reflectării evenimentelor istorice ale contemporaneității, ale revoluției triumfătoare : naționalizarea (M. Dragomir : *Balada lui 11 iunie 1948*), transformarea agriculturii și noua conștiință a țărănimii (Dan Deșliu : *Lazăr de la Rusca* ; Mihu Dragomir : *Baladă despre Drăgan* ; Ion Brad : *Balada unui plugar și a unei foi de hîrtie* și *Balada testamentului*), electrificarea (Ion Brad : *Balada luminii*).

---

[1] I. Oprișan, *Sub semnul baladescului*, în *Temelii folclorice și orizont european în literatura română*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1971, p. 359—393.

Afirmarea exagerată a exclusivei îndreptățiri a epicului, precum și înțelegerea denaturată, improprie, a reflectării realității (opera de artă era concepută ca reflectare exactă, nemediată artistic, reportericească a realului obiectiv, în contradicție deci cu menirea limbajului poetic, aceea de sublimare, de recreare, de viziune personală a scriitorului asupra obiectului său de meditație) au dus la rezultate mai puțin fericite în balada cultă a anilor la care ne referim. Nu puține balade sînt, din cauzele semnalate, citabile doar ca piese istorico-documentare. Și aceasta fiindcă ele au confundat poezia cu epicul, au fost construite la modul discursiv, retoric, anecdotic, prozaic, folclorizant. Propensiunea lăudabilă pentru aspectele realului n-a fost tradusă poetic, fapt pentru care multe versificări baladești au rămas în zona didacticului. Se poate spune că unele balade năzuiau să se confunde cu reportajul, rămînînd în zona umbrită, fără longevitate artistică, a realului netransfigurat. Și ar fi fost de examinat multe exemple de baladiști care, chiar cînd și-au propus să reflecte zonele realului, chiar cele mai acuzate de prozaism, au știut să le încarce de vibrație. Apelul la folclor, un apel obedient, n-a putut nici el, cum era și firesc, să salveze în vreun fel producțiile care mizau pe citatul folcloric, pe folosirea facilă a rimelor poeziei populare, pe preluarea termenilor dialectali. La unii poeți, ca M. Beniuc, efortul de particularizare a baladei este exprimat și teoretic.

Să amintim și un filon al baladei culte în care poeții noștri scrutează fenomene ale lumii contemporane, se solidarizează cu lupta pentru eliberarea omenirii. Radu Boureanu scrie o patetică *Baladă pentru mamele lumii*, M. R. Paraschivescu, într-o creație din epoca rezistenței, *Balada păguboșilor*, se adresează unei spețe *„Internațională și interastrală, / Mai permanentă și mai eternă decît / Soarele și Luna, Buda, Brahma, Ammon, Iahvèh sau Allàh. / Tagma din care cu siguranță fac parte / Toți îngerii și proorocii văzuți și nevăzuți, / Maiakovski și alții ca el, / Demiurgi și eroi fără moarte, / Prin voia cărora pămîntul și lumea în cosmicul inel / Vor merge mereu mai departe.“* Geo Dumitrescu scrie *Balada corăbiilor de piatră* (vol. *Aventuri lirice*, 1963) în care glorifică lupta de eliberare a poporului cubanez, dusă împotriva celor numiți metaforic „cangurii“ invadatori.

În deceniile șapte și opt devine tot mai marcată orientarea baladei noastre spre tratarea lirică modernă a unor simboluri, se resimte deci renunțarea la spectacularul exterior, neasimilat. Sînt concludente în acest sens baladele scrise de Tudor George, Ion Gheorghe, Vasile Nicolescu, Leonid Dimov, Romulus Vulpescu, Mircea Ivănescu. Unul din cele mai originale volume de versuri tipărește acum Tudor George, *Baladele singaporene* (1970), cînt polifonic, „frescă evasi-villonescă“ închinată unei generații spirituale, enoriașilor boemi — văzuți în dimensiuni legendare — ai crîșmei „Singapore“, poeți și artiști *(„Prea puri la suflet și la minți prea puri“)*, esteți rafinați, cinstitori ai unor înaintași de la care se reclamă : Villon, Baudelaire, Rimbaud, Apollinaire, Jary, Miró, Kandinski, Mondrian, Paul Klee. Creația baladescă a lui Tudor George își asimilase mai înainte legende *(Legenda cerbului, Legenda broaștei țestoase)* și basme *(Neptun petrece)*. Ștefan Aug. Doinaș remarca în volumul *Balade (1967)* puterea imaginativă a lui T. George, performanțele sale în realizarea de „adevărate cascade de viziuni, în care un suflu inepuizabil se conjugă cu un mare rafinament vizual și acustic“. Note inedite aduce baladei culte românești Ion Gheorghe în volumele *Cariatida, Zoosofia*, ambele din 1967, și în *Megalitice* (1972). „*Megaliticele* — spune N. Manolescu — sînt, în majoritate, niște balade originale și pline de forță, care exaltă fondul primar și rural al sensibilității noastre. Tradiționalismul de culoare expresionistă al lui Ion Gheorghe face apel la imaginația populară, la marile mituri cosmice, la vechile ritualuri religioase, spre a descrie muncile și zilele satului. Poetul e un Hesiod mai puțin sistematic,

însă mai capabil de metafore învîrtoşate care ne vorbesc de o seminţie de giganţi ce a păstrat contactul primitiv cu forţele oculte din univers şi-şi ciopleşte în piatră ori lemn chipurile zeităţilor ei misterioase."[1]

Din acest scurt excurs asupra baladei culte româneşti, sperăm să se degaje, măcar sugerate, notele definitorii ale genului, factorii de unitate, aspectele esenţiale. Acestea sînt conferite, în plan general, de înseşi caracterele specifice ale literaturii române în ansamblu, semnalate de Tudor Vianu[2]. Amintim pe cele mai importante : caracterul militant, naţional şi social, caracterul popular, contactul cu sursele populare, sentimentul naturii. Avînd aceste trăsături particularizatoare, încadrîndu-se deci în universul specific al literaturii române, e firesc să spunem că balada cultă românească — dincolo de unele similitudini, ori chiar împrumuturi din balada universală — îşi are un ferm sistem intern de relaţii, în funcţie de care trebuie, în primul rînd, apreciată. Astfel, fără a intra în detalii, caracterul militant, naţional şi social al literaturii române se face din plin resimţit în balada de inspiraţie istorică, ce cunoaşte o lungă serie. Apare firească deci stăruinţa mai multor poeţi în zona aceloraşi motive, uneori înregistrîndu-se şi reluări. D. Bolintineanu preia, cu un spor poetic vizibil, motivul întoarcerii lui Ştefan cel Mare la Cetatea Neamţ, cînd primeşte celebrul răspuns al mamei sale, motiv care fusese tratat mai întîi de Gh. Asachi. Alt aspect care se impune în profilul baladei culte de la noi este apelul, pe întregul parcurs al genului, la creaţia populară ; se impune însă distincţia că n-au fost prospectate invariabil aceleaşi filoane. Ion Barbu, de pildă, n-are aplecare spre balada haiducească, ci spre folclorul suprarealist. Dar chiar cînd doi poeţi transsubstanţiază acelaşi filon (T. Arghezi şi M. R. Paraschivescu — balada urbană, cîntecul de lume), rezultatele sînt sensibil altele. Balada noastră cultă a beneficiat de cele mai noi achiziţii ale poeziei moderne, ale poeziei simboliste, expresioniste ; unele balade — ale poeţilor Cercului literar de la Sibiu — ar putea figura ca piese de seamă ale literaturii de avangardă. În dezvoltarea progresivă a genului, unele creaţii s-au constituit, prin autoritatea lor artistică, în repere, în modele incitante, în puncte de referinţă, nu însă în norme convenţionale, nivelatoare, în dogme, ci în structuri artistice distincte, care vădesc că balada cultă românească n-a cunoscut o simplă evoluţie, ci o metamorfozare poetică, modelele dînd curs procesului creator, nu subsumărilor. S-a spus că balada *Sora şi hoţul* a lui V. Alecsandri a anticipat unele direcţii ale poeziei eminesciene. De altfel, cum se ştie, autorul *Luceafărului* nutrea o simpatie deosebită pentru bardul de la Mirceşti, din creaţia căruia recita pasionat, în epoca Blajului, balada *Andrii-Popa*. Despre baladele istorice ale lui D. Bolintineanu acelaşi Eminescu spunea că „sînt oglinzi de aur ale trecutului". G. Coşbuc datorează, într-o însemnată măsură, orientarea spre balada istorică şi folclorică înaintaşilor V. Alecsandri, D. Bolintineanu şi B. P. Hasdeu Ecouri din baladele lui Alecsandri se resimt pînă la G. Topîrceanu şi mai încoace. Reflexe din *Baba-Cloanţa* au fost recunoscute în *Balada iernii* ; dar nu numai baladele lui Alecsandri îşi trimit unde spre baladescul lui Topîrceanu, ci şi pastelurile, în paginile remarcabile din baladele naturiste de genul *Baladei iernii*. O continuitate a baladei culte româneşti se resimte şi în versificaţie, în prozodie. În acest sens, I. Negoiţescu recunoştea prelungirea sonurilor coşbuciene pînă la poeţi moderni : „Şi cum ar exista baladescul lui Ion Barbu sau al lui Radu Stanca, fără cadenţele atît de lirice, fără muzica pe care o în-

[1] N. Manolescu, *Un poet expresionist*, în *România literară*, VI (1973), nr. 4, p. 9.

[2] Tudor Vianu, *Asupra caracterelor specifice ale literaturii române*, în *Studii de literatură română*, E.D.P., 1965, p. 545—559.

cearcă versul românesc în *Nunta Zamfirei ?*" [1] Afirmația nu trebuie însă absolutizată. Balada cultă românească se îndepărtează de multe ori de versificația de tip Bolintineanu și Coșbuc, încercînd cu bune rezultate versul liber și aducînd în acest sens noutăți, ca în unele balade ale lui Adrian Maniu, la care s-a referit Vladimir Streinu[2]: „Poezii ca *Balade, Balada spînzuratului* și *Vînătoarea mistică* (*Flacăra*, nr. 28, 29—30, 1916) reprezintă ce a putut da mai bun nu numai poetul antiacademic, dar și întreagă acea perioadă de poezie nouă dintre 1910 și 1916, fiind în același timp exemple de verslibrism armonios și expresiv." O evoluție se vede și în liricizarea baladei, proces ce va atinge un moment important prin baladiștii de la Sibiu, dar care începuse cu mult timp înainte, el fiind constatabil la D. Bolintineanu și la G. Coșbuc, precum și la alții.

Balada cultă românească, prezentă și astăzi în creația multor poeți, poate înlesni — prin nu puținele ei creații de excepție, apărute în decurs de peste o sută și treizeci de ani de existență a speciei, prin evoluția ei caleidoscopică, adică diversă și complexă, prin contribuția adusă la edificarea ei de creatori de diferite orientări poetice — un examen poetic concludent pentru itinerarul parcurs atît de specie, cît și de întreaga poezie românească. Goethe spusese că printr-un florilegiu de balade ar putea preda întreaga poetică. Operația e perfect posibilă — sperăm ca selecția propusă de noi s-o faciliteze — și printr-o secțiune în balada cultă românească.

IORDAN DATCU

[1] I. Negoițescu, *Însemnări critice*, Ed. „Dacia", Cluj, 1970 p. 53.

[2] *Versificația modernă*, E.P.L., 1966, p. 238.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Florilegiul de față este conceput a oferi o imagine istorică și valorică a dezvoltării baladei culte românești de la începuturile ei pînă astăzi.

În acest volum figurează nu numai poeți care au cultivat cu consecvență și în exclusivitate balada, numărul lor fiind relativ scăzut, ci și autori marcanți care au scris cîte o baladă ori două, demne însă de interes. Dintre aceștia din urmă menționăm numele poeților : Gr. Alexandrescu, O. Goga, G. Bacovia, I. Pillat, Perpessicius, I. Vinea, Ionel Teodoreanu, B. Fundoianu, Vl. Streinu, Maria Banuș, Nina Cassian, Ben. Corlaciu ș.a.

Avînd în vedere criteriul valoric și ponderea volumului de față, n-am selectat balade semnate de C. D. Aricescu, N. Rucăreanu, G. Tăutu, Ion Bârseanu, G. Tutoveanu, G. Murnu și mulți alții.

Poeții contemporani care scriu și balade, în afară de cei la care ne-am oprit în această antologie, sînt desigur și ei cu mult mai numeroși. Unii scriu însă „cvasi-balade", „balade ambigue", „mici balade", „subiecte de balade", cum și le denumesc de altfel singuri. Am considerat oportun să apelăm doar la puține asemenea creații, și aceasta pentru a sugera cele mai noi aspecte ale evoluției baladei.

Antologia noastră cuprinde balade epice și balade lirice, corespunzînd, cu mutații sensibile însă, unei tipologii uni-

versale, care le împarte în nordice și sudice. Cunoscîndu-se lipsa de consecvență a genurilor, alcătuirea lor atît pe baza purității, cît și a complexității, nu e deloc ușor să se spună cu maximă exactitate care sînt total epice și care sînt integral lirice. Baladele unor poeți români au spart cadrele consacrate, ele conjugă mai multe proprietăți ale discursului poetic. Selecția noastră a dorit să sugereze că balada cultă românească își are epoci distincte de evoluție, varietate tipologică, nuanțe tematice și stilistice, linii directoare, multiple relații, puncte de incidență cu balada și cu poezia universală. Ne-a stat permanent în atenție dorința de a sublinia, cu exemple concludente, cum a răspuns balada românească, în diferitele ei etape, imperativelor complexe. Credem, astfel, că am reușit să evidențiem, printre altele, puternicul filon patriotic care străbate specia de care ne ocupăm.

N-am grupat piesele antologate după criterii severe și rigide, în ultimă instanță subiective ; am preferat dispunerea autorilor după anul de naștere.

Am folosit denumirea de „baladă cultă“ atît în titlul antologiei, cît și în introducere pentru a elimina de la început vreo eventuală confundare cu cîntecele bătrînești, care încă de la V. Alecsandri se numesc tot balade.

Toate textele apar integral, cu excepția fragmentului din *Scrisoarea III* de M. Eminescu. Am aplicat normele ortografice în vigoare. Volumul se încheie cu un indice de autori și de titluri.

I. D.

Vînt veșnic răsună
prin cetini de zadă.
Purces-am în lume
pe punți de baladă.

. . . .

Răni ducem — izvoare
deschise subt haină.
Sporim nesfîrșirea
c-un cîntec, c-o taină.

LUCIAN BLAGA

Gh. Asachi *(1788—1869)*

DOCHIA ȘI TRAIAN

Sub muntele Pion, în Moldova

I

Între Piatra Detunată
Ș-al Sahastrului Picior,
Vezi o stîncă ce-au fost fată
De un mare domnitor.
Acolo de rea furtună
E lacașul cel cumplit,
Unde vulturul răsună
Al său cîntec amorțit.
Acea doamnă e Dochie,
Zece oi, a ei popor,
Ea domnează-n vizunie
Preste turme și păstori.

II

La frumsețe și la minte
Nici o giună-i samana,
Vrednică de-a ei părinte,
De Deceval, ea era.
Dar cînd Dacia-au împilat-o
Fiiul Romei cel mărit,
Pre cel care-ar fi scapat-o
De-a iubi a giuruit.

Traian vede astă zînă ;
Deşi e învingător,
Frumuseţii ei se-nchină,
Se subgiugă de amor.

III

Împăratu-n van cată
Pe Dochia-mblînzi ;
Văzînd patria ferecată,
Ea se-ndeamnă a fugi.
Prin a codrului potică
Ea ascunde al ei trai,
Acea doamnă tinerică
Turma paşte peste plai.
A ei haină aurită
O preface în şăiag,
Tronu-i iarba înverzită,
Schiptru-i este un toiag.

IV

Traian vine-n astă ţară,
Şi de-a birui deprins
Spre Dochia cea fugară
Acum mîna a întins.
Atunci ea, cu grai ferbinte,
„Zamolxis, o, zeu, striga,
Te giur pe al meu părinte,
Astăzi rog nu mă lăsa !"
Cînd întinde a sa mînă
Ca s-o strîngă-n braţ Traian,
De-al ei zeu scutita zînă
Se preface-n bolovan.

V

El petroasa ei icoană
Nu-ncetează a iubi ;
Pre ea pune-a sa coroană,
Nici se poate despărţi.
Acea piatră chiar vioaie
De-aburi copere-a ei sin,
Din a ei plîns naşte ploaie,
Tunet din al ei suspin.
O ursită-o priveghează
Şi Dochia deseori
Preste nouri luminează
Ca o stea pentru păstori.

1840

Dochia şi Traian dupre zicerile populare a românilor, în itinerarul muntelui Pionul, Iaşi, 1840

ŞTEFAN CEL MARE ÎNAINTEA CETĂŢEI NEAMŢU

În cetatea părăsită, care de pe munte
Cătră nouri încă-nalţă o căruntă frunte,
Unde trecătoriul ş-astăzi cu respect se-nchină,
A domnit odinioară vechea eroină ;
Pe-atuncea se lupta păstorul moldovan } *Bis*
Şi ţara-şi apăra chiar ca un aprod oştean !

Ea avea un fiu puternic, Ştefan i-a fost nume,
Prin acest domn strălucit-au patria noastră-n lume ;

Patruzeci de biruințe lauda-i adunasă,
Dar o zi schimbîndă soarta, el învins rămasă,
Deşi luptase atunci păstorul moldovan
Şi țara-şi apăra chiar ca un aprod oştean ! } Bis

De mii cete fioroase patria a fost călcată
Şi de sînge a ei țărînă era adăpată ;
Monastiri, cetăți şi sate fumegau aprinse,
Cu bătrîni, gemeau şi fete în obeze strînse.
Dar nenvins era păstorul moldovan,
Că țara-şi apăra chiar ca un aprod oştean ! } Bis

Încruntat ca leul, Ştefan, voind să răzbune,
Înc-o dată pre oştenii merge să adune ;
Mai întăi însă pre muma va să-mbrățoşeze
Şi pre fiul său de bine vra să cuvinteze.
Că pe atunci a fost oricare moldovan,
Duios părinte, fiu, barbat şi aprod oştean ! } Bis

Cînd de zi se luminase, cu a lui putere,
La cetate Ştefan vine şi intrare cere ;
Dar Elena, inimoasă, de pe muri i zice :
„Fără triumf să nu intre fiul meu aice !"
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost şi la femei, ca la aprozi, d-oştean ! } Bis

„Fiule, întăia oară te văd fără vîntă ;
Totdeauna tu învins-ai cu dreptate sfîntă !
Eu nu pot astăzi deschide a cetăței poarte,
Pe eroi în cîmp aşteaptă glorie sau moarte !"
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost şi la femei, ca la aprozi, d-oştean ! } Bis

„Mergi, adună a ta oaste, zboară spre peire,
În a ta virtute patria afle mîntuire ;
Asta-i singura dorință, voia maicei tale,
De-i cădea, şi eu urma-voi pe a morței cale !"
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost şi la femei, ca la aprozi, d-oştean ! } Bis

Ştefan, răzbătut la suflet, pre ai săi adună,
Se repede ca fortuna, ca un fulger tună ;
Duşmanii, uimiți de spaimă, luptă, dar nu scapă,
Şi pe țara mîntuită cu-a lor sînge-adapă !
C-atunce se lupta păstorul moldovan
Şi țara-şi mîntuia, ca un erou oştean ! } Bis

Spicuitorul moldoromân, partea a IV-a,
octombrie-decembrie 1841.

TURNUL LUI BUT

Pe muntele Pion

Imitație

Între toată romănime,
Mai frumos şi milian,
Mai puternic n-a fost nime
Decît Butul moldovan,
Că, oştean şi vînător,
Fericit fu şi-n amor.

Iacă buciumul d-aramă,
Ce-n Suceav-a răsunat,
La resbel pe junii cheamă

Către țărmul departat,
C-Alexandru domnitor
Dă Poloniei agiutor.

Dar cu Butu-i logodită
Fiia a lui domnitor,
De el Ana despărțită
Suspina-va de amor;
Butu-i dă parola sa
C-a veni ș-o va lua.

Doamna, plină d-umilință,
Giuruirea i-au păstrat,
Dar amantul o credință
Pentru alta au uitat.
Cine calcă-al său cuvînt
N-are pace în mormînt.

Oastea de la țări streine
De un an s-au înturnat,
Însă Butu nu mai vine;
Aleu, poate-au răposat!
Doamno,-i timp de măritat,
De giunia ta-i pacat!

Vai de har, de sănătate,
Ca stele ochii sănini,
De-a lor lacrimi neuscate
Turbure-s amu fîntîni,
Că un altu pețitor
Mîna-i cere și amor.

Toți boierii vin din țară
Și un prinț cu svita sa;
Ana plînge în camară
Că pe But nu poate-uita;
Popa mîine va serba
Și pe doamna-a cununa.

Zice doamna credincioasă:
„Nu merg la altarul sfînt
Și voi fi mult mai voioasă,
De m-or duce la mormînt.
Dacă Butu nu e viu,
Patul nunțe-i un secriu."

Însă-n ziua de urgie,
Are multe doctorii
O bătrînă, care știe
Și descînteci face mii.
Hîrca veche, pe ascuns,
Duce doamnei cest răspuns:

„S-alungi popa și pe mire,
Va veni azi Butul tău;
În ursita-i mîntuire,
Ea va drege precum vreu;
De la crivăț, de la-apus,
Bune farmeci ț-am adus.

De la codru buruiene,
Iarba zînei de la Prut,
De la vultur două pene,

Iar tu, doamno, de-a lui But,
Te rog, părul ca să-mi dai,
Ce de suveniru-l ai.

Din păr şerpe vom forma,
Două inel-oi împreuna,
Din mic deget sînge-i da
Şi pre şerpe voi giura,
Cu inel oi descînta,
Va veni şi te-a lua."

Doamna-n hircă se încrede
Şi se-mplîntă în pacat,
Butu-ascultă, el purcede
De la ţărinos palat,
Nu cum mersă la război,
Doamno, oare nu-i strigoi!

În somn toată curtea zace;
Doamna-i trează; au sosit
Miazănoapte, paza tace;
Pas de cal s-au auzit,
Iar dulăul priceput,
Ce urla, se făcu mut.

Poarta curţei se deschide;
Printre păzitorii mii,
Nu-s ce umblă, o deschide
Şi închide uşe trii;
Iată-l în alb îmbrăcat
Pe-aşternut s-au aşezat.

Trece clipa cea duioasă,
Calul rînchează mereu;
„Rămîi, Ano, sănătoasă,
Că m-aşteaptă roibul meu,
Au cu mine vei veni
Ş-a mea purure vei fi."

Luna luce, Butul fuge
Preste munte, prin hîrtop,
Vîntul şuieră şi muge,
Roibul sare în galop,
Ş-amu-i duce p-amîndoi,
Doamno, oare nu-i strigoi!

Printre plaiuri, căi secrete,
Trec la codru şi s-aud
Gemînd bufnele spăriete,
Mereu urlă lupul crud;
Din tunerec ochii săi
Luminează ca scîntei.

„Din ceri luna-amuşi s-a trece,
Roibul meu, hai în galop!
Nouă măguri şi stînci zece
Avem încă ş-un hîrtop.
Nouă rîuri a sălta,
Păn' cucoşul va cînta."

„Unde mergem?" Unde? — Acasă,
Chiar pe culmea lui Pion;
Rareori omul pe-aici pasă,

Lîngă a Dochiei tron,
Unde turnul meu va sta,
Ce-n veci nume-mi va purta.“

„Dulce-odor, ah, calul ţine,
Că de spaimă abia şed !“
„Pe şea pune ambe mîne,
Dar în dreapta ta ce văd ?“
„Testamentul cel sfinţit,
Care popa-au dăruit.“

„Calul nu-mi stă aşa-n pripă,
Că în fugă este-acum,
Testamentul dă-l în ripă,
Ţine-te, c-avem rău drum !“
Roibul, parcă uşurat,
Prăjini zece a saltat.

Preste lacuri şi pîraie
Trec mînaţi d-un rece vînt ;
Ici, colo, cîte-o vapaie
Saltă d-un pe alt mormînt,
Şi pe drumul zburători
Petrec mirii călători.

„Stă, ascultă-mi a mea rugă,
De om cale nu-i aici !“
„Calea-i bună pentru fugă,
Urmă nu-i pintre potici ;
Pedeştri oaspeţi aici nu-s,
Că-i duc alţii tot pe sus.

Răsăritul se înfoacă,
Roibule, hai în galop !
Păn'va bate popa-n toacă
Avem încă un hîrtop,
Piatra Teiul a ura
Păn' cocoşul va cînta.“

„Ah, iubite, frîul strînge ;
Sărind calul acel rîu,
De o stîncă mă va frînge !“
„Ce-ţi atîrnă de la brîu ?“
„Sînt metanii de la schit,
Ce-un sahastru-au dăruit !“

„Ce metanii fioroase,
Că a roibului ochi scot.
Vezi cum tremuru-l răzbate !
Deci aruncă-le de tot !“
Roibu-atunci pe munte-nalt
Ia o milă într-un salt.

„Cele pietre ce să fie,
Cele cruci şi săpături ?“
„Nu sînt cruci, ce e tărie
Curţei mele dimpregiur ;
Pre zid dacă vom sui,
Calea-n veci vom mîntui.“

„Ce-ai stătut, o, dulce-odoare ?
Roua m-a muiet de tot ;
Răce-i vîntul chiar la zoare,

Să-ți urmez de-amu nu pot:
Tremură soția ta,
Copere-mă c-o manta !“

„Dulce doamno, iacă-ndată
Eu voi pune pe-al tău sin
A me frunte înfocată,
Ce mă arde ca venin.
De ea piatra s-a-ncălzi,
Doar ceva m-oi răcori.

Ce colană-i ferecată ?“
„Crucea care mam-au dat !“
„Crucea-mpunge ca săgeata,
Fruntea me a încruntat ;
Să nu pați de ea și tu,
Crucea leapăd-o de-amu !“

Căzînd, peri acea cruce,
Butul doamna-n braț a strîns,
Cel ce mînă, cel ce duce,
D-un foc vînăt s-a aprins.
Roibul hohot d-om a dat
Ș-încă-o stîncă a saltat.

A Dochiei piatra tună
Și cocoșul a cîntat ;
Din Hang clopotul răsună,
Cînd săhastrul a tocat,

Iar cu discul strălucit
Soarele au răsărit.

Dimineață, cînd să vie
Sîntul popa la palat
Să serbeze cununie,
A perit doamna din pat !
Pre Pion turnul lui But
De atuncea s-a văzut !

Apare mai întîi în *Lupta moldovenilor cu cavalerii crucieri la anul 1423 și descrierea tablonului litografiat ce o înfățișează*, Iași, 1845, p. 9—12. Dăm însă textul din *Culegere de poezii*, II, Iași, 1854, p. 198—205.

Iancu Văcărescu (1792—1863)

PEAZĂ REA

De peze bune, de peze rele
Multe-auzisem poveşti, momele;
Le credeam glume, care spun unii.
Zîmbeam în gîndu-mi, ziceam : nebunii!
Cum e putinţă un om să crează
Că ce se-ntîmplă vine din pează ?
Ca basnu peaza despreţuisem,
D-orce-ntîmplare cuvînt găsisem.

Făcînd odată călătorie,
Chemat de cină, la o moşie,
Mînaşu-mi, nu ştiu, pe drum ce vede !
Văz că opreşte, pierit se crede !
Îşi bate pieptu, fruntea îşi bate !
În grab' trăsura din cale-abate,
Mereu creştinu făcîndu-şi cruce,
Ca fulger iute p-alt loc mă duce !

„Spune ce este ? Ce e, Marine ?"
„Ce e, cocoane, nu este bine !
Ne întîlnirăm c-o vrăjitoare,
Fermecă lună, fermecă soare :

La mormînt urlă, cu scrîşniri plînge,
De morţi cînd seul, fălci, oase strînge.
Aci făclia neadormită
Dospeşte, aprinde, cade uimită ;
Apoi se scoală, fuge nebună,
În vas de nouă fraţi sînge-adună,
De bătrîn cîine culcuş ia-n gheară,
Îl răsfrămîntă-n turtă de ceară.
De sînger beţe, d-alun nuiele
Frige şi fierbe pe trei ulcele.
Fără zăstîmpuri toacă din gură
Descîntec, hrană şi băutură.
Gît de lup, unuia arătase,
Cocoşel negru-n sînu-i băgase,
Se despuiese, se despletise,
De trei ori casa îi ocolise,
De treizeci poştii în depărtare
Pornindu-l fuga pe băţ călare,
În trei minute s-ajungă-l face
Cu neplăcuta-i să se împace.
Ucigă-o toaca ! bată-o pustia !
D-ale ei fermeci mi-e rea soţia :
D-ale ei vraje noaptea mă lasă
Şi ziua toată nu dă p-acasă,
Cînd va o culcă, cînd va o scoală,
Mintea-i prăjaşte în oală goală."

„Jupîn Marine ! cîte mi-ai spune
De vrăjitoarea-ţi le crez de bune.
Dar ştii c-am treabă ! Ia te deşteaptă !
Cată s-ajungem, căci mă aşteaptă !"

Meşter mînaşu, gîndu-i la pează
În rătăcire îl depărtează.

Mult ne abatem făr-a pricepe,
Gloduri, făgaşuri, un crîng începe,
Intrăm în desul unei pădure,
Blestemă omu,-ncepe să-njure!
Nu avem mijloc de-naintare:
Cearcă să-ntoarcă, şi loc nu are.
Adie vîntul, suflă, mugeşte,
Vîjiie, şuieră, tună, răcneşte.
Văz o schinteie, o flăcăruie
Cît se lăţeşte, ea mi se suie,
În clipă-o mare d-aur s-arată,
Toată pădurea e-nvăpăiată.
Undele jarului umplă locul,
Alb, verde, galben, roşu e focul.
Glasuri mulţime s-aud departe,
Pădurari, sate, săr d-orce parte:
Muncesc cu straşnică vitejie
A elementelor rea mînie.
Iată, un iepure ne stă-n cale!
Ne iese-un popă mai de la vale!
Marin în sînu-şi scuipă cît poate,
Mînă-nainte, dă peste toate!

„Stăi, măi nebune! stăi! stăi! opreşte!
Deshamă-Arapu! frîu îi găteşte!
Drept şa închingă-i perna de piele!
Lasă-le naibii pezele rele!
Ce-o vrea să facă, lasă pe soartă!
Cum ştii, trăsura cu trei cai poartă!
Strigaţi pe oameni, tu şi fecioru,
Cu bani rugaţi-i, cu binişoru!
La drum întoarce ca om de treabă!
Eu zbor ca gîndul, că mi-e degrabă."

Nici zece urme nu trăpădasem,
D-unde trăsura în foc lăsasem,
Cînd răzvrătire de nori, cu vîntul,
Neguri revarsă pe tot pămîntul.
Urlări detună, răstogoleşte,
Zgomot de groază rău sforăieşte,
Schinteia-şi fulgeru des întinde,
Văzduhul repede se aprinde,
Se torn şiroaie, rîuri de ploaie
Răzbesc, din creştet în tălpi-nmoaie.
Se-ngroaşă vălu şi de-nserare;
Las frîu-n treapăd în fuga mare.
Urmărez drumu cu îngrijire,
Fără nădejde d-adăpostire.
D-odată calu se încordează,
S-aruncă-n lături, se spăimîntează!
Se zvîrcoleşte! de fric'-a multă
Nici bold, nici glasu nu-mi mai ascultă.
Ager descalec, văz jos turtită
Albind o trîmbă învăluită!
Vîntul stătuse, ploaia-ncetase,
O raz-a lunei se arătase,
Cea cît o mince stîrcită, mică,
O bleaznă mare-n sus se rădică,
P-obraz lăsate cărunte plete
Ca şerpi i-atîrnă încovoiete,
Neagră la faţă din ochi sclipeşte,
Nu se aude ce mormăieşte.
O-ntreb: „Aproape d-aici ai casă?
Satu departe e, jupîneasă?
Ia mai nainte de astea toate,
Ia spune-mi, drumul unde mă scoate?"

„Să-ţi fie milă! Să-ţi faci pomană!
Cu o săracă, cu o sărmană,

Cării nădejdea și tot avutul
E ajutorul ce-i dă cerșutul.
Sînt o streină preaoropsită,
Unde-ajung, m-aflu crud izgonită,
Căci adevărul cunosc din stele
Spui ce-o să vie, bune sau rele."

Nu poci descrie ce-ntipărire
Face asupră-mi astă-ntîlnire!
Îi întinz mîna cu dărnicie;
Spre sărutare vrea să mi-o ție.
O-nfiorare, un tremur rece,
Ca o săgeată mă răspetrece!
Îmi retrag mîna cum poci mai bine:
Ascunz cu grijă ce simț în mine.
„Mă rog, răspunde-mi la întrebare,
Voi să știu drumul, am grabă mare!"
„Unde ți-e gîndul, e mult departe!
De ce dorință aveai, n-ai parte.
Însă această nedobîndire
De rea te scapă nenorocire.
Ziua de astăzi ți-a fost fatală,
Ce-ți făcu soarta, n-ai bănuială[1]!
Ești însuți omul care-l căisești,
D-acea vedere cînd te uimisești,
E pe moșie-ți arsa pădure!
Dar ca norocu să ți se-ndure,
Șterge din minte-ți orice-ntristare,
În lupta vieții fii cu răbdare.
Răbdarea este marea știință
Ce dă-nțeleptului biruință.
Omul ce sufere răni și tace
Silește striștea să i se-mpace.

[1] Supărare.

De vrei să-ți fie bun viitoru,
Nu lăsa muzele, nici amoru!
Ține-te slobod!, nu te supune
L-ale mărirei luciri nebune!
Închipuirea-ți ce-ai d-astă țară
Îneac-o-n inimă-ți! fă să piară
L-aceasta gîndu-ți n-o să m-asculte,
Valuri și pătimi vei avea multe!
Acum aproape-ți este lăcașu,
Și cu trăsura-ți vine mînașu;
Mergi astă-noapte, te odihnește!
Mîine cu ziua călătorește!
Să fii devreme în capitală,
La miezu nopții de balu-n sală,
Începe *omega* iubiri-ți, care,
Mare ca *alfa*-ți putere are!"

Foarte ciudată a pezei minune
E că Sibila minciuni nu spune!

Colecție din poeziile d-lui marelui logofăt Iancu Văcărescu, **București, 1848.**

PEAZĂ BUNĂ

Cum Sibila îmi prezise
Cîte îmi erau prescrise,
Rău-n drum se despreună
Și rămîne peaza bună.
Astfel se întîmplă mie
În altă călătorie.

Un lup îmi iese în cale :
Dar semenii dumisale
Veriunde pot să se vază ;
Eu nu-i am de bună pează,
Vas, pe drum, sec nu găsirăm,
Cu buţi pline ne-ntîlnirăm,
Mocan ne trecu-naínte ;
Opri calu, om cuminte,
Stătu ; luîndu-şi măsură,
Cam s-abătu de trăsură ;
Şi pare c-avea vreo vină,
Smerit pînă jos se-nchină.

„Cale bună, măi voinice !"
„Mulţi ani să trăieşti !" îmi zice.
Şi bietul mocan, sărmanul,
Are peaza ca ţiganul.
Întîlnindu-i omul crează
Bună amîndoi c-au pează.
„Cîştig bun ! cu fericire,
Cu noroc s-aibi întîlnire !"

„Şi eu-ţi urez astea toate ;
Şi mai mult, daca se poate.
Na ! să aibi de cheltuială ;
Ia ce-ţi dau, n-avea sfială !"

„Mulţi ani ! Dumnezeu te ţie !
Ce doreşti, din cer să-ţi vie !"
Răpede-ncurîndu-şi calu,
Scoboară şi suie dealu
Şi din vîrf încă o dată
Mulţumirea lui mi-arată.

Îmi cercură-n sînge o vie,
O zglobivă veselie.
„Aidi ! strig, avînd presimţire
De ferice dobîndire,
Aidi ! încălicaţi ! aidi, Ghiţă !
Tu eşti surugiu de viţă ;
Na bacşiş, îl bat pe spete —
Iute, să te văz, băiete !
Mînaţi, s-ajungem ca vîntul !
Nici să atingeţi pămîntul !"
Lulelile scuturară,
În clipă încălicară,
Ca lei amîndoi răcniră,
Bicele-ntreit plesniră,
Zburarăm în fuga mare
Ca prin de aburi mişcare.
Cînd ajungem, spre noi vine
Un olac ; în drum ne ţine.
De praf, negru ca arapul,
Sare, dă să-şi spargă capul.
Costache, c-un semn mi-arată
C-are taină însemnată.
Se apropie,-mi vorbeşte,
Din buze abia şopteşte.

„Acum mergeţi drept la vie ?
N-ăi să daţi pe la moşie ?
Fiind cu poştea vecină,
Acolea, v-am gătit cină :
Am să v-arăt o minune."
„Ce este minunea ? spune !"
„Vă rog, n-o luaţi drept glumă !
Trei aricei fără mumă
I-am închis cu îngrijire,
Să n-aibă loc de ieşire :

Numai prin uşă se poate
Ei de-acolo a se scoate.
Lacătul nu se descuie
Nici cu cheie, nici cu cuie.
Aricioaica mîniată
A fiarălor iarbă cată ;
În tot felul se munceşte,
Pîn-în sfîrşit o găseşte.
Buruiana e micşoară,
Ca rubinu roşioară ;
Deschide, cum o aduce,
Îşi ia puii şi se duce.
Lîngă uşă vrînd să iasă,
Din bot ierbuliţa lasă,
Care nouă ne rămîne.
Apoi bine ştii, stăpîne,
Cum joacă la vie focul,
Cunoşti al comorii locul.
Nu mai crez şi astă dată
S-o lăsăm nedezgropată,
Necruţînd nici o silinţă,
Crez că ne-o fi cu putinţă."

„Tu ai voie ! foarte bine !
Mergi ! dezgroap-o fără mine !
Pleac-acum ! pleacă degrabă !
Eu la poşte drept am treabă".
Cum rămîne veşted pomul,
Aşa trist rămase omul.
Strig : „Băieţi, mai daţi o goană !
Cum venirăm, înc-o toană !"
Ca erete, mînă, Ghiţă,
În goană de porumbiţă.
Soarele voios apune,
Buzele-i pre nori supune,

Focuri revărsînd mărețe,
Serii dă de zi albețe.
Purces chipu-i se răsfaţă,
Pe a lunii lină faţă,
Tot văzduhul s-alinează ;
E şi ziuă, se-nserează.
În bolta de cer senină
Cu mii globuri, de luni plină,
Privesc tainica mişcare
Ca cum n-ar fi-n depărtare.
Ce văz, oricît mişc din gene,
Nu văd cei cu mari ochene.
Împlinit mi se vesteşte
Ce prea mult mă mulţumeşte.
Întîlnire-am negîndită.
Cu cea foarte scump iubită.
Totul, cum o văz, îmi place :
Bun chiar răul mi se face.
Pustiile sînt grădine ;
Se preumblă ea cu mine,
În sfîrşit, din peze bune
Stau de faţă două lune !
Ca-n oglindă-şi vede luna !
Depotrivă-i încă una !
Blîndă, bună, drăgăstoasă,
Despre orice dar frumoasă,
Ce-ntocmai o-nchipuieşte ;
Prin lumini ca ea vorbeşte,
Vorbirea-i o înţelege,
Inima, cării dă lege,
Ce vede în a ei fire
Că lumina-i e iubire ;
Că iubirea e lumină,
Care orice dor alină.

Cît sînt vecinici amîndouă,
Peaza vecinic mi-ar sta nouă ;
Daca n-ar fi despărţirea
Mai moarte decît murirea.

Colecţie din poeziile d-lui marelui logofăt Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1848.

IELELE

I

Umbre se plimbă,
Vîntul se schimbă,
Neguri s-adună,
Maluri răsună,
Chiote !
Ţipete !
Chicote !
Urlete !
Hurur brumb ! Brumb ! } *(Bis)*

Trec zgomotoase
Scîrşniri dintoase,
Fluieră
Relele,
Danţeră
Ielele !
Hurur brumb ! Brumb ! } *Bis*

Cu mac pe frunte,
Păşesc spre munte
În pielea goală ;
Înghit din oală
Prea nodoroase
Găluşti vîrtoase ;
Deşert pahare
Acre, amare,
Capul îşi
Cleatănă,
Trupul îşi
Leagănă.
Hurur brumb !

Una e chioară,
C-un ochi de cioară ;
Alta speţită,
Mult obosită ;
Alta guşată
Tot ceartă cată ;
Alta bîrfeşte,
Prea neghiobeşte ;
Una gîngavă
Stă pe gîlceavă ;
Alta bogată,
Şchioapă-ngînfată ;
Alta calică,
Gheboasă, mică ;
Cea mai snovoasă
E ofticoasă ;
Şi cea mai bună
E cea nebună ;
Toate pizmaşe,
De om vrăjmaşe.

Neruşinate,
Înverşunate ;
Cît simt răcoare
Dau din picioare ;
Toţi dracii strigă,
Ca să le frigă ;
Ei lor plăcere
Fac cum le-o cere.
Cu draci voioase
Zbor piste case ;
Înfricoşate
Trec piste sate,
Mult mai trufaşe
Merg la oraşe,
Hîrîie,
Mîrîie,
Duduie,
Zguduie.
Hurur brumb ! Hurur brumb !

Tot miaurlăire !
Tot chiuire !
Tot de turbare
Rîs ! Văietare !
Hurur brumb !
Cîrduri şi gloate
Se car pe roate.
Hurur brumb ! Brumb ! } *(Bis)*

Iar cînd frîng cară
Osînd-amară !
Foc şi pieire !
Pe omenire !
Hurur brumb ! } *(Tris)*

De om oricare
Iau mădulare,
Lipsa să-şi dreagă ;
Cu sînge-o-ncheagă.
Ard şi usucă
Orice apucă.
Chiote !
Ţipete !
Chicote !
Urlete !

Fluieră
Relele,
Danțeră
Ielele,
Capul își
Cleatănă,
Trupul își
Leagănă

Hîrîie,
Mîrîie,
Duduie,
Zguduie.
Hurur brumb ! Brumb !

Iar miaurlăire !
Iar chiuire !
Iar de turbare
Rîs ! Văietare !
Hurur brumb !

II

Baba Neacşa, Moş Crăciun
Aşa povestesc şi spun :
Acum zic că s-au lăsat
Nu mai vin ielele-n sat,
De cînd un unchiaş bătrîn
A învăţat pe român,
Să nu puie lor prinos
Cîte-o roată de prisos,
Precum ei obişnueau
Pe streaşină de puneau ;
Acum caru-l pun întreg
De lemn ce-ntr-adins aleg.
De atunci nu bîntuiesc
Decît lăcaşul popesc,
Casa de proprietar,
Unde n-au pe străşini car ;
Ş-acasă pe la zapciu
Des s-aude vai ! şi chiu !
Iele prin oraşe fac
Năravul lor după plac.
Mîini, picioare nu răpesc,
Nici alt mădular trupesc ;
Acum pe unde se duc
Numai creierii usuc ;
Cînd îşi frîng caru şi-l dreg
De minţi de oameni se leg.
Aleşi preoţi, dregători,
Prezidenţi, judecători,
Coconaşi mai însemnaţi
Pe drum rămîn fermecaţi.
Şi matroane vor, nu vor
Se fac astfel jertfa lor.
La aşa împrejurări
N-auzi decît văietări !

Norodul se plînge mult,
Stăpînii vrăjiţi n-ascult.
Stau ţepeni, grei, ca de plumb ;
Prea rar răspund : hurur brumb.

III

Asta-a bătrînilor povestire
De pricini multe-mi dă tălmăcire.
Cunosc acuma a cui e vina,
De ce zănatică-mi e vecina,
Ce rochi tot cumpără şi rochi n-are ;
Via, moşia-şi dă spre vînzare.
De ce neomul ia nărăvire
Recunoştinţa a-i fi pieire.
De ce la doctori nu găsim vină
Cînd ne omoară cu iod sau chină.
De ce moş popa citind pe carte
Altele spune băsniri deşarte.
De ce la poşte cai nu aflarăm,
Ci cu birjarii pe drum plecarăm.
De ce găsirăm în cîrmuire
Loc de ispravnic, om în uimire,
Avînd întocmai asemănare
Cu sfrejit iepure-n leşinare !
Crezui d-odată că-nnebunise,
Căci boier mare îl coconise ;
Cocon numindu-l, mintea-i zburase ;
Ielele hîrca-i goală lăsase.
Pe dinafară iele-o pîrlîră,
De păr cu totul îl jăfuiră.
Dar nu e-n stare nimeni să-nşire
A înielirii lui însuşire.
Cui nu e milă, vrînd să se-ncrează,
Cînd joacă bietul, vie să-l vază !

Auză-i jalea ! își spune doru :
De copii boala i-a dat amoru.
Văzînd nu vede, urechi de are
Tot le lungește spre îngîmfare.
Numai rău ! Doamne, milă să-ți fie
De-nviforat-așa sămeșie !
Ielele, ielele sînt de vină
C-a rămas mintea așa puțină !
D-asta românu rămase moale
Ca cel ce zace de mii de boale ;
Se zmreduiră de cusurașe
Și orășalele ca orașe.
Și astă boală ia drum, firește,
Precum ia drumu boala în pește,
Făr-a fi unu măcar să poată
Să-și ia căciula, să dea în gloată,
Deloc nădejde nu mai rămîne,
Căci cad ca muște, bătrîni, bătrîne ;
Și-ntrec pe tineri la nebunie.
Tot mă mir doctor cine-o să fie ?

IV

Literații

Voi carii sînteți imboldiți
Spre-a artelor cultură,
Și asudați, și vă trudiți
Muncind literatură !
Tot spini sădiți, tot stînci săpați ;
Rod vouă nu se coace !
Oare de cine vă-nsuflați,
D-un sfert de vac încoace ?
Acele care danțu-ntind,
Pe lîngă voi, cocoane

Sînt coconițele din Pind :
Dar s-au nuntat ș-au toane.
Ele d-Apolon își bat joc :
Carpații și Caucazii
Le dau de lăcuință loc,
Și dafini le sînt brazii.
Bucegiul l-au de Elicon ;
De cînd se pripășiră,
De răcnet glasul lor ia ton,
Urîte-mbătrîniră.
Moșnegi cum mi-au împărtășit
Ascunsa lor știință,
Din număr eu am bănuit
A ielelor ființă.
Buna, nebun-am cunoscut
Șoptindu-mi la ureche :
„Muzele-așa ne-am prefăcut,
În oameni băgăm streche !
Șchioapa le-arată mincinos
Izvor de bogăție :
Mulți limbii-n loc a-i da folos,
Dau șchioapă Românie."

Colecție din poeziile d-lui marelui logofăt Iancu Văcărescu, București, 1848.

DRAGOȘ

BALADĂ

Ochii minții mele îndărăpt se uită
Răzbătînd prin pîcla trecutelor seculi ;
Deci rîdic voalu vechimei bătrîne —
Și Dragoș s-arată pe cal de minune.

Pe al lui coif luciu să-nvăluiesc pene,
Și săgeți călite răsună în tulbă-i [1],
El zboară calare, pe șes, ca un vifor,
În zale porumbe cu de oțel paloș.

Soarele apune după înalt munte,
Sara se ridică din adînci prăpăstii,
Eroul ajunge în pustiii codri
Și pintr-a lor vîrfuri abia vede ceriul.

Furtună grozavă, pe aripi negrite,
Despre apus vine vîjîind în aer,
Văile suspină, codrul clocotește
Stejari de ani sute scrîșnesc să se rumpă.

[1] *Tulbă* — tolbă.

De ploaie și vifor nu-i adăpostire
Și nici că se vede de om locuință,
Ce prin întuneric pintre crengi departe
Cînd și cînd clipește o de foc lumină

Cu speranțe mare și îndrăzneț suflet
Eroul prin codru drept cătră foc merge ;
La un rîu ajunge, ce spumegat curge
Și pe țărmuri vede o veche cetate.

Vînătă văpaie dintr-însa clipește,
Care se prevede în apa ce curge ;
Iar prin ferești umbre cînd și cînd s-arată
Și-năuntru urlă suspinuri și vaiet.

Cu grăbire sare de pe cal Eroul
Și merge la poarta de scai îmbulzită,
Izbește într-însa cu de oțăl lance
Și de buhnet țipă coabele în codru.

În cetate focul se stînge îndată
Și lumina piere întru întunerec ;
Urletul stîmpește [1], suspinarea tace,
Furtuna se-ntartă și ploaia sporește.

Sîlnica izbire-a brațului puternic
Birui tăria porților de schijă,
Zăvorul se farmă și țițina geme,
Neînfricoșatul Dragoș în ea intră.

[1] *A stîmpi* — a se astîmpăra.

Cu sabia goală, gata să lovască,
Pipăind el umblă singur prin cetate ;
Adînc întuneric, tăcere mocnită ;
Numai prin ferestre vijieşte vîntul ;

Atunce Eroul furios strigară :
„Fărmăcător mîrşav, blestemate Vronţo !
Tu mă faci să umblu rătăcit prin lume,
Cătînd pe Dochia rîpită de tine.

Trecut-am pămînturi şi pustii nămornici [1],
Ucis-am mulţime de crîncene fiară,
Stîrpit-am din lume hoţi şi talhari aprigi,
Cătînd pe Dochia răpită de tine.

Unde ţi-i lacaşul, o, duşmane Vronţo ?
În bizunie, peşteri, în codrii nămornici,
În făr' de fund hrube, în hiola [2] mării
Te ascunzi cu dînsa, cu a me Dochie ?

Geniu rău şi crîncen al Daciei mele !
Aflîndu-ţi lăcaşul, macar şi în tartar,
Din piept îţi voi smulge inima ta neagră,
Ca să scap de tine pe a me Dochie."

Deci tăcînd Eroul, l-au cuprins somn dulce ;
Culcuş îi aşterne osteneala, noaptea ;
Şi, nelăpădîndu-şi armele şi coiful,
Pe scutar cu capul el adînc adoarme.

[1] *Nămornic* — uriaş.
[2] *Hiolă* — adîncime.

II

Viforul stîmpeşte, ceriul seninează,
Stelile pier toate d-a zorilor frică ;
A soarelui rază, chiar ca de foc suluri,
Aprind răsăritul ; şi Dragoş tot doarme.

Soarele se urcă p-a cerului boltă,
Amiază-zi arde cu de văpăi rază,
Iar din brazi prin coajă smoală lăcrămează
Şi eroul Dragoş tot greu încă doarme.

Domnitoarea nopţii, luna mîngîioasă,
Răsărind se uită holbat peste codri
Şi din a sa urnă se revarsă rouă,
Iar eroul Dragoş tot greu încă doarme.

Negreaţa se-nalţă pe bolta cerească
Adînc întuneric, sosi miezul nopţii,
Se trezi Eroul din al său somn tare
Şi se minunează cum de încă-i noapte !

Dar trăsni dodată tunet prin cetate,
Ce zguduie zidul, dîrdăiesc fereste
Şi în întuneric fulgerul clipeşte,
Sala luminează de focuri ciudate.

Se deschid cu buhnet uşile la sală,
Se arată umbre tot în giulgiuri albe,
Cu făclii aprinse aducînd schelete
Cu-a lor mîni uscate, o raclă de spijă.

În mijlocul salii au pus ele racla,
Capacul în pripă sări de pe dînsa
Şi tricolici [1] negru, fiorosul Vronţa,
Astrucat [2] într-însa, privea slut cu ochii.

Deci crăpă podeala şi focul din tartar
Cu clocot şi buhnet au zbucnit afară
Şi, călind secriul ca roşul jăratec,
Din adînc oftară Vronţa al gheenii.

În ochii săi aprigi, sîngeroşi, sălbateci
Se vede durere, pizma şi urgia
Şi clăbucii negri clocotea în baftă-i [3],
Căci afurisitul încă nu pierisă.

Apoi cele stafii de mîni s-apucară.
Hîrcîind cu urlet, chiuind cu hohot
Şi cu bucurie turbată, drăcească
Conjurînd secriul, ca în iad jucară.

Cu aşa-ngăimare trecu ele noaptea,
Chiuind mai straşnic, de vuia cetatea.
Dar cîntînd de trei ori vestitorul zilei,
Pieriră în clipală stafiele, racla.

Deci tăcere mare, ca în ţintirimuri,
Ş-adînc întunerec se făcu în sală ;
Iar Dragoş se miară de cele ce vede,
Neputînd a crede ochilor săi însuşi.

[1] Duh rău.
[2] Înmormîntat.
[3] *Baftă* — gură.

Dar în pripă-aude încîntător fluier,
Muziceşti organe răsunară-n aer.
O rumănă rază, crăpînd bolta sălii,
Goni cu priinţă noaptea-ntunecată.

Un prea uşor nour de aburi cu miros,
Ce mişca răcoare, un vîntişor proaspăt,
Plutind lin în aer aduce pe dînsul
O zînă plăviţă, patrona Moldovei.

Ale ei veşminte, mai alb decît crinul ;
Colanul pe coapse-i ardea ca rubinul ;
În ochii săi veseli lucea bunătatea,
Precum saltă dulce steaua dimineţii.

Cu prietenie zeiţa grăiră :
„Românule triste, supune-te soartei
Şi mîntuie ţara d-un neamic mîrşav,
De Vronţa păgînul, ce, macar că moartea

L-au trîntit în fundul iadului amarnic,
Ş-a gheenii gură l-au sorbit în seculi,
Unde-a smoalei clocot, a focului vuiet
Şi a lui suspinuri sînt întrulocate...

Dar el de Dochia se însufleţază,
Căci el al ei sînge suge de trăieşte,
Ca şi tricoliciul ; însă din iad furii
Sînt noaptea trimise ca să-l schinjuiască.

Deci cu curaj du-te la a ta Dochie,
Du-te preste codru către miez de ziuă
Şi-n şes de nisipuri pe ai mării ţermuri
Vei găsi cetatea de doi zmei păzită.

Iată îţi dau ţie un încîntat fluier ;
El poate să-nchidă a zmeilor gură.
Dar de vrei să scape scumpa ta Dochie,
Să-i verşi al ei sînge, aşa-i voia soartei..."

Muzica-ncîntată iarăşi răsunară
Şi se rădicară zeiţa pe nour ;
Iar Dragoş rămase privind după dînsa,
Încremenind încă de ceea ce-aude.

Şi ţiind în mînă fluieraşul zinii
De smarand scump foarte, cu suspin strigară :
„O, dar de pieire al fărmăcătoarii,
Ce-mi dă pe Dochie vărsînd al ei sînge !

O, nu ! Mă cutremur de menirea soartei,
Să pătrund eu însumi inima Dochiei !"
Dar Dragoş se pleacă hotărîrei zinii,
Numai ca să surpe a lui Vronţa farmec.

Şi chiar să nu poată să scape Dochia,
Dar va cerca Dragoş cu orice primejdii,
Să sfarme cetatea, temniţa Dochiei,
Să ucidă zmeii, macar el să piară...

III

Deci, cînd răseritul cu-a soarelui rază,
Polie cu aur zorile şi codru,
Pe calul său Dragoş către miez de ziuă
Furios porneşte, chiar ca o furtună.

Iar de troncănitul potcoavelor grele
În munţi se răsună, stînca scînteiază,
Lunca clocoteşte şi de colb vîrtejuri
Se suie ca stîlpii unde călca calul.

Şi ieşind eroul din munţi şi prăpăstii,
Ajunge ca vîntul în cîmp de năsipuri,
Ce se dezvăluieşte ca şi oceanul,
A căruia margini cu marea s-încheagă.

Iar vîntul nu mişcă acele năsipuri,
Şi zăduh fierbinte usucă gîtlejul ;
Nu-i de leac verdeaţă, nu-i de izvor stiglă,
Ce firea îi moartă ca şi ţintirimul.

Nu-i măcar nici urmă de vro vietate
În cîmpul acela pustiu şi sălbatic ;
Ce spre apus numai se zăreşte munte
Şi pe el, în zare, o cetate albă.

Deci Dragoş se luptă cu arşiţă, sete,
Dar în sfîrşit calcă a morţii oprelişti,
Ajunge la poala muntelui de cremine,
Spumegîndu-i calul de sudori de sînge.

Se urcă pe piscuri a stîncelor oable,
Ce abie cît numai nu se dizbîrnasă,
Să se ponorască [1] în adînci prăpăstii
Şi pe potici strîmte ajunge-n cetate.

Acea cetăţuie albă fu zidită
În timpuri trecute d-a iadului duhuri,
Şi başce [2], şi turnuri grămădind pe scale [3],
Fiora cu moarte pe tot muritorul.

Dragoş făr-de frică, în gînd cu Dochia,
În suflet cu pizma tocmai ca furtuna,
Sfărmînd porţi de schijă şi rătezuri groasă,
Intră ca un straşnic cu paloşul gata.

Fioros păşeşte şi subt a lui talpe
Pîrîiesc ciolane ş-a morţilor scafe [4]
Căci viptul [5] lui Vronţa era tot de leşuri
De români, furate de prin ţinterimuri.

Iar lilieci, stance, cucuveici şi buhne
Zburau ca un nour dasupra cetăţii.
Deci zmeii simţiră, că sosi Eroul
Şi zbieră cu ţipet bătînd cu aripa.

Ei bafta îşi cască şi zboară asupră-i,
Cu limbi întreite vor să-l venineză,

---

[1] *A se ponori* — a se prăvăli.
[2] *Başcă* — lucrare de fortificaţie, pivniţă, schelă.
[3] *Scală* — schelă.
[4] *Scafă* — ţeasta capului.
[5] *Vipt* — hrană.

Zbîrnăiesc cu solzii, colătăcesc [1] coada
Şi cu a lor ghiară vor să-l spîrcuiască.

Iar Dragoş ţipară cu fluierul zinii...
Şi iată că zmeii cad jos ca butucii!
Nu mai pot să zboare, nu mai pot să zbiere,
Zac făr' de simţire ca două movile.

Deci învingînd Dragoş, la temniţă merge
Cu dor ca să strîngă pe Dochia-n braţă;
Dar straşnica poartă se deschide-n pripă
Şi iese fantoma lui Vronţa păgînul.

A lui cătătură ca cometul noaptea,
Platoşa pe dînsul, paloşul şi coiful
Erau învăscute de mucegai verde,
Iar pletele, barba sta ţapăn ca stuhul.

Deci cu turbăciune paloşul îşi smulge,
Se izbeşte groaznic namila spre Dragoş,
El trăsneşte-n creştet, ca fulgerul stînca,
Încît eho geme răsunînd prin başte!

Coiful zbîrnăiră şi se ţăndurіră
Şi din ochi îi cursă scîntei milioane,
Dar fierul la paloş se-ndoi ca cercul,
Iar Dragoş sta ţapăn în loc, ca o stîncă.

Şi răsucind iute şi el al său paloş,
Mereu ciocîrteşte pe urieş mîrşav,
Încît bucăţele i-ar fi tăiet zaua,
Dac-acele zale nu era-ncîntate.

---

[1] *A colătăci* — a încolăci.

Turbat de mînie namila hrăpeşte
Şi de pizmă urlă, răsuflînd văpaie ;
El îşi încordează vinele pe braţe,
El îşi mişcă muşchii pe robustul spate.

Spumegînd, îi gata să rumpă cu colţii
Pe Dragoş eroul, ce-i stă înainte-i,
A căruia moartea îi făr de sminteală ;
Dar Dragoş de moarte nici că se-nfioară...

Iată urieşul cu brîncele[1]-ncepe
Să fărîme zaua sumeţului duşman,
Dragoş îi apucă un picior în braţă,
Gros chiar cît o bîrnă şi-n loc îl trînteşte.

Întocma ca turnul, se pravală Vronţa
Şi-n pămînt groapă, căzînd, prăbuşeşte ;
Cetatea vuiră, zidurile crapă,
Zimţii de pe ele se preval de rîpă.

Dragoş cu vîrtute de gît îl apucă
Şi îi împlântează paloşul în baftă-i ;
Pe fier urieşul cu colţii săi scrîşcă,
Hrăpeşte, suspină şi se vîrcoleşte.

Din gîtlej îi curge spumă, clăbuci negri
De sînge şi fiere ; se luptă cu moartea,
Geme de durere, moartea îl trudeşte
Şi-n pămînt scurmă cu-a sale călcăie.

---

[1] *Brîncă* — mînă.

Piraie de sînge fierbinte se varsă
Pe năsipul galbăn şi se face baltă,
Şi din baltă abur se suie în aer
Şi-n abur se-ncheagă frumoasa Dochie.

IV

Iată obrajii rumeni ca bujorii proaspeţi,
Iată ochişorii plini de drăgănele,
Iată o guriţă ca cireşa coaptă,
Ce ademeneşte sărutare dulce.

Iată coame negre, chiar ca urşinicul [1],
Îi învălesc pieptul, spatele şi boiul,
Ce prin el se vede chiar zapada albă,
Iar statul ei gingaş ca molidul tînăr.

Deci Dragoş se miră de ceea ce vede,
Nu ştie : aieve, sau nălucă este ?
Aleargă la dînsa cu învăpăiere
Şi se teme foarte să nu se înşele.

Ah ! dar nu-i nălucă, căci el pe Dochia
Aievea o strînge în braţile sale.
Şi de bucurie lăcrămînd Eroul,
Îi zice aceste cu glas fragid foarte :

„De demult te caut, amată [2] Dochie,
Alergînd prin lume, rătăcit ca umbra,
Pierdusem speranţa ca să-ţi dau de urmă".
Ea, oftînd atuncea, i-au răspuns aceste :

---

[1] *Urşinic* — catifea.
[2] Iubită.

„Domnişor amate, demult te-aşteptarăm !
Să mă scapi pe mine de Vronţa păgînul,
Căci eu defăimîndu-l ca daco-română,
El mă înghiţiră şi mă mistuiră.

În ceastă cetate prin farmeci zidită,
Unde de cinci seculi eu sînt înecată
În sîngele fiarei de tine ucisă,
Încît îmi pierise numele din lume."

Deci principul Dragoş pe a sa Dochie
Jos a coborît-o din înaltul munte
Şi pe cal puind-o au zburat cu dînsa
La a sa domnie, ca s-o întroneze.

Iar în cetăţuie se făcu îndată
Adînc întuneric şi se porni clocot,
Vifor şi furtună, ce zguduie straşnic
Muntele, cetatea încît crapă stînca.

Crapă şi pămîntul, s-au ponorît toate
Zidurile, başce, uriaşul, zmeii
În adînci zăpade de nu se văzură,
Rămîind în munte făr-de fund prăpăstii.

Într-acest fel ştearsă dragoş domnişorul
De pe pămînt toate farmicele rele,
Cu care păgînul Vronţa mistuisă
Scumpa noastră ţară Daco-Românie.

Muza românească, Iaşi, 1868

I. Heliade Rădulescu *(1802—1872)*

ZBURĂTORUL

La d-na A.*** M***

„Vezi, mamă, ce mă doare ! şi pieptul mi se bate,
Mulţimi de vineţele pe sîn mi se ivesc ;
Un foc s-aprinde-n mine, răcori mă iau la spate,
Îmi ard buzele, mamă, obrajii-mi se pălesc !

Ah ! inima-mi zvîcneşte !... şi zboară de la mine !
Îmi cere... nu-ş' ce-mi cere ! şi nu ştiu ce i-aş da ;
Şi cald, şi rece, uite, că-mi furnică prin vine ;
În braţe n-am nimica şi parcă am ceva.

Că uite, mă vezi, mamă ? aşa se-ncrucişează,
Şi nici nu prinz de veste cînd singură mă strîng,
Şi tremur de nesaţiu, şi ochii-mi văpăiază,
Pornesc dintr-înşii lacrămi şi plîng, măicuţă, plîng.

Ia pune mîna, mamă, — pe frunte, ce sudoare !
Obrajii... unul arde, şi altul mi-a răcit !
Un nod colea m-apucă, ici coasta rău mă doare ;
În trup o piroteală de tot m-a stăpînit.

Oar' ce să fie asta? Întreabă pe bunica:
O şti vrun leac ea doară... o fi vrun zburător!
Ori aide l-alde baba Comana, ori Sorica,
Ori du-te la moş popa, ori mergi la vrăjitor.

Şi unul să se roage că poate mă dezleagă;
Mătuşele cu bobii fac multe şi desfac;
Şi vrăjitorul ala şi apele încheagă;
Aleargă la ei, mamă, că doar mi-o da pe leac.

De cum se face ziuă şi scot mînzat-afară
Ş-o mîi pe potecuţă la iarbă colea-n crîng,
Vezi, cîtu-i ziuliţa, şi zi acum de vară,
Un dor nespus m-apucă şi plîng, măicuţă, plîng.

Brînduşa paşte iarbă la umbră lîngă mine,
La rîuleţ s-adapă, pe maluri pribegind;
Zău, nu ştiu cînd se duce!, că mă trezesc cînd vine,
Şi simţ că mişcă tufa, auz crîngul trosnind.

Atunci inima-mi bate şi sai ca din visare,
Şi parc-aştept... pe cine? şi pare c-a sosit.
Acest fel toată viaţa-mi e lungă aşteptare,
Şi nu soseşte nimeni!... Ce chin nesuferit!

În arşiţa căldurei, cînd vîntuleţu-adie,
Cînd plopul a sa frunză o tremulă uşor
Şi-n tot crîngul o şoptă s-ardică şi-l învie,
Eu parcă-mi auz scrisul pe sus cu vîntu-n zbor;

Şi cînd îmi mişcă ţopul, cosiţa se ridică,
Mă sperii, dar îmi place — prin vine un fior
Îmi fulgeră şi-mi zice: «Deşteaptă-te Florică,
Sînt eu, viu să te mîngîi...» Dar e un vînt uşor!

Oar' ce să fie asta? — Întreabă pe bunica:
O şti vrun leac ea doară... o fi vrun zburător;
Ori aide l-alde baba Comana ori Sorica,
Ori du-te la moş popa, ori mergi la vrăjitor."

Aşa plîngea Florica şi, biet, îşi spunea dorul
Pe prispă lîngă mă-sa, ş-obida o-nneca;
Junicea-n bătătură mugea, căta oborul,
Şi mă-sa sta pe gînduri, şi fata suspina.

Era în murgul serii şi soarele sfinţise;
A puţurilor cumpeni ţipînd parcă chema
A satului cireadă, ce greu, mereu sosise,
Şi viţele muginde la zgheab întins păşea.

Dar altele-adăpate trăgea în bătătură,
În gemete de mumă viţeii lor striga;
Vibra al serii aer de tauri grea murmură;
Zglobii sărind viţeii la uger alerga.

S-astîmpără ăst zgomot, şi-a laptelui fîntînă
Începe să s-auză ca şoaptă în susur,
Cînd ugerul se lasă subt fecioreasca mînă
Şi prunca viţeluşă tot tremură-mpregiur.

Încep a luci stele rînd una cîte una
Şi focuri în tot satul încep a se vedea;
Tîrzie astă-seară răsare-acum şi luna,
Şi, cobe, cîteodată, tot cade cîte-o stea.

Dar cîmpul şi argeaua cîmpeanul osteneşte
Şi dup-o cină scurtă şi somnul a sosit.
Tăcere pretutindeni acuma stăpîneşte
Şi lătrătorii numai s-aud necontenit.

E noapte naltă, naltă; din mijlocul tăriei
Veşmîntul său cel negru, de stele semănat,
Destins coprinde lumea, ce-n braţele somniei
Visează cîte-aievea deşteaptă n-a visat.

Tăcere este totul şi nemişcare plină;
Încîntec sau descîntec pe lume s-a lăsat;
Nici frunza nu se mişcă, nici vîntul nu suspină,
Şi apele dorm duse, şi morele au stat.

. . . .

„Dar ce lumină iute ca fulger trecătoare
Din miazănoapte scapă cu urme de schintei?
Vro stea mai cade iară? vrun împărat mai moare?
Ori e — să nu mai fie! — vro pacoste de zmei?

Tot zmeu a fost, surato. Văzuşi, împeliţatul,
Că ţintă l-alde Floarea în clipă străbătu!
Şi drept pe coş, leicuţă! ce n-ai gîndi, spurcatul!
Închină-te, surato! — Văzutu-l-ai şi tu?

Balaur de lumină cu coada-nflăcărată,
Şi pietre nestimate lucea pe el ca foc.
Spun, soro, c-ar fi june cu dragoste curată;
Dar lipsă d-a lui dragosti! departe de ast loc!

Pîndeşte, bată-l crucea! şi-n somn colea mi-ţi vine
Ca brad un flăcăiandru şi tras ca prin inel,
Bălai, cu părul d-aur! dar slabele lui vine
N-au nici un pic de sînge, ş-un nas — ca vai de el!

O! biata fetişoară! mi-e milă de Florica
Cum o fi chinuind-o! vezi, d-aia a slăbit
Şi s-a pălit copila! ce bine-a zis bunica:
Să fugă fata mare de focul de iubit!

Că-ncepe de visează, şi visu-n lipitură
Începe-a se preface, şi lipitura-n zmeu,
Şi ce-i mai faci pe urmă? că nici descîntătură,
Nici rugi nu te mai scapă. Ferească Dumnezeu!"

Curierul de ambe sexe, IV,
1842—1844.

UCIGAŞUL FĂRĂ VOIE

O temniţă-adîncă îmi e locuinţa ;
Prin dese, prin negre zăbrele de fier
O rază pierdută îmi spune fiinţa
Cerescului soare, seninului cer.

Şi frigul mă-ngheaţă ; e umed pămîntul ;
De ziduri, de lanţuri eu sînt ocolit :
Aici suferinţa aşteaptă mormîntul,
Căci legile lumei aşa au voit.

Adus ca o crudă, sălbatecă hiară,
L-a temniţii poartă nădejdea-am lăsat,
Şi simt chinuire atît mai amară
Cu cît a mea soartă eu n-am meritat.

O noapte fatală ! o noapte cumplită !
Pe patu-mi de trudă dormeam obosit ;
Era despre ziuă : soţia-mi iubită
Şedea lîngă mine... un vis, vis cumplit !

Văzui : în bătrîne păduri depărtate
Părea că mă aflu ; eram călător ;
Dar calea pierdusem ; pe rămuri uscate
Cînta cucuveaua cu glas cobitor.

Copacii în preajmă-mi părea că-nviază ;
Din toată tulpina un gemet ieşa :
Flămîndă, cumplită, vedeam că-mi urmează
O ceată turbată de lupi, ce urla.

Şi eu fugeam iute, fugeam cu grăbire,
Dar locul sub mine de sînge-nchegat
Silinţe-mi zadarnici punea-mprotivire ;
De-o rece sudoare eram inundat.

Sufla un vînt iute, şi luna-ngrozită
În spaţiuri vecinici trecea alergînd,
Cu stinsele-i raze, cu faţa-i pălită
Întinse pustiuri abia luminînd.

Apoi deodată în nori se ascunse,
Şi lipsa ei dete cumplitul semnal :
În spaima nespusă ce-atunci mă pătrunse,
Văzui trecînd moartea pe palidu-i cal.

Schelet d-altă lume, cu forme cumplite
Rînjind, către mine privea neclintit ;
În mîna-i uscată, în unghi ascuţite
Ţinea o femeie... din capu-i zdrobit

Muşca cîteodată, muşca cu turbare
Şi creieri şi oase din gura-i cădea :
Uimit rămăsesem ; la orce muşcare
Părea că ea rupe din inima mea.

Dar ceata de hiare o văz... mă soseşte...
Fierbintea-i suflare acum o simţii...
Mă plec, cat, şi mîna-mi grea piatră-ntîlneşte
Coragi deznădejdea îmi dă, şi... izbii.

Un ţipet s-aude... eu sai în picioare
Din somnu-mi de groază atunci deşteptat.
Soţia-mi lipsită d-a vieţii suflare
Zăcea... capu-i tînăr era sfărîmat !

D-atunci zile multe şi nopţi osîndite
Pe frunte-mi trecură ! eu nici am simţit
A lor osebire ; vedenii cumplite
Şi ţipetu-acela în veci m-a-nsoţit.

Răsună el seara, l-auz dimineaţa,
Precum în minutul prin crimă-nsemnat ;
Şi eu trăiesc încă ! trăiesc, căci viaţa,
Amară pedeapsă, în dar mi s-a dat.

Aici aştept vremea şi ziua dorită
Să văz daca dreptul ceresc împărat
Priveşte la fapta-mi, ce este cumplită,
Sau numai la cuget, ce este curat.

1847

Album ştiinţific şi literar, 16 februarie 1847.

MARIA DIN BEZDAT

Baladă

Cerul se deschide în noaptea de Bobotează, şi atunci dobîndeşte fiecine orice va cere.

ERES POPULAR

I

Maria cea bălaie,
Frumoasă din Bezdat,
Iubea pe Niculae
Şi vrea să-l ia bărbat.

Părinţii o simţise
Că ea cam des pierea,
Şi-n crîng o cam oprise
D-a merge la viţea.

Zburdalnica copilă,
Cînd vitele intra,
Îi da cu multă milă
Pupatul ce-i păstra.

Dar însă biata fată
Nu vru a mai răbda ;
Bunichii ei s-arată
Şi-ncepe-a se preda :

„Ah ! Bună bătrînică,
Pe Niculae iubesc ;
De maica-mi este frică,
Şi-aş vrea să-l întîlnesc.

Eu ştiu că tu eşti bună
Şi nu ştii vicleşug ;
Să mi-l aduci pe lună
Ai tu vrun meşteşug ?"

„Şi ce fel ? astea toate
Din inimă le zici ?
Taci, fiică ! nu se poate :
Tu vorbele îţi strici."

„Degeabă, bătrînică,
Eu nu poci să-l urăsc,
Fă-mi măcar orice frică,
Eu tot o să-l iubesc."

„Cu el nu te asameni
În orice chip măcar :
Eşti fată tu de oameni
Şi el, un prost văcar."

„Mă rog, de Niculae
Tu astfel nu-mi vorbi ;
Chiar turcii să mă taie,
Eu tot îl voi iubi."

„Aşa o fi, fetiţă ;
Dar el e prea sărac
Şi e de proastă viţă,
Măcar că ţi-e pă plac."

„Ei bine, eu la tine
Acuma nu-l mai cer ;
Mai rabd cum poci în mine
Şi-l cer eu de la cer.

Aştept la Bobotează,
Cînd cerul e deschis,
Şi Domnu-o să mă crează
Ş-o să mi-l dea în vis."

II

Bătrîn-aleargă-ndată
Cu muma-a se gîndi
În ce chip biata fată
S-o poată amăgi.

„Eu nu ştiu, îi zice, bine
S-o scap din ast ponos.
Acum te las' pă mine
Să isprăvesc frumos."

Cît vine-această seară
Cînd cerul e deschis,
Se culcă fata-afară,
Să vază ce-i e scris.

Bătrîna-afurisită,
Pe-al casei învăliş,
C-a răilor ispită,
Şedea sub coş pitiş.

Bălaia frumuşică
Deloc nu mai dormea,
Şi toată numai frică
Acel minut pîndea.

Să vază la vreo parte
Pe Bunul Ziditor,
Să-l roage-a-i face parte
De dragu-i soţior.

Un fulger luminează,
Şi ea pe brînci căzu ;
Un glas o-nfiorează
Şi moartea îşi văzu :

„Nu, fată ; nu mai cere
Pe un văcar bărbat !"
Şi-ndată, din tăcere,
Un ţipăt a scăpat.

Părinţii toţi afară
Se-azvîrl din aşternut ;
Spre babă-acum să sară,
S-o spargă mai au vrut.

Aleargă la copilă,
La rodul lor iubit,
Voiesc s-o scoale-n silă ;
Dar ea a şi murit.

Părinţi, băgaţi de seamă,
De-alegeri vă feriţi,
De-eres vă fie teamă,
C-asemenea păţiţi.

Pămînteanul, 1839.

MEŞTERUL MANOLE

Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidul rău mă strînge
Ţîţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plînge.
Manole, Manole !

Vara toată stau la muncă
Meşteri cîţi în ţară sînt ;
Iarna lucrul tot se strică,
Osteneala merge-n vînt.
Toată lumea e-n veghere
Şi să miră în tăcere.

Neagul-vodă porunceşte
Şi să jură-n Dumnezeu :
Sau că zidul se-ntăreşte,

Sau că mor cum e mai rău ;
Căci e chiar o dievolie
Mînăstirea să nu ție.

Meșterii se-nfiorară
Și-ncepură-a se gîndi
Cum să facă să nu moară,
Căci ei mîine n-or mai fi.
Neagul-vodă ce vorbește
Negreșit că se-mplinește.

Meșterul Manole-ncepe
Iscusit a le vorbi :
Căci el singur se pricepe
Ce ispită poate fi
De se surpă peste gloată
Ce-au lucrat o vară toată.

„De cuvînt să am eu parte,
Meșteri buni, mă ascultați !
Omenie aibă foarte
Fiecare dintre frați :
Cere zidul o muiere,
Ca să-i fie-ntemeiere !

Mîine-n zid să se zidească
Măcar care din femei
Ce va fi să se ivească
Cu merinzi, la soțul ei !“
Meșterii se spăimîntară
Ș-ochii-n jos cu toți lăsară

„Stați pe loc ! și fără frică,
Cu credință să jurați !
Că din voi nici unu strică
Fapta-aceasta ce-apucați !
La primejdia obștească,
Trebuie unul să jărtfească.

Sufletu-i să se unească
Cu al Iudii la un loc,
Și țărîna-i n-o priimească
Nici pămînt, nici vînt, nici foc !
Blestemat fie-n vecie
Cel ce-o spune la soție !“

Ei cu toții se jurară
Cum că taina nu o vînd,
Și apoi se-mbrățișară
Făr-a zice vrun cuvînt ;
Dar, sînt mulți d-ăi fără frică
Ce-astăzi jură, mîine strică.

Cu nevasta fiecare
Începu a se vorbi,
Să nu vie cu mîncare
Pînă seara va murgi.
Dar Manole-a ei venire
O lăsă la norocire.

Meșterii se mai adună
Pînă-n ziua la zidit ;
Ș-ucenicii împreună

Toţi cu toţii au venit !
Însă tuturor li-e frică
A zidi, căci iar se strică.

Soarele către amiază
Începu a-nainta,
Şi Manole-atunci s-aşază
De unelte a-şi căta :
„Fraţi, începem a zidi,
Căci sîntem în miază zi.

Puneţi mîna pe mistrie,
Calfe, ucenici idem,
Căci se vede o soţie
Nu ştiu-a cui din cîţi sîntem.“
Calea toţi o aţintiră,
Dar pe loc s-astîmpărară.

Căci e Uţa, credincioasă
Meşterului cel cinstit
Ce soţia-i cea frumoasă
La frăţie a jertfit.
De cînd ea se măritase
Un an numai apucase.

O luă de mînă-ndată
Şi pe zid o întreptă ;
Cum să stea apoi i-arată
Ş-a zidi se apucă.
Fie dragoste sau frică,
Ea cuvîntul nu i-l strică.

Ceilalţi meşteri în mirare,
Toţi cu groază îl privesc,
Şi stau toţi în depărtare,
Căci aproape nu-ndrăznesc,
Cînd el dulce îi vorbeşte
Şi cu grabă o zideşte.

„Astă glumă nu e bună
Manole, iubitul meu ;
Te gîndeşte că sînt mumă
Şi că cresc pe fiul tău.“
Dar Manole tot glumeşte
Şi cît poate se grăbeşte.

Pîn-la piept el o zidise,
Şi ea dulce îi cînta,
Zidul tare o strivise,
Şi ea-n lacrimi înota.
Dar acum se isprăveşte,
Zidul o mai covîrşeşte.

Asta fuse lecuirea
Zidul d-a putea ţinea ;
Şi d-atuncea mînăstirea
Încetă d-a mai cădea.
Vînt, cutremur n-o sminteşte,
Uţa-n zid o sprijineşte.

Neagul-Vodă cheltuise
Toată-averea, să credeţi,
Şi-ncă nu se isprăvise

Mînăstirea ce vedeți.
Se bocește ca muiere
Și Manole îi tot cere.

Doamna Despa atunci scoate
Din urechi ai săi cercei ;
„Na, Manole, de se poate,
Prinde tu ce știi pă ei,
Numai vezi de aurește
Mînăstirea ș-isprăvește."

Cînd Manole de pe cruce
Darul merse dă-și luă,
Dan și Iașu-ncet se duce,
Scara-n mii că sfărîmă.
Pizma tot la rele naște
Și pe frați îi vrăjmășește.

Meșterul în turburare
Aripi îndată-și lucră,
S-avîntă cu o zburare
Ș-uite colo mi-ți pică.
Stana lui cea mărmurită
Ne dă apă lămurită.

Poesii noue, București, 1847

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

I

Pe o stîncă neagră, într-un vechi castel,
Unde cură-n poale un rîu mititel,
Plînge și suspină tînăra domniță
Dulce și suavă ca o garofiță ;
Căci în bătălie, soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimele
Cum lucesc în rouă două viorele ;
Buclele-i de aur cad pe albu-i sîn ;
Rozele și crinii pe față-i se-ngîn.
Însă doamna soacră lîngă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II

Un orologiu sună noaptea jumătate,
În castel în poartă oare cine bate ?
„Eu sînt, bună maică, fiul tău dorit,
Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată,
Mica mea oștire fuge sfărîmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-ncongior...
Vîntul suflă rece... ranele mă dor !"

7*

Tînăra domniță la fereastră sare.
„Ce faci tu, copilă ?" zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunci a ieșit
Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit :
„Ce spui tu, streine ? Ștefan e departe ;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte ;
Eu sînt a sa mumă ; el e fiul meu ;
De ești tu acela, nu-ți sînt mumă eu !
Însă dacă cerul, vrînd să-ngreuieze
Anii vieții mele și să mă-ntristeze,
Nobilul său suflet astfel l-a schimbat ;
Dacă tu ești Ștefan cu adevărat,
Apoi tu aice fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Du-te la oștire ! pentru țară mori !
Și-ți va fi mormîntul coronat cu flori !"

III

Ștefan se întoarce și din cornu-i sună,
Oastea lui zdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe... dușmanii zdrobiți
Cad ca niște spice, de securi loviți.

1846

CEA DE PE URMĂ NOAPTE A LUI MIHAI CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde oștile dormea ;
Dar pe-un vîrf de munte stă Mihai la masă
Și pe dalba-i mînă fruntea lui se lasă ;

Stă în capul mesei, între căpitani,
Și recheamă dulce tinerii săi ani.
Viața noastră trece ca suava rouă
Cînd speranța dulce ne surîde nouă.
Astfel astă dată viața lor cura ;
Cugetele triste nu-i mai turbura ;
Luna varsă raze dulci și argintoase ;
Austrul le suflă coamele pletoase ;
Căpitanii toarnă prin pahare vin
Și în sănătatea lui Mihai închin.
Dar Mihai se scoală și le mulțumește
Și, luînd paharul, astfel le vorbește :

„Nu vă urez viață, căpitanii mei !
Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei !
Ce e viața noastră în sclavie oare ?
Noapte fără stele, ziuă fără soare.
Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor
Merită să-l poarte spre rușinea lor !
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce le-ncinge brațul, iau de martur cerul !
Dar românul nu va cîmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară :
Aripile taie-i, că ar vrea să moară !
Astfel e românul și român sînt eu
Și sub jugul barbar nu plec capul meu."

1846

Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul, București, 1847.

MIRCEA CEL MARE ŞI SOLII

Într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde braţe vestejite,

Astfel dupe dealuri verzi şi numai flori,
Stă bătrînul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, ţara în mişcare,
Soli trimişi de Poartă vin la adunare.

Toţi stau jos — mic, mare, tînăr şi bătrîn...
Era nobil omul cînd era român.

Solii dau firmanul. Mircea îl citeşte,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbeşte :

„Padişahul vostru, nu mă îndoiesc,
Va să facă ţara un pămînt turcesc,

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Pînă ce românul să se bată ştie !"

La aceste vorbe sala-a răsunat,
Dar un sol îndată vorba a luat.

„Tu, ce într-această naţie creştină
Străluceşti ca ziua într-a ta lumină,

Tu, o, doamne, cărui patru ţări se-nchin,
Allah să te ţie, dar eşti un haïn !"

În murmură surdă vorbele-i se-neacă,
Cavalerii trage spadele din teacă.

Mircea se-ndreptează iute către ei :
„Respectaţi solia, căpitanii mei!"

Apoi către solii Porţii el vorbeşte :
„Voi, prin cari şahul astăzi mă cinsteşte !

Mircea se înclină de ani obosit.
Însă al său suflet nu e-mbătrînit ;

Ochii săi sub gene albe şi stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeţi veninoase ;

Dar cu toate astea fieru-i va lovi,
Ş-albele lui gene încă n-or clipi,

Cela ce se bate pentru a lui ţară
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

Mergeţi la sultanul care v-a trimis,
Şi-orice drum de pace spuneţi că e-nchis !"

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
„Fericirea țării de la noi s-așteaptă.

De deșarte vise să nu ne-nșelăm.
Moarte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are
Și prevăz prin secoli a ei înălțare.

Însă mai-nainte trebuie să știm
Pentru ea cu toții martiri să murim!

Căci fără aceasta lanțul ne va strînge
Și nu vom ști încă nici chiar a ne plînge!"

1847

Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul, București, 1847.

MIHNEA ȘI BABA

(dupe o tradiție)

I

Cînd lampa se stinge la negrul mormînt
Atinsă de aripi, suflată de vînt;
Cînd buha se plînge prin triste suspine;
Cînd răii fac planuri cum au a reține
În barbare lanțuri popolul gemînd;

Cînd demoni și spaime pe munți se adună
De urlă la stele, la nori și la lună,
Într-una din peșteri, în munte rîpos,
Un om oarecare intră curagios.

II

În peștera Carpaților
O oră și mai bine,
Vezi templu pacinaților
Ce cade în ruine.

Aci se fac misterele
De babe blestemate,
Ce scot la morți arterele
Și hîrcele uscate.

Aci se fierb și oasele
În vase aurite,
Aci s-adun frumoasele
Cînd nu mai sînt dorite.

O flacără misterică
Dă palidă lumină;
Iar stîlpii în biserică
Păreau că se înclină.

Și liliecii nopților
Ce au aice locul —
Ascunși în hîrca morților —
Umblau să stingă focul.

O babă, ce oroarele
Uscaseră în lume,
Tot răscolea vulvoarele,
Şoptind încet un nume.

III

S-aude un zgomot de paşi pe aproape,
Cum calcă strigoiul cînd va să dezgroape
O tînără fată... Colo... ascultaţi!
Să fie satana cu ochii de focuri?
„Hei! cine să calce în negrele-mi locuri,
Se-ntreabă bătrîna... aici nechemaţi!..."
Ea zice, şi-n umbră un om se arată
Cu ochii de sînge, cu fruntea uscată,
Teribil ca locul în care intra.
„Bătrînă — el zise, — îţi fă datoria!"
Şi vorba-i, cum geme în zid vijelia,
Din colţuri în colţuri grozav răsuna.

Bătrîna

„Ascultă-mă, doamne, aveam în oştime
Un fiu oarecare, vestit în mulţime
Prin luptele sale; era fiul meu;
Plăcut ca seninul, frumos ca o floare
Şi pentru aceasta mai stam eu subt soare!
Era pentru mine al meu Dumnezeu,
Şi pentru aceasta m-am dat în pierzare,
Să-l fac între oameni ferice şi mare,
Am dat al meu suflet la negrul tartar,
Tu ştii mai departe. Ce? gemi de turbare!
Vei sîngele mumei, tu vei răzbunare,
Loveşte! na sînul, tirane barbar!

Căci viaţa îmi este acum blestemată,
O! cum nu pot oare să sorb astă dată
Şi zilele tele, şi sîngele tău!
Dar nu pot, căci fiu-meu în ultima-i stare
Opri orice mînă a da răzbunare,
Tirane! vezi prada-ţi, vezi cugetul său."
Pe urmă, c-o mînă uscată şi arsă,
Într-una din hîrce un sînge ea varsă,
Şi, dîndu-l lui Mihnea, îi zise: „Să bei!
E sîngele fiu-meu, na! soarbe-l mai tare,
E cald şi e tînăr, cum vei tu, barbare;
Na, soarbe, sau eu sorb p-al tău, de nu vei."

IV

Toţi morţi din mormînturi,
Cu ghearăle-ncleştate,
Ca frunzele uscate,
Ce zbor cînd suflă vînturi,
Spre Mihnea alerga;

Iar vîrcolacii serii,
Ce chiar din lună pişcă,
Cînd frunzele se mişcă
În timpul primăverii,
Ţipînd, acum zbura.

Şoimanele ce umblă
Ca vijelii turbate,
Coloase deşirate
Cu forma ca o turlă,
Din munţi în văi călca.

V

Un glas în mulțime teribil gemu
Și ceata infernă îndată tă...

VI

Blestemul

„Oriunde vei merge să calci, o, tirane,
Să calci p-un cadaver și-n visu-ți să-l vezi,
Să strîngi tu în mînă-ți tot mîini diafane,
Și orice ți-o spune tu toate să crezi.
Să-ți arză plămînii d-o sete adîncă
Și apă, tirane, să nu poți să bei,
Să simți totdauna asupră-ți o stîncă,
Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei.
Să nu se cunoască ce bine vei face!
Să plîngi! Însă lacrimi să nu poți vărsa,
Și orice dorință, și orice-ți va place
Să nu poți, tirane, să nu poți gusta!
Să crezi că ești geniu, să ai zile multe
Și toți ai tăi moară; iar tu să trăiești!
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești!“

VII

Așa vorbi bătrîna –
Și Mihnea tremură;
Iar naiba, ce fîntîna
O soarbe într-o clipă
Și tot de sete țipă,
La dreapta lui zbură.

El are cap de taur
Și gheară de strigoi,
Și coada-i de balaur,
Și geme cu turbare
Cînd baba tristă pare;
Iar coada-i stă vulvoi.

Iar nagodele-urîte
Ca un mistreț la cap,
Cu lungi și strîmbe rîte,
Cu care de pe stîncă
Rîm marea cea adîncă
Și lumea nu le-ncap;

Și șase legioane
De diavoli blestemați
Treceau ca turbilioane
De flăcări infernale,
Călări toți pe cavale [1]
Cu perii vulvoiați.

Și mii de mii de spaime
Veneau din iad rîzînd
Pe Mihnea să defaime,
Căci astfel baba are
Mijloc de răzbunare
Pe mort nesupărînd.

---

[1] *Caval* — cal.

VIII

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vîntul ;
Sună pădurile, fîşie frunzele,
Geme pămîntul ;
Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare ;
Cerul se-ntunecă, munţii se cleatină —
Mihnea tresare.
Fulgerul scînteie, tunetul bubuie,
Calul său cade ;
Demonii rîseră ; o, ce de hohote !
Mihnea jos sare.
Însă el repede iară încalecă,
Fuge mai tare ;
Fuge ca crivăţul ; sabia-i sfîrîie
În apărare.
Aripi fantastice simte pe umere,
Însă el fuge ;
Pare că-l sfîşie guri însetabile,
Hainele-i suge ;
Baba p-o cavală iute ca fulgerul
Trece-nainte,
Slabă şi palidă, pletele-i fîlfîie
Pe osăminte ;
Barba îi tremură, dinţii se cleatină,
Muge ca taur ;
Geme ca tunetul, bate cavalele
Cu un balaur.

IX

O, ce de hohote ! rîseră demonii ;
Iadul tot rîse !
Însă pe creştetul munţilor, zorile
Zilei venise.

1847

Curierul de ambe sexe, periodul 1844—1847.

SAN-MARINA

San-Marina astăzi are
Sărbătoare de păstori,
O serbare
De plecare
La Vardar, ce cură-n mare
Alergînd pe pat de flori.

Se întinde masă dalbă
Pe un plai lîngă Cătun,
Cu smîntînă
De la stînă,
Şi cu fagi de miere albă,
Şi cu vin de la Zeitun.

Dintr-o mînă-n altă mînă
Cupa pregiurată-n flori
Trece plină ;
Beau, închină
Pentru ţara lor română,
Pentru turme şi păstori.

Cei bătrîni, cu albe plete,
Cei dintîi la masă-nchin;
Hora pasă
Lîngă masă,
De flăcăi şi june fete,
Cu păr negru, cu alb sîn.

Fluierile şi cavale
Sună vesele cîntări.
Lîngă mese,
Cete dese
De copii se joc pe vale,
Ca-ntr-un vis de desfătări.

Popii binecuvintează
Şi atunci toţi s-au mişcat
De plecare
Către mare,
Turmele înaintează,
Toţi cu totul le-au urmat.

Caii poartă în spinare
Corturi, paturi, aşternut,
Toată casa,
Toată masa,
Şi vestminte de-mbrăcare,
Tot ce au, tot ce-au avut.

Mumele, în glugi pe spate,
Poartă prunci cu păr bălai
Sau mioare
Lîncezioare.
Clopotele, legănate,
Sună depărtat pe plai.

Turma beagă, cîinii latră,
Caii nichează uşor;
Mai departe,
La o parte,
Sub o măgură de piatră,
Cîntă-n fluier un păstor.

Şi pe cale mic şi mare
Stă, mai cată către sat,
Cu plăcere
Şi durere,
Îi trimite fiecare
Cîte-un dulce sărutat.

Seara vine şi păstorii
La pîrîu toţi se opresc.
Şi fac focuri
Şi fac jocuri
Pîn-ce visele-aurorii
Peste geana lor plutesc.

Astfel trece scurta viaţă
De străini neatîrnaţi,
Ca cocorii
Şi ca norii,
Cînd pe cîmpuri de verdeaţă,
Cînd pe munţii cei înalţi.

Oamenii au arme dalbe
Şi femeile dulci nuri,
Cu guriţe
De liliţe,
Coame d-aur, feţe albe,
Ochii lai ca nişte muri.

Dar durerea, vai ! nu lasă
Nicăieri pe muritor.
Ce dor mare !
Ce-ntristare
Inima lor le apasă
Cînd oițele le mor !

1865

Vasile Alecsandri *(1821—1890)*

BABA CLOANȚA

Baba-i calul dracului
(VORBĂ VECHE)

Șede baba pe călcaie
În tufarul cel uscat,
Și tot cată ne-ncetat
Cînd la luna cea bălaie,
Cînd la focul cel din sat.

Și tot toarce, cloanța toarce
Din măsele clănțănind
Și din degite plesnind.
Fusu-i răpide se-ntoarce,
Iute-n aer sfîrîind.

„Fugi, Urîte ! baba zice,
Peste codrul cel frunzos,
În pustiu întunecos !
Fugi, s-alerge-acum aice
Dragul mîndrei, Făt-Frumos.

De-a veni el după mine
Să-l iubesc eu, numai eu,
Dare-ar Domnul Dumnezeu
Să i se-ntoarcă tot în bine
Cum se-ntoarce fusul meu !

Iar de n-a vrea ca să vie,
Dar-ar Duhul necurat
Să fie-n veci fărmecat
Şi de-a Iadului urgie
Vecinic să fie-alungat !

În cap ochii să-i se-ntoarcă
Şi să-i fie graiul prins,
Iar Satan, c-un fer aprins,
Din pept inima să-i stoarcă
Şi s-o ardă-n foc nestins !

Feară-Verde să-l gonească
Cît va fi cîmp de gonit
Şi lumină de zărit.
Noaptea încă să-l muncească
Sînge-Roş şi Hraconit !"

Toarce baba mai turbată !
Fusu-i zboară nevăzut,
Căci o stea lungă-au căzut,
Pe lună s-au pus o pată
Şi-n sat focul au scăzut :

„Dragă puiule, băiete,
Trage-ţi mîna din cel joc
Ce se-ntoarce lîngă foc,
Ş-ochii de la cele fete
Cu ochi mari făr-de noroc.

Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ţi-oi cînta
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi te-oi descînta.

Vai ! din ziua cea de vară
Cînd, prin luncă rătăcit,
Cîntai doina de iubit,
Cu-a mea inimă amară
Sufletu-mi s-au învrăjbit !

Adă-mi faţa ta voioasă
Ş-ai tăi ochi de dismierdat,
Că mă jur în ceas curat
Să-ţi torc haine de mătasă,
Haine mîndre de-mpărat.

Vîrcolaciul se lăţeşte
Sus, pe lună, ca un nor.
Vin' ca paserea-ntr-un zbor
Păn-ce viaţa-mi se sfîrşeşte
Ca şi lîna din fuior."

Baba Cloanţa geme, plînge,
Căci fuiorul s-au sfîrşit
Iar voinicul n-au venit !
Mînele cumplit îşi frînge,
Crunt strigînd spre răsărit :

„Sai din hău făr' de lumină
Tu, al cerului duşman !
Tu ce-n veacuri schimbi un an
Pentr-un suflet ce suspină,
Duhul răului, Satan !

Tu ce stingi cu-a ta aripă
Candela de pe mormînt,
Unde zac moaşte de sfînt,
Cînd încungiuri într-o clipă
De trei ori acest pămînt !

Vin' ca-n ceasul de urgie
Cînd zbori noaptea blăstemînd,
Ca să-mi faci tu pe-al meu gînd,
Că de-acum pe vecinicie
Ţie sufletul îmi vînd !"

Abie zice şi deodată
Valea, muntele vuiesc,
În nori corbii croncăiesc,
Şi pe-o creangă ridicată
Doi ochi duşmani strălucesc !

„Eu pe mîndru-ţi l-oi aduce
(Zbear-un glas ce dă fiori)
Pintre şerpi şi pintre flori
La cea baltă de mă-i duce
Şi-mpregiuru-i de trei ori !"

Baba Cloanţa se porneşte
Fără grijă de păcat,
Cu Satan încălecat
Ce din dinţi grozav scrişneşte
Şi tot blastemă turbat.

Saltă baba, fuge, zboară
Cu sufletul după dor
Ca o buhnă la izvor
Şi-n urmă-i se desfăşoară
Toată lîna din fuior.

Fuge baba despletită
Ca vîrtejul fioros
Sus, pe malul lunecos,
Şi-n tăcerea adîncită
Satan urlă furios.

Mii de duhuri ies la lună
Pintre papură zburînd,
Şi urmează şuierînd,
Baba Cloanţa cea nebună
Care-aleargă descîntînd.

Codrul sună, clocoteşte
De-un lung hohot pănă-n fund.
Valea, dealul îi răspund
Prin alt hohot ce-ngrozeşte,
Dar pe dînsa n-o pătrund !

Ea n-aude, nici nu vede,
Ci tot fuge ne-ncetat
Ca un duh înspăimîntat,
Căci Satana o răpede
Către ţelul departat.

Zece pasuri încă grele...
Mîndrul că şi-a dismierda,
Ca pe-o floare l-a căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi l-a descînta.

Doi paşi încă... Vai! în luncă
Ţipă cucoşul trezit;
Iar Satan afurisit
Cu-a sa jertfă se aruncă
În băltoiul mucezit!

Zbucnind apa-n nalte valuri
Mult în urmă clocoti,
În mari cercuri se-nvîrti,
Şi de trestii, şi de maluri
Mult cu vuiet se izbi.

Iară-n urmă liniştită
Dulce unda-şi alina,
Şi în taină legăna
Faţa lunei înălbită
Ce cu ziua se-ngîna...

Cînd pe malu-i trece noaptea
Călătorul şuierînd,
Pintre papuri cînd şi cînd
El aude triste şoapte
Ş-un glas jalnic suspinînd:

„Vin la mine, voinicele,
Că eu noaptea ţi-oi cînta,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi te-oi descînta!"

Mirceşti, 1842

Propăşirea, nr. 3, din 23 ian. 1844.

ANDRII-POPA

Cine trece-n Valea-Seacă
Cu hamgerul fără teacă
Şi cu peptul dezvălit?
Andrii-Popa cel vestit!

Şepte ani cu voinicie
Şi-au bătut joc de domnie
Şi tot pradă ne-ncetat,
Andrii-Popa, hoţ barbat!

Zi şi noapte, de călăre
Trage bir din drumul mare,
Şi din ţară peste tot!
Fug neferii cît ce pot.

Căci el are-o pușcă plină
Cu trei glonți la rădăcină,
Ș-are-un murg de patru ani
Care mușcă din dușmani,

Ș-are frați de cruce șapte
Care-au supt sînge cu lapte.
Și nu-i pasă de nimic,
Andrii-Popa cel voinic!

Căpitane, frățioare,
Ce se vede despre soare?
Se zăresc vro patru cai!...
N-auziși tu de-un Mihai?

Căpitane, te gătește,
Mihai mîndrul te gonește.
Iată-l vine ca un zmeu!
Fă trei cruci la Dumnezeu.

Cum îi vede-n depărtare
Popa strigă-n gura mare:
„Hai la goană de neferi!
Hai la horă de muieri!"

Au zis! țipă, se aruncă,
Trece șes, piraie, luncă
Cu fugarul sprintinel
Și cu hoții după el.

Mihai mîndrul vine iară,
Falnic ca un stîlp de pară
Pe-un cal alb ce n-are loc
Și din ochi aruncă foc.

Fug cum fuge-o rîndunică,
Fug ca fulgerul cînd pică
Și se duc voinicii, duc
Cu urgie de haiduc!

Piept în piept!... cîmpul răsună,
Toți de tot dau împreună.
Toți la luptă-s încleștați,
Toți în sînge încruntați.

Ura, frați! caii nechează,
Sus văzduhul scînteiază.
Ura! moartea s-au ivit!
Vulturu-n zbor s-au oprit!

Zi de vară până-n seară
Dau voinicii să se peară
Și cu fierul ascuțit,
Și cu pumnul amorțit.

Sîngele-n răni gîlgîiește,
Glasu-n gură se sfîrșește.
Zece-s morți! doi încă vii,
Mihai mîndrul și Andrii.

Andrii fuge făr' de-o mînă,
Prinde murgul la fîntînă,
Dă peptiş, sare pe şa
Şi din gură zice-aşa :

„Zbori, copile sprintinele,
Să mă scapi de chinuri grele,
Că mă jur, de mă-i scapa,
Ca pe-un frate te-oi cata".

Murgul sprinten se răpede.
În zadar ! Mihai mi-l vede !
„Stăi, hoţ-popă, dragul meu,
Să-ţi arăt cine sînt eu !"

Şi cum zice mi-l chiteşte,
Drept în frunte mi-l loveşte !
Ura ! vulturul din nori
Răcni falnic de trei ori.

1843, Ocna.

Propăşirea, nr. 30, din 6 aug. 1844.

ALTARUL MONASTIREI PUTNA

Domnul Ştefan, viteaz mare, ce-au dat groaza
prin păgîni,
Locaş sfînt creştinătăţei astăzi vrea să facă dar,
Şi pe malurile Putnei, cu vitejii săi români,
Însuşi merge să aleagă locul sfîntului altar.

Mare obştie-l urmează şi pe culme se lăţeşte
Precum aburii pe baltă cînd lumina asfinţeşte.

Căpitani, ostaşi cu zale şi cu platoşe de fier,
Pe-ai lor cai sirepi stau mîndri ca la semnul
de război.
A Moldovei steag de falã fîlfîie falnic în cer ;
Buciumul vuieşte-n munte, sună valea de cimpoi.

Iată că lîngă-o movilă Domnul Ştefan
s-au oprit !
Totul tace !... ochii ţintă, stă poporul neclintit.

Trei ostaşi cu arce-n mînă pe movilă-acum
se urcă ;
Doi, ca zimbrul, ageri, mîndri, nalţi ca bradul
de la munte,
Pe-ai lor umeri poartă glugă, la brîu paloş şi
pe frunte
Cu-a lor lungi şi negre plete se coboară-o
neagră ţurcă.

Ei ades cu-a lor săgeată răpezită sus, în nor,
Pintre-a fulgerilor focuri au oprit vulturu-n zbor.

Multe fiare din cei codri, mulţi duşmani tineri,
semeţi,
Drept în inimi, drept în frunte au simţit a lor
săgeţi,

Căci ei sînt arcaşii vrednici a lui Ştefan Domn
cel mare
Ce-şi găteşte-acum săgeata s-o izbească-n
depărtare.

„Copii, trageţi... eu vreu astăzi să mă-ntrec
în arc cu voi."
Astfel zice Domnul Ştefan !... iar voinicii amîndoi
Se plec, arcele-şi încoardă, trag... săgeţile
lor zboară,
Spintecă răpide vîntul ce dă foc şi vijiieşte,
Se tot duc, se duc ca gîndul, şi de-abia
ochiul zăreşte
Pe cîmp departe, departe locul unde se coboară.

Ura-n ceruri se ridică ! Urlă dealul, clocoteşte !
„Să trăiţi, copii", le zice Ştefan, ce-acum se
găteşte.

Zbîrnîie coarda din arcu-i, fulgeră săgeta-n vînt,
Piere, trece mai departe şi-ntr-un paltin vechi
s-au frînt.

„Acolo fi-va altarul", zice falnicul monarc,
Ce se-nchină şi se pleacă pe războinicul său arc.

„Să trăiască Domnul Ştefan !" mii de glasuri
îl urează,
Şi poporul jos, pe vale, umilit îngenunchează !

1843, Bucovina

Calendar pentru poporul românesc pe 1845.

GROZA

Galbîn ca făclia de galbînă ceară
Ce-aproape-i ardea,
Pe-o scîndură veche aruncat afară,
De somnul cel vecinic Groz-acum zăcea ;
Iar după el nime, nime nu plîngea !

Poporu-mpregiuru-i trist, cu-nfiorare,
La el se uita.
Unii făceau cruce ; alţii, de mirare,
Cu mîna la gură capul clătina
Şi-ncet lîngă dînsul îşi şopteau aşa :

„El să fie Groza cel vestit în ţară
Şi-n sînge-ncruntat !
El să fie Groza, cel ce ca o fiară,
Fără nici o grijă de negrul păcat
Au stins zile multe şi lege-au călcat !"

Un moşneag atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergînd,
Scoase doi bani netezi din vechea sa pungă,
Lîngă mort îi puse, mîna-i sărutînd,
Mai făcu o cruce şi zise plîngînd :

„Oameni buni ! an iarnă bordeiu-mi arsese
Şi pe-un ger cumplit
Nevasta-mi cu pruncii pe cîmp rămăsese.
N-aveam nici de hrană, nici ţol de-nvălit,
Şi nici-o putere !... eram prăpădit !

Nu așteptam altă din mila cerească
Decît a muri,
Cînd creștinu ista, Domnu-l odihnească !
Pe-un cal alb ca iarna în deal se ivi
Ș-aproape de mine calul își opri.

Nu plînge, îmi zise, n-ai grijă, române,
Fă piept bărbătesc ;
Na, să-ți cumperi haine, și casă și pîne...
Și de-atunci copiii-mi ce-l tot pomenesc,
Oameni buni ! de-atunce în tihnă trăiesc."

Și, sărutînd mortul, bătrînul moșneag
Oftă și se duse cu-al său vechi toiag.
Iar poporu-n zgomot strigă, plin de jale :
„Dumnezeu să ierte păcatele sale !"

Calendar pentru poporul românesc pe anul 1844. Iași.

PENEȘ CURCANUL

Plecat-am nouă din Vaslui,
Și cu sergentul, zece,
Și nu era, zău, nimărui
În piept inima rece.
Voioși ca șoimul cel ușor
Ce zboară de pe munte,
Aveam chiar pene la picior,
Ș-aveam și pene-n frunte.

Toți dorobanți, toți căciulari,
Români de viță veche,
Purtînd opinci, suman, ițari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de curcani
Un hîtru bun de glume,
Noi am schimbat lîngă Balcani
Porecla în renume !

Din cîmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă-vară
Ca să scăpăm de turci, de jug
Sărmana, scumpa țară.
Așa ne spuse-n graiul său
Sergentul Mătrăgună,
Și noi ne-am dus cu Dumnezeu,
Ne-am dus cu voie bună.

Oricine-n cale ne-ntîlnea
Cîntînd în gura mare,
Stătea în loc, s-adimenea
Cuprins de admirare ;
Apoi în treacăt ne-ntreba
De mergem la vreo nuntă ?
Noi răspundeam în hohot : „Ba,
Zburăm la luptă cruntă !"

„Cu zile mergeți, dragii mei,
Și să veniți cu zile !"
Ziceau atunci bătrîni, femei,
Și preoți și copile ;

Dar cel sergent făr' de musteţi
Răcnea : „Să n-aveţi teamă,
Românul are şepte vieţi
În pieptu-i de aramă !“

Ah ! cui i-ar fi trecut prin gînd
Ş-ar fi crezut vreodată
Că mulţi lipsi-vor în curînd
Din mîndra noastră ceată !
Priviţi ! Din nouă cîţi eram,
Şi cu sergentul, zece,
Rămas-am singur eu... şi am
În piept inima rece !

Crud e cînd intră prin stejari
Năprasnica secure,
De-abate toţi copacii mari
Din falnica pădure !
Dar vai de-a lumei neagră stea,
Cînd moartea nemiloasă
Ca-n codru viu pătrunde-n ea
Şi cînd securea-i coasă !

Copii ! aduceţi un ulcior
De apă de sub stîncă,
Să sting pojarul meu de dor
Şi jalea mea adîncă.
Ah ! ochii-mi sînt plini de scîntei
Şi mult cumplit mă doare
Cînd mă gîndesc la fraţii mei
Cu toţi pieriţi în floare.

Cobuz ciobanu-n Calafat
Cînta voios din fluier,
Iar noi jucam hora din sat
Rîzînd de-a boambei şuier,
Deodat-o schijă de obuz
Trăsnind... mînca-o-ar focul !
Retează capul lui Cobuz
Şi-astfel ne curmă jocul.

Trei zile-n urmă am răzbit
Prin Dunărea umflată,
Şi nu departe-am tăbărît
De Plevna blestemată.
În faţa noastră se-nălţa
A Griviţei redută,
Balaur crunt ce-ameninţa
Cu gheara-i nevăzută.

Dar şi noi încă o pîndeam
Cum se pîndeşte-o fiară
Şi tot chiteam şi ne gîndeam
Cum să ne cadă-n gheară ?
Din zori în zori şi turci şi noi
Zvîrleam în aer plumbii
Cum zvîrli grăunţi de popuşoi
Ca să hrăneşti porumbii.

Şi tunuri sute bubuiau...
Se clătina pămîntul !
Şi mii de boambe vîjîiau
Trecînd în zbor ca vîntul.

Şedea ascuns turcu-n ocol
Ca ursu-n vizunie,
Pe cînd trăgeam noi tot în gol,
El tot în carne vie...

Ţinteş era dibaci tunar,
Căci toate a lui ghiulele
Loveau turcescul furnicar,
Ducînd moartea cu ele.
Dar într-o zi veni din fort
Un glonte, numai unul,
Şi bietul Ţinteş căzu mort
Îmbrăţişîndu-şi tunul.

Pe-o noapte oarbă, Bran şi Vlad
Erau în sentinele.
Fierbea văzduhul ca un iad
De boambe, de şrapnele.
În ziori găsit-am pe-amîndoi
Tăiaţi de iatagane,
Alăture c-un moviloi
De leşuri musulmane.

Sărmanii ! bine s-au luptat
Cu lifta cea păgînă
Şi chiar murind ei n-au lăsat
Să cad-arma din mînă.
Dar ce folos ! ceata scădea !
Ş-acuma rămăsese
Cinci numai, cinci flăcăi din ea,
Şi cu sergentul, şese !...

Veni şi ziua de asalt,
Cea zi de sînge udă !
Părea tot omul mai înalt
Faţă cu moartea crudă.
Sergentul nostru, pui de zmeu,
Ne zis-aste cuvinte :
„Cît n-om fi morţi voi cinci şi eu,
Copii, tot înainte !"

Făcînd trei cruci, noi am răspuns :
„Amin ! şi Doamne-ajută !"
Apoi la fugă am împuns
Spre-a turcilor redută.
Alelei ! Doamne, cum zburau
Voinicii toţi cu mine !
Şi cum la şanţuri alergau
Cu scări şi cu faşine !

Iată-ne-ajunşi !... încă un pas
„Ura ! -nainte, ura !..."
Dar mulţi rămîn fără de glas.
Le-nchide moartea gura !
Reduta-n noi răpede-un foc
Cît nu-i încape gîndul,
Un şir întreg s-abate-n loc,
Dar altul îi ia rîndul.

Burcel în şanţ moare zdrobind
O tidvă păgînească.
Şoimu-n redan cade răcnind :
„Moldova să trăiască !"

Doi frați Călini, ciuntiți de vii,
Se zvîrcolesc în sînge ;
Nici unul însă, dragi copii,
Nici unul nu se plînge.

Atunci viteazul căpitan,
C-o largă brazdă-n frunte,
Strigă voios : „Cine-i Curcan,
Să fie șoim de munte !“
Cu steagu-n mîini, el sprîntenel
Viu suie-o scară -naltă,
Eu cu sergentul după el
Sărim de laolaltă.

Prin foc, prin spăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete,
„Allah ! Allah !“ turcii răcnesc
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crîncena redută.

Ura ! măreț se-nalță-n vînt
Stindardul României !
Noi însă zacem la pămînt,
Căzuți prada urgiei !
Sergentul moare șuierînd
Pe turci în risipire,
Iar căpitanul admirînd
Stindardu-n fîlfîire !

Și eu cînd ochii am închis,
Cînd mi-am luat osînda :
„Ah ! pot să mor de-acum, am zis,
A noastră e izbînda !“
Apoi cînd iarăși m-am trezit
Din noaptea cea amară,
Colea pe răni eu am găsit
„Virtutea militară !“...

Ah ! da-o-ar Domnul să-mi îndrept
Această mînă ruptă,
Să-mi vindec rănile din pept,
Iar să mă-ntorc la luptă,
Căci nu-i mai scump nimică az
Pe lumea pămîntească
Decît un nume de viteaz
Și moartea vitejească !

Mircești, august 1877

SERGENTUL

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicînd în gîndul lui :
„Mai lungă-mi pare calea acum la-ntors acasă...
Aș vrea să zbor, și rana din pulpă nu mă lasă !“,
Și bietul om slab, palid, avînd sumanul rupt
Și o cămeșă ruptă bucăți pe dedesupt,
Pășea trăgînd piciorul încet, dar pe-a lui față
Zbura ca o lumină de glorie măreață,
Și-n ochii lui de vultur adînci, vioi și mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.

Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era haina, dar străluceau pe ea
Şi crucea „Sfîntul Gheorghe“ ş-a „României Stea“.
Românul venea singur pe drumul plin de soare,
Cînd iată că aude fanfare sunătoare.
Şi vede nu departe în faţa lui venind
Un corp de oaste mîndră în aur strălucind.
Erau trei batalioane de gardă-mpărătească
Mergînd voios la Plevna cu dor s-o cucerească.
În frunte-i colonelul semeţ, pe calu-i pag,
La bravii săi tovarăşi privea ades cu drag,
Şi inima în pieptu-i bătea cu foc, deşteaptă,
Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i aşteaptă.
Deodat' el dă cu ochii de sarbedul român
Ce stase-n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
Şi mult se minunează şi nici că-i vine-a crede,
Cînd crucea „Sfîntul Gheorghe“ pe sînul lui o vede.
Ş-opreşte regimentul, iar bravul colonel
Se-nchină la drumeţul, s-apropie de el
Şi-i zice cu blîndeţă : „De unde vii, străine ?“
„Vin tocmai de la Plevna“. „Cum e acolo ?“ „Bine“.
„Dar aste decoraţii, cum, cine ţi le-au dat ?“
„Chiar domnitorul nostru ş-al vostru împărat.“
„Dar pentru care fapte ?“ „Ştiu eu ?... cică drept plată
Că am luat eu steagul redutei... şi pe dată
Cu el, stăpunşi de glonţuri, ne-am prăbuşit în şanţ...“
„Dar ce rang ai, voinice ?“ „Am rang... de Dorobanţ“ ! “
Atunce colonelul, dînd mîna cu sergentul,
Se-ntoarce, dă un ordin... Pe loc, tot regimentul
Se-nşiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă tîrînd al lui picior.

Mirceşti, decembrie 1877.

CORBEA HAIDUCUL

Pe o vale sub o stîncă
Într-o temniţă adîncă

Zace Corbea în cătuşe
Cu trei potere la uşe.

Dar de ce să zacă oare
Ferecat în închisoare ?

N-a umblat după domnie,
N-a dorit vro boierie.

Ochiu-i plin de lăcrămioare,
Spune cerului ce-l doare ;

Inimioara lui suspină
După aer şi lumină.

Nouă ani şi jumătate
Zace-n bende ferecate ;

Pe el haina putrezeşte,
Pielea chiar îi mucezeşte.

Şi cînd somnul îl răpune,
Barba căpătîi îşi pune,

Perişorul şi-l aşterne
Pe pămînt în loc de perne...

O şerpoaică-nveninată
Sub vestmîntu-i împuiată,

Este singura-nsoţire,
Ce-mblînzeşte-a lui privire.

Dar cînd fu o zi de Paşte,
Mumă-sa se otărăşte

Şi mi-ţi vine-ntr-o cucie
Mîndră mult şi mult sprinţie.

Doisprezece cai ca focul
Vîntul spintecă, ard locul ;

Şi cum vine ea la dînsul
Numai cît o neacă plînsul ;

Şi se roagă la portarul,
Şi peţeşte pe grosarul

Să o lase să mai vază
P-al ei fiu, a vieţii rază.

Însă Corbea-n închisoare
Sta ca-ntr-o grădină-o floare,

Şi cînta şi se plîngea
Şi cîntînd aşa zicea :

„Bate vîntul de la baltă,
Corbul ţării-n aer saltă ;

Bate vîntul şi ne spune
Că-ncep oşti să se adune,

Oşti ce vor să năvălească
Pe cîmpia românească.

Aleo, mîndro pandurime,
Roşiori şi haiducime,

Dar-ar iar pe voi fericea !
Să mă scoateţi de aicea ;

Codrişorul încolţeşte,
Corbul iarăşi flămînzeşte ;

Roibul saltă şi nechează,
Rupe frîul şi spumează ;

Țărișoară, te arată
Că ș-acuma ești bărbată :

Țărișoară, strigă „ura“ !
Să-ți mănînce neica gura !

Strigă ura ! să trăiască
Toată țara românească,

Pe străini să-i biruiască
Și din sînu-i să-i gonească !

Frunzuliță de aglică,
Vîntul bate din colnică,

Din colnic cu umbra deasă,
De la mîndra mea aleasă.

Vîntul bate, viscolește,
Dorul ei mă nebunește !

Aleo, mîndra mea frumoasă,
De iubirea mea setoasă,

M-ai iubi, dar nu știu cine
Mă desparte-acu de tine !

Vîntul bate, viscolește,
Dorul tău mă nebunește !

Vîntul trece și se duce,
Nici o veste nu-mi aduce

Vîntule, te du și zboară,
Mergi la dulcea-mi surioară,

Și te joacă cu cosița-i,
Și sărută-mi-i gurița-i,

Și-i vorbește pentru mine
Vorbe dulci, cuvinte line.

D-al ei frate îi vorbește
Și-i arată cum trăiește,

Fără altă însoțire
Decît numai două fire,

Două fire din cosița-i
Sărutate de gurița-i ;

Două fire bălăioare
Smulse de la tîmplișoare

Oh ! dar soro, pînă cînd
Să mai sufăr așteptînd !

De e lună, de e soare,
Eu trăiesc într-o oftare,

fericită aici", spune. Ştie să răspundă la telefon, găteşte, lucrează după un program stabilit, şi se exprimă cu o distincţie care mă neliniştește...

— Nu credeţi că aţi face mai bine să căutaţi un post de secretară ? am spus cu timiditate. Mi se pare atît de bine pentru noi încît mă îngrijorează.

— Nu, nu, îmi conveniţi.

Am luat întîlnire pentru luni dimineaţa, la unsprezece. Nimeni. Trece ziua, cea de-a doua zi... Din nou deşertul, populat numai cu veselă.

— Tu care o găseai prea bine pentru noi, ai convins-o probabil... spune Jacques resemnat.

Reintrăm în epoca femeilor cu ziua.

Allegra

— Ce rochie frumoasă ai, spune Allegra. Îmi place roşul fustei lui Jeanne. Cum găseşti imprimeurile persane care se fac în sezonul ăsta ?

Observă fustele noastre, cordoanele şi pantofii. Stînd într-un picior, se opreşte în colţul unei mese, fascinată de o imagine din *Vogue*, din *Elle*, din *Marie-Claire*.

— Uită-te la culorile astea două cît sînt de frumoase ! Şi buzunarele în semicerc e ceva nou, nu găseşti ?

— Allegra, spune Jeanne, nu se gîndeşte decît să se îmbrace. Te întrebi dacă s-a gîndit vreodată la altceva...

Poate că nu: Allegra vrea un copil ; René, bărbatul ei, nu-l vrea. „Să aduci un copil pe lume... responsabilitatea... conjunctura politică... bomba..."

„I-e frică de zgomot, care-l împiedică să lucreze, traduce Allegra, senină, dar cînd copilul va fi aci, se va obişnui." Îşi pregăteşte scutecele. René dezaprobă zgomotos diviziunea stîngii, înşelătoriile dreptei, incoerenţele Bisericii, uşurinţa intelectualilor, trivialitatea celorlalţi.

— Îi dau, spune Allegra cu tandreţe, apă caldă cu lămîie cînd se scoală dimineaţa. Cred că suferă de ficat.

Un autor nebun vine să-mi facă o vizită. Allegra e aici. Jacques şi cu mine ne sfătuim. Să-l primim, nu înseamnă să-l încurajăm în nebunia lui ? Să nu-l primim, nu înseamnă să nu ne facem datoria faţă de editura care... Evocăm scriitorii din trecut, atinşi de nevroză, vorbim despre cazuri sociale, despre carenţa statului şi a psihanaliştilor. Timpul trece, Dolores bagă capul pe uşă, speriată. „Umblă ca un urs în cuşcă. Îşi roade unghiile. Are ticuri." Umbra catastrofei planează. Manuscrisul există.

Ţi-l închipui pe tipul ăsta apărînd în *Lecturi pentru toţi ?* spun eu cu laşitate.

— Nu poţi decide asupra unui manuscris gîndindu-te la *Lecturi pentru toţi*, spune Jacques.

— Nu, dar va fi aici tot timpul, va trebui să asculţi povestea nenorocirilor lui, va telefona la miezul nopţii, ne va face ridicoli...

Avem şi aşa destule încurcături cu scriitorii normali. Îmi aduc aminte în ce mă priveşte de o mamă care-mi telefona la unsprezece seara, întrerupîndu-mi primul somn ca să-mi strige că băiatul ei are geniu ! După o săptămînă nu mai

Toţi armaţi cu lănci, cu sape,
Cu securi şi tîrnăcoape ;
Să-mi aducă roibul, mamă,
Ce-i cu mine cam d-o seamă.

Că-l lăşai pe tretior,
Ş-acum o fi bătrîior.
De-nşelat, de înfrînat,
Cum e bun de-nălicat.

Du-l în curtea cea domnească,
Să faci lumea să-l privească,
Să faci lumea să se mire,
Boierime şi oştire.

Şi mulţi cari te-or vedea
La tocmeală or să-ţi stea,
Să-ţi dea galbeni şi parale,
Pietre scumpe şi corale.

Surdă, mută să te faci,
Să-ţi caţi drumul şi să taci,
C-ăsta-i, mamă, călişorul
Care-ţi va scăpa feciorul."

Jes în valea
corbului,
Unde-i calea
orbului,

Lîngă stîna
mieilor,
La fîntîna
zmeilor.

Vine Zîna
Zorilor
Din grădina
florilor.

Faţa-i floarea
socului
Şi vulvoarea
focului.

Focu-n vatră
fumegă,
Capra-n şatră
rumegă.

Iar pe prispa-ntinsă
Potera cînta,
Şi de somn învinsă
Mereu picota.

Lîngă ei o fată
C-obraji rumeiori
Sta adormitată
Pe un pat de flori.

Însă Zîna Zilei
Păru-i resfira,
Buzele copilei
Se înfiora

Soarele răsare,
Zîna despăru,
Un vis, o-ncîntare
Fetei se păru.

Potera-adormită
Nici că mai simțea,
De somn amorțită
Pe pămînt zăcea.

Dar atuncea zîna
Făr-a se vedea,
Ia copilei mîna
Ș-o tîrî spre ea.

„Stea din stele-aleasă,
Zîna îi vorbi
Și din geana-i deasă
Lacrăma-i sorbi.

Fată bălăioară,
Scoală-n cuget blînd,
Du-te ca o boară,
Zboară ca un gînd,

L-al tău soț ce moare
Singur sub pămînt
Nevăzut de soare,
Nebătut de vînt.

Pentr-o răzbunare
Către Corbea-al tău,
Ce-a-necat în mare
Frățiorul meu.

L-am făcut să șază
Ani mulți în obezi,
Fără să te vază,
Fără ca să-l vezi.

L-am iertat, ei fie!
Fie-ți dar iertat,
Mulțumește-mi mie
Care ți l-am dat.

Scoate roibu-afară,
Mergi cu el în zbor
Pe calea primară
L-al tău frățior."

Astfel zise Zîna Ziorila
Și zbură lăsînd copila
Uimită un minut
De tot ceea ce-a văzut.

Şapte sate s-ardicară,
Scoaseră pe roibu-afară,
Copiliţa-ncălecă
Şi spre Corbea se-ndreptă.

Muma-sa atunci venea,
Şi pe fată cum vedea
O rugă ca să mai stea
Să încalice şi ea.

Fata se oprea din cale
Lîng-un rîuleţ din vale,
Baba o lasă pe mal
Şi încălică pe cal;

Şi nevrînd să mai rămîie
Dete calului călcîie
Şi spre Iaşi se îndreptă
Precum Corbea o-nvăţă.

Acolo descălica,
Frîu-n mînă răsucea,
În oraş că mi-ţi intra,
Unde lumea s-aduna.

Oamenii c-o întreba
Insă baba nu grăia;
Oamenii o-mpresura,
Baba nu se turbura.

Surdă, mută se făcea,
Prin tîrg calu mi-ţi ducea,
Dar în curtea cea domnească
Lasă calu să mai pască.

Ştefan-vodă îl zări
Şi cu baba-aşa grăi:
„Babă dreaptă
Şi-nţeleaptă,

De ţi-e calu de vînzare,
De ţi-e roibu de schimbare,
Să-ţi dau galbeni şi parale,
Gălbenaşi de cîte cinci,
Cari îi schimbi şi tot mănînci.

„Nu mi-e calu de vînzare,
Nu mi-e roibu de schimbare
Nici că cer pe el parale,
Dar ţi-l dau măriei-tale
Ca să-mi dai pe Corbea-afară
Din a temniţei rea gheară."

Ştefan-vodă primi,
Dorul babei împlini,
Şi chemă din călăreţi
Cei mai inimoşi băleţi,

Şi-i punea de-ncăleca,
Dar pe cal cînd se urca,
Îi trîntea pe bătătură
De le da sînge pe gură.

Ştefan ochii mari deschise :
„Aoleo, doamne, baba-i zise,
Nu-ţi mai strica feciorimea,
Nu-ţi mai pierde călărimea ;

Că-i păcat de voinicei
Să rămîi sărman de ei ;
Zi să dea pe Corbea-afară
Din a temniţei rea gheară ;

Corbea-al mamii singur ştie
Cum să-l poarte, cum să-l ţie.
De cînd roibul s-a născut
Tot cu dînsul a crescut."

Corbea-ndată fu chemat,
Din prinsoare fu iertat ;
Vine-n curtea cea domnească,
Cu o haină haiducească ;

La Ştefan se închina
Şi de cal s-apropia,
Pe rab mîna-n dată puse
Şi pe şea călare fuse

Nici că mult mi ţi-l plimba,
Numai cît îl asuda ;
De mă-sa s-alătura,
Mîna-n brîu-i arunca.

După dînsul o trîntea,
Calu-n fuga repezea,
Brazdă neagră revărsa,
Peste ziduri se-nălţa.

Iar pe poartă cînd ieşea,
Domnului aşa grăia :
„Rămîi, doamne, pe domnie,
Eu mă duc în haiducie.

N-ai gonaci să mă gonească,
N-ai voinici să mă zorească,
Voinici poate s-ar găsi,
Dar n-au cu ce mă goni !"

Şi zbură prin văi, prin dealuri,
Peste cîmpuri, peste maluri,
Ca o mîndră căprioară
La frumoasa-i zînişoară.

Opere poetice, Partea I. *Legende şi balade*, Galaţi, 1876.

STRIGOIUL

Away! — Away![1]
BYRON : *MAZEPPA*

Cine-i cavalerul care călător
Răpede ca vîntul
Străbătînd pămîntul
Fuge singuratec
Pre un cal sălbatec
Ce în urmă-i lasă foc schinteietor ?

El înaintează, fuge ca-n delir ;
Nici nu se opreşte
Şi nici că priveşte
Înapoi pre cale ;
Gîndurile sale
Vor să izgonească negru-i suvenir.

În a lui privire lesne se citesc
Patime-nfocate,
Gînduri turburate,
Negre suvenire,
Chin, nefericire
Ce într-al său suflet crunt se războiesc.

[1] În afară, încolo ! (Engl.)

Pre-a lui frunte rece, frunte de trufaş,
Stă un strop de sînge ;
În zadar el plînge
Şi tot se căieşte ;
Pata vieţuieşte
Îndelung pe fruntea unui ucigaş.

El nu fuge, zboară din fatalul loc
Unde i s-arată
Umbra sîngerată
Care-l înspăimîntă,
Care îi frămîntă
Duhul, şi-l încinge cu un brîu de foc.

Zboară ca săgeata din acest pămînt,
Şi tot i se pare
Că în depărtare
Se aud blăsteme
Şi un glas ce geme
Care îl goneşte pre-aripe de vînt.

Noaptea îşi întinde valul neguros ;
Vîntul groaznic muge,
Şi el încă fuge
Ca o nălucire
Şi ca o sclipire :
Parcă e al nopţii duh întunecos.

În sfîrşit soseşte într-un loc pustiu,
Pre un pisc sălbatec,
Trist şi singuratec,
Şi luînd o sapă
El adîncu-şi sapă
Un mormînt în care intră chiar de viu !

Nu e nici o cruce pe acest mormînt ;
Dar tîrziu pre munte
Cu o pată-n frunte
Groaznic deodată
Un strigoi s-arată,
Şi aşa se vaită cu al nopţii vînt :

„În astă viaţă orice fiinţă
Deşartă cupe de vii dureri ;
Dară-orice chinuri şi suferinţă
Se sting de-a morţii dulci mîngîieri.

Sufletu-mi singur şi astăzi plînge ;
Am datoria în veci să gem,
Căci stă pe frunte-mi scrisă cu sînge
Crima lui Cain şi-al lui blestem.

Zvîrlit în lume chiar din pruncie,
Crescui sub ochii unui strein ;
Dar nimeni încă, nimeni nu ştie
Care mi-e crima şi al meu chin.

Cînd al iubirei prea dulce soare
Porni o rază în sînul meu,
Unei fiinţe dezmierdătoare
Ca la un înger mă-nchinai eu.

Ah ! am iubit-o adînc, fierbinte
Cu-al tinereţii duh arzător ;
Dar vai ! cînd astăzi mi-aduc aminte
De ea, — eu tremur şi mă-nfior

Căci într-o noapte peri deodată !
Crezui atunci că sînt trădat !
Plin de-o mînie neîmpăcată
N-aveam odihnă, eram turbat.

Străbătui dară valuri, pămînturi,
Dorind cu sete a-mi răzbuna ;
Aş fi cătat-o şi prin mormînturi,
Ca să sting focul ce mă ardea !

O aflai însă ; făr-de cruţare
Băgai cuţitul în sînul său ;
Dar ea atuncea cu întristare
Strigă : «Opreşte, eşti fiul meu !»

La aste vorbe, scăldată-n sînge —
Îşi dete duhul c-un lung suspin ;
Un cer de fiacări simţii că-mi strînge
Capul şi pieptul ; eram nebun.

Plecai prin lume cătînd a-nvinge
Durerea crudă ce mă muncea ;
Dar vai ! mustrarea şi azi mă-ncinge,
Mereu în preajmă-mi văz umbra sa.

Toată făptura mă ocoleşte ;
Vîntul chiar tace la glasul meu ;
Însuşi vulturul nu se opreşte
Pre aste ţărmuri din zborul său.

L-a mea vedere tot se preface
În umbre negre ce mă-nfior !
Speram în moarte să aflu pace,
Dar nu ; sînt veşnic vieţuitor !

Căci totdeauna în miez de noapte
Ca o fantasmă mă arăt eu,
Şi-auz cu spaimă aceste şoapte :
«Stai, te opreşte, eşti fiul meu !»"

Armonii intime, Bucureşti, 1871.

LOGODNICII MORŢII

Nec ipsa mors odium illorum internecivum extinxit. [1]

CÎNTUL I

. . . .

........În acele timpuri
Peste munţi sălbateci, peste văi adînci,
Ca un cuib de vulturi se-nălţa pe stînci
Un castel a cărui frunte îndrăzneaţă
Se pierdea în sînul norilor de ceaţă.
El fusese-adesea într-un timp famos
De izbînzi eroici martur glorios ;
Căci în multe rînduri armii se-adunară
Subt ale lui ziduri, şi-l încungiurară ;

[1] Nici moartea însăşi n-a stins ura nimicitoare a acelora. (lat.).

Cavaleri cu nume, luptători vestiţi
Spre a lor ruşine fură nimiciţi
Căci în el aflară cruntă-mpotrivire
Ce iubirea ţării ştie să inspire.
Dar de mult pierit-au timpul acel sînt
Cînd moriau eroii pentru-al lor pămînt.

Într-o noapte însă, noapte de urgie !
Cînd vărsa furtuna aspră sa mînie,
Pre castelul mîndru trăsnetul căzu
Şi-n ruine, flacări, tot se prefăcu,
Ziduri uriaşe, turnuri îngîmfate
Cu eroici fapte falnic ilustrate,
Ce de multe veacuri nourii-atingeau,
La pămînt de-atuncea fumegînd zăceau.
Viţia ce din timpuri se tot moştenise
În acea urgie sub ruini pierise ;
Dintr-atîta slavă rămase-un mormînt
Blăstemat de oameni şi bătut de vînt !
Însă călătorul ce p-acolo vine,
Tremurînd de spaimă vede pre ruine
Două umbre negre de viteji bărbaţi
Ce mereu se luptă palizi, sîngeraţi,
Iacă ce se spune despre acea noapte
Cînd acolo totul fu izbit de moarte ;
Iacă pre ruine de ce se ivesc
Două umbre negre care se lovesc.

II

Sala de marmură şi daurită,
Cu bolţi măreţe, stîlpi de granit,
De flori, ghirlante e-mpodobită,
Căci castelanul s-a însoţit.

Mii de lumine scînteietoare
Din policandre se răspîndesc ;
Valuri de flăcări strălucitoare
În candeli de-aur vesel lucesc.

Cînturi fantastici aci răsună,
Cînturi de baluri şi sărbători ;
Oaspeţii mîndri pre rînd se-adună
Mîndri şi falnici ca nişte sori ;

Căci diamante nepreţuite
Şi haine scumpe îi investesc ;
Toţi port' de-acele nume vestite
Ce preste popoli împărăţesc.

Jocul începe ; femei frumoase,
Cu ochii negri, mai arzători
Decît a nopţii candeli focoase,
Se par că zboară ca silfi uşori.

Totul înoată în veselie ;
În bal furtuna pare senin ;
În bal plăcerea e o beţie
Care adoarme al nostru chin.

Mireasa este mai strălucită
Şi mai plăcută decît o stea ;
Anima-i însă este zdrobită,
Lacrimi se leagăn pe geana sa.

Căci astă jună şi dulce floare
E roasă-n taină de-un vierme-ascuns ;
De o durere sfîşietoare
Sînul său tînăr este pătruns.

Soţul e falnic, cu avuţie ;
Conrad în lume e lăudat ;
Mai mult de-o dată în bătălie
Capu-i cu dafini fu-ncoronat.

Vrăjmaşii tremur la al său nume,
De-eroi cu slavă el e urmaş
Şi moşteneşte acest renume
Numai el singur făr-de părtaş.

Dar tristă Ema de mult jurase
Mîna sa unui străin frumos,
Ce într-o noapte se depărtase
Pre-un cal sălbatec dar credincios.

De-atuncea lacrămi amari şi dese
Tainică, tristă, mereu vărsa ;
Dar cu-a ei lacrămi timpul cursese
Şi al său mire nu mai sosea.

În acea ziuă bătrînu-i tată,
Bătrîn cu suflet negru, barbar,
O dede altui, — şi trista fată
Lîngă Conrad şezu l-altar.

III

Noaptea jumătate într-un turn sunase;
Balul se sfîrşise, oaspeţii plecase;
Dar-afară muge groaznici vijălii,
Care cletin vîrful munţilor pustii.
Totul se răstoarnă de-astă rea furtună;
Armonii sălbateci preste tot răsună;
Stîncile se cleatin, — arborii trosnesc,
Fulgere fantastici ca în iad sclipesc,
Şi-ale ploaiei unde negre, turburate,
Cad ca nişte valuri răpezi şi turbate,
În grozavă spaimă tot s-a cufundat:
Duhul răutăţii pare ne-mpăcat!

Ema obosită pleacă întristată
Către partea care e mai singurată
În castel; şi-acolo triştii ochişori
Varsă rouă albă de dulci lăcrămiori.
Ea deschide geamul, vînturile sună;
Dar ca şi-n natură muge o furtună
În duiosu-i suflet suspinînd de dor,
Ochiul său în noapte cată visător.

Anima sa geme făr-de mîngîiere;
Singurul tovarăş în a sa durere
E o harpă scumpă ce de multe ori
Biruie în sînu-i rîuri de plînsori.

Fiie-a suferinţii, sîntă armonie,
Numai glasu-ţi dulce poate să reînvie
Sufletul de jale şi de dor muncit.

Ema inspirata harpă şi-a răpit,
Şi a sale blînde coarde de zefire
Tremură sub mîna-i plină de simţire.
Trist ca suvenirea dintr-un scump mormînt
Cîntul său răsună îngînat de vînt:

„Ca şi-un val prea mare
Fericirea n-are
O statornicie pre acest pămînt,
Ca o stea luceşte,
Cît un vis trăieşte
Şi apoi cu grabă cade în mormînt.

Ea e-un fulger iute
Ce lumini plăcute
Varsă şi-ntunerec lasă-n urma sa.
Ea e ca o floare
Care dacă moare
Trage şi mirosu-i dulce după ea.

Timpul de fericire,
Ceasuri de iubire
Unde sînteţi astăzi, de ce m-aţi lăsat?
Stinse sînteţi toate
Şi nimic nu poate
Să-mi aline dorul de cînd aţi zburat!

O, Oscar, iubite,
Mire-al meu dorite,
Pre ce negre ţărmuri eşti tu călător?
Ah! vin lîngă mine,
Căci fără de tine
Viaţa mă munceşte, şi aş vrea să mor!“

Astfel cîntă Ema plină de-ntristare ;
Nimeni nu răspunde la a sa chemare,
Singur numai echo astor bolţi adînci
Îi preîmblă jalea printre văi şi stînci.

CÎNTUL II

Într-o altă sală care-i luminată
Cu fantastici torţe, mulţi sînt adunaţi !
Oaspeţii, vasalii şi al Emei tată
Împregiurul mesei se-află aşezaţi.
Căci Conrad acuma vrea să ospăteze
Pre amicii care încă n-au plecat
Şi-a lui însoţire să o-ncununeze
C-un banchet de gală, falnic şi bogat.
Masa e-ncărcată cu ghirlanzi, cristaluri ;
Strălucesc mii cupe de-aur şi porfir ;
Vinul care curge în spumoase valuri
Le îneacă mintea într-un lung delir.
Cînd duioasa Ema plînge şi suspină,
Mirele e vesel... crede-a fi iubit ;
Aşadar se scoală şi cu cupa plină
Cîntă cu-nfocare în uimiri răpit :

„Ah ! turnaţi ! tot să respire
Al beţiei lung delir,
Şi-orice neagră suvenire
Peară-n cupa de porfir !

Bateţi vînturi furioase !
Luciţi fulgeri trecători !
Noi în cînturi bucuroase
Vom petrece pînă-n zori.

Daţi-mi floarea fericirea
A mea cupă să-ncunun ;
Căci beţia cu iubirea
Eu doresc să le-mpreun.

Vărsaţi unda aurită !
Cupe mii să deşertăm !
Pentru Ema mea iubită
Aidi,-amici, să închinăm !

Salve de vivate vesel se-auziră,
Deodată însă fulgerii sclipiră,
Trăsnetul prin bolte straşnic răsună
Şi-o fantasmă neagră repede intră.
Iar mesenii palizi se înfiorară
Şi ca nişte statue-mpietriţi ei stară.
Fantasma atuncea manta-şi lepădînd
Vine lîngă masă şi-un pahar luînd
În mijlocul spaimei sus îl aridică
(Sîngele şiroaie după haine-i pică),
Şi c-un glas ce n-are sunet omenesc
Cîntă ; — iară-n preajmă-i bolţile buiesc.

„Aici totul să inspire
Ale morţii reci simţiri
Celor ce cu fericire
Uită-a crimei suvenire
În a vinului uimiri !

Dați-mi negre chiparoase
Cupa mea să-mpodobesc ;
Veniți, duhuri fioroase,
Și-ale lor plăceri voioase
Ajutați-mi să zdrobesc !

Oaspeți, toți cu întristare
Imnul morții să-ntonați,
Și cu vinul din pahare
Pentru crunta-mi răzbunare
Vă grăbiți de închinați !"

Cîntă ; și îndată cupa își deșertă.
Toți mesenii tremur pentru a lor soartă
Și doresc să afle ăst necunoscut
Cine e ? — Căci nimeni nu l-a mai văzut.
Căci din haina-i neagră se strecor șiroaie
De eroic sînge mestecat cu ploaie ;
Coiful lui azvîrle foc fulgerător,
Și o spadă lungă bate-al lui picior ;
Chipul lui e tînăr, plin de frumusețe ;
Agera-i privire cade cu noblețe ;
Privirea lui se-naltă ca un pisc frumos
Ce mereu îl bate vîntul furios.

June e și falnic, plin de vitejie,
Dară-ntr-însul geme crunta vijelie ;
Și pre-a vieții cale merge rătăcit
Ca un vas pre valuri singuri, necîrmit.

Iar Conrad atuncea către el pășește,
Și făr-de sfială astfel îi vorbește :

„Cine ești ? — răspunde, venetic semeț
Care fără teamă și plin de dispreț
Vini de tulburi pacea ăstor bolți mărețe
Cu a tale cînturi jalnici, îndrăznețe."

Zice, dar străinul zvîrle o privire
De dispreț și ură pe al Emei mire,
Și puternic strigă : „Vijălii, suflați !
Iaduri, vă deschideți ! Oaspeți, ascultați !

CÎNTUL III

Ca un rîu ce curge-n valuri turburate,
Ale mele zile curs-au zbuciumate."
Zise cavalerul celor ce-ascultau
În tăcere-adîncă și-l esaminau.

„N-am băut din cupa dulce-a mulțămirii ;
La banchetul negru al nefericirii
Din copilărie eu m-am așezat,
Și cu lacrămi triste pînea mi-am udat.

N-am avut o maică, înger de iubire,
Care să-mi zîmbească în a mea mîhnire,
Care să-mi usuce rîul de plînsori,
Care să-ncunune viața mea cu flori.
Nu ; de-acea ferice nu-mi aduc aminte ;
Un străin cu milă fu al meu părinte.
Maică, sor', prieten, tot în el iubeam ;
Orișice simțire lui o-ncredințam ;
Astfel viața noastră lină, singurată,
Curgea-ntr-o colibă veche, depărtată.

Slaba bătrînețe ce mă ocrotea,
Cînd simți că moartea se apropia,
Mă chemă și-mi ziseăste tristi cuvinte :
«Pînă azi, copile, eu ți-am fost părinte ;
Dar al vieții-mi soare este la apus,
A naturii lege vrea să-i fiu supus.
Singur tu de-acuma mergi pe dreapta cale
Care am deschis-o tinereții tale.
Altă moștenire nu pot a-ți lăsa...
Numai o hîrtie ce tu vei păstra ;
Însă n-o deschide pîn-la timpul care,
Plin de-a ta putere, tu vei fi în stare
De-a putea să birui pre ai tăi dușmani,
Cînd vei trece preste douăzeci de ani.»
La aceste vorbe puse-o sărutare
Pre-a mea frunte rece, plină de-ntristare,
Și-al lui suflet merse spre lăcașul sînt.
Eu nălțai cu jale tristul lui mormînt !
Astfel vărsai lacremi pentru-ntîia oară.
Cînd un val se mișcă, marea se-nfioară,
Cînd un fulger trece, alții îl urmez ;
Astfel eu de-atuncea mereu lăcrămez.
Ca un vas pre valuri azvîrlit în lume
Îmi pierdeam prin codri ale mele urme,
Străbăteam pustiul singur, rătăcit.
Oamenii ?... o ură !... toți m-au izgonit !

Cel ce plînge singur mult mai jalnic plînge :
Sufletul atuncea caută a-nvinge,
Caută s-omoare ale lui dureri
Prin acele patimi, desfrînări, plăceri
Care-l intimă, dar aduc uitare.
Eu în sînul crimei căutai scăpare ;
Ura și dezgustul m-au făcut bandit ;
De mai multe sîngiuiri fieru-mi s-a roșit.

Suferința multă inima-mpietrește ;
Țipătul durerii nu mai îmblînzește
Pre un suflet unde s-a-ncuibat dureri,
Și-unde niciodată n-au zîmbit plăceri.
Suferința iarăși mie să inspire
Ură ne-mpăcată pentru omenire ;
Căci simt tainic glasu-i, tainici presimțiri
Ce ne spun că-a noastre crude pătimiri
Vin din egoismul oamenilor care
Grămădesc ruine pentru-a lor nălțare.

Din paharul crimei vesel am băut ;
Dar... o slăbiciune, — cine n-a avut ?
Cine oare, spuneți, n-are dulci minute
Cînd plutește tainic în visări plăcute,
Cînd cu al său suflet vesel și ușor
Zboară spre iubire pre aripi de dor ?
Unde este omul care niciodată
N-a simțit în sine inima să-i bată
Iute la vederea blîndei frumuseți
Cînd mergea pre calea dulcei tinereți ?
Unde este omul ce să nu dorească
O femeie jună care să-l iubească,
Care să-l îmbete cu al ei amor,
Care să îi lege rănile ce-l dor,
Care să împarță bucurie, chinuri,
Care să răspunză la a lui suspinuri,
Care să-i arate raiul înflorit
Pre pămîntul negru unde e robit ?
Vai ! și mie-adesea visurile mele
Mi-arătau pre-azurul scînteind de stele
O lumină blîndă, o mai dulce stea,
Ce din tronu-i falnic dulce îmi zîmbea.
Într-o zi prin codru mie se ivise
O copilă jună ce se rătăcise ;

Fierul meu îndată o amenință,
Dară-a ei blîndeță brațu-mi dezarmă ;
Căci era frumoasă ca o nălucire
Ce mîngîia dorul cu a sa ivire;
Căci era mai dulce ca un vis plăcut
Unde omul află tot ce a pierdut.

De atunci la dînsa mă-nchinai fierbinte.
Ah ! cu ce uimire îmi aduc aminte
De acele ceasuri cînd în dulci visări
Eu pluteam în sfera dulcei dezmierdări !
Sufletul se-nalță cînd de o iubire
Sîntă și curată arde-a lui simțire ;
Anima cuprinsă de un foc mai sînt
Zvîrle-a sale patimi în adînc mormînt.
Dulcea mea iubită cu priviri senine
Strecura virtutea în a mele vine ;
La a ei picioare zilele-mi curgeau
Și a noastre inimi tainic își urau
Vecinică credință, vecinică iubire
Așteptînd să bată ceasul de-nsoțire.
În aceste visuri fericiți pluteam
Și oricare stavili le nesocoteam.
După visuri însă vine deșteptare
Și atunci se stinge dulcea dezmierdare !
Ea era născută unui castelan ;
Eu ?... o frunză slabă, un copil sărman.
Plin de desperare vream să plec prin lume
Să mă-ncarc de slavă, să cîștig un nume
Ca să pot fi vrednic de a dobîndi
Pre a mea mireasă, — sau de a mori.

Oardele barbare mă învăluise ;
Țipătul «la arme» pîn-la noi sosise.

Cavaleri iluștri, mii de luptători
Alergau să-mpingă pre cutropitori,
Alergau să afle pre un cîmp de-onoare
Cît e dulce moartea pentru cel ce moare
Apărînd al țării prea iubit pămînt,
O femeie dragă, sau un scump mormînt.

Eram tînăr încă, dar simții în mine
Flacăra nestinsă ce din ceriuri vine
Să cîștig un nume mare-n bătălii
Înfruntînd chiar moartea pentru vitejii.
Mă pornii în taberi. Spada-mi credincioasă
Hotăra izbînda-n lupta sîngeroasă.
Dar și-n multe rînduri am căzut robit ;
Chiar azi din bătaie mă întorc rănit.

Cînd simții în mine că e bărbăție
Deschisei cu grabă tainica hîrtie...
Eu portam un nume mare și vestit.
Tatăl meu în luptă cînd morí rănit,
Frate-meu cel mare ca să moștenească
Singur avuția, slava strămoșească,
Încă din pruncie mă și azvîrli
Pre un pisc sălbatec pentru a pieri
Muritor de foame sau mîncat de fiare.
Însă cel puternic vru a mea scăpare.
Sluga ce albise lîngă tată-meu
Mă crescu în taină ca pre fiul său.

Scumpă fericirie ! Dulce bucurie !
Puteam dar pre Ema s-o cer de soție.
Alergai cu grabă în al său palat ;
Dar vai ! o durere !... eu eram trădat !

Căci necredincioasa azi se însoțește
Chiar cu cel pre care sufletu-mi urăște.
Setea răzbunării arde-n pieptul meu.
Mă cunoști, Conrade ? — Eu sînt frate-tău !"

Toți se înfioară. Astă întrebare
Pre Conrad deșteaptă ca dintr-o visare.
El privind cu spaimă pre răzbunător
Simte că printr-însul trece un fior.
„Știu ! atunci el zice ; a ta-nfățișare
E a crimei mele viuă remușcare ;
Însă din noi unul cată a pieri !"
La aceste vorbe spada lui luci.

II

Precum două vînturi ce din depărtare
Unul către altul suflă cu turbare,
Armele lor crude iute se pornesc ;
Dar cum două valuri se izbesc turbate
Și-napoi fug iarăși răpezi, spumegate,
Amîndoi cu spaimă, crunții acești frați
Îndărăt se-azvîrlă palizi, sîngerați.
Sîngele lor curge ; ura însă crește ;
Privitorii tremur ; — nimeni nu-i oprește ;
Ci ei toți afară fug înspăimîntați,
Căci de întunerec sînt amenințați ;
Torțiele stau toate gata a se stinge ;
De-ale nopții umbre sala se încinge,
Și tot se mai bat negrii luptători
Luminați de fulgeri răpezi, trecători !

Ema atunci intră galbenă, pierdută ;
Coama sa undoasă este desfăcută.
La un fulger vede pre al său Oscar ;
Dar se crede prada unui vis amar.
„O, Oscar iubite, scumpă nălucire,
De ce-nșeli tu astfel trista mea privire !"
Strigă dulcea Emă lacrăme vărsînd,
Iar Oscar răspunde cu un glas murind :
„Fugi, femeie crudă, fugi de lîngă mine,
Sîngele meu cază de trei ori pre tine !
Ție închinasem venitor, trecut ;
Pentru răsplătire tu mă ai vîndut !"

Fiecare armă în sfîrșit se frînge ;
Împreună frații cad în al lor sînge
Mai strîngînd în mînă ucigașul fier,
Și murind ei zvîrlă un blăstem spre cer !
Ema se aruncă pre iubitu-i mire,
Îi apucă spada și cu o lovire
Străpungîndu-și iute tînărul său sîn,
Cade și se stinge într-un lung suspin.

Tunetul buiește ; cerul se-nfioară ;
Trăsnetul cu zgomot cade și doboară
Templul vechi al slavei care s-a-ntinat
Chiar cu al frăției sînge blăstemat.
Însă călătoriul ce pre-acolo vine
Înghețat de spaimă vede pre ruine
Două umbre negre de vitezi bărbați
Ce mereu se luptă palizi, sîngerați.

1856

Armonii intime, București, 1871.

VORNICUL IANCU MOȚOC
BALADĂ DIN SECOLUL XVI

Răsturnător în curs de douăzeci de ani, vornicul Iancu Moțoc alungă pe Alexandru Vodă și aduce în locu-i un străin din Germania; dar mai la urmă dînd jos și pe acesta, pentru a pune pe tron o nouă creatură, poporul nu-l mai ascultă, ci primește înapoi pe gonitul Alexandru. Vornicul fuge în Polonia, unde însă, după stăruința Porții Otomane, piere decapitat în capitala Galiției. Testamentul acestei triste celebrități se află pînă astăzi la Lemberg, în *Tabula Municipală, Liber Testamentorum*, t. 2 ab anno 1544 ad 1578, p. 225.

La cetatea Leov, în țara leșească,
Va tăia călăul pe-un român fugar:
Curge tot poporul, lacom s-o privească —
Lacom s-o privească, că-i un lucru rar.

Solul din Moldova, trimis ca să ceară
Marfa cumpărată: capul cel tăiat,
Stă cu nerăbdare mai curînd să piară —
Mai curînd să piară omul vinovat.

Mii și mii de glasuri se pornesc deodată,
Ca și cînd orașul izbucnea de foc:
Vine! vine! vine! și-n sfîrșit s-arată —
Și-nsfîrșit s-arată vornicul Moțoc.

Dînsul alungase pe trei domni din țară,
Dînd apoi cununa unui venetic,
Care-n holda noastră, ne-mblînzită fiară —
Ne-mblînzită fiară, nu cruța nimic.

Învățat boierul să sufle și-ndată
A trînti pe-un Vodă, fie bun sau rău,
Cugeta să-și spele fapta-i cea spurcată —
Fapta-i cea spurcată: neamțul nătărău.

Dar sătul românul, mai crescut la minte,
Tot mereu să-ndure baterea de joc,
Nu-l mai amăgește, meșter la cuvinte —
Meșter la cuvinte, agerul Moțoc.

Cel ce-nstrăinase țara prin domnie
În străinătate cată ajutor;
Însă chiar străinii sfarmă cu urgie —
Sfarmă cu urgie pe ciocoiul lor.

„Iancule! — îi zice solul din Suceava, —
Vezi tu cum pățește cel necredincios?
Astfel toți să moară, cine cuteza-va —
Cine cuteza-va să dea domnii jos!“

„Minți, lingău de cîne, gata să iubească,
Fie chiar murdară, palma de stăpîn!
Mulți tirani zdrobit-au și-o să mai zdrobească.
Și-o să mai zdrobească puiul de român.

Nu-i aci blăstemul ce mă urmărește;
Vai, cu mult mai groaznic e păcatul meu!
Moartea cea mai cruntă nu mă pedepsește —
Nu mă pedepsește îndestul de greu!

Cînd românul nostru e croit să fie
Ramură domnească, viță de-mpărat,
Eu, nesocotitul, printr-o nebunie —
Printr-o nebunie, domn străin i-am dat!..."

Gîdea mișcă barda. Cîrea se despică.
Ceafa după trepte zuruind cădea...
Astăzi este timpul ca lumea să zică —
Ca lumea să zică: „așa-i trebuia!..."

1870

Columna lui Traian, I, (1870), nr. 14
20 martie.

TREISPREZECE!

O baladă în genul lui Schiller

De la Galați la Mărășești
Cînd drumul dărîmatu-s-au,
El cu condiții boierești
În antrepriză datu-s-au,
Ca să se facă o șosea!

Coconul Lascar Catargiu,
Mufluz c-un mare pîntece,
Tot plănuia de timpuriu
Cum punga să și-o vindece:
El antrepriză a luat!

Ministrul, ce p-atunci a fost,
Ceruse-o garanție;
Dar Catargiu nu-i tocmai prost,
Căci dete drept cvitanție:
„Răspunde toată starea mea!"

D-aci el banii a primit
Din visteria Statului,
Ș-acum se pune pe gîndit
La tactica furatului:
Să dreagă făr-a cheltui!

Pe-n fabrice de la Galați
Sînt oase ce se leapădă,
Și care de la fabricanți
Oricine vrea — le capătă
Cu prețuri ca și făr-de preț!

Coconul nostru cum sosea,
Ia oase de la fabrică,
Şi face, frate, o şosea
Ciclopică, cantabrică,
Numească-o singur cum va şti !

Dar oase — lucru îndrăcit ! —
Tot nu ajung de-a-binele ;
Şi drumul nu s-a isprăvit :
Mi-l rîd pîn-şi găinile...
Habar nu are Catargiu !

Istoria nu s-a curmat ;
D-aci să vezi frumoasele !
Ministrul rău s-a întărtat,
S-au întărtat şi oasele...
Ce-a fi, — n-o să ghiciţi în veci !

Guvernul cere bani mereu :
Dar Catargiu cu zîmbete
Mi-l tot amînă ca ovreu
Din sîmbete în sîmbete,
Zicîndu-i : „Eu avere n-am !"

Iar oasele mi-l mustră-n vis
Supt chipuri prea-fantastice ;
Am auzit că el le-a zis
Cuvinte cam sarcastice :
„Sînt carne, şi de oase rîd !"

Deci, pîn-acum nici minister,
Nici stafiile iadului,
Nu-nfricoşează pe boier,
Semeţ ca vîrful bradului !
Dar aşteptaţi şi veţi vedea !

Căci este scris în prorocii :
„Coconul cu şoselele
În casa pentru datorii
O să-l mănînce ielele."
Aşa-i şi scris, aşa-i şi drept !

De la Galaţi la Mărăşeşti,
Nici iernile, nici verile,
În veci să nu călătoreşti,
Nici nopţile, nici serile :
Căci vai de capul tău !

Aghiuţă, II (1864),
nr. 18, 12 martie.

BALADA VÎNTULUI

I

Vînt cu aripi diafane
Ce-n fantasticul tău zbor
Vii din ţări eoliane,
Vii, şi treci ca vis uşor!

Pentru ce cîteodată
Tu eşti lin şi profumat,
Iar cînd noaptea e-norată
Eşti de gheaţă şi turbat?

Silf iubit, tu mi-aduci mie,
Cînd e cerul fără nori,
Visuri dulci de poezie
Şi profume de pe flori.

Adiind în voluptate
Faci să fluture uşor
Al amantei adorate
Păr buclat, profumător.

II

Dar în nopţi reci, solitare,
Cînd în mintea mea se strîng
Cugetările amare,
Pentru ce mă faci să plîng?

De ce vocea-ţi cobitoare,
Repeţindu-se mereu,
Doruri multe arzătoare
Redeşteaptă-n pieptul meu?

De ce frunzele pălite
Le răpeşti înfuriat,
Şi pe strade pustiite
Fugi, urlînd ca un damnat?

Pentru ce pătrunzi tu oare
Îngheţat şi te strecori
În coliba unde moare
Proletarul în fiori?

De ce aripele tale,
Care bat necontenit,
Amintesc plînsul fatale
Al acelor ce-au murit?

Pentru ce mugeşti tu oare
Şi prin nori şi pe pămînt,
Şi stingi lampa fumătoare
Ce veghează la mormînt?

III

Vîntule, cînd este pace
Pe pămînt, pe ocean,
Din zefir ce te preface
În teribil uragan ?

De ce zbori nebun pe unde
Ce de spume s-au albit
Să faci barca să s-afunde
În abisul infinit ?

Şi în repedea-ţi súflare
Rătăcind din val în val,
Tu abaţi fără-ndurare
Casa mică de pe mal.

De ce-neci ruga-ntonată,
În acest minut d-amar,
De amanta desperată
Pentru mizerul pescar ?

A ! În nopţi de suferire,
Cînd pălim în lungi vegheri,
Fioroasa ta mugire
Ne aduce noi dureri !

Taci ! şi plîngerile tale
Le preschimbă în şoptiri
Dulci ca cîntul matinale
De speranţă şi iubiri.

Taci ! şi-n loc d-o suvenire
De un dor ce m-a pălit
Adu-mi dulce presimţire
De un timp mai fericit !

Şi cînd marea se agită,
Se frămîntă în mugiri,
Scapă barca rătăcită
D-ale valului izbiri.

Nu mai smulge cu turbare
Aste flori ce-au răsărit
Pe morminte solitare
Ale celor ce-am iubit.

VISUL LUI IANCU

La Cîmpeni în sus
Iancu doarme dus,
Într-un codru verde,
Care-n nori se perde...
Şi pădurea deasă
Dulce-l adumbrează,
Vîntul îi sărută
Faţa lui plăcută,
Paserile cîntă,
Toate mi-l încîntă,
Cu drag îi şoptesc
De un rai ceresc.
Şi cum el visează,
Parcă vede-o rază,
Care luminează
Spre un vîrf de nuc
Unde cîntă-un cuc :
„Iancule viteaz,
Scoală-te, fii treaz,
Că nu-i bine-n ţară,
Vin duşmanii iară !"
Iancu mi-l aude
Şi aşa-i răspunde :

„Cucule străin,
Poartă-te mai lin,
Lasă-mă să dorm,
Că vezi că mi-i somn !"
Cucul tot nu tace
Şi nu-i mai dă pace :
„Iancule viteaz,
Scoală-te, fii treaz,
Că l-apus de soare
Vreu să te omoare !"
„Cucule fricos,
Zbori de-acolo jos ;
Lasă-mă să dorm,
Că vezi că mi-i somn !"
„Iancule viteaz,
Scoală-te, fii treaz ;
Hatvani cel crud
Vine la Abrud !"
Iancu se deşteaptă
Şi se scoală-ndată
Şi ş-aduce-aminte
De-aceste cuvinte :
„Iancule viteaz,
Scoală-te, fii treaz !
Că nu-i bine-n ţară,
Vin duşmanii iară,
Şi l-apus de soare
Vreu să te omoare ;
Hatvani cel crud
Vine la Abrud !"

II

Cerul e senin,
Şi românii vin

De prin văi călare,
Şi din Dealu-mare,
Şi mulţi se adună,
Să fie-mpreună,
Că-n Abrud e nuntă,
După soartea cruntă,
Ungur şi român
Mi se strîng la sîn,
După multe lupte
Crude, nentrerupte,
Dau frăţeşte mînă
Ca-n veci să rămînă
Soţi în libertate,
În egalitate
Şi frăţietate.
Şi se-ntinde-o masă
Şi toţi se aşază,
Cîntă, beu, ciocnesc
Şi se veselesc.
Numai unul tace,
Nu se-ncrede-n pace,
Nu cîntă, nu bea,
A ciocni nu vrea,
Nu se veseleşte,
Tot în jur priveşte !
Iancu cel viteaz,
Omul cel mai treaz.
Dînsul şede-n frunte
Cu nuori pe frunte,
Şi cu gînduri grele,
Ca nórul prin stele,
Şi privind în jos,
Zice dureros :
„Dragoş, mă tem eu,
O să păţim rău !
Vii de la Kossuth,

Pace ni-ai cerut,
Noi ne-am împăcat
Şi ne-am dezarmat.
Dar afară oare . . .
Nu-i vro vînzătoare ?"
„Jur pe Dumnezeu,
Nu v-am vîndut eu !"
Iancu iarăşi tace,
Dar nu are pace,
Şi privind în jos
Zice dureros :
„Dobra, mă tem eu,
O să păţim rău ;
Arma ni se smulsă,
Am căzut în cursă !"
„Eu mă-ncred în ei
Sper că nu-s mişei !"
„Butean, mă tem eu,
O să păţim rău ;
Că ne-au înşelat
Cînd ne-am dezarmat !"
„Astăzi nici o frică
De fel nu ne strică."
Iancu iarăşi tace,
Dar nu are pace,
Că ş-aduce-aminte
De-acele cuvinte
Ce le-a zis în nuc
Negriciosul cuc ;
Ş-adîncit în gînd,
Pare iar visînd
Şi-n vis îi apare,
Tot în fugă mare,
O copilă-n chice,
Care-ncet îi zice :

„Iancule viteaz,
Scoală-te, fii treaz,
Că nu-i bine-n ţară,
Vin duşmanii iară
Şi l-apus de soare
Vreu să te omoare ;
Hatvani cel crud
Vine la Abrud !“

III

Iancu se deşteaptă
Şi ş-apucă-n dreaptă
Un pocal de vin :
„Morţii îi închin !
Sus la arme, fraţi,
Că sîntem trădaţi ;
Hatvani cel crud
Vine la Abrud !“
Şi golind pocalul,
Iute-şi cheamă calul,
Trîmbiţele sună,
Oastea lui s-adună
De prin văi şi munţi,
Juni, bărbaţi, cărunţi,
Din cîmpii, pădure,
Cu furci şi secure,
June şi femei,
Şi prunci mitutei,
Aducînd în brîncă
Petri mari de stîncă ;
Toţi aleargă iute,
Sprinten, pe-ntrecute,
Parcă codrul lat
Ar fi înviat,

Fiecare pom
Parcă fu un om,
Fiecare stîncă
Parcă fu o brîncă,
Întreaga pădure
Părea o secure
Ce omoară, taie,
Ca şi-n o bătaie.
Toţi-s în picioare,
Gata să omoare
Sau să moară-n luptă
Cu inimă ruptă.
Iancu se repede,
Cu mîndrie-i vede
Şi se pune-n frunte
Oastei sale crunte,
Ş-apoi la minută
Lupta-i începută,
Căci deodată sună
Ştirea cea nebună :
„Hatvani cel crud
Vine la Abrud !“
Dragoş se ascunde
În locuri afunde,
Însă-l află iară
Şi mi-l scot afară :
„Haid la judecată !
Haida la răsplată !“
„Jur pe Dumnezeu,
Nu v-am vîndut eu !“
Unii stau pe gînd,
Dar aud sunînd
Tunurile-afară
Din oastea maghiară.
„Piară trădătorul !“
Şi aprins poporul,

Fără judecată,
Vrea să-l sfarme-ndată.
Dragoş, scos din minte,
Zice-o rugăminte,
Cu mîni încrucite,
De lacremi stropite,
Cu glasul plîngînd,
Tot îngenunchind :
„Jur pe Dumnezeu,
Nu v-am vîndut eu !"
Iarăşi stau pe gînd,
Dar aud sunînd
Tunurile-afară,
Din oastea maghiară,
Şi un glonţ ce zboară
Pe unul omoară.
Sînge cum văzură,
Nu se mai îndură,
Ci toţi năvălesc
Şi mi-l prăpădesc,
Toată strada-i sînge,
Şi murind el plînge :
„Jur pe Dumnezeu,
Nu v-am vîndut eu !"
Hatvani cel crud
Iată-i în Abrud,
Şi cu oastea sa
Prinde a tăia
Juni, bătrîni, femei,
Pruncii mitutei.
Iancu mi ţi-l vede,
Spre el se repede :
„Dacă eşti viteaz,
Vin' arată-mi azi ;
Haid' la luptă dară,
Pîn' unul să piară !"

Hatvani s-ascunde,
Unde nu-l pătrunde,
Şi cu oastea sa
Pleacă a tăia
Juni, bătrîni, femei,
Pruncii mitutei.
Şi în urmă crudul
Aprinde Abrudul.
Stau românii-n gloate,
Văd aceste toate,
Şi plecînd cu fală,
Dau în ei năvală.
Armele roşesc,
Puştile pocnesc,
Spadele se frîng,
Vieţile se sting,
Vaiet şi omor
Lasă-n urma lor.
Aerul acum
Este plin de fum,
Flacăre cumplite
Zboară rătăcite,
Focul arde-n grinde,
Totul se aprinde,
Murmur, gemet sună
Şi grozav răsună :
Iancu se răzbună !...
Hatvani ie fugă
Şi p-o vale-ndrugă...
Iancu stă pe munte,
Cu nuori pe frunte,
Oastea ş-o zăreşte
Şi din grai grăieşte :
„Dobra şi Butean,
Doi viteji de stan,

Prea să încrezusă
Şi-au căzut în cursă,
Hatvani i-a prins,
Doară i-a şi stins !"
Mulţi voinici călare
Fug în depărtare
Ca să-i scape iar
Însă-i în zadar...
Iancu se retrage,
Oastea ş-o contrage
La Cîmpeni în sus,
Şi adoarme dus
Într-un codru verde,
Care-n nori se perde,
Şi pădurea deasă
Dulce-l dezmerdează,
Vîntul îi sărută
Faţa lui plăcută,
Paserile cîntă,
Toate mi-l încîntă,
Cu drag îi şoptesc
De un rai ceresc,
Şi-i aduc aminte
De-acele cuvinte
Ce le-a zis un cuc
Într-un vîrf de nuc :
„Iancule viteaz,
Scoală-te, fii treaz,
Că nu-i bine-n ţară,
Vin duşmanii iară
Şi l-apus de soare
Vreu să te omoare ;
Hatvani cel crud
Vine la Abrud !"

Lira mea, Oradea Marea, 1882.

Mihai Eminescu (1850—1889)

STRIGOII

...Că trece aceasta ca fumul de pre pămînt. Ca floarea au înflorit, ca iarba s-au tăiat, cu pînză se înfăşură, cu pămînt se acopere.

I

Sub bolta cea înaltă a unei vechi biserici,
Între făclii de ceară, arzînd în sfeşnici mari,
E-ntinsă-n haine albe, cu faţa spre altar,
Logodnica lui Arald, stăpîn peste avari ;
Încet, adînc răsună cîntările de clerici.

Pe pieptul moartei luce de pietre scumpe salbă
Şi păru-i de-aur curge din raclă la pămînt,
Căzuţi în cap sunt ochii. C-un zîmbet trist şi sfînt
Pe buzele-i lipite, ce vînete îi sunt,
Iar faţa ei frumoasă ca varul este albă.

Şi lîngă ea-n genunche e Arald, mîndrul rege,
Scînteie desperarea în ochii-i crunţi de sînge,
Şi încîlcit e părul lui negru... gura-şi strînge ;
El ar răcni ca leii, dar vai ! nu poate plînge.
De zile trei îşi spune povestea vieţii-ntrege :

„Eram un copilandru. Din codri vechi de brad
Flămînzii ochi rotindu-i, eu mistuiam pămîntul,
Eu răzvrăteam imperii, popoarele cu gîndul...
Visînd că toată lumea îmi asculta cuvîntul,
În valurile Volgăi cercam cu spada vad.

Domnind semeț și tînăr pe roinicele stoluri,
Căror a mea ființă un semizeu părea,
Simțeam că universul la pasu-mi tresărea,
Și nații călătoare, împinse de a mea,
Împlut-au sperioase pustiul pîn-la poluri.

Căci Odin părăsise de gheață nalta-i domă,
Pe zodii sîngeroase porneau a lui popoară;
Cu creștetele albe, preoți cu pleata rară
Trezeau din codrii vecinici, din pace seculară
Mii roiuri vorbitoare, curgînd spre vechea Romă.

Pe Nistru tăbărîsem poporul tău să-mpil;
Cu sfetnici vechi de zile mă-ntîmpinași în cale,
Ca marmura de albă, cu păr de aur moale;
În jos plecat-am ochii-naintea feței tale,
Stătînd un îndărătnic — un sfiicios copil.

La blînda ta mustrare simt glasul cum îmi seacă...
Eu caut a răspunde, nu știu ce să răspund;
Mi-ar fi părut mai bine-n pămînt să mă cufund,
Cu mîinile-amîndouă eu fața îmi ascund
Și-ntîia dată-n viață un plîns amar mă-neacă.

Zîmbiră între dînșii bătrînii tăi prieteni
Și singuri ne lăsară... Te-ntreb într-un tîrziu,
Uitîndu-mă la tine, privind fără să știu:
«La ce-ai venit, regină, aicea în pustiu?
Ce cauți la barbarul sub streșina-i de cetini?»

Cu glasul plin de lacrimi, de-nduioșare cald,
Privindu-mă cu ochii, în care-aveai un cer,
Mi-ai zis: «Aștept din parte-ți, o, rege cavaler,
Că-mi vei da prins pe-acela ce umilit ți-l cer...
Eu vreau să-mi dai copilul zburdalnic — pe Arald.»

Și întorcîndu-mi fața, cu spada ți-am întins.
Pe plaiuri dunărene poporu-și opri mersul,
Arald, copilul rege, uitat-a Universul,
Urechea-i fu menită ca să-ți asculte viersul,
De-atunci, învingătoareo, iubit-ai pe învins.

De-atunci, fecioară blondă ca spicul cel de grîu,
Veneai la mine noaptea ca nimeni să te vadă
Și-nlănțuindu-mi gîtul cu brațe de zăpadă,
Îmi întindeai o gură deschisă pentru sfadă:
«Eu vin la tine, rege, să cer pe-Arald al meu.»

De-ai fi cerut pămîntul cu Roma lui antică,
Coroanele ce regii pe frunte le așează
Și stelele ce vecinic pe ceruri colindează,
Cu toate la picioare-ți eu le puneam în vază.
Dar nu-l mai vrei pe Arald, căci nu mai vrei nimică.

Ah ! unde-i vremea ceea cînd eu cercam un vad
Să ies la lumea largă... şi fost-ar fi mai bine
Ca niciodată-n viaţă să nu te văd pe tine —
Să fumege nainte-mi oraşele-n ruine,
Să se-mplinească visu-mi din codrii cei de brad !"

Făcliile ridică, se mişc-în line pasuri,
Ducînd la groapă trupul reginei dunărene,
Monahi, cunoscătorii vieţii pămîntene,
Cu barbele lor albe, cu ochii stinşi sub gene,
Preoţi bătrîni ca iarna, cu gîngavele glasuri.

O duc cîntînd prin tainiţi şi pe sub negre bolţi,
A misticei religii întunecoase cete,
Pe funii lungi coboară sicriul sub părete,
Pe piatra prăvălită pun crucea drept pecete
Sub candela ce arde în umbra unui colţ.

II

În numele sfîntului
Taci, s-auzi cum latră
Căţelul pămîntului
Sub crucea de piatră.

Arald pe un cal negru zbura, şi dealuri, vale
În juru-i fug ca visuri — prin nouri joacă lună —
La pieptu-i manta neagră în falduri şi-o adună,
Movili de frunze-n drumu-i le spulberă de sună,
Iar steaua cea polară i-arată a lui cale.

Ajuns-a el la poala de codru-n munţii vechi,
Izvoară vii murmură şi saltă de sub piatră,
Colo cenuşa sură în părăsita vatră,
În codri-adînci căţelul pămîntului tot latră,
Lătrat cu glas de zimbru răsună în urechi.

Pe-un jilţ tăiat în stîncă stă ţapăn, palid, drept,
Cu cîrja lui în mînă, preotul cel păgîn ;
De-un veac el şede astfel — de moarte-uitat,
bătrîn,
În plete-i creşte muşchiul şi muşchi pe al său sîn,
Barba-n pămînt i-ajunge şi genele la piept...

Aşa fel zi şi noapte de veacuri el stă orb,
Picioarele lui vechie cu piatra-mpreunate,
El numără în gîndu-i zile nenumărate,
Şi fîlfîie deasupra-i, gonindu-se în roate,
Cu-aripile-ostenite, un alb ş-un negru corb.

Arald atunci coboară de pe-al lui cal. C-o mînă
El scutură din visu-i moşneagu-ncremenit :
„O, mag, de zile vecinic, la tine am venit,
Dă-mi înapoi pe-aceea ce moartea mi-a răpit,
Şi de-astăzi a mea viaţă la zeii tăi se-nchină".

Bătrînul cu-a lui cîrjă sus genele-şi ridică
Se uită lung la dînsul, dar gura-nchisă-i tace ;
Cu greu a lui picioare din piatră le desface,
Din tronu-i se coboară, cu mîna semn îi face
Ca-n sus să îl urmeze pe-a codrilor potică.

În poarta prăbuşită ce duce-n fund de munte,
Cu cîrja lui cea vechie el bate de trei ori,
Cu zgomot sare poarta din vechii ei uşori,
Bătrînul se închină... pe rege-l prind fiori,
Un stol de gînduri aspre trecu peste-a lui frunte.

În dom de marmur negru ei intră liniştiţi
Şi porţile în urmă în vechi ţiţini s-aruncă.
O candelă bătrînul aprinde — para lungă
Se nalţă-n sus albastră, de flacăre o dungă,
Lucesc în juru-i ziduri ca tuciul lustruiţi.

Şi în tăcere crudă ei nu ştiu ce aştept...
Cu mîna-ntinsă magul îi face semn să şadă,
Arald cu moartea-n suflet, a gîndurilor pradă,
Pe jeţ tăcut se lasă, cu dreapta pe-a lui spadă,
În zid de marmur negru se uită crunt şi drept.

Fantastic pare-a creşte bătrînul alb şi blînd;
În aer îşi ridică a farmecelor vargă
Şi o suflare rece prin dom atunci aleargă
Şi mii de glasuri slabe încep sub bolta largă
Un cînt frumos şi dulce — adormitor sunînd.

Din ce în ce cîntarea în valuri ea tot creşte,
Se pare că furtuna ridică al ei glas,
Că vîntul trece-n spaimă pe-al mărilor talaz,
Că-n sufletu-i pămîntul se zbate cu necaz —
Că orice-i viu în lume acum încremeneşte.

Se zguduie tot domul, de pare-a fi de scînduri,
Şi stînci în temelie clătindu-se vedem.
Plînsori sfişietoare împinse de blestem
Se urmăresc prin bolte, se cheamă, fulger, gem
Şi cresc tumultuoase în valuri, rînduri, rînduri...

„Din inimă-i pămîntul la morţi să deie viaţă,
În ochii-i să se scurgă scîntei din steaua lină,
A părului lucire s-o deie luna plină,
Iar duh dă-i tu, Zamolxe, sămînţă de lumină,
Din duhul gurii tale ce arde şi îngheaţă.

Stihii a lumei patru, supuse lui Arald,
Străbateţi voi pămîntul şi a lui măruntaie,
Faceţi din piatră aur şi din îngheţ văpaie,
Să-nchege apa-n sînge, din pietre foc să saie,
Din inima-i fecioară hrăniţi cu sînge cald."

Atuncea dinaintea lui Arald zidul piere;
El vede toată firea amestecat-afară —
Ninsoare, fulger, gheaţă, vînt arzător de vară —
Departe vede-oraşul pe sub un arc de pară,
Şi lumea nebunise gemînd din răsputere;

Biserica creştină, a ei catapeteasmă
De-un fulger drept în două e ruptă şi tresare;
Din tainiţă mormîntul atuncea îi apare,
Şi piatra de pe groapă crăpînd în două sare;
Încet plutind se-nalţă mireasa-i, o fantasmă...

O dulce întrupare de-omăt. Pe pieptu-i salbă
De pietre scumpe... părul i-ajunge la călcîie,
Ochii căzuţi în capu-i şi buze viorie ;
Cu mîinile-i de ceară ea tîmpla şi-o mîngîie —
Dar faţa ei frumoasă ca varul este albă.

Prin vînt, prin neguri vine — şi nourii s-aştern,
Fug fulgerele-n lături, lăsînd-o ca să treacă,
Şi luna innegreşte şi ceru-ncet se pleacă
Şi apele cu spaimă fug în pămînt şi seacă —
Părea că-n somn un înger ar trece prin infern.

Priveliştea se stinge. În negrul zid s-arată,
Venind ca-n somn lunatec, în pasuri line, *ea* ;
Arald nebun se uită — cu ochii o-nghiţea,
Puternicele braţe spre dînsa întindea
Şi-n nesimţire cade pe-a jilţului său spată.

Îşi simte gîtu-atuncea cuprins de braţe reci,
În pieptul gol el simte un lung sărut de gheaţă,
Părea un junghi că-i curmă suflare şi viaţă...
Din ce în ce mai vie o simte-n a lui braţe
Şi ştie că de-acuma a lui rămîne-n veci.

Şi sufletul ei dulce din ce în ce-i mai cald...
Pe ea o ţine-acuma, ce fu a morţii pradă ?
Ea-nlănţuieşte gîtu-i cu braţe de zăpadă,
Întinde a ei gură, deschisă pentru sfadă :
„Rege,-a venit Maria şi-ţi cere pe Arald !“

„Arald, nu vrei tu fruntea pe sînul meu s-o culci ?
Tu zeu cu ochii negri... o, ce frumoşi ochi ai !
Las' să-ţi înlănţui gîtul cu părul meu bălai,
Viaţa, tinereţea mi-ai prefăcut-o-n rai,
Las' să mă uit în ochii-ţi ucizător de dulci.“

Şi blînde, triste glasuri din vuiet se desfac,
Acuşa la ureche-i un cîntec vechi străbate,
Ca murmur de izvoare prin frunzele uscate,
Acuş o armonie de-amor şi voluptate
Ca molcoma cadenţă a undelor pe lac.

III

„...cum de multe ori cînd mor oamenii,
mulţi deîntr-acei morţi zic se scoală
de se fac strigoi...“
ÎNDEREPTAREA LEGII, 1652

În salele pustie lumine roşi de torţii
Rănesc întunecimea ca pete de jeratic ;
Arald se primblă singur, rîzînd, vorbind sălbatic
Arald, tînărul rege, e-un rege singuratic —
Palatu-i parc-aşteaptă în veci să-i vie morţii.

Pe-oglinzi de marmuri negre un negru nimitez,
A faclelor lucire răzbind prin pînza fină
Răsfrîng o dureroasă lumină din lumină ;
Zidirea cea pustie de jale pare plină
Şi chipul morţii pare că-n orice colţ îl vezi.

De cînd căzu un trăsnet în dom... de-atunci în
somn
Ca plumbul surd și rece el doarme ziua toată,
Pe inimă-i de-atuncea s-a pus o neagră pată —
Dar noaptea se trezește și ține judecată
Și-n negru-mbracă toate al nopții palid domn.

Un obrăzar de ceară părea că poartă el,
Atît de albă fața-i ș-atît de nemișcată,
Dar ochii-i ard în friguri și buza-i sîngerată,
Pe inima sa poartă de-atunci o neagră pată,
Iară pe frunte poartă coroană de oțel.

De-atunci în haina morții el și-a-mbrăcat viața,
Îi plac adînce cînturi, ca glasuri de furtună ;
Ades călare pleacă în mîndre nopți cu lună,
Și cînd se-ntoarce, ochii lucesc de voie bună,
Pîn' ce-un fior de moarte îl prinde dimineața.

Arald, ce însemnează pe tine negrul port
Și fața ta cea albă ca ceara, neschimbată ?
Ce ai, de cînd pe sînu-ți tu porți o neagră pată,
De-ți plac făclii de moarte, cîntare-ntunecată ?
Arald ! de nu mă-nșeală privirea, tu ești mort !

Și azi el se avîntă pe calul său arab,
Și drumul, ca săgeții, îi dă peste pustie,
Care sub luna plină lucește argintie —
El vede de departe pe mîndra lui Marie,
Și vîntu-n codri sună cu glas duios și slab.

În părul ei de aur, rubine-nflăcărate,
Și-n ochii ei s-adună lumina sfintei mări —
S-ajung curînd în cale, s-alătură călări,
Și unul înspre altul se pleacă-n desmierdări —
Dar buzele ei roșii păreau că-s sîngerate.

Ei trec ca vijelia cu aripi fără număr,
Căci caii lor aleargă alăturea-nspumați,
Vorbind de-a lor iubire — iubire fără saț —
Ea se lăsase dulce și greu pe al lui braț
Și-și răzimase capul bălai de al lui umăr.

„Arald, nu vrei pe sînu-mi tu fruntea ta s-o culci ?
Tu zeu cu ochii negri... O, ce frumoși ochi ai...
Las' să-ți înlănțui gîtul cu părul meu bălai...
Viața, tinerețea mi-ai prefăcut-o-n rai —
Las' să mă uit în ochi-ți ucizători de dulci !"

Miroase-adormitoare văzduhul îl îngreùn,
Căci vîntul adunat-a de flori de tei troiene,
Și le așterne-n calea reginei dunărene.
Prin frunze aiurează șoptirile-i alene,
Cînd gurile-nsetate în sărutări se-mpreùn.

Cum ei mergînd alături se ceartă și se-ntreabă,
Nu văd în fundul nopții o umbră de roșeață,
Dar simt că-n al lor suflet trecu fior de gheață,
De-a morții gălbeneală pieriți ei sunt la față...
Ei simt c-a lor vorbire-i mai slabă, tot mai slabă.

„Arald! strigă crăiasa — las' fața să-mi ascund,
N-auzi tu de departe cucoşul răguşit?
O zare de lumină se-arată-n răsărit,
Viața trecătoare din pieptu-mi a rănit...
A zilei raze roşii în inimă-mi pătrund."

Arald încremenise pe calu-i — un stejar —
Păinjenit e ochiu-i de-al morții glas etern,
Fug caii duşi de spaimă şi vîntului s-aştern,
Ca umbre străvezie ieşite din infern
Ei zboară... Vîntul geme prin codri cu amar.

Ei zboar-o vijelie, trec ape făr-de vad,
Naintea lor se nalță puternic vechii munți,
Ei trec în răpejune de rîuri fără punți,
Coroanele în fugă le fulgeră pe frunți,
Naintea lor se mişcă pădurile de brad.

Din tronul lui de piatră bătrînul preot vede
Şi-n vînturi el ridică adîncul glas de-aramă,
Pe soare să-l oprească el noaptea o recheamă,
Furtunelor dă zborul, pămîntul de-l distramă...
Tîrziu! căci faptul zilei în slavă se repede!

Porneşte vijelia adîncu-i cînt de jale,
Cînd ei sòseau alături pe cai încremeniți,
Cu genele lăsate pe ochi păinjeniți —
Frumoşi erau şi astfel de moarte logodiți —
Şi-n două laturi templul deschise-a lui portale.

Călări ei intră-nuntru şi porțile recad;
Pe veci pieriră-n noaptea măreţului mormînt.
În sunete din urmă pătrunde-n fire cînt,
Jelind-o pe crăiasa cu chip frumos şi sfînt,
Pe-Arald, copilul rege al codrilor de brad.

Bătrînu-şi pleacă geana şi iar rămîne orb,
Picioarele lui vechie cu piatra se-mpreună,
El numără în gîndu-i şi anii îi adună,
Ca o poveste-uitată Arald în minte-i sună,
Şi peste capu-i zboară un alb ş-un negru corb.

Pe jilțul lui de piatră înțepeneşte drept
Cu cîrja lui cea veche preotul cel păgîn,
Şi veacuri înainte el şede-uitat, bătrîn,
În plete-i creşte muşchiul şi muşchi pe al lui sîn,
Barba-n pămînt i-ajunge şi genele în piept.

Convorbiri literare, X, nr. 9, din 1 dec. 1876.

POVESTEA TEIULUI

„Blanca, ştii că din iubire
Făr-de lege te-ai născut;
Am jurat de la-nceput
Pe Hristos să-l iei de mire!

Îmbrăcîndu-te-n veşmîntu-i,
Lepădînd viața lumii,
Vei spăşi greşala mumii
Şi de-o crimă tu mă mîntui."

„Traiul lumii, dragă tată,
Cine vor, aceia lese-l,
Dară sufletul mi-e vesel,
Tinerețea luminată;

Danțul, muzica, pădurea,
Pe acestea le-ndrăgii,
Nu chiliile pustii
Unde plîngi gîndind aiurea!"

„Știu mai bine ce-ți priește,
Cum am spus, așa rămîne;
Pentru drumul cel de mîne
De cu azi te pregătește!"

Mîna Ea la ochi și-o ține,
Toate mințile și-adună,
Să ia lumea-n cap, nebună,
Parc-atîta-i mai rămîne.

Calu-i alb, un bun tovarăș,
Înșeuat așteaptă-afară,
Ea picioru-l pune-n scară
Și la codru pleacă iarăși.

Sara vine din ariniști,
Cu miroase o îmbată,
Cerul stelele-și arată,
Solii dulci ai lungii liniști.

Dar prin codri ea pătrunde
Lîngă teiul vechi și sfînt,
Ce cu flori pîn-în pămînt
Un izvor vrăjit ascunde.

Îngînat de glas de ape
Cînt-un corn cu-nduioșare
Tot mai tare și mai tare,
Mai aproape, mai aproape;

Iar izvorul, prins de vrajă,
Răsărea, sunînd din valuri,
Sus în codrii de pe dealuri
Luna blîndă ține strajă.

Ca din farmec *Ea* tresare,
Și privind uimită-n lături,
Vede-un tînăr chiar alături,
Pe-un cal negru e călare...

Oare ochii ei o mint,
Sau aievea-i, adevăru-i?
Flori de tei el are-n păru-i
Și la șold un corn de-argint.

Ea privi atunci în jos,
Trece mîna pe la tîmple,
Iară inima-i se împle
De un farmec dureros.

El se da tot mai aproape
Şi cerşea copilăreşte ;
Al ei suflet se răpeşte
De închide-a ei pleoape.

Cu o mînă îl respinge,
Dar se simte prinsă-n braţe,
De-o durere, de-o dulceaţă
Pieptul, inima-i se strînge.

Ar striga... şi nu se-ndură,
Capu-i cade pe-a lui umăr,
Sărutări fără de număr
El îi soarbe de pe gură ;

O desmiardă ş-o întreabă,
Iar ea faţa şi-o ascunde,
Şi aşa de-ncet răspunde
Cu o voce dulce, slabă.

Tot alături călăresc,
Nu au grija nimănuia,
Şi de dragi unul altuia
Ei din ochi se prăpădesc ;

Se tot duc, se duc merèu,
Trec din umbră, pier în vale,
Iară cornul plin de jale
Sună dulce, sună greu.

Blîndu-i sunet se împarte
Peste văi împrăştiet,
Mai încet, tot mai încet,
Mai departe... mai departe...

Sus în brazii de pe dealuri
Luna-n urmă ţine strajă,
Iar izvorul, prins de vrajă,
Răsărea sunînd din valuri.

Convorbiri literare, XI, nr. 12, din 1 martie 1878.

SCRISOAREA III

(fragment)

La un semn, un ţărm de altul, legînd vas de vas, se leagă
Şi în sunet de fanfare trece oastea lui întreagă ;
Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah şi spahii
Vin de-ntunecă pămîntul la Rovine în cîmpii ;
Răspîndindu-se în roiuri, întind corturile mari...
Numa-n zarea depărtată sună codrul de stejari.

Iată vine-un sol de pace c-o năframă-n vîrf de băţ,
Baiazid, privind la dînsul, îl întreabă cu dispreţ :
— Ce vrei tu ?
— Noi ? Bună pace ! Şi de n-o fi cu bănat,
Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat.

La un semn deschisă-i calea şi s-apropie de cort
Un bătrîn atît de simplu, după vorbă, după port.

— Tu ești Mircea?
— Da-mpărate!
— Am venit să mi te-nchini,
De nu, schimb a ta coroană într-o ramură de spini.
— Orice gînd ai, împărate, și oricum vei fi sosit,
Cît sîntem încă pe pace, eu îți zic: Bine-ai venit!
Despre partea închinării însă, doamne, să ne ierți;
Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți.
Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acuma a ta cale,
Să ne dai un semn și nouă de mila măriei-tale...
De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi,
Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război.
— Cum? Cînd lumea mi-e deschisă, a privi gîndești că pot
Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedece de-un ciot?
O, tu nici visezi, bătrîne, cîți în cale mi s-au pus!
Toată floarea cea vestită a întregului Apus,
Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi s-adună
Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună.
S-a-mbrăcat în zale lucii cavalerii de la Malta,
Papa cu-a lui trei coroane, puse una peste alta,
Fulgerele adunat-au contra fulgerului care
În turbarea-i furtunoasă a cuprins pămînt și mare.
N-au avut decît cu ochiul ori cum mîna semn a face,
Și Apusul își împinse toate neamurile-ncoace;
Pentru-a crucii biruință se mișcară rîuri-rîuri,
Ori din codri răscolite, ori stîrnite din pustiuri;
Zguduind din pace-adîncă ale lumii începuturi,
Înnegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,
Se mișcau îngrozitoare ca păduri de lănci și săbii,
Tremura înspăimîntată marea de-ale lor corăbii!...
La Nicopole văzut-ai cîte tabere s-au strîns
Ca să steie înainte-mi ca și zidul neînvins.

Cînd văzui a lor mulțime, cîtă frunză, cîtă iarbă,
Cu o ură nempăcată mi-am șoptit atunci în barbă,
Am jurat ca peste dînșii să trec falnic, fără păs,
Din pristolul de la Roma să dau calului ovăs...
Și de crunta-mi vijelie tu te aperi c-un toiag?
Și, purtat de biruință, să mă-mpiedec de-un moșneag?
— De-un moșneag, da, împărate, căci moșneagul ce privești
Nu e om de rînd, el este domnul Țării Românești.
Eu nu ți-aș dori vrodată să ajungi să ne cunoști,
Nici ca Dunărea să-nece spumegînd a tale oști.
După vremuri mulți veniră, începînd cu acel oaspe,
Ce din vechi se pomenește, cu Dariu a lui Istaspe;
Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vrun pod,
De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod;
Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă —
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimînt,
Cum veniră, se făcură toți o apă ș-un pămînt.
Te fălești că înainte-ți răsturnat-ai valvîrtej
Oștile leite-n zale de-mpărați și de viteji?
Tu te lauzi că Apusul înainte ți s-a pus?...
Ce-i mîna pe ei în luptă, ce-au voit acel Apus?
Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier,
A credinții biruință căta orice cavaler.
Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...
Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, rîul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este,
Dușmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste;
N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid
Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!

Şi abia plecă bătrînul... Ce mai freamăt, ce mai zbucium!
Codrul clocoti de zgomot şi de arme şi de bucium,
Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă;
Călăreţii împlu cîmpul şi roiesc după un semn
Şi în caii lor sălbateci bat cu scările de lemn,
Pe copite iau în fugă faţa negrului pămînt,
Lănci scînteie lungi în soare, arcuri se întind în vînt,
Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni,
Orizonu-ntunecîndu-l, vin săgeţi de pretutindeni,
Vîjiind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie...
Urlă cîmpul şi de tropot şi de strigăt de bătaie.
În zadar striga-mpăratul ca şi leul în turbare,
Umbra morţii se întinde tot mai mare şi mai mare;
În zadar flamura verde o ridică înspre oaste,
Căci cuprinsă-i de pieire şi în faţă şi în coaste,
Căci se clatină rărite şiruri lungi de bătălie;
Cad asabii ca şi pîlcuri risipite pe cîmpie,
În genunchi cădeau pedestri, colo caii se răstoarnă,
Cînd săgeţile în valuri, care şuieră, se toarnă
Şi, lovind în faţă,-n spate, ca şi crivăţul şi gerul,
Pe pămînt lor li se pare că se năruie tot cerul...
Mircea însuşi mînă-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare;
Durduind soseau călării ca un zid înalt de suliţi,
Printre cetele păgîne trec rupîndu-şi large uliţi;
Risipite se-mprăştie a duşmanilor şiraguri,
Şi gonind biruitoare tot veneau a ţării steaguri,
Ca potop ce prăpădeşte, ca o mare turburată —
Peste-un ceas păgînătatea e ca pleava vînturată.
Acea grindin-oţelită înspre Dunăre o mînă,
Iar în urma lor se-ntinde falnic armia română.

Convorbiri literare, XV, nr. 2, 1 mai 1881.

I. L. Caragiale (1852—1912)

MOARTĂ !...
Baladă

Danda-langa, sună clopot...
O îngroapă pe-o regină
Dintr-o nobilă tulpină...
Cine vine iute-n tropot?
Danga-langa, sună clopot.

La sicriu *el* se aşează:
„O! mai zi-mi o vorbă numa!
Ah! viaţa e ca spuma
Ce o clip-abia durează!..."
La sicriu *el* se aşează.

Ea... stă, mută, nemişcată...
El... o plînge scrîşnitor...
E pierdut nebunu-amor!
Ochii ei la el nu cată...
Ea stă mută nemişcată.

În castelul cel cernit,
Plîng şi zidurile mute,
Se bocesc pietre tăcute...
E un plînset nesfîrşit
În castelul cel cernit.

Picură din ceară picuri...
Plîng şi jalnicele torţe,
El e istovit de forţe...
Zile ! nopţi ! timp ! ce nimicuri !
Picură din ceară picuri !

„O ! te-ndură, Doamne sfinte !
...Poate-n lume să trăiască
Un viermuş clocit în iască...
Şi ea nu ?... crude părinte !
O ! te-ndură, Doamne sfinte !"

Un episcop psalmodie
Lîngă capul junei fete
Adornat în blonde plete...
Ah ! ce crudă parodie !
Un episcop psalmodie...

„Ah ! te blestem, provedinţă !
Doamne ! crud îngrozitor !...
Mi-ai răpit al meu amor...
Mi-ai distrus a mea credinţă :
Ah ! te blestem provedinţă !

Stinsă-i scumpa ei viaţă
Şi nimic n-o mai învie...
...Unde-i Dumnezeu ?... Să vie !
Să-l stupesc eu drept în faţă :
Stinsă-i scumpa ei viaţă !"

„Vaiet, bocet... inutile !
Ea e moartă... Lacrimi multe
Moartea nu vrea să le-asculte :
Blestemi în zadar, copile !
Vaiet, bocet... inutile !"

*

Au venit ca s-o ridice...
„Ah ! mai staţi ! e prea degrabă !
Unde-o duceţi" el întreabă.
„Locu-i nu mai e aice :
Au venit ca s-o ridice !"

„S-o ridice ?... nu se poate !
(Strigă el, nebun, pierdut)
Sunt aici !... Voi... n-aţi ştiut ?
Piară lumea... piară toate...
...S-o ridice ?... nu se poate !

Îmi bat joc de Dumnezeu
Şi nu-l las să mi-o răpească !
Dînsa trebui să trăiască !
Să trăiască ! da ! vreau eu !...
Îmi bat joc de Dumnezeu !"

„E nebun ! prelatul zice,
Luînd ochii de pe carte ;
Daţi nebunul într-o parte,
Iar pe ea să mi-o ridice...
E nebun !" prelatul zice ;

Şi groparii o ridică.
El tot plînge, plînge, plînge,
Buza-şi muşcă pîn-la sînge,
Un cuvînt făr-să mai zică...
Şi... groparii o ridică.

Danga-langa, langa-danga !
...S-a sfîrşit ! Convoiul pleacă.
...O !... viaţă !... lume !... Dacă...
Langa-danga, danga-langa...
El îşi vîră-n pieptu-i spanga !

Moftul român, nr. 27, din 3 mai 1893.

CALUL ARABULUI

Arabul căzuse în aspră robie,
Muşchioasele-i braţe legate era...
El n-o să-şi mai vadă nici cort, nici soţie,
— Nici larga pustie
Ce-n veci treiera !

Şi turcii-l vor duce cu dînşii-n cetate,
Şi sclav ca să fie va fi destinat,
Şi pînă ce-n pieptu-i un suflet va bate,
De-un dor ce abate
Va fi dominat !

Iar calul său falnic, uşoară nălucă,
Ce-n fugă să-ntrece cu paserea-n zbor,
Şi ce, la săgeată, — nainte apucă, —
În dar o să-l ducă
Sultanului lor !

L-această gîndire, de lacrimi pîraie
Revarsă-a lor undă pe negru-i obraz !...
Toţi dorm ; numai luna pluteşte bălaie,
Scăldată-n văpaie
Pe-un nor de atlaz !

Lumina-l ajută și calu-și zărește,
Dar trist, la o parte, ședea priponit,
Cu ochiul său negru părea că-i vorbește,
Părea că-l jelește
În dor adîncit!

Arabul atuncea, pătruns de simțire,
De brînci să tîrăște s-ajungă la el;
Mișcat de-o înaltă și dulce gîndire
Spre-a lui mîntuire
Lucrează cu zel!

Cu dinții apucă priponul cel tare,
Îl mușcă, îl roade și-l rupe,-n sfîrșit:
Deschisă îi este pustia cea mare,
Cu albă cărare,
Cu sîn împietrit!

Dar calul atuncea, de brînele-i late,
Cu gura-l ridică, mișcat de-al său dor,
Prin noapte, cu dînsul, fantastic străbate,
Nimic nu-l abate
Din falnicu-i zbor.

Și-n tropotul mare, trei zile gonește,
Cînd, iată că-n zare albește un cort,
Arabul e-n viață, și calul sosește,
Dar vai, cînd s-oprește,
S-abate jos mort!

Telegraful, VI, nr. 1345, din 2 oct. 1876.

NOAPTEA DE DECEMVRIE

Pustie și albă e camera moartă...
Și focul sub vatră se stinge scrumit... —
Poetul, alături, trăsnit stă de soartă,
Cu nici o schinteie în ochiu-adormit...
Iar geniu-i mare e-aproape un mit...

Și nici o schinteie în ochiu-adormit.

Pustie și albă e-ntinsa cîmpie...
Sub viscolu-albastru ea geme cumplit...
Sălbatică fiară, răstriștea-l sfîșie,
Și luna-l privește cu ochi-oțelit... —
E-n negura nopții un alb monolit...

Și luna-l privește cu ochi oțelit.

Nămeții de umbră în juru-i s-adună...
Făptura de humă de mult a pierit
Dar fruntea, tot mîndră, rămîne în lună —
Chiar alba odaie în noapte-a murit... —

Făptura de humă de mult a pierit.

E moartă odaia, și mort e poetul... —
În zare, lupi groaznici s-aud, răgușit,
Cum latră, cum urlă, cum urcă, cu-ncetul,
Un tremol sinistru de vînt-năbușit...
Iar crivățul țipă... — dar el, ce-a greșit?

Un haos, urgia se face cu-ncetul.

Urgia e mare şi-n gîndu-i ş-afară,
Şi luna e rece în el, şi pe cer...
Şi bezna lungeşte o straşnică ghiară,
Şi lumile umbrei chiar fruntea i-o cer...

Şi luna e rece în el, şi pe cer.

Dar scrumul sub vatră, deodată, clipeşte...
Pe ziduri, aleargă albastre năluci...
O flacără vie pe coş izbucneşte,
Se urcă, palpită, trosneşte, vorbeşte...

„Arhanghel de aur, cu tine ce-aduci ?"

Şi flacăra spune : „Aduc inspirarea...
Ascultă, şi cîntă, şi tînăr refii... —
În slava-nvierei îneacă oftarea...
Avut şi puternic emir, voi să fii." —
Şi flacăra spune : „Aduc inspirarea"
Şi-n alba odaie aleargă vibrarea.

Răstriştea zăpezei de-afară, dispare...
Deasupra-i e aur, şi aur e-n zare, —
Şi iată-l emirul oraşului rar...
Palatele sale sunt albe fantasme,
S-ascund printre frunze cu poame din basme,
Privindu-se-n luciul pîrîului clar.

Bagdadul ! Bagdadul ! şi el e emirul... —
Prin aer, petale de roze plutesc...
Mătasea-nflorită mărită cu firul
Nuanţe, ce-n umbră, încet, veştejesc...
Havuzele cîntă... — voci limpezi şoptesc...
Bagdadul ! Bagdadul ! şi el e emirul.

Şi el e emirul, şi are-n tezaur,
Movile înalte de-argint şi de aur,
Şi jaruri de pietre cu flacări de sori ;
Hangiare-n tot locul, oţeluri cumplite —
În grajduri, cai repezi cu foc în copite,
Şi-ochi împrejuru-i — ori spuză, ori flori.

Bagdadul ! cer galben şi roz ce palpită,
Rai de-aripi de vise, şi rai de grădini,
Argint de izvoare, şi zare-aurită —
Bagdadul, poiana de roze şi crini —
Djamii — minarete — şi cer ce palpită.

Şi el e emirul, şi toate le are...
E tînăr, e farmec, e trăsnet, e zeu,
Dar zilnic se simte furat de-o visare...
Spre Meka se duce cu gîndul mereu,
Şi-n faţa dorinţei — ce este — dispare —
Iar el e emirul, şi toate le are.

Spre Meka-l răpeşte credinţa — voinţa,
Cetatea preasfîntă îl cheamă în ea,
Îi cere simţirea, îi cere fiinţa,
Îi vrea frumuseţea — tot sufletu-i vrea —
Din tălpi pînă-n creştet îi cere fiinţa.

Dar Meka e-n zarea de flăcări — departe —
De ea o pustie imensă-l desparte,
Şi prada pustiei cîţi oameni nu cad ?
Pustia e-o mare aprinsă de soare,
Nici cîntec de paseri, nici pomi, nici izvoare —
Şi dulce e viaţa în rozul Bagdad.

Şi dulce e viaţa în săli de-alabastru,
Sub bolţi lucitoare de-argint şi de-zur,
În vie lumină tronînd ca un astru,
Cu albele forme de silfi împrejur,
În ochi cu lumina din lotusu-albastru.

Dar iată şi ziua cînd robii şi-armează... —
Cămile găteşte, şi negrii-armăsari,
Convoiul se-nşiră — în zori schinteiază,
Porneşte cu zgomot, — mulţimea-l urmează
Spre porţi năpustită cu mici şi cu mari.

Şi el ce e-n frunte pe-o albă cămilă,
Jar viu de lumină sub roşu-oranisc,
S-opreşte, o clipă, pe verdele pisc,
Privindu-şi oraşul în roza idilă...

S-opreşte, o clipă, pe verdele pisc...
Din ochiul său mare o lacrimă pică,
Pe cînd, de sub dealuri, al soarelui disc
În gloria-i de-aur încet se ridică...

Şi lacrima, clară, luceşte, şi pică...

Din apa fîntînei pe care o ştie
În urmă, mai cere, o dată, să bea...
Curmalii-o-nfăşoară c-o umbră-albăstrie...
Aceeaşi e apa spre care venea
Copil, să-şi alinte blondeţea în ea —
Şi-ntreagă, fîntîna, e tot cum o ştie.

E tot cum o ştie, — dar, searbăd la faţă,
Sub magica-i umbră, un om se răsfaţă...
Mai slut e ca iadul, zdrenţos şi pocit,
Hoit jalnic de bube, — de drum prăfuit,
Viclean la privire, şi searbăd la faţă.

De nume-l întreabă emirul, deodată,
Ş-acesta-i răspunde cu vocea ciudată :
— La Meka, plecat-am a merge şi eu.
— La Meka ? La Meka ?... — şi vocea ciudată :
— La Meka ! La Meka ! răsună mereu.

Şi pleacă drumeţul pe-un drum ce coteşte...
Pocit, şchiop şi searbăd, abia se tîreşte...
Şi drumu-ocoleşte mai mult, tot mai mult,
Dar mica potecă sub pomi şerpuieşte,
O tînără umbră, de soare-l fereşte,
Auzu-i se umple de-un vesel tumult,
Şi drumu-ocoleşte mai mult — tot mai mult.

Iar el, el emirul, de-asemenea pleacă —
Pustia l-aşteaptă în largu-i s-o treacă...
Prin prafu-i se-nşiră cămile şi cai,
Se mistuie-n soare Bagdadul, şi piere,
Mai şters decît rozul de flori efemere,
Mai stins decît visul pierdutului rai.

În largu-i, pustia, să treacă-l aşteaptă...
Şi el naintează şi calea e dreaptă —
E dreaptă — tot dreaptă — dar zilele curg,
Şi foc e în aer, în zori, şi-n amurg —
Şi el naintează, dar zilele curg.

Nici urmă de ierburi, nici pomi, nici izvoare...
Şi el naintează sub flacări de soare...
În ochi o nălucă de sînge — în gît
Un chin fără margini de sete-arzătoare...
Nesip, şi deasupra, cer roşu — ş-atît —
Şi toţi naintează sub flacări de soare.

Şi tot fără margini pustia se-ntinde,
Şi tot nu s-arată oraşul preasfînt —
Nimic n-o sfîrşeşte în zori cînd s-aprinde,
Şi n-o-nviorează suflare de vînt—
Luceşte, vibrează, şi-ntr-una se-ntinde.

Abia, ici şi colo, găsesc, cîteodată,
Verdeaţa de oază cu dor aşteptată...
Săgeată, aleargă cal alb şi cal murg,
Cămilele-aleargă săgeată şi ele,
La cîntecul apei se fac uşurele...
Izvor sau citernă în clipă le scurg —
Dar chinul reîncepe, şi zilele curg.

Şi tot nu s-arată năluca sublimă...
Şi apa, în foale, descreşte mereu...
Cînd calul, cînd omul, s-abate victimă,
Iar mersul se face din greu, şi mai greu...
Cu trei şi cu patru, mor toţi plini de zile,
Dragi tineri, cai ageri, şi mîndre cămile.

Şi tot nu s-arată cetatea de vise...
Merindele, zilnic, în trăişti se sfîrşesc...
Prădalnice zboruri de paseri, sosesc...
S-aruncă pe leşuri cu ciocuri deschise,
Cămile, cai, oameni, cad, pier, se răresc...
Doar negrele paseri mereu se-nmulţesc
Şi tot nu s-arată cetatea din vise.

Cetatea din vise departe e încă,
Şi vine şi ziua cumplită cînd el,
Rămas din toţi singur, sub cer de oţel,
Pe minte îşi simte o noapte adîncă... —
Cînd setea, cînd foamea, — grozave la fel,
Pe piept, ori pe pîntec, îi pun cîte-o stîncă,
Prin aeru-n flacări, sub cerul de-oţel.

Pierduţi sunt toţi robii, cu cai, cu cămile...
Sub aeru-n flacări, zac roşii movile... —
Nainte — în laturi — napoi — peste tot,
Oribil palpită aceeaşi coloare...
E-aprins chiar pămîntul hrănit cu dogoare,
Iar ochii se uită zadarnic, cît pot —
Tot roşu de sînge zăresc peste tot
Sub aeru-n flacări al lungilor zile.

Şi foamea se face mai mare — mai mare,
Şi, zilnic, tot cerul s-aprinde mai tare...
Bat tîmplele... — ochii sunt demoni cumpliţi.
Cutremur e setea, ş-a foamei simţire
E şarpe, ducîndu-şi a ei zvîrcolire
În pîntec, în sînge, în nervii-ndîrjiţi... —
Bat tîmplele... — ochii sunt demoni cumpliţi

Abia mai păşeşte cămila ce-l poartă...
Speranţa, chiar dînsa, e-n sufletu-i moartă...
Dar iată... — părere să fie, sau ea ?...
În zarea de flacări, în zarea de sînge,
Luceşte... — Emirul, puterea şi-o strînge... —
Chiar porţile albe le poate vedea...
E Meka ! E Meka ! ş-aleargă spre ea.

Spre albele ziduri, aleargă — aleargă,
Şi albele ziduri, lucesc, — strălucesc !
Dar Meka începe şi dînsa să meargă
Cu pasuri ce-n fundul de zări o răpesc,
Şi albele ziduri, lucesc, — strălucesc !

Ca gîndul aleargă spre alba nălucă,
Spre poamele de-aur din visu-i ceresc...
Cămila, cît poate, grăbeşte să-l ducă...
Dar visu-i, nu este un vis omenesc —
Şi poamele de-aur lucesc, — strălucesc —
Iar alba cetate rămîne nălucă.

Rămîne nălucă, dar tot o zăreşte
Cu porţi de topaze, cu turnuri de-argint,
Şi tot către ele s-ajungă zoreşte,
Cu toate că ştie prea bine că-l mint
Şi porţi de topaze, şi turnuri de-argint.

Rămîne nălucă în zarea pustiei
Regina trufaşă, regina magiei,
Frumoasa lui Meka — tot visul ţintit.
Şi vede pe-o iasmă că-i trece sub poartă...

Pe cînd şovăieşte cămila ce-l poartă...
Şi-n Meka străbate drumeţul pocit,
Plecat şchiop şi searbăd pe drumul cotit —
Pe cînd şovăieşte cămila ce-l poartă...

Şi moare emirul sub jarul pustiei —
Şi focu-n odaie se stinge şi el,
Iar lupii tot urlă pe-ntinsul cîmpiei,
Şi frigul se face un brici de oţel...
Dar luna cea rece, ş-acea duşmănie
De lupi care urlă, ş-acea sărăcie
Ce-alunecă zilnic spre ultima treaptă,
Sunt toate pustia din calea cea dreaptă
Ş-acea izolare, ş-acea dezolare,
Sunt Meka cerească, sunt Meka cea mare...

Murit-a emirul sub jarul pustiei.

1901

Forţa morală, II, nr. 10, 6 ianuarie 1902.

BALADA STRĂMOŞILOR

Dormiţi în morminte tăcute,
Sub dîmburi sădite cu flori,
Sub pînza curatei ninsori,
Sub umbrele liniştei mute...
Păzită de paznici pioşi,
Sînteţi a moşiei comoară ;
Vă fie ţărîna uşoară !
Ne-aducem aminte, strămoşi !

Voivozi, logofeţi, bani şi vornici,
Spătari, pîrcălabi şi cluceri,
Ţărani, ori moşneni, ori boieri,
De-a neamului datină dornici,
Cu toţi deopotrivă vînjoşi
Stropit-aţi cu-a sîngelui rouă
Moşiile voastre-amîndouă...
Ne-aducem aminte, strămoşi !

Cu Gherghiţa, Baia, Rovine,
Nicopol, Grumaji, Răsboieni,
Cu vadul din Călugăreni,
Cu roşiile branişti Cosmine

Crestat-aţi prin veci neguroşi
Răboj în istoria lungă !
Creastă şi „Curcanul" o dungă !
Ne-aducem aminte, strămoşi !

Ne-aducem, ne-aducem aminte !
Căci piatra cu cruce şi corb
E cartea din care se sorb
Credinţa-n menirile sfinte.
Lăsate de morţii faimoşi,
Şi dragostea — dulce povară —
De lege, de domn şi de ţară...
Ne-aducem aminte, strămoşi !

Şi dacă pe lespedea frîntă
Pomelnicul vostru s-a şters
De vremi şi de-al gloanţelor mers,
Culesu-l-a doina şi-l cîntă
Bătrînilor codri pletoşi,
Ce scutură-n orice dumbravă
Un freamăt de-a munţilor slavă...
Ne-aducem aminte, strămoşi !

ÎNCHINARE

Ivească-se dar pe moşie
Zori blînde sau timpi fioroşi,
Române, lozinca să-ţi fie :
Ne-aducem aminte, strămoşi !

Sămănătorul, nr. 36, 15 decembrie 1902.

NUNTA ZAMFIREI

E lung pămîntul, ba e lat,
Dar ca Săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i,
Şi-avea o fată, — fata lui —
Icoană-ntr-un altar s-o pui
La închinat.

Şi dac-a fost peţită des,
E lucru tare cu-nţeles,
Dar dintr-al prinţilor şirag,
Cîţi au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag
A fost ales.

El, cel mai drag ! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinţ frumos şi tinerel,
Şi fata s-a-ndrăgit de el.
Că doară tocmai Viorel
I-a fost menit.

Şi s-a pornit apoi cuvînt !
Şi patru margini de pămînt
Ce strimte-au fost în largul lor
Cînd a pornit s-alerge-n zbor
Acest cuvînt mai călător
Decît un vînt !

Ca ieri, cuvîntul din vecini
S-a dus ca astăzi prin străini,
Lăsînd pe toţi, din cît afund
O mie de crăimi ascund,
Toţi craii multului rotund
De veste plin.

Şi-atunci din tron s-a ridicat
Un împărat după-mpărat
Şi regii-n purpur s-au încins,
Şi doamnele grăbit au prins
Să se gătească dinadins,
Ca niciodat'.

Iar cînd a fost de s-a-mplinit
Ajunul zilei de nuntit,
Din munţi şi văi, de peste mări,
Din larg cuprins de multe zări,
Nuntaşi din nouăzeci de ţări
S-au răscolit.

De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete şi feciori
Trăsnind rădvanele de crai,
Pe netede poteci de plai :
La tot rădvanul patru cai,
Ba patru sori.

Din fundul lumii, mai din sus,
Şi din Zorit, şi din Apus,
Din cît loc poţi gîndind să baţi
Venit-au roiuri de-mpăraţi
Cu stemă-n frunte şi-mbrăcaţi
Cum astăzi nu-s.

Sosit era bătrînul Grui
Cu Sanda şi Rusanda lui,
Şi Ţinteş, cel cu trainic rost,
Cu Lia lui sosit a fost,
Şi Bardeş cel cu adăpost
Prin munţi sîlhui.

Şi alţii, Doamne! Drag alint
De trupuri prinse-n mărgărint!
Ce fete dragi! Dar ce comori
Pe rochii lungi ţesute-n flori!
Iar hainele de pe feciori
Sclipeau de-argint.

Voinicii cai spumau în salt;
Şi-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vîntul viu vuia,
Vrun prinţ mai tînăr cînd trecea
C-un braţ în şold şi pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescînd în zări
Rădvan cu mire, cu nănaşi,
Cu socri mari şi cu nuntaşi,
Şi nouăzeci de feciorași
Veneau călări.

Şi ca la mîndre nunţi de crai
Ieşit-a-n cale-ales alai
De sfetnici mulţi şi mult popor
Cu muzici multe-n fruntea lor;
Şi drumul tot era covor
De flori de mai.

Iar cînd alaiul s-a oprit
Şi Paltin-crai a stărostit
A prins să sune sunet viu
De trease şi trîmbiţi şi de chiu —
Dar ce scriu eu? Oricum să scriu
E nemplinit!

Şi-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foişor
Ieşi Zamfira-n mers isteţ,
Frumoasă ca un gînd răzleţ,
Cu trupul nalt, cu părul creţ,
Cu pas uşor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brîu de-argint, dar toată-n tot
Frumoasă cît eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

Şi ea mergînd spre Viorel,
De mînă cînd a prins-o el,
Roşind s-a zăpăcit de drag, —
Vătavul a dat semn din steag
Şi atunci porniră toţi şireag
Încetinel.

Şi-n vremea cît s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum după tilinci :
Feciori, la zece fete, cinci,
Cu zdrîngăneii la opinci
Ca-n port de sat.

Trei paşi la stînga linişor
Şi alţi trei paşi la dreapta lor ;
Se prind de mîni şi se desprind,
S-adună cerc şi iar se-ntind,
Şi bat pămîntul tropotind
În tact uşor.

Iar la ospăţ ! Un rîu de vin !
Mai un hotar tot a fost plin
De mese, şi tot oaspeţi rari,
Tot crai şi tot crăiese mari,
Alăturea cu ghinărari
De neam străin.

A fost atîta chiu şi cînt
Cum nu s-a pomenit cuvînt !
Şi soarele mirat sta-n loc,
Că l-a ajuns şi-acest noroc,
Să vadă el atîta joc
P-acest pămînt !

De-ai fi văzut cum au jucat
Copilele de împărat,
Frumoase toate şi întrulpi,
Cu ochi şireţi ca cei de vulpi,
Cu rochii scurte pînă-n pulpi,
Cu păr buclat.

Şi principi falnici şi-ndrăzneţi,
De-al căror buzdugan isteţ
Perit-au zmei din iaduri scoşi !
De-ai fi văzut jucînd voioşi
Şi feţi-voinici, şi feţi-frumoşi,
Şi logofeţi.

Ba Peneş-împărat, văzînd
Pe Barbă-Cot, piticul, stînd
Pe-un gard de-alături privitor,
L-a pus la joc ! Şi-ntre popor
Sărea piticu-ntr-un picior
De nu-şi da rînd !

Sînt grei bătrînii de pornit,
Dar de-i porneşti, sînt grei de-oprit!
Şi s-au pornit bărboşii regi
Cu sfetnicii-nvechiţi în legi
Şi patruzeci de zile-ntregi
Au tot nuntit.

Şi vesel Mugur-împărat
Ca cel dintîi s-a ridicat
Şi, cu păharul plin în mîni,
Precum e felul din bătrîni
La orice chef între români,
El a-nchinat.

Şi-a zis : „Cît mac e prin livezi,
Atîţia ani la miri urez !

Şi-un prinţ la anul! blînd şi mic,
Să crească mare şi voinic, —
Iar noi să mai jucăm un pic
Şi la botez!"

1889

Tribuna, nr. 108, 12/24 mai 1889.

EL-ZORAB

La paşa vine un arab,
Cu ochii stinşi, cu graiul slab.
„Sînt, paşă, neam de beduin,
Şi de la Bab-el-Manteb vin
Să vînd pe El-Zorab.

Arabii toţi răsar din cort,
Să-mi vadă roibul, cînd îl port
Şi-l joc în frîu şi-l las în trap!
Mi-e drag ca ochii mei din cap
Şi nu l-aş da nici mort.

Dar trei copii de foame-mi mor!
Uscat e cerul gurii lor;
Şi de amar îndelungat,
Nevestei mele i-a secat
Al laptelui izvor!

Ai mei pierduţi sînt, paşă, toţi:
O, mîntuie-i, de vrei, că poţi!
Dă-mi bani pe cal! Că sînt sărac!
Dă-mi bani! Dacă-l găseşti pe plac,
Dă-mi numai cît socoţi!

El poartă calul, dînd ocol,
În trap grăbit, în pas domol,
Şi ochii paşei mari s-aprind;
Cărunta-i barbă netezind
Stă mut, de suflet gol.

„O mie de ţechini primeşti?"
„O, paşă, cît de darnic eşti!
Mai mult decît în visul meu!
Să-ţi răsplătească Dumnezeu,
Aşa cum îmi plăteşti!"

Arabul ia, cu ochii plini
De zîmbet, miia de ţechini —
De-acum, de-acum ei sînt scăpaţi,
De-acum vor fi şi ei bogaţi,
N-or cere la străini!

Nu vor trăi sub cort în fum,
Nu-i vor cerşi copiii-n drum,
Nevasta lui se va-ntrăma;
Şi vor avea şi ei ce da
Săracilor de-acum!

El strînge banii mai cu foc,
Şi pleacă, beat de mult noroc,
Şi-aleargă dus d-un singur gînd,
Deodată însă, tremurînd,
Se-ntoarce, stă pe loc.

Se uită lung la bani, şi pal
Se clatină, ca dus de-un val,
Apoi la cal priveşte drept;
Cu paşii rari, cu fruntea-n piept,
Se-apropie de cal.

Cuprinde gîtul lui plîngînd
Şi-n aspra-i coamă îngropînd
Obrajii palizi: „Pui de leu,
Suspină trist. Odorul meu,
Tu ştii că eu te vînd!

Copiii mei nu s-or juca
Mai mult cu frunze-n coama ta,
Nu te-or petrece la izvor;
De-acum smochini, din mîna lor,
Ei n-or avea cui da!

Ei nu vor mai ieşi cu drag
Să-ntindă mînile din prag,
Să-i iau cu mine-n şea pe rînd!
Ei nu vor mai ieşi rîzînd
În calea mea şirag!

Copiii mei cum să-i îmbun?
Nevestei mele ce să-i spun,
Cînd va-ntreba de El-Zorab?
Va rîde-ntregul neam arab
De bietul Ben-Ardun!

Raira, tu, nevasta mea,
Pe El-Zorab nu-l vei vedea
De-acum, urmîndu-te la pas,
Nici în genunchi la al tău glas
El nu va mai cădea!

Pe-Ardun al tău, pe Ben-Ardun,
N-ai să-l mai vezi în zbor nebun
Pe urma unui şoim uşor
Ca să-ţi împuşte şoimu-n zbor;
Nu-i vei pofti: Drum bun!

Nu vei zîmbi, cum saltă-n vînt
Ardun al tău în alb vestmînt;
Şi ca să simţi sosirea lui
Mai mult de-acum tu n-o să pui
Urechea la pămînt!

O, calul meu! Tu, fala mea,
De-acum eu nu te voi vedea
Cum ţii tu nările-n pămînt
Şi coada ta fuior în vînt,
În zbor de rîndunea!

Cum mesteci spuma albă-n frîu,
Cum joci al coamei galben rîu,
Cum iei pămîntul în galop
Și cum te-aşterni ca un potop
De trăsnete-n pustiu!

Știa pustiul de noi doi
Și zarea se-ngrozea de noi —
Și tu de-acum al cui vei fi?
Și cine te va mai scuti
De vînturi și de ploi?

Nu vor grăi cu tine blînd;
Te-or înjura cu toți pe rînd
Și te vor bate,-odorul meu,
Și te-or purta și mult, și greu;
Lăsa-te-vor flămînd!

Și te vor duce la război,
Să mori tu, cel crescut de noi!...
Ia-ți banii, pașă! Sînt sărac,
Dar fără cal eu ce să fac;
Dă-mi calul înapoi!"

Se-ncruntă pașa: „Ești nebun?
Voiești pe ianiceri să-i pun
Să te dea cîinilor? Așa!
E calul meu, și n-așteptа
De două ori să-ți spun!"

„Al tău? Acel care-l crescu
Iubindu-l, cine-i: eu ori tu?
De dreapta cui ascultă el,
Din leu turbat făcîndu-l miel?
Al tău? O, pașă, nu!

Al meu e! Pentru calul meu
Mă prind de piept cu Dumnezeu —
Ai inimă! Tu poți să ai
Mai vrednici și mai mîndri cal,
Dar eu, stăpîne, eu?

Întreagă mila ta o cer!
Alah e drept și-Alah din cer
Va judeca ce-i între noi,
Că mă răpești și mă despoi,
M-arunci pe drum să pier.

Și lumea te va blăstema,
Că-i blăstem făptuirea ta!
Voi merge, pașă, să cerșesc,
Dar mila voastră n-o primesc —
Ce bine-mi poți tu da?"

Dă pașa semn. „Să-l dezbrăcați
Și binele în vergi i-l dați!"
Sar eunucii, vin, îl prind —
Să-ntoarce-arabul răsărind
Cu ochii înghețați.

El scoate grabnic un pumnal,
Şi-un val de sînge, roşu val
De sînge cald a izvorît
Din nobil-încomatul gît,
Şi cade mortul cal.

Stă paşa beat, cu ochi topiţi,
Se trag spahiii-ncremeniţi.
Şi-arabul, în genunchi plecat,
Sărută sîngele-nchegat
Pe ochii-nţepeniţi.

Să-ntoarce-apoi cu ochi păgîni
Şi-aruncă fierul crunt din mîni:
„Te-or răzbuna copiii mei!
Şi-acum mă taie, dacă vrei,
Şi-aruncă-mă la cîni!"

1893

Balade şi idile, 1893.

MOARTEA LUI FULGER

În goana roibului un sol,
Cu frîu-n dinţi şi-n capul gol,
Răsare, creşte-n zări venind,
Şi zările de-abia-l cuprind,
Şi-n urmă-i corbii croncănind
Aleargă stol.

El duce regelui răspuns
Din tabără. Şi ţine-ascuns
Sub straiul picurînd de ploi
Pe cel mai bun dintre eroi —
Atîta semn de la război,
Şi-a fost de-ajuns!

Pe Fulger mort! Pe-un mal străin
L-a fulgerat un braţ hain!
De-argint e alb frumosu-i port,
Dar roş de sînge e albul tort,
Şi pieptul gol al celui mort
De lănci e plin.

Sărmanul crai! Cînd l-a văzut
Şi, cînd de-abia l-a cunoscut,
Cu vuiet s-a izbit un pas
De spaimă-n lături şi-a rămas
Cu pumnii strînşi, fără de glas,
Ca un pierdut.

Să-i moară Fulger? Poţi sfărîma
Şi pe-un voinic ce cuteza
Să-nalţe dreapta lui de fier
Să prindă fulgerul din cer?
Cum pier mişeii dacă pier
Cei buni aşa?

Dar mîne va mai fi pămînt?
Mai fi-vor toate cîte sînt?
Cînd n-ai de-acum să mai priveşti
Pe cel frumos, cum însuţi eşti,
De dragul cui să mai trăieşti,
Tu soare sfînt?

Dar doamna! Suflet pustiit!
Cu părul alb și despletit
Prin largi iatacuri alerga,
Cu hohot lung ea blăstema,
Și tot palatul plin era
De plîns cumplit.

La stat și umblet slabă ce-i!
Topiți sînt ochii viorei
De-atîta vaiet nentrerupt,
Și graiul stins și-obrazul supt
Și tot vestmîntul doamnei rupt
De mîna ei!

„De dorul cui și de-al cui drag,
Să-mi plîngă sufletul pribeag,
Întreagă noaptea nedormind,
Ca s-aud roibii tropotind,
Să sar din pat, s-alerg în prag,
Să te cuprind!

Nu-l dau din brațe nimănui!
Închide-ți-mă-n groapa lui —
Mă lași tu, Fulgere, să mor?
Îți lași părinții-n plîns și dor?
O, du-i cu tine, drag odor,
O, du-i, o, du-i!“

Ah, mamă, tu! Ce slabă ești!
N-ai glas de vifor, să jelești;
N-ai mîni de fier, ca fier să frîngi;
N-ai mări de lacrimi, mări să plîngi,
Nu ești de foc, la piept să-l strîngi,
Să-l încălzești!

Și tu, cel spre bătăi aprins,
Acum ești potolit și stins!
N-auzi nici trîmbițile-n văi,
Nu vezi cum sar grăbiți ai tăi —
Rîdeai de moarte prin bătăi,
Dar ea te-a-nvins.

Pe piept, colac de grîu de-un an,
Și-n loc de galben buzdugan,
Făclii de ceară ți-au făcut
În dreapta cea fără temut
Și-n mîna care poartă scut
Ți-au pus un ban.

Cu făclioara, pe-unde treci,
Dai zare negrilor poteci
În noaptea negrului pustiu,
Iar banu-i vamă peste rîu.
Merinde ai colac de grîu
Pe-un drum de veci.

Și-ntr-un coșciug de-argint te-au pus
Deplin armat, ca-n ceruri sus
Să fii întreg ce-ai fost mereu,
Să tremure sub pasu-ți greu
Albastrul cer, la Dumnezeu
Cînd vei fi dus.

Mirați și de răsuflet goi,
Văzîndu-ți chipul de război,
Să steie îngerii-nlemnit;
Și, orb de-al armelor sclipit,
S-alerge soarele-napoi
Spre răsărit!...

Iar cînd a fost la-nmormîntat,
Toţi morţii parcă s-au sculat
Să-şi plîngă pe ortacul lor,
Aşa era de mult popor ...
Venit să plîngă pe-un fecior
De împărat !

Şi popi, şirag, cădelniţînd
Ceteau ectenii de comînd —
Şi clopote, şi plîns, şi vai,
Ş-oştenii-n şir, şi pas de cai,
Şi sfetnici, şi feciori de crai,
Şi nat de rînd.

Şi mă-sa biata ! Cum gemea
Şi blăstema şi se izbea
Să sară-n groapă : „L-au închis
Pe veci ! Mi-a fost şi mie scris
Să mă deştept plîngînd din vis,
Din lumea mea !

Ce urmă lasă şoimii-n zbor ?
Ce urmă, peştii-n apa lor ?
Să fii cît munţii de voinic,
Ori cît un pumn să fii de mic,
Cărarea mea şi-a tuturor
E tot nimic !

Că tot ce eşti şi tot ce poţi,
Părere-i tot dacă socoţi —
De mori tîrziu ori mori curînd,
De mori sătul, ori mori flămînd,
Totuna e ! Şi rînd pe rînd
Ne ducem toţi !

Eu vreau cu Fulger să rămîn !
Ah, Dumnezeu, nedrept stăpîn,
M-a duşmănit trăind mereu
Şi-a pizmuit norocul meu !
E un păgîn şi Dumnezeu,
E un păgîn.

De ce să cred în el de-acum ?
În faţa lui au toţi un drum,
Ori buni, ori răi, tot un mormînt !
Nu-i nimeni drac şi nimeni sfînt !
Credinţa-i val, iubirea vînt
Şi viaţa fum !"

Şi-a fost minune ce spunea !
Grăbit poporul cruci făcea
De mila ei, şi sta-ngrozit.
Şi-atunci un sfetnic a venit
Şi-n faţa doamnei s-a oprit,
Privind la ea.

Un sfînt de-al cărui chip te temi
Abia te-aude cînd îl chemi :
Bătrîn ca vremea, stîlp rămas
Născut cu lumea într-un ceas,
El parcă-i viul parastas
Al altor vremi.

Şi sprijin pe toiag cătînd
Şi-ncet cu mîna ridicînd
Sprîncenele, din rostu-i rar,
Duios cuvintele răsar :
„Nepoată dragă ! De-n zadar
Te văd plîngînd.

De cum te zbuciumi, tu te stingi
Și inima din noi o frîngi —
Ne doare c-a fost scris așa,
Ne dori mai rău cu jelea ta:
De-aceea, doamnă, te-am ruga
Să nu mai plîngi.

Pe cer cînd soarele-i apus,
De ce să plîngi privind în sus?
Mai bine ochii-n jos să-i pleci,
Să vezi pămîntul pe-unde treci!
El nu e mort! Trăiește-n veci,
E numai dus.

N-am cap și chip pe toți să-i spui,
Și-aș spune tot ce știu, dar cui?
Că de copil eu m-am luptat
În rînd cu Volbură-mpărat
Și știu pe Crivăț cel turbat
Ca țara lui.

Ce oameni! Ce sînt cei de-acum!
Și toți s-au dus pe-același drum.
Ei și-au plinit chemarea lor
Și i-am văzut murind ușor;
N-a fost nici unul plîngător,
Că viața-i fum.

Zici fum? O, nu-i adevărat.
Război e, de viteji purtat!
Viața-i datorie grea
Și lașii se-ngrozesc de ea —
Să aibă tot cei lași ar vrea
Pe neluptat.

De ce să-ntrebi viața ce-i?
Așa se-ntreabă cei mișei.
Cei buni n-au vreme de gîndit
La moarte și la tînguit,
Căci plînsu-i de nebuni scornit
Și de femei!

Trăiește-ți, doamnă, viața ta!
Și-a morții lege n-o căta!
Sînt crai ce schimb-a lumii sorți,
Dar dacă mor, ce grijă porți?
Mai simte-n urmă cineva
Că ei sînt morți?

Dar știu un lucru mai pe sus
De toate cîte ți le-am spus:
Credința-n zilele de-apoi
E singura tărie-n noi,
Că multe-s tari cum credem noi
Și mîne nu-s!

Și-oricît de amărîți să fim
Nu-i bine să ne dezlipim
De cel ce viețile le-a dat! —
O fi viața chin răbdat,
Dar una știu: ea ni s-a dat
Ca s-o trăim!“

Ea n-a mai plîns, pierdut privea
La sfetnic, lung, dar nu-l vedea
Și n-a mai înțeles ce-a zis
Și nu vedea cum au închis
Sicriul alb — era un vis
Și ea-l trăia.

Senini de plînset ochii ei,
Vedea bărbaţi, vedea femei,
Cu spaimă mută-n jur privea.
Din mult nimic nu-nţelegea ;
Şi să muncea să ştie ce-i.
Şi nu putea.

I-a fulgerat deodată-n gînd
Să rîdă, căci vedea plîngînd
O lume-ntreagă-n rugăciuni. —
„În faţa unei gropi s-aduni
Atîta lume de nebuni !
Să mori rîzînd..."

Şi clopotele-n limba lor
Plîngeau cu glas tînguitor ;
Şi-adînc, din bubuitul frînt
Al bulgărilor de pămînt,
Vorbea un glas, un cîntec sfînt
Şi nălţător :

„Nu cerceta aceste legi,
Că eşti nebun cînd le-nţelegi !
Din codru rupi o rămurea,
Ce-i pasă codrului de ea !
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea !"

1893

Balade şi idile, 1893.

PAŞA HASSAN

Pe vodă-l zăreşte călare trecînd
Prin şiruri, cu fulgeru-n mînă.
În lături s-azvîrle oştirea păgînă,
Căci vodă o-mparte, cărare făcînd,
Şi-n urmă-i se-ndeasă, cu vuiet curgînd,
Oştirea română.

Cu tropote roibii de spaimă pe mal
Rup frînele-n zbucium şi saltă ;
Turcimea-nvrăjbită se rupe deolaltă
Şi cade-n mocirlă, un val după val,
Iar fulgerul Sinan, izbit de pe cal,
Se-nchină prin baltă.

Hassan de sub poala pădurii acum
Lui Mihnea-i trimite-o poruncă :
În spatele-oştirii muntene s-aruncă
Urlînd ianicerii, prin flinte şi fum,
Dar paşa rămîne alături de drum,
Departe de luncă.

Mihai îi zăreşte şi-alege vro doi,
Se-ntoarce şi pleacă spre gloată,
Ca volbura toamnei se-nvîrte el roată
Şi intră-n urdie ca lupu-ntre oi,
Şi-o frînge degrabă şi-o bate napoi
Şi-o vîntură toată.

Hassan, de mirare, e negru-pămînt;
Nu ştie de-i vis, ori aieve-i,
El vede cum zboară flăcăii Sucevei.
El vede că Bogdan e suflet de vînt
Şi-n faţă-i puterile turcilor sînt
Tăriile plevei.

Dar iată-l! E vodă, ghiaurul Mihai!
Aleargă năvală nebună.
Împrăştie singur pe cîţi îi adună,
Cutreieră cîmpul, tăind de pe cai —
El vine spre paşă: e groază şi vai,
Că vine furtună.

„Stai, paşă, o vorbă de-aproape să-ţi spun,
Că nu te-am găsit nicăirea" —
Dar paşa-şi pierduse şi capul, şi firea!
Cu frîul pe coamă el fuge nebun,
Că-n gheară de fiară şi-n gură de tun
Mai dulce-i pieirea.

Sălbatecul vodă e-n zale şi-n fier
Şi zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poartă-o cupolă pe frunte,
Şi vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda-i din stînga ajunge la cer,
Şi vodă-i un munte.

„Stai, paşă! Să piară azi unul din noi!"
Dar paşa mai tare zoreşte;
Cu scările-n coapse fugaru-şi loveşte
Şi gîtul i-l bate cu pumnii-amîndoi;
Cu ochii de sînge, cu barba vîlvoi
El zboară şoimeşte.

Turbanul îi cade şi-l lasă căzut;
Îşi rupe cu mîna vestmîntul,
Că-n largile-i haine se-mpiedică vîntul
Şi lui i se pare că-n loc e ţinut;
Aleargă de groaza pieirii bătut,
Mănîncă pămîntul.

Şi-i dîrdîie dinţii şi-i galben-pierit!
Dar Alah din ceruri e mare!
Şi-Alah îi scurtează grozava-i cărare,
Căci paşa-i de taberi aproape sosit!
Spahiii din corturi se-ndeasă grăbit,
Să-i deie scăpare.

Şi-n ceasul acela Hassan a jurat
Să zacă de spaimă o lună,
Văzut-au şi beii că fuga e bună
Şi bietului paşă dreptate i-au dat,
Căci vodă ghiaurul în toţi a băgat
O groază nebună.

1894

Fire de tort, 1896.

EX OSSIBUS ULTOR!

A fost un tînăr împărat —
De la mişei a smuls averea
Şi-a smuls de la tirani puterea
Şi mulţi nebuni a spînzurat.
Dar patru inşi vorbind în şoapte
L-au dus în giulgiuri învălit
Şi-n codrul cel mai tăinuit
L-au îngropat tîrziu în noapte.

Cei tari au zis : „A fost mişel !
Ne-a prigonit prea multă vreme."
Iar popii fulgerau blăsteme
În cei ce mai vorbeau de el :
Nici voie să-şi cernească portul,
Nici drept să-l plîngă n-au avut,
Şi niciodată n-au ştiut
În ce pămînt le doarme mortul.

Şi nu vor şti ! Căci groapa lui
În blăstemat pămînt s-ascunde.
Nici soare-acolo nu pătrunde,
Nici plîngerile nimărui.
Jurat-a iadul să-ngrădească
Cu nopţi de veci acest mormînt ;
Iar brazii tac, căci nici un vînt
Nu-i clatină ca să vorbească.

Dar noaptea-n zare, uneori,
Cînd e furtună-n depărtare,
La margini de-orizont răsare
Un fulger alb, tîrziu spre zori,
Şi-ntruna spre păduri arată
Şi scapără spre ea mereu ;
E, parc-arată Dumnezeu
Spre groapa cea de veci uitată.

Iar într-o noapte va lovi !
Şi spinteeată de lumină
Fugi-va noaptea cea haină,
Şi brazii-n flacări vor vorbi :
Şi-atunci, cu fulgerul tovarăş,

Ieşi-va mortul împărat,
Şi-n iadul lor, de unde-au plecat,
S-or prăbuşii tiranii iarăş.

Povestea vorbei, nr. 3, 24 oct. 1896.

MOARTEA LUI GELU

Răzleţ din oştirea bătută,
Fugind pe cîmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Şi piere.
Din rană şi-ar smulge săgeata
Şi n-are putere.

Pierdut-a şi oaste şi ţară.
E noapte-n văzduhuri ; şi rară
E zbaterea apei, cînd valul
Atinge cu aripa-i malul —
Iar Gelu, prin noapte stînd singur,
Vorbeşte cu calul :

„Vai, murgule, jalea mă curmă !
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormîntul.
Degeaba împrăştii tu vîntul
Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pămîntul.

Mă chemi prin nechezuri păgîne
Şi parcă zici: «Vino, stăpîne!
Vezi, picură ranele tale
Şi neguri se nalţă din vale,
E noapte, şi ziua de mîine
Ne-ajunge din cale!»

Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brîul;
Tu-ţi rupi cu picioarele frîul —
Las', murgule, las' să ne-ajungă
Pe-aicea pustiul.

De-acuma tu... cît va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Şi-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormîntul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă.

Jelească-mă apele Cernii!
Să-mi bubuie crivăţul iernii,
Ca-n taberi al cailor tropot;
Iar veşnicul apelor şopot
Să-mi pară ca-n ceasul vecernii,
O rugă de clopot.

Şi, poate, sosi-va o vreme,
Cînd munţii vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele-n praguri,
Vor trece bărbaţii-n şiraguri
Cînd bucium suna-va să cheme
Pe tineri sub steaguri.

Iar tu de-i trăi, frăţioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare,
Atunci cînd sosit va fi ceasul,
Abate-ţi pe-aice tu pasul:
Necheză-mi, şi-atunci eu din groapă
Cunoaşte-ţi-voi glasul!

Şi-armat voi ieşi eu afară,
Şi veseli vom trece noi iară
Prin suliţi şi foc înainte,
Să ţie protivnicii minte
Că-s vii, cînd e vorba de ţară,
Şi morţii-n morminte!"

El zice, şi mîna şi-o strînge
Pe pieptul cel umed de sînge —
Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, şi trist el aşază
La pieptul stăpînului capul
Şi astfel veghează.

Şi-auzi! Ca un vînt ce clăteşte
Pădurea, cînd ploaia soseşte
Aşa din adîncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare.
Iar vuietul vine, şi creşte,
Mai iute, mai tare.

Şi iată-i, din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morţii ce-şi lasă mormîntul;
Ies roibii cu umblet ca vîntul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pămîntul.

Arcaşii lui Arpad[1] ! În goană
Ei fug dup-oştirea duşmană.
Şi, uzi de-alergare, se-ncură
Fugarii prin negura sură,
Cu frîul pe coamă, şi-arcaşii
Cu spăzile-n gură.

Năvalnic s-apropie paşii,
Şi-n goana lor cîntă arcaşii,
Şi-aşa de sălbatic li-e cîntul —
Din piele de urs au veştmîntul,
Şi-n bărbile lor încîlcite
Se-mpiedică vîntul.

Iar Gel, auzindu-i prin zare,
De spaimă şi groază tresare —
El moare ! Şi cîntă păgînii !
N-au domn şi n-au ţară românii,
Şi-aduşii de vînturi în ţară
Sînt astăzi stăpînii !

Şi-n mîinile cui e scăparea ?
Nu-i piept să le-nchidă cărarea ?
Nu-i braţ de voinic, să-i abată ?
Şi nu e pe lume-o săgeată
Ca-n inima gloatei lui Arpad
Adînc să străbată ?

[1] Conducător al triburilor maghiare care s-au stabilit în Panonia (cca. 890—907).

Şi Gelu le judecă toate :
Se-nalţă proptindu-se-n coate
Şi-a calului glezn-o cuprinde,
Cu grabă el arcul şi-l prinde,
Şi-nvîrte săgeata şi-o scoate
Din rană, şi-o-ntinde :

Şi vîjîie slaba săgeată
Cu gemetul morţii deodată ;
Arcaşii trec repezi în cale,
Şi-i vuiet şi-i chiot prin vale :
Ce cînt de-ngropare lui Gelu
Şi-oştirilor sale !

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Şi-n inima nopţii s-ascunde
Departe, şi-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăşi de zece,
Şi scade, şi piere, şi trece,
De data din urmă răsună —
Tăcerea-mprăştiată s-adună
Şi-n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vînturi bătută,
Stă-n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu ; şi trist el aşază
Pe pieptul stăpînului capul
Şi astfel veghează.

Iar apa la maluri se frînge
Şi cade pe spate şi plînge:
„Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormîntul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă!"

1898

Literatură şi artă română, nr. 5, 25 martie 1898.

ALION CIOBANUL

Prin cărărui sălbatice de munte
L-am întîlnit mînînd cioporul lui de oi
Şi se mira cum rătăceam pe-acolo singur:
„Aşa pustietăţi le calcă numai lupii
Şi de-alde noi".

Nencrezător, cu sufletul închis,
Ca toţi care trăiesc prin locuri aspre,
El mă privea mereu, stînd nemişcat,
Cu mîinile cuprinse pe toiag,
Şi, tot urcînd prin ziduri de verdeaţă,
Cum tocmai cruce-amiază soarele era,
Ne-am îndreptat spre umbra unui fag.

Am stat mai mult de vorbă-acolo
Şi cînd l-am întrebat de cîtă vreme
Stă ciobănind prin munţi, cum i se pare
Viaţa dusă-aşa-n singurătate,
Din ce sat este, cine sînt ai lui,
A început mai prietenos să mă privească.
Şi sufletul încet, încet şi l-a deschis,
Ca la un frate.

Mi-a povestit atunci cum de copil
A început cu oile să umble, cum demult
Pornea cu alţi ciobani în pribegie,
Cutreierînd şi plaiuri şi cîmpii,
Cum a văzut mai cît cuprinde-o ţară,
Şi cînd îmi povestea aşa am desluşit
În ochii lui acea mîndrie care
Răsare-n suflete cînd îşi aduc aminte
Că lumea-ntreagă parcă-au stăpînit-o,
Topind într-o privire strîmtele hotare.

L-am ascultat apoi cum înşira
Peripeţii din viaţa ciobănească,
Cum s-a luptat cu urşi, cum cîteodată
Cu boata a strivit pe vreun mişel
Ce a-ncercat de turmă să se-atingă,
Şi mă uitam ce liniştit îşi prefira prin minte toate
Şi cum nu îşi făcea deloc o laudă
Că a putut atîtea să le-nvingă.

„Vezi, nouă nu ni-i teamă de nimic —
Îmi zise şi mai tare strînse-n mîini toiagul —
Ba... Doamne, să nu mint, mi s-a-ntîmplat
Să tremur într-o zi şi eu de frică.
Era cum e acum, pe la chindie,
Şi numai ce deodată cerul s-a smolit,
Părea că se întinde-o negureaţă,
Şi soarele era ca fundul de căldare,

Rodeau din el spurcaţii vîrcolaci,
Şi cîinii toţi lătrau, şi noi îngălbenisem...
Eram la Oslea, sus, mai mulţi ortaci.
A stat aşa vreun ceas, de nu mai bine,

Şi după-aceea iar s-a luminat
Şi mi-am făcut atuncea cruce, mulţumind
Lui Dumnezeu că tot nu ne-a uitat."

O clipă se opri — pe urmă,
Privind spre cer, îmi spuse mai departe :
„Lumina pentru noi ciobanii-i sfîntă
Şi întunerecu-i duşmanul nostru.
La soare ne uităm ca la un tată
Şi-aici în munţi de el stăm mai aproape ;
De-aceea poate-aşa ne este firea,
Că ne-ncălzeşte sufletul cînd omu-i bun
Şi la cei scumpi ţinem pînă la moarte,
Cum întunerecul, se vede, ne-a făcut
Să nu iertăm pe cei haini la suflet
Şi cînd urîm să n-avem nici o milă...
La dumneavoastră, la oraş, e altfel :
Acolo soarele e parcă-mbrobodit
Şi noaptea nu e noapte ca la noi :
Mă mir cum poate fi acolo de trăit."

Cum arătam că bucuros stau şi-l ascult,
Ar fi voit să ducă vorba mai departe,
Dar grija oilor îl despărţi de mine
Şi pregătindu-mă să plec îmi zise :
„Să-ţi fie drumul luminat" — iar eu pornii
Pe o potecă ce ducea prin stînci ca o cetate
Şi cobora la vale, înspre satul
În care trebuia s-ajung pe înnoptate.

Sub stînca vremii, Bucureşti, 1919.

BALADĂ

Prin crîngul stăbătut de lună,
De primăvară înflorit,
Pribeagă, cîntă o nebună
Trecînd cu părul despletit,
Şi-n păru-i poartă o cunună
De mirt, şi mirtu-i veştejit...

„Copilă dragă, fii cuminte
Şi fugi de dragoste în mai...
O, nu te-ncrede-n jurăminte
Şi nu iubi în luna mai !...
Copilă dragă, fii cuminte...

Te-aşteaptă ceasul rău în cale
Pe înfloritele poteci,
Şi tot norocul vieţii tale
Se va întuneca pe veci...
Te-aşteaptă ceasul rău în cale...

Şi-atunci vei plînge-aşa,-n neştire,
Şi vei înnebuni de dor,
Nici n-o să afli liniştire,
Că nu e leac alinător,
Vei plînge singură,-n neştire...

Doar am iubit şi eu ca tine
În mai, şi n-am avut noroc !
Priveşte şi ia seama bine
Cum rătăcesc din loc în loc,
Doar am iubit şi eu ca tine...

Dar tu, copilă, fii cuminte
Şi fugi de dragoste în mai !
O, nu te-ncrede-n jurăminte
Şi nu iubi în luna mai...
Copilă dragă, fii cuminte..."

Prin crîngul luminat de lună,
De primăvară înflorit,
Pribeagă, cîntă o nebună :
Ea poartă părul despletit,
În păr i-atîrnă o cunună
De mirt, şi mirtu-i veştejit...

Epoca, seria a II-a, an. IV, nr. 793, din 20 iunie 1898.

FÎNTÎNA VRĂJITĂ

Jos, la fîntîna dintre plopi,
Descînt-o vrăjitoare.
Se umflă apa — joacă stropi
În scăpătat de soare.

Se umflă apa, scade iar,
Şi parcă vrea să fiarbă,
Se-ndoaie plopii şi tresar,
Vrăjiţi de hîda oarbă.

Şi tot şoptind, şi tot vrăjind,
Aruncă bobii-n sită,
Se-ndoaie plopii vîjăind,
Şi noaptea e sosită.
Şi tot vrăjind, şi tot şoptind,
Ea face-un semn cu mîna —
Din plopi foi moarte se desprind
Şi clocote fîntîna.

Legate-s apele de-acum,
Ea-n umbră stă şi-aşteaptă.
Un călăreţ trudit de drum
Spre cei doi plopi se-ndreaptă.
Spre gura însetată el
Găleata o apleacă,
Bea apa descîntată el,
S-aruncă-n şea şi pleacă.

Dar nici doi paşi nu face-n drum,
Stă roibul, sforăieşte,
Şi două braţe-l prind acum
Pe călăreţ în cleşte.
Se apără cu suflet stîns,
Şi luptă, şi se zbate,
Dar vrăjitoarea-l ţine strîns
Şi-i călăreşte-n spate.

Cu pintenii el bate-n cal,
Stă zările să soarbă,
Pădure, holde, vale, deal
Se pierd în noaptea oarbă.
Şi-n zori de zi au fost găsiţi
Acolo, la fîntînă,
Şi cal, şi călăreţ zdrobiţi
De goana cea păgînă.

Voi, fetelor, şi voi, feciori,
La apă cînd v-eţi duce,
Suflaţi asupră-i de trei ori
Şi faceţi sfînta cruce,
Căci la fîntîna dintre plopi
Stă baba blestemată,
Şi nu dezleagă zece popi
Ce leagă ea o dată!

1902

Sămănătorul, nr. 35, 24 noiembrie 1902.

GRUIA

Baladă din popor

Jos, sub nucul uriaş,
Gruia adormise —
Doarme ca un copilaş
Legănat de vise.

Paloşu-i atîrnă-n cui,
Aninat de-o cracă;
Murgul paşte-n voia lui,
De urît să-i treacă.

„Scoală, Gruio, drag copil
Scoală, Gruio dragă !
Au nu vezi cum vin tiptil
Turcii și te leagă ?

Turcii vin ș-aduc cu ei
Funii de mătase,
Funii răsucite-n trei
Și-mpletite-n șase..."

Bate vîntul cătinel,
Pletele-i mîngîie —
Turcii se-ngrozesc de el,
Strîng de căpătîie.

Bate vîntul mai avan,
Pletele-i zburlește ;
Turcii plîng : „Aman ! Aman !"
Gruia se trezește.

„Măi, dar greu ce-am fost dormit,
Zice și se miră.
Ori paiangeni au venit
Și mă înveliră ?

Ia să mișc puțin din mîini,
Poate m-oi desface —
Alelei, pui de păgîni,
Nu veniți încoace ?..."

Sar frînghiile în trei
Și plesnesc în șase,
Turcii fug ca vai de ei,
Fug cu moartea-n oase.

Saltă Gruia și — hai-hui ! —
Sus pe cal s-aruncă,
Clocotă pe urma lui
Șapte văi și-o luncă.

Tropotă copitele,
Pulberea o scurmă —
Turcii-și pierd săritele,
Alungați din urmă.

Surpă Gruia schelele,
Coborînd la vale —
Turcii-și pierd giubelele
Și papucii-n cale.

Dunării fac turcii vad,
Trăsnet este Gruia.
Șapte popi la Țarigrad
Cîntă : „Aleluia !"

Sămănătorul, an. II, nr. 14,
din 6 apr. 1903.

RÖBUL

Baladă

Mi-e inima-n Moldova
În țara cea de sus,
De mîndra mea mireasă
Mi-e dor, mi-e dor nespus.
Să-mi sprijin fruntea-n palme,
Să mă gîndesc la ea :
Atîta mîngăiere
Am în robia mea !

Mi-e inima-n Moldova,
În țara cea de sus,
La dulcea mea domniță
Mi-e gîndul veșnic dus...
Ea coase, la fereastră,
Cu borangic și fir,
Și are ochi albaștri
Ca piatra de safir...

Se tot încurcă firul,
Ea-l tot descurcă iar,
Se uită dusă-n zare :
M-așteaptă în zadar !
Ah, dac-aș fi eu slobod
Ca gîndul meu pribeag,
De-aș fi o rîndunică
Să zbor la ea cu drag !

Dar lanțurile-s grele,
În temniță e frig,
Domnița nu m-aude
Cînd noaptea-n somn o strig...
Și dor mi-e de Moldova,
De țara mea de sus :
De scumpa mea crăiasă
Mi-e dor nespus, nespus !

1903

Sămănătorul, nr. 50, 14 decembrie 1903.

ICOANE DIN CARPAȚI

VI

DOINA

Se tînguiesc
    Tălăngi pe căi,
Și neguri cresc
    Din negre văi,
        Plutind pe munți..
    La Făgădău,
    La Vadul-Rău,
    Sus, la răscruci,
    Vin trei haiduci
        Pe cai mărunți...

Grăiesc încet...
    Un scurt popas —
Și spre brădet
    Pornesc la pas
        Cei trei călări...
    Sus, peste plai,
    Tăcutul crai

Al nopţii reci,
Umbrind poteci,
Se-nalţă-n zări...

Şi neguri cresc,
S-anină-n crăngi ; —
Se tînguiesc
Şi plîng tălăngi
Pe căi pustii...
Se duc uitaţi
Cei trei fîrtaţi,
Săltînd în şa,
Plutind aşa,
Ca trei stafii...
Dar cînd ajung
La cotituri,
Un chiot lung
Din mii de guri
Dărîmă stînci...
Haiducii mei
Doinesc toţi trei ;
Şi clocotesc
Şi hohotesc
Păduri adînci...

Convorbiri literare, nr. 2,
15 februarie 1900

Tudor Arghezi (1880—1967)

PUI DE GAI...

În ceaţa groasă
Carul se-ntorcea acasă.
Întuneric beznă.
Nu se vedea pînă la gleznă.
Caii mergeau din obicei,
Unde, nu ştiau nici ei.
Hamurile nu mai ştiau ce mînă,
Iepile sau muntele de ţărînă.
Nu se mai vedea la nimic luminile,
Dar treaba era gata.
Omul şi fata
Vînduseră toate găinile.

Doamne ! parc-au dat cu oiştea în nişte zid.
Iepile s-au împleticit.
Cinci oameni de cositor, cu un cuţit
Măruntaiele şi buzunarul omului le-au scotocit.
Şi, nevăzută, fata s-a strecurat în pîcla stătătoare
Şi a orbăcăit, tîrîş ca o lipitoare,
Pe dihania nopţii, vreme lungă,
Pînă ce i-a fost sorocit, undeva să ajungă.

„Oameni buni !“ În strungăreaţa uşii
Mîna fetei se lovi de mîna mătuşii.
Mătuşa, cine-o fi fost, o băgă în odaie,
Şi fata povesti, la vatră, într-un crîmpei de văpaie,
Că veneau de la tîrg, că le-au ieşit în drum hoţii
Şi că ea scăpase pe dindărătul roţii.
„Fetico, stăi colea cu Dumnezeu, şi
Lîngă fata mea te-i hodini.“
Avea şi mătuşa o fată
Despieptănată,
Şi cîteştrele femeile s-au suit în pat
Şi s-au culcat :
Întîi, cele două fete,
Fata babii la părete.
Şi baba desfăcu un cojoc
Şi cuprinse fata noastră la mijloc.

Într-un timp, baba
Întinse laba.

Fata ei sforăia. Bun !
Şi părea că şi fata străină doarme tun.

Intr-alt timp, se auzi un ciocănit.
Cinci oameni de plumb au venit
Şi au şoptit
Că se întorc mofluzi la han.
Că omul ce-l beliseră pe drum n-avea la el un ban.

„Mai tacă-ţi gura şi uită-te-ncoa :
E fata lui şi banii îs la ea“,
Răspunse baba, arătîndu-i patu ;
„Ai să te duci şi tu, fetică, după tat' tu !“

Şi baba se linse pe buze,
Cu pofta de sînge a unei miţe lehuze.

Aţi înţeles cu toţii
Că baba era gazda şi ceilalţi erau hoţii.

Toţi chitiră să bage fata-n beci
Şi să-i facă de ducă, aşa, ca la berbeci,
Şi să o puie pe jar.
Dar nu era bine să miroasă-n toiul nopţii a grătar.
Mai bine, bucată cu bucată,
Să fie aruncată.

Dar, vorba lui Terchea-Berchea,
Fata trăsese cu urechea.
Se strecură pe lîngă fata mătuşii,
Ce dormea ca duşii
De pe lume, şi-i luă locul încet.

Atunci, pe-ntuneric, berechet,
Braţele, mîinile, degetele, hoţii, baba
Înăbuşiră fata lor, o tîrîră-n beci, degeaba,
Pe cînd fata noastră fugi, pe ceaţă,
Pînă se făcu dimineaţă.

Baba miorlăie acum după fată-n închisoare,
Şi hoaţele de la femei o scuipă şi o tîrnuie.
Tîlharii taie-n ocnă sare,
Şi capul lor cîrciumarul Cîrnu e.

Scrieri, 1, E.P.L., 1962.

BALADA MAEŞTRILOR

În dăsagi, pe umăr, văru-meu Păcală
Aducea-n tîrg ouă şi smîntînă-n oală.
Numărînd la mînă cît e săptămîna,
Cumpănea cu ouă brînza şi smîntîna,
Şi pornea de joia şi cu bulzi de caş,
Să-i ajungă vineri marfa în oraş,
Cînd, din casă-n casă, pentru fiecare
Domn, avea vreo turtă şi prin buzunare.
Advocaţi şi doftori şi adeseori
Cîntăreţi şi pictori, dascăli şi actori.
Dintr-un timp aude un cuvînt ciudat,
Care fuse-aproape greu de învăţat.
Cînd vorbeau pe scară-n uşi ori pe ferestre,
Domnii, muşteriii, îşi ziceau „maestre".
Cîte cinci şi zece de-astfel de pedeştri,
Adunaţi la poartă, toţi erau maeştri.
„Ce-o mai fi şi asta ?" se-ntreba Păcală,
Că n-am auzit-o-n piaţă, nici la şcoală.
Poate-n Capitală este şi rămîne,
Ca-n Găieşti, cum fuse «neică» sau «jupîne»."
Dar văzu că vorba „maestre" stîrneşte
O înviorare, parcă-i franţuzeşte,
Şi la bătrîneţe şi la tinereţe.
El, un an de zile puse să o-nveţe.
Cei chemaţi cu vorba care i se spune
Înfloresc în sine-ndată. Ce minune ?
Cum le zici „maestre" în ce-aveai de spus,
Gîtul li se-nnalţă de trei ori mai sus,
Omul e mai ager, mai vioi, mai sprinten,
Ca un roib agale, îndemnat de pinten.
Şi Păcală-şi zise : „Vorba asta scurtă
E ca mîngîierea porcului pe burtă.
E cu farmec dulce şi, din strîmb ori ciung,
Simţi că te lăţeşte şi te face lung.

Insul se mîndreşte, limba-i se deznoadă
Şi ia vînt şi, vesel, dă-n nădragi din coadă.
Măi ce bine-mi prinde !
Am aflat şi harul
Să-mi pui în picioare bine şi măgarul.
Cum ajung acasă, văd eu cît îi este
De fudul auzul, şi-o să-l strig : „Maestre !"

Scrieri, 4, E.P.L. 1963.

BALADA ÎNGHIŢITORULUI

„Vezi cum îţi dă cu tifla omul din colţ, vecine,
Şi te batjocoreşte de-o vreme şi mai bine ?"
Vecinul, stînd pe-o rînă, cu spatele, tăcut,
Întru tîrziu răspunde cu : „Nu ştiu, n-am văzut".
„Ţi-a scos şi limba, taică, şi-acum te-a şi scuipat."
„Vai, dragă, ce greşeală ! E cel mai bun băiat !"
„Dar ţi-a lipit şi-o palmă, pe falcă, şi mai multe."
„Cine şi-ar pierde timpul şi firea să te-asculte ?"
„Păi, ţi-a cîrpit vreo sută... Te-ai cam învineţit."
„Aştept să mai dea una, că nici nu le-am simţit."
„Trezeşte-te, că iacă, ţi-a tras-o şi pe aia."
Să ştii că-ncepe-acuma,-mi zisei, mă, şi bătaia.
Care pe care, zicu-mi, aci era-ntrebarea.
Dar pălmuitul, rece, i-aprinde şi ţigarea.
Şi ce să vezi ? Înghite şi un picior, şi iară,
Şi zice : „Lovitura e nereglementară".
Au curs şi celelalte vreo sută de picioare.
Răspunsul : „Nu mai crede ce vezi, că nici nu doare,
Dar dacă ţi-e dorinţa, cum am băgat de seamă,
Întreabă-l cine este, te rog, şi cum îl cheamă.

Atita eleganţă în orişice mişcare
Atrage după sine răsplată şi onoare."
„Te-admir cît rabzi, vecine. Te spurcă şi te bate,
Şi tu primeşti cu zîmbet şi cu seninătate."
Din snoavă, cititorul de stihuri o să-nveţe
Că frica se numeşte, la unii-n tîrg, nobleţe.

Scrieri, 4, E.P.L., 1963.

BALADA UNIRII

Maica mare are mii
De ani mari între vecii,
Dar mai tînără mereu
S-a-ntrecut cu Dumnezeu.
Omul cînd credea că moare
Da dintr-însa altă floare,
Pentru lumea trecătoare.
Ea venind şi pe la noi,
A dat florile-i mai noi.
A intrat cu ochii-n cer
Pe la Porţile-de-Fier,
Alegîndu-şi cale grea:
Muntele şi Dunărea,
Şi trecînd-o fără pod,
Fără drum şi nici norod.
Între munţi de cremene
A făcut să-i semene,
Trei fecioare gemene.
Le-a făcut şi-apoi s-a dus
Să se-ntoarcă într-apus,
Şi-a rămas sora cu sora
Vrajbă-n calea tuturora.

Cîteştrei şi cîte una
Duşmănite-ntodeauna.
Doritoare să se vadă,
Din livadă în livadă,
Se uitau doar între ele
Printre spini şi prin zăbrele,
Alergînd prin ghimpi oprite,
Obosite şi rănite.
Numai cîntecele toate
Puteau negura străbate,
Şi trăiau îndurerate.
La fîntîna dintr-o zare
Se-ntîlneau, cu trei urcioare,
Sorbind visuri şi răcoare.
Într-o zi s-au sfătuit,
Cumpăna de răstignit
S-o dărîme negreşit.
Secerîndu-şi rapiţa
Două-au spart şi graniţa.
Şi din seceră scînteia
O trezi pe cea de-a treia.
Suferinţă cu noroc,
Au luat graniţele foc.
Şi-mprejur de munţi şi ţară
Se făcuse foc şi pară,
Lanţurile li s-au rupt
Cu duşmanii dedesupt.
Şi în fostul cimitir,
Peste spini şi peste pir,
Se încinse hora mare
Pentru Sfînta Sărbătoare
A frumoaselor fecioare,
Cu grădinile de brîu,
Pisc cu pisc şi rîu cu rîu,
O cunună, o brăţară,
Curcubeu culcat pe ţară.

Şi d-acù veciile
Vor trăi cu miile.

Otopeni, 14 ianuarie 1966

Ritmuri, E.P.L., 1966.

BALADA PARASCHIVEI DIN BUNEŞTII BUCOVINEI

Fata mea, de cînd ne-am luat
Vremea tot ne-a tulburat.
Am trăit, după cît ştii,
La-nchisori şi puşcării.
Dar decum ne-am cunoscut
Dorul nu ne-a descrescut.
Între lanţuri, dus şi strîns,
Tu răbdai tăcut şi-ai plîns.
Zile negre, ceasuri grele,
Ne vedeam printre zăbrele.

Viaţa noastră-ntodeauna
Şi-ntreruptă ne-a fost una.
Ni-era vremea veninoasă,
Duşmănit şi tu frumoasă.
Dar durerile-ndurate
Le-mpărţeam pe jumătate.
Poate-aşa ne-a fost şi scris :
Suferinţă, chin şi vis.
Visul însă-n timp cumplit
Nesimţind ni s-a-mplinit.

Ţara ta din Miazănoapte
Tăia spicele necoapte.
Vaca voastră nu da lapte
Fincă soarele greoi
N-ajungea pînă la voi.
Cu Moldova-n graniţă
Casa ta de draniţă
Se uita în ţara mea
Unde grîul meu cocea
Tremurînd şi suspina.

Între ţara ta săracă
Şi Moldova cea buiacă
Curgea-ngustă cît un brîu
Pîrtia unui pîrîu
Trecut lesne cu piciorul
După apă, cu urciorul.
Dar pe graniţă-mpăratul
Îşi pusese stîlp soldatul,
Cu o puşcă, fată dragă,
Încărcată doar să tragă.
Şi trăgea şi-n ziua mare
Pusă ca din răzbunare,
Că vezi bine, noi eram
De-altă vatră şi de-alt neam.
Altcum ţara vi-era goală
De biserici şi de şcoală.
Primeaţi binecuvîntare
La cinci poştii depărtare,
De la un protoiereu
Uitat şi de Dumnezeu —
La botez şi-nmormîntare.

Zgripţorul împărăţiei
Era semnul datoriei

Stînd cu pliscurile-ntoarse
Peste pajiştile arse
Şi primindu-şi fiecare
Partea lui de-ameninţare.
Vreai să treci, soldaţii lui,
Nemţii împăratului,
Te ocheau ca vinovat
Pentru ei şi împărat.
De la crucea lui Porfir
Începea şi-un cimitir.
Vinovaţii
Erau maicile, bărbaţii,
Mergînd să-şi sărute fraţii
De dincoace de izvor,
Clăcaşi pe cenuşa lor.

Într-o zi, mai mare milă,
Tu erai de-abia copilă
Şi Măicuţa te-a trimis
Pe un timp de soare-nchis
Să-i aduci cîte niţică
Smîntioară-ntr-o ulcică.
Satul aştepta-nvierea
Şi-ncepuse privighierea.
Vezi că-n marea-mpărăţie
Dreptul se chema hoţie,
Că-i furai din avuţie.

Te-au văzut finanţii ei
Şi te-au dus cu puşca trei.
Ca să scapi de cimitir
Trebuia plătit un bir.
Cine să plătească vama,
Cine altul decît Mama ?

Maică-ta, uscată iască,
Şi-a vîndut ca să plătească
Şi bondiţa strămoşească,
Dar păstra într-o cutie
Slovele de răzeşie
Moştenite decînd veacul
De la moşul ei, săracul,
Scrise, nu ştiu în ce an,
Chiar de mîna lui Ştefan,
Date-n grijile păstrării :
Semn al vitejiei ţării.

De atunci aţi blestemat
Graniţa şi pe-mpărat
Blèstemul a biruit,
Graniţa s-a prăbuşit
Şi cu ea deodată, mamă,
Zidurile de la vamă.

Eu, balada mea tîrzie
Ţi-o citii cu lacrimi ţie,
Fată dragă,
Prin vecii acum pribeagă.
Ţi-am citit suspinul vie
În spital, în agonie.
Stihurile înjghebate
Le-ai simţit adevărate :
Te-ai trezit şi-ai tresărit.
Era ghiersul desluşit.
Tu mă laşi acum nătîng
Să-mi scriu stihul şi să plîng,
Pîn' ce şi zilele mele
Se vor stinge printre stele,
Cînd prin zări din marea noapte
Te-oi chema-n frînturi de şoapte

N-am crezut cînd ne-am jurat
Că de-atunci ne-a și-mbrăcat
Cununați, subt bolta porții,
Steagul adiat al morții.
Lin și furtunatec vine
Lingușind pînă la mine,
Timpul, vraja tuturora ;
O aștepți și sună ora.
Vremea mi-a venit și-mi vine
Să te port de-acum în mine.
În zăbranic, dragă fată,
Inima mi-e-nfășurată.

August 1966

Noaptea, E.P.L., 1967.

Octavian Goga (*1881—1938*)

ION CRÎȘMARUL

Vezi, multe păcate
Sînt pe lumea asta,
Lui Ion crîșmarul
I-a fugit nevasta ;
Mi se pare cu vătaful i-a fugit nevasta.

Trei zile-mplinite
Și-a grijit amarul,
Cu obrajii-n palme
A vegheat crîșmarul ;
Fără pîne, fără apă a vegheat crîșmarul.

Cînd a fost de-a patra,
Și-a chemat ortacii,
Gloata voinicească
Mi-au venit săracii ;
Lotri mari din două sate, mi-au venit săracii...

„Beți, copii, de-acuma
Rău să nu vă pară ;
Să bem crîșma toată
Pînă de cu sară ;
Praf din toate să s-aleagă pînă de cu sară !"

S-au sumes voinicii
Şi mi-au prins păharul,
De buţi şi butoaie
Mi-au golit celarul ;
De cuprinsurile toate mi-au golit celarul...

Zice-un baci năstruşnic
Vorbe legănate :
„Bea şi tu, Ioane,
Bea şi tu, fîrtate ;
Cine ştie cîtă vreme mai trăim, fîrtate !“

Dar Ion Crîşmarul
Bea şi nu prea foarte
Şi-i părea obrazul
Galben ca de moarte ;
Era răzimat pe coate, galben ca de moarte.

Colo, către sară,
Straşina de paie
A-nceput să ardă
Foc cu vîlvătaie ;
De trei părţi vărsa din crîşmă foc cu vîlvătaie !

Lui Ion crîşmarul
Nu-i mai ştiu de nume.
Spun că peste muche
A plecat în lume ;
Cu căciula pe sprîncene, a plecat în lume...

Luceafărul, VI, nr. 4—5 din 1 mart. 1907.

SINUCIDEREA UNUI ANONIM

S-a sinucis un anonim !...
Un «fapt divers», şi-atîta tot...
Căci anonimii, precum ştim,
Nu fac nici ei decît ce pot —
Unii pleacă,
Alţii vin...
Un anonim pe lume mai puţin,
Un mort mai mult în cimitir,
Şi bietul om a fost scutit de bir !...

S-a sinucis un anonim...
S-a sinucis, după cum ştim,
Într-o mansardă de hotel —
Hotel modern, cu ascensor,
Ca mortul să coboare-n stradă mai uşor !...
S-a sinucis fiindcă iubea
Pe cineva...
Pe cine ?...
Nu se poate spune...
O anonimă ca şi el,
Pe care-a vrut să se răzbune,
Probabil, fiindcă-l înşela...
Sau, poate... numai bănuia,

Căci fapta n-a fost confirmată
Nici chiar de anonima arestată,
Interogată,
Judecată,
Şi... achitată !...

. . . . .

S-a sinucis un anonim !...
Şi-atîta tot !...
Povestea lui,
Povestea capetelor cu cucui,
Povestea noastră, a tuturor,
Povestea anonimilor !...

. . . . .

S-a sinucis un anonim !...
Dar, lucru nemaipomenit,
Cadavrul lui a dispărut
Ca o cometă-n infinit,
Şi n-a mai apărut,
Aşa c-anunţul mortuar
N-a mai ieşit nici el de sub tipar...
Şi-a doua zi gazetele n-au scris
Nici un cuvînt de bietul sinucis !...

. . . . .

Doar mai tîrziu, cînd s-a aflat
Anume ce s-a întîmplat,
Întreaga presă s-a cutremurat !...
Acum, se ştie-n mod precis
Că anonimul sinucis
De anonima lui a fost furat,
De teamă să n-o facă de ruşine
Cînd în oraş s-ar fi aflat
Exact ce-a fost :
O anonimă care-ncepe bine
Şi un anonim care sfîrşeşte prost !...

Deci anonima cu pricina,
Voind să-şi ispăşească vina,
L-a dus la ea acasă pe furiş,
Şi-n toiul nopţii l-a-ngropat
Într-un alcov luxos şi parfumat,
În care alţi trei sinucişi —
La fel, tustrei, tot pentru ea —
Îl aşteptau pe-al patrulea...
Ba poate chiar pe-al cincilea
Şi-al şaselea...
Şi-al şaptelea...
Şi-al optulea...
Et caetera...
Et caetera...

Şi-abia atunci gazetele au scris
Un necrolog cu litere aldine,
Şi-au scris solemn
Şi grav,
Ca să se ştie
De orişicine
Că anonimul sinucis
N-a fost decît o biată jucărie,
Căzută-n gheara altei jucării...
Sau, dacă vreţi,
Doi diavoli de copii,
Copii precoci —
O fată
Şi-un băiat —
Ce-au încercat
Să iasă din anonimat
Prin acest «fapt divers» adevărat...
Dar care, vai !... n-a existat

Decît în fantezia mea
Şi-a celor care-mi vor ierta
Curajul de-a-i fi convertit
Să mă citească pînă la sfîrşit !....

Scrieri, E.P.L., 1966, vol. I.

BALADĂ

O noapte de sineală din vremi voievodale...
Plecase voievodul în lupte blestemate ;
Iar eu păzeam domniţa închisă în cetate —
O, noaptea de sineală, de epoci triumfale...

Dormeau, adînc, oştenii în noaptea diafană,
Cînd eu sării afară din cortul de mătasă —
Vedeam o semilună pe zare cum se lasă,
Şi nălucit, crezusem — flamura otomană.

Cu ceata buimăcită fugeam, acum, călare,
Dar boarea nopţii clare ne-ntoarse la cetate
Şi povestindu-mi visul, domniţei spăimîntate,
I-am arătat cu spada tabloul de pe zare.

În alb, domniţa blondă, în noaptea ideală,
De sus, de la fereastră, ca-n vis ieşi-n afară,
Scăldată în sineală, ea rîse-n noaptea clară...
O, cît a rîs domniţa în noaptea de sineală...

Cu voi, Bucureşti, 1930.

BALADA DORULUI CU MÎINI LEGATE

Slobod tîlhar rotind prin cetate,
Trece dorul cu mîini ferecate.
Are picioare de cerb să alerge
Şi-aprinde umbra pe unde merge.
Zîmbetul furişă fiară gingaşă,
Ochii, cuţite, pătrund sub cămaşă,
Căutătura-i în sîn s-anină
Cînd cuib de jar, cînd lumină,
În aurul părului sucit belciuge
Se prinde prada şi nu mai fuge,
Puternica gură cu buze duioase
Sărută carnea pînă la oase,
Galeşul glas, fluier de iele,
Intră-n inimă pînă-n plăsele,
În turnul pieptului alb stă la pîndă
Nesăţioasa poftă flămîndă
Lîngă sufletul pus să rîvnească
După măsura împărătească...

Zi, noapte slobod umblă-n cetate
Marele fur cu mîini legate:
Aleargă, ajunge, dă să-mbuce,
Dar nu poate clinti un deget, s-apuce.

Poezii, I, E.P.L., 1968

Cu fruntea-mpovărată de gîndurile morţii,
Trecea furiş prin noapte spătosul rege dac...
Destinul lui zvîrlise, greşit, cu stînga sorţii...

În fund, ca o făclie aprinsă-ntr-un cerdac,
Pe zariştea de piscuri se înfipsese luna,
Privind, încremenită, cum regele ortac

Se duce pe coclauri să-şi tăinuie cununa !
O mînă de prieteni şi-un pîlc de slujitori
Purtau comoara celui învins pe totdeauna.

Şi vechile odoare, ca stelele în nori,
De-a latul năsăliei tînjeau închise-n lacre.
Se-ncovoia spinarea atîtor purtători

Sub tărgile cu aur, argint şi scule sacre.
Ardeau departe-n şesuri cetăţile de vii,
Veneau pe vînt talazuri de fum şi neguri acre,

Cu bucium surd de lagăr, nechez de bidivii.
...Şi cum călca-n hîrtoape, din fruntea lui plecată
I-alunecase stema în mîinile-i pustii.

Mai grea decît o stîncă din munte despicată ;
Purta doar însuşi leşul rostogolitei ţări
În palmele-i strivite, la groapa-ntunecată.

Tăind, pieziș, costișa pe fire de cărări,
Pășea domol tăcutul alai de-nmormîntare,
Și schiopăta eroul ștergîndu-se în zări,

Nevolnic ca o biată străină arătare.
Și cum din spate luna-l bătea necontenit,
Doar umbra-i la picioare mai rămăsese mare.

Lungită peste malul spînatec și teșit...
O umbră uriașă ce dăinuie și-acuma,
Zvîrlindu-și speriosul contur neliniștit,

Încoace, peste veacuri, parcă-a-ncrustat-o huma.

. . . .

Tîrziu ieșiră-n vaduri pe-o plavie de rîu
Ce se zbătea-n zăgazuri învultorîndu-și spuma

Cu ape abătute și valuri puse-n frîu.
Acolo, în prundișul din albia secată,
Sub aspra priveghere a negrului călău,

Săpau în taină robii o hrubă larg căscată,
Mormînt grozav asemeni unei adînci genuni
În care să încapă o patrie-njunghiată.

A fost cumplită clipa cînd stema din străbuni,
Simbolul marii Dacii, s-a prăvălit din toartă
Sunînd a gol în fundul boltitei văgăuni...

S-a năzărit deodată că-nfrîntul rege poartă
În loc de cap o hîrcă rînjită dureros,
Pe care-ntipărise sentința aspra soartă,

Iar mîndrul cap cu plete ar fi sub stemă, jos,
Căci n-a putut s-o lase vădană nici în groapă.
Ucișii robi țipară în urmă fioros...

Și iară se-ntoarse-n matcă nedomolita apă,
Mînîndu-și peste taină bulbucii spumegați,
Deasupra hulei oarbe, nestrăbătută clapă.

Împrăștiase spaima pe toți... Întărîtați
Lătrau morțiu cățeii pămîntului în borte,
Că pîn-la ei sub lespezi, tot mai apropiați,

Răzbeau năprasnic pașii greoaielor cohorte.

Poezii, II, E.P.L., 1968.

TUDOR

Din munți, și ca ei cu pieptul de larg,
Coboară un drumeț spre cîmpie.
Oprește prin sate năvalnicu-i șarg
Și bate în porți cu mînie.

Atîta doar strigă din șea : „Hai, sculați !"
Și pleacă vijelios mai departe...
Dulăii prin curți s-ascund speriați,
Căci zornăie-n mîini un vraf de obezi sparte.

Nu vede, n-aude, aleargă întins
Prin pulberea nopţii, fără hodină,
Dar pînă şi orbii cu ochiul lor stins
Zăresc cum din paloş îi ţîşneşte lumină.

În urmă-i se umflă, albind, un ciopor
De inşi cu topoare şi flinte,
Şi creşte, şihoaie, spumosul popor
Cu Tudor gonind înainte.

El trece „cu hainele morţii-mbrăcat",
S-abată din ţară zăporul zaverii...
Dar duhul iuţimii l-a întunecat,
De pare că-i norul cu grindeni al verii ;

Amar und' s-o sparge, amar şi prăpăd,
Zvîcnesc cruciş trăsnetele urii,
Şi-a vremilor maluri de greul năpăd
Se surpă pe unde calcă pandurii.

Poezii, II, E.P.L., 1963

G. *Topîrceanu* (1886—1937)

BALADA CHIRIAŞULUI GRĂBIT

Trec anii, trec lunile-n goană
Şi-n zbor săptămînile trec.
Rămîi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul şi plec !

Eu nu ştiu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mişcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.
Dar simt că m-apasă păreţii, —
Eu sînt chiriaş trecător :
În scurtul popas al vieţii
Vreau multe schimbări de decor.

Am stat la mansardă o lună.
De-acolo, de sus, de la geam,
Şi ziua şi noaptea pe lună
Priveam ca la teatru, madam !
Cînd luna-mi venea la fereastră,
Oraşul părea că mă cheamă
Să-i văd în lumină albastră
Fantastica lui panoramă...

Mai sus, într-o cameră mică,
Făceau împreună menaj
Un moș, un actor și-o pisică.
Iar dincolo, jos, la etaj —
O damă cu vizite multe
Și-alături de ea un burlac,
Un domn serios de la Culte
Cu cioc și cu ghete de lac.

De-acolo, pe-o vreme ploioasă,
Mi-am pus geamantanu-n tramvai
Și-abia am ajuns pîn-acasă :
Pe Berzei, la conu Mihai.

Țin minte și-acuma grădina,
Ferestrele unse cu var...
În față sta coana Irina
Și-n curte, un fost arhivar.
Vedeai răsărind laolaltă
Un colț luminos de ietac,
Pridvorul cu iederă naltă
Și flori zîmbitoare-n cerdac...
Pe-atunci înflorea liliacul
Și noaptea cădea parfumată
Umplînd de miresme cerdacul, —
Și-avea arhivarul o fată...
Stam ceasuri întregi subt umbrarul
De flori, așteptînd neclintit
(C-avea obicei arhivarul
Să sforăie noaptea cumplit).
Tîrziu, cînd se da la o parte
Perdeaua, părea că visez...

Și iar am plecat mai departe,
De teamă să nu mă fixez.

Străine priveliști fugare !
Voi nu știți că-n inimă port
O dulce mireasmă de floare,
Parfumul trecutului mort...

Și-am stat la un unchi, pe Romană,
Țiu minte... dar unde n-am stat ?
La domnul Manuc, o persoană
Cu nasul puțin coroiat ;
La doamna Mary, pe Regală
(O, cum mă ruga să nu plec !
Mi-a scris chiar o carte poștală) ;
Pe strada Unirii la Șbeck ;
Pe Grant, lîngă birtul lui Sbierca ;
Pe Witing, pe Tei la Confort, —
M-a dus pretutindeni puterea
Aceluiași tainic resort.
C-așa mi-e viața — o goană,
Și astfel durerile trec...

Rămîi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec !

Viața românească, V (1910), nr. 5.

BALADA POPII DIN RUDENI

De la tîrg la Vadul-Mare
Taie drumul prin poieni,
Legănîndu-se călare,
Popa Florea din Rudeni.

Și-n priveliștea bogată
Sus pe culme, jos pe drum,
Iarna palidă și-arată
Plăzmuirile de fum.

Somnul revărsat în fire,
Gerul sfînt al Bobotezii,
A-nchegat argint subțire
Peste faldurii zăpezii
Și legînd în gheață stropii,
Bura care-n aer joacă,
A țesut pe barba popii
Fire lungi de promoroacă.

Bolta sură ca cenușa,
Codrii vineți — dorm adînc,
Sună numai căldărușa
Atîrnată de oblînc.

Bate Surul din potcoavă
Drum de iarnă, fără spor,
Calcă rar și cu zăbavă
Lunecușuri de pripor.
Și-n tăcerea care crește,
Adîncit ca-ntr-o visare,
Popa cînd și cînd șoptește
Legănîndu-se călare...
Scutură din treacăt salbe,
Reci podoabe care mint,
Surpă bolți de ramuri albe
Cu portaluri de argint.
Lîngă drum bătut de sănii
Unde malul stă să cadă,
Vede urme de dihănii

Înstelate pe zăpadă.
Iar pe culmea unei creste,
Amețit de zare multă
Strînge frîul fără veste
Și-mpietrit pe cal ascultă.

Nici o șoaptă... nici un ropot...
Numai din adîncuri sure,
Vine vuiet lung de clopot
Peste-ntinderi de pădure...

Lung îi sună în ureche,
Pe cînd el cu grijă scoate
Pîntecoasă ploscă veche
Din dăsaga de la spate.

Și cu plosca ridicată,
Zugrăvit pe cerul gol,
Popa capătă deodată
Măreție de simbol.

*

Colo-n vale, unde drumul
Taie luminișuri rare,
Printre plopi se vede fumul
Hanului din Vadul-Mare.

Calul, vesel, simte locul
Și s-abate scurt din cale, —
C-a-nvățat și dobitocul
Patima sfinției-sale...

Iar hangiţa iese-n uşă,
Bucuroasă de cîştig.
Ochii-i rîd spre căldăruşă :
— Frig, părinte ?
— Straşnic frig !

Viața românească, VI (1911), nr. 12.

BALADA MORȚII

Cobora pe Topolog
Dintre munţi, la vale...
Şi la umbra unui stog
A căzut din cale.

În ce vară ? În ce an ?
Anii trec ca apa...
El era drumeţ sărman
Muncitor cu sapa.

Oamenii l-au îngropat
Într-un loc aiurea,
Unde drumul către sat
Taie-n lung pădurea.

Şi de-atunci, lîngă mormînt,
Plopi cu frunză rară
S-au zbătut uşor în vînt,
Zile lungi de vară.

Soarele spre asfinţit
Şi-a urmat cărarea.
Zi cu zi l-au troienit
Vremea şi uitarea.

Dimineaţa ca un fum
Urcă pe coline,
Zvon de glasuri dinspre drum
Pînă-n preajmă-i vine.

Peste vîrfuri lunecînd
În argint, condurii
Înfioară cînd şi cînd
Liniştea pădurii...

Numai colo-ntr-un frunzar
Galben în lumină,
Stă pe-o creangă de arţar
Pasăre străină.

Stă şi-aşteaptă fără glas
Parcă — să măsoare
Cum se mută, ceas cu ceas,
Umbra după soare...

*

Astfel, tot mai neştiut
Spre adînc îl fură
Şi-l îngroapă-n sînu-i mut
Veşnica Natură.

Vara trece ; pe cărări
Frunza-n codru sună.
Trec cernite înserări,
Nopți adînci cu lună.

Iar cînd norii-nvăluiesc
Alba nopții Doamnă,
Peste groapa lui pornesc
Vînturi lungi de toamnă...

Lumina, II (1918), nr. 170.

BALADA MUNȚILOR

I

S-au ivit pe rînd în soare,
Jos, la capătul potecii,
Turma albă de mioare,
Noatinele și berbecii.

Sunet de tălăngi se-ngînă.
Subt poiana din Fruntarii,
Zăbovește-n deal la stînă
Baciul Toma cu măgarii.

El se pleacă din cărare
Și tot leagă și dezleagă,
Cumpănește pe samare
O gospodărie-ntreagă :

Maldăr de tărhaturi grele
Cu dăsagi, căldări și pături,
Că de-abia pot sta subt ele
Doi măgari voinici alături.

Gata !... Baciul stă pe gînduri,
Peste frunte mîna-și duce.
Se ridică-n două rînduri
Și domol își face cruce.

Apoi cată lung spre creste
Și spre țarcurile goale...
Și convoiul, fără veste,
A pornit încet la vale.

*

Cerul și-a schimbat veșmîntul.
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vîntul
Ca un foșnet lung de apă.
Adîncit în gînduri multe
Baciul stă și nu-și dă seamă
C-a rămas în loc s-asculte...

După el, călcînd cu teamă,
Merg tăcuții lui prieteni
Prin sălbatice pripoare,
Pe subt poale verzi de cetini,
Pe potecă fără soare,
Ori străbat în pas alene
Luminișuri fără flori,
Singuratice poiene
Cu mesteceni visători...

Rar trezesc în a lor cale
Cîte-o piatră subt copită.
Iar cînd drumul se prăvale
Jos, la coastă povîrnită,
Calcă baciul ca pe gratii
Şi-i struneşte blînd cu gura :
„Cătinel, feciorii tatii,
Ca să n-o pornim de-a dura !..."

II

Astfel, turmă după turmă
Pleacă toamna de la stîni,
De rămîn pustii în urmă
Munţii singuri şi bătrîni.

Astăzi ca şi-odinioară,
Cît s-afundă-n vreme anii
Ei văzură cum coboară
Pe cărări de plai ciobanii,
Cînd pe soare, cînd pe ploaie,
Vreme multă, fără număr,
Cu căciula lor de oaie
Şi cu sarica pe umăr,
A trecutului vii moaşte
Peste care vremea creşte, —
Culmea verde mi-i cunoaşte.
Stînca sură mi-i iubeşte...

Iar în urma lor, pe sară,
Astăzi ca şi alte dăţi,
Lungă linişte coboară
Peste mari singurătăţi.

Toamna cu-a ei albă frunte
Şi cu galbenii conduri
A lăsat argint pe munte
Şi rugină pe păduri.

La răspîntii creşte stogul
De foi moarte de curînd.
Strigă-n vale Topologul,
Şi-a lui larmă, cînd şi cînd,
Ca o voce omenească
Pînă sus pe culmi tresare,
Preajma mută s-o trezească
Din senina ei visare.

Tot mai jos apoi se lasă
Poala norilor pe munte.
Vin din iarna-ntunecoasă
Zile lungi cu ploi mărunte.
Neguri dese-ncep să cadă,
Se tîrăsc în jos pe plai.
Pe păduri se strîng grămadă
Falduri albe de buhai.
Brazii stau în nemişcare,
Printre ramuri ploaia pică, —
Nici o creangă nu tresare,
Nici un zbor de păsărică.
Numai ferigele ude,
Putregaiul şi bureţii
Işi trimet mirezme crude
În desimea groasă-a ceţii.
Trunchiuri strîmbe, răsturnate
Scorburile şi buştenii
Cu-a lor cioturi, pe-nserate
Umplu codrii de vedenii.

Sihla neagră se-nfioară.
Speriat, dintr-un hăţiş,
Pui sfios de căprioară
A ieşit la luminiş...
Cu blăniţa zgriburită
Stă şi-ascultă nemişcat...
Vremea pare-ncremenită...
Brazii fruntea şi-au plecat,
Spăimîntaţi, ca pentru rugă :
Colo-n fundul curmăturii,
Dormitînd pe-o buturugă
S-a ivit Muma-Pădurii...
Dar nu-i nimeni să-i zărească
Trupul hîd şi deşirat,
Faţa galbenă de iască,
Nasul — ciot de brad uscat.
Nici nu vede, nici n-aude,
Doar îşi scutură pe-o mînă
Părul ei de vreascuri ude,
Fruntea plină de ţărînă.
Şi cum stă cu ceaţa-n spate
Istovită lîngă trunchi,
Rădăcini şi crengi uscate
Îi atîrnă pe genunchi.
Negurile-i sug puterea.
Ochii-i nemişcaţi şi suri
Cheamă noaptea şi tăcerea
Din adîncuri de păduri...

III

Şi se duc pe nesimţite
Nopţi pustii şi zile reci,
Cum s-adună, putrezite,
Frunze moarte pe poteci.

Colo sus, culcat pe-o rînă,
Stă Negoiul mohorît
Cu-a lui negură bătrînă
Care-i ţine de urît.
Fulgii-ncep apoi să cadă.
Firea-şi doarme somnul ei
Amorţită subt zăpadă...

Iar tîrziu, la Sfîntu-Andrei,
Cînd cobori de la povarnă
Printre plopi subţiri şi rari,
În senină zi de iarnă
Vezi departe munţii mari
Cum îşi zugrăvesc în soare
Piscuri vinete spre cer,
Povîrnişuri sclipitoare,
Brazi împodobiţi de ger,
Atîrnînd ca nişte salbe
Pe grumajii lor de stînci,
Peste plaiurile albe
Şi prăpăstiile-adînci.

Însemnări literare, I, (1919), nr. 1.

BALADĂ ARDELEANĂ

„La noapte ne vor ataca urşii", cu groaza
în ochi
Ne spunea Mitru.
În vîrful muntelui, aproape de Dumnezeu
Simţind mirosul parcă al stelelor,
Închişi într-o colibă, am venit din Cluj,
Ca să ne vindecăm plămînii ciuruiţi de război,
Să ne mirăm în calicea florilor albastre de munte,
Să ne adîncim privirea fierbinte în apa de izvor
rece
(În care nu şi-au spălat niciodată femeile piciorul).
Şi în căsuţa de lemn nu eram
Decît noi trei : eu, prietenul şi Mitru.
Noi, seladoni, care ne-am uitat geamantanul
în Paris,
Ori poate tinereţele noastre...
El, Mitru, prost şi bun, frumos ca un cireş,
Zdravăn ca un atlet de piatră, ce ne tortureazǎ
Conştiinţa anilor noştri de student
Adînciţi în fundul coridoarelor umede...
Şi Mitru îşi făcea cruce.
Simţi mirosul de vifor, trăsnetul începu să scrie
Cu litere de foc povestea nemuririi.

Paserile mari se ascundeau sub ramurile fagilor
moşnegi,
Fugea lumea furnicilor, a fluturilor, a şoarecilor
şi a tuturor celor mici,
Cerul era sur, murdar de nori,
Şi coliba tremura ca o femeie bătrînă,
La fereştri se adunau stropii de ploaie...
„Evoe Bacchus... Rue de Grenelle.
Armand Colin... Rachilde... Teatrul
din Louvain.
Frumoasa Jeanette...
Parisul ! Parisul !!!"
Şi prietenul meu îmi strîngea mîinile şi declama
neliniştit :
„Am venit în munţi, căci ne-a blestemat
războiul,
Cerşim aurul dimineţii, seva fragilor,
dulceaţa apei,
Am cerşit ani mulţi, sănătoşi şi buni,
Şi poate la noapte ni se va răsturna
teoria
De-a fi elevi ai lui Rousseau : *retour au
foret !...*
Browningul ? Nu ne apără împotriva
Furtunii şi împotriva uriaşelor măsele
de urs,
Ce se vor străpezi de oasele noastre..."

Şi Mitru îşi făcu necontenit cruce,
Numără norii, ori poate numără elipele,
În ochii lui apăru zîmbetul fricii, ca pe buzele
Mamei ce naşte un monstru :
„Ne vor atăca urşii ! O, domnişori,
Ne vor atăca urşii."
O, ce chin îmbrăţoşarea lor !

(Nu al Laurei lui Petrarca
Şoptea prietenul.)
Şi i se întunecau viorelele din ochi,
Pe buze i se albi spuma.
Prost şi puternic, Mitru
Se înmuia de plînsul ascuns.

Trăsnetul culca la pămînt fagi şi brazi,
Tunul cerese durduia (sfîntul Petru este tunar...),
Biciul vîntului începu să are dîre de plîns.
Şi în vîrful muntelui,
Noi doi, botezaţi de Rousseau şi de *Eau de Cologne*-ul doamnei de Staël,
Strîngeam mîinile bunului şi prostului Mitru.

Am fost şi noi treimea îngrozirii :
„Ne vor atăca la noapte urşii,
Şi cu trupul nostru îşi vor toci ghearele,
Vor suge din craniul nostru creierul,
Ne vor bea ochii şi părul nostru
(Pe care l-a mîngîiat Madame la Comtesse
de Ségur),
Se va ciufuli în botul urşilor."
Glontele războiului ne-a ridicat la munte,
Şi ne va coborî falca ursului în pămînt.

„Mitrule, Mitrule,
Cu săcuri ori cu rugăciuni să ne apărăm.
Să nu ne dăm viaţa scumpă !
Să nu ne dăm viaţa !"

. . . .

În zorii zilei ne-am trezit.
Viforul de astă-noapte a dispărut ca un vis.
Mitru a început să doinească.
Era frumos şi tare şi bun şi prost
Ca un om de prasilă.
Eu am început să cetesc o carte de Voltaire,
Iar prietenul meu îşi scoase din buzunări oglinda
Şi se privi lung.
Cu batista îşi şterse gura, pe care străluceau roşii,
stropi de sînge, mărgăritare T.B.C.
„Războiul... Daţi-ne tinereţele !"
„Urşii... Urşii... Urşii !"

(Opere, 1946)

BALADA II
(Peregrinul)

Eu sînt un peregrin ce trece prin singuratice
poteci
. . . .
Cînd cel mai mare mag al lumii cădea în ultimul
său vis,
Mi-a spus că-n zarea de mătase, la umbra unui
ciparis,
E îngropat un arc de aur păzit de șapte lilieci.
Și... merg spre zarea de mătase, prin singuratice
poteci.

Eu sînt un peregrin ce trece înfășurat în albă
haină,
Și dacă din adînc de lacuri vreo nimfă-mi zvîrle-n
cale flori,
Eu nu le văd, ci trec pe-alături, spre depărtarea
fără nori,
Gîndind la arcul cel de aur ce pentru voi
e-o-ntreagă taină.
Eu sînt un peregrin ce trece înfășurat în albă
haină.

Eu sînt un peregrin ce trece prin singuratice
poteci
Și dacă-n serile de toamnă cînd plouă trist și
nesfîrșit
Zăresc în drum castelu-n care aș fi cu dragoste
primit,
Eu nu-l privesc, ci merg spre arcul păzit de șapte
lilieci...
Eu sînt un peregrin ce trece prin singuratice
poteci.

Eu sînt un peregrin ce trece înfășurat în albă
haină,
Și dacă fulgerele joacă trăsnind din cer pînă-n
pămînt,
Ori dacă-n cale-mi ies strigoii, eu trec și nu mă
înspăimînt,
Ci surîzînd aștept sfîrșitul ce pentru voi
e-o-ntreagă taină...
Eu sînt un peregrin ce trece înfășurat în albă
haină.

Poezii, București, E.P.L., 1966.

Horia Furtună (1888—1952)

BALADA LUNII

I SELENE

Licurici apar în umbră şi pe cer apar pleiade,
Pe cenuşa înserării urcă noaptea căzătoare,
Şi un templu de-ntuneric, fără marmori şi altare,
Se zideşte fără murmur pe-ale zărilor arcade...

Amurg pierdut în fumul depărtării,
Ţi-ai strîns sclipirile întîrziate
Ce rămîneau ca sărutări ascunse,
Şi le-ai suit pe schela de cărbune...
De unde-apar atîtea semne albe
Pe pergamentul învechitei bolţi ?...
Şi ne întind, ne-ntind stăruitor
Un înţeles pe care nu-l pricepem...
De unde vin atîtea semne albe ?...
Ce mistic alfabet ne-apasă iarăşi
Şi-l oglindim în ochii noştri, care
Văd frumuseţea — nu văd dezlegarea...

Întristînd nemîngîierea sau profetizînd iubirea,
Nici o pasăre nu-şi face cuib sonor în vreun copac,
Ci cu fîlfîire largă, pe un orizont opac,
Surda aripă-a tăcerii a cuprins nemărginirea...

Zeiţă neagră, Noapte fără formă,
Întinzi pe cer un joc de şah albastru
Şi ţintuieşti în praf miliardar
Pionii sclipitori ai înserării...
Ce mînă va juca în astă-seară ?
Ce mînă va schimba a lumii soartă
Rupînd păienjenişul de lumină
Ce leagă, numai din privire, sorii ?
Ce mînă va juca în astă seară ?
Cu depărtată ironie, Steaua
Polară parcă spune : vă lipseşte.
Lipseşte jucătorului Regina.

Dezvelindu-mi în tăcere a simţirii mele urmă,
Mă pătrunde sfiiciunea aşteptării nupţiale...
O, Mireasă rară, vino, florile din umbră ia-le,
Noapte nouă luminoasă, dă-ne pacea ta nocturnă.

— Zeiţă neagră — Noapte de funingini —
Atîtea suflete se-aprind pe ceruri,
Căci fiecare stea e licuriciul
Plăpînd, ce arde cu sclipiri albastre
Pe candela de lut a lui Psiché,
Dar sufletul e trist cu sine însuşi,
Căci sufletele-s veşnic despărţite...
Pe-a sufletelor candelă de-argilă,
Pe candela de lut a lui Psiché,
Cu jocul orbitor al fanteziei
Răsai cu basme, lampă fermecată,
O, lampă a lui Aladin, răsai !...

Dar boltind nedeslușita negură a depărtării,
O lumină brumărie se vestește-n zări... și iată
Că, rozînd întunecimea cu încetul sfîșiată,
Se înalță,... se înalță pe tărîmurile zării...

— Dumnezeiță ! Lună minunată,
Ce te ivești și ne robești privirea,
Alungi visările nempărtășite
Și urci la cer al lumilor descîntec,
Ascultă cum, șoptind nedeslușită,
O rugăminte izvorăște blîndă,
Cum armonia suie pretutindeni,
Să umple golurile cu mirare.
Ascultă șoapta mea nedeslușită !
Îngălbenește-n ceruri constelații,
Căci numai tu învingi cu mîngîiere...

Te-nalți prelung, și tăinuit misterul
Ca-n alte seri sub discul tău s-adună,
Pe cînd desfaci strălucitoare cerul
Ca să domnești pe somnul lumii, Lună !

Întîiul vis sub raza ta lunară
Își fîlfîie din suflete pornirea,
Tu din întîia lacrimă fugară
Făcuși izvorul de dureri : iubirea...

Iar farmecul tău blînd și liniștit
Făcu, alunecîndu-și raza-ncet,
Din fiecare om — îndrăgostit,
Din fiecare-ndrăgostit — poet.

Pe cer iarnă-n luna lui Undrea,
Cînd stele ard ca-n bradul de Crăciun
Apari : sfiosul bulgăre de nea
În feeria pomului străbun...

Ca și un scut din sînge răsărind
Biruitor în purpura domniei,
Pe orizontul zării șovăind,
Te smulgi din nemișcarea veșniciei.

În ritm legănător de epopee
Arunci în lumi gigantica-ți chemare
Și frîngi spre tine brațe de femee...
Și încordezi talazele de mare.

Otrava-ți luminoasă pe-al nopții ocean
În largă irizare o verși ca să îmbibe
Mimoze de Antilii și cedri de Liban,
Cascade și mocirle, palate și colibe ;
Pe-ntinsul madreporic, pe stînci și pe abise,
Pe stepe și Sahare, pe Gange și Bosfor
Aprinzi, plutind alene, atome de fosfor,
Mătăsuri hialine și fulgi plăpînzi de vise...

Cînd se zvonește-n ape un palid luminiș,
Iar bolta frunții tale pe-al mărilor tăiș
Apare, ne trimite pe luciul vagabond
Un minaret subțire, tremurător și blond,
Iar cînd te smulgi înaltă și farmeci Orientul,
Neptun își ancorează de fund de zări tridentul.

Cînd vîntul rupe-n toamnă a crengilor maramă,
Îți culci rănit obrazul pe codrul de aramă
Și nori, trec zile, zile, pe ceruri frămîntate...
Dar insomnia noastră cu genele brumate

Veghează seri de-a rîndul al nopților cavou,
Pîndindu-ți răsăritul, și iată că, din nou,
Cînd săniile sună departe ca vecernii
Te-nalți pe domul rece și limpezit al iernii.

Cînd lîngă ziduri moarte se-oprește caravana
Și poposesc în umbră pe piatră beduinii,
Tu, purpura și giulgiul, tu, stema, stela, stana
Pe sufletul haotic și rece al ruinii.

II DIANA

Cu ochii lor întrebători
Ce-n vise căutau ideea,
Te-au urmărit de-atîtea ori
Păstorii antici în Chaldeea.
Și nu le părăseai visarea
Decît în apele-aramii
Cînd scăpătai în zori, în zarea
Mănoaselor Mesopotamii.

Crai nou, din nopți tîrzii, o, tavă,
De-un cap de mort larg adumbrită
Și ridicată pînă-n slavă
De-o Salomee sau Iudită.

Cînd nava nopții de o stîncă
De fildeș își sfîșie prora,
Oroarea ta mînjește încă
Cu stropi de sînge, aurora.

În straie albe de hermină,
Pe codrul negru și sihastru,
Pari, sub povara de lumină,
Ca împietrită-n cerc albastru,
Și că pădurea fermecată
De ochiul tău, pornind încet,
Se-apropie halucinată
Ca o pădure din *Macbeth*.

Iar cînd amurgul nenstelat
E un parter de flori persan,
Ești glob sculptat și argintat
De-un grădinar edenian ;
Și sub al cerurilor iaz
Apui pe trepte lungi de vis
Pe trandafirii de Șiraz
Din orizontul lui Hafis.

Homer, cu ochii plini de întuneric,
Nu a văzut cum, albă ca zăpada,
Lumina ta înmărmurea feeric
Întreg Arhipelagul și Helada ;.

Dar ți-a simțit tot farmecul de vis
Cînd dragostea în cîntece și șoapte
Sub raza ta, sub cerul larg deschis,
Înfiora prelung imensa noapte.

Odată arătă Euripide
Cum stă pe țărmul mării nemișcate,
Urlîndu-și răzbunarea de-a ucide,
Hecuba față-n față cu Hecate.

Cînd lui Virgil ai vrut să-i fii amantă,
Ai imortalizat o siluetă
Și cu argint împodobit-ai manta
Poetului din Mantua, poetă !

Sub cerul mitologic și latin,
Sub strălucirea blîndei Selene
Pe ceară, stilul său grava senin :
„Amica per silentia lunae",

Spre paradisul nesupus durerii,
Cînd viziunea lui se înălța
Cu Beatrice-n suflet, Alighieri
Spre tine, perlă veșnică, pleca.

Cînd răsăreai pe Sierra Guadarama,
Un coif în străluciri de peridote [1],
Cervantes a văzut în tine-arama
Ce va luci pe fruntea lui Quijote.

Ofelia cînd plînse nențeleasă :
„În mănăstirea nopții largi, expir !"...
Și adormi-n beteala-i de mireasă
Pe unda lacului de-argint Shakespeare,

[1] Silicat de magneziu și de fier cristalizat, de culoare verde sau galbenă, cu luciu sticlos.

Privind prin stele-alunecînd topazul
Tău greu și înghețat în care suferi,
Văzu halucinat pe cer : obrazul
Ofeliei plutind pe lac de nuferi.

Cînd într-o noapte palidă de vară
Beethoven, priveghind nemărginirea,
Simți, adînc și pentru-ntîia oară,
Că moartea e totuna cu iubirea,

Că geniul e o pacoste absurdă,
Că oamenii nu se-nțeleg nici unii
Și că urechea lumii este surdă,
A modulat plîngînd *Sonata lunii*.

Hugo pe-o nicovală de cristal
Îți făuri tăișul alb și roz,
Și, Coasă, dintr-un catapult verbal
Te azvîrli în somnul lui Booz.

Musset cu un surîs de visător
Izbi a versului sonoră surlă,
Cînd noaptea punct de aur mișcător
Ai poleit îngălbenita turlă,

Halucinat, nervos, nebun, năuc,
Laforgue te adora pe cerul verii,
Cînd te-ncadrai de silex, sulf sau stuc,
Rozace,-n catedralele tăcerii.

Iar Oscar Wilde privea din închisoare,
Cu ochii unui mort spre înviere,
Cum zăbrelit se clatină în zare
Un disc rotund şi uriaş de miere...

Dar dintre toţi cei ce-au voit să-ţi fure
Vreo taină, mai ţii minte seara cînd
Pluteai în Pirinei peste-o pădure
Şi cînd, uşoare, repezi, rînd pe rînd,

Rostand, metaforînd, ţi-a scos în cale,
Brusc, nouăzeci şi nouă de fantasme !...
Cum nouăzeci şi nouă de ocale
Săreau la cer odinioară-n basme,

Toţi au voit să-ţi desluşească forma
Din razele de-aramă-ori de zăpadă,
Dar ai surîs pe vajnica, enorma
Şi suitoarea vorbelor cascadă:

Prin feeria lor trecut-ai rece,
N-ai vrut să pui vreun punct pe nici un i...
Rămîne versul, iară luna trece,
Şi alţii-ncep, aceleaşi nebunii.

III BENDIS

Voi risipi şi eu spre culmi albastre
Aceleaşi rugi divine şi profane,
Zvîrlindu-le spre pulberea de astre
În întrebări copilăreşti şi vane...

Voi cere formelor ademenire,
Voi cere vorbelor înflăcărare,
Voi cere versurilor strălucire,
Răsunet, îndrăzneală şi vibrare...

O, lasă-mă să rîd în ruga mea
Spre tine, Soare Alb de miazănoapte,
Să părăsesc o inimă prea grea,
Să mă despart de zilnicele fapte...
Întregul cer cu artificii fie
În lung şi-n lat, în lat şi-n lung arat,
Iar sufletele lumilor să-nvie
În visul de metafore ritmat.

— Dumnezeiţă, intră cu iubire
În ruga mea de forme şi culori,
Zvîrli-voi piscuri fără de simţire,
Tipare goale, cizelaţi fiori ;
In fiecare poposind o clipă,
Îmbracă-ntreagă plasa amăgirii,
Însufleţeşte, umple, înfiripă
Metamorfozele închipuirii...

...Cu „înşir-te, mărgărite“,
Începîndu-şi şirul rar,
Ce poveste te evocă,
Boabă de mărgăritar ?...

Arcuită de divine
Mîini pe funduri de abis,
Pentru care taină-n fine,
Paranteză, te-ai deschis ?

Ce Suveică fermecată
Țese-al vișului fuior ?
Ce rajah pe-atlașul nopții
Te răsfață, Koh-i-Noor ?

În ce toamnă, Crizantemă,
Pe nipon te-ai ofilit ?
Ce talaz nebun, Triremă,
În văzduh te-a repezit ?

Opalină, care-i chipul
De zeiță-ori de femee
Profilat de-un Benvenuto
În ovalul tău, Camee ?

Ce hamlet gigantic, Craniu
Luminat fantasmagoric,
În tăcerea nopții, straniu
Murmură : „Sărmanul Yorick".

Dăruită fu Hebe
De al vremurilor faur,
Și-ntr-o parte cînd te-apleci
Torni nectar, Potir de aur ?

Cînd tot cerul pare-n zare
Rai — *de nobis hodie* —
Ce Semiramis te are
În grădina-i, Rodie ?

Și ce poftă omenească
Frumusețea ta desfide,
Măr de rai și ambrozie
Pîrguit în Hesperide ?

Glob de aur, unde este
Valea verde,-ntinsul plai,
Unde doarme ca-n poveste
Oastea marelui Mihai ?...

Ce zeiță cu Patină
De argint pe cer colindă ?
Din ce haos ieși cu raza
Adevărului, Oglindă ?

Printre stelele-albine
Stup, te-aprinzi pe ce Hymet ?
Printre stelele stamine
Ce Bondar se suie-ncet ?

Care Undiță subțire
Apa nopții o străbate ?
Și ce Mreană din poveste
Pe nisip de țărm se zbate ?

Ce Turban se prăvălește
Pe-un covor persan or maur ?
Ce toreador pîndește
Îndoitul Corn de taur ?

Ce mamut pe rînd își pierde-n
Fiecare lună Colții ?
Care-i fructul rupt în două,
Sîmbure din pulpa bolții ?

Ești, sub țărm abrupt în Thule,
Cupă-n fund de ocean ?
Sau pe țarini minuscule
Curcubeu liliputan ?

De ce chemi în van spre tine
Rana noastră călătoare,
O, Cyteră fără spume,
Fără valuri, fără mare ?

Ce Rembrandt pictînd în pripă
Nori-fantome, vijelie,
Zugrăvește pentru-o clipă
„Lecția de anatomie“ ?

Ce Caron îți cîntă, Luntre,
Cea mai tristă barcarolă,
Capul cărui Crist veni-va
Brusc în tine,-Aureolă ?

Caș, ce corb, ca pe-un simbol
Al prostiei, te-are-n plisc ?
Ce Hercule-discobol
Te azvîrle-n ceruri, Disc ?

De Scopas ori Praxitele
Așezat în mîini divine,
Ce trup crizelefantin
Glob de fildeș e pe tine ?

Cînd stingîndu-și luminarea
Eminescu inspirat e,
Unde-ți este mișcătoarea
Mărilor singurătate ?

Ce Condur de foc plutește
Pe al norilor contur ?
Te pierdu Cenușăreasa
Într-un bal de nori, Condur ?

Fiat lux ! [1] prin ce poruncă
Ți s-a dat în lume rang ?
Ce sălbatec te aruncă
Înspre soare, Bumerang ?

De Roland însîngerată,
În ce deal occidental
Vei croi văi fumegînde
Cu tăișul, Durendal ?

Unghie de cornalină,
Te-ai însîngerat pe strună ?
Ce Titan pe noaptea lină
Gînditor te scrie, Lună ?

---

[1] Să fie lumină !

Globul pămîntesc zburat-a
Din fîntîna lui Carpeaux ?
Ori, de aur, Cărăbuşul
Tău fantastic, Edgar Poe ?

Eşti în Bethleem pre staul
Ochiul din triunghiuri sfinte ?
Sau, în talerul lui Essau,
Cel din urmă Bob de linte ?

Cu privirea-nghețătoare
Dintr-un iris de ceruză,
Mai sculptezi statui bizare,
Pleoapă albă de Meduză ?

Sub o mască grea de ghips
Ce dureri te strîmbă, Clown ?
Şi din ce apocalips
Ne surîzi ironic, Faun ?

Roată roşie de pară,
Vrei să lupți cu vreun balaur ?
Ce păianjen de platină
Prinse stelele de aur ?

Bumb, te-ai rupt de pe hlamida
Vreunui clown bergamasc ?
Monolit, te-nalți pe Teba ?
Lamă curbă, pe Damasc ?

Unde ți-e, Chitară, struna ?
Buză, unde ți-e cuvîntul ?
Unde ți-i, Pămînte, luna ?
Soare, unde ți-e pămîntul ?

Pe Cartagina ce doarme
În surparea-i de granit,
Ce sîn alb îşi dezveleşte
Din mantaua ei Tanit ?

Gură de vulcan pe Hecla, pe Vezuv, pe Krakatoa
La Stambul pe Semilună, şi pe Cornul-de-Aur o a
Treia arcuită rază,
Pe-ale Nilului legende, pshent rotund de Faraon,
Pe izvoare nencepute, Trandafir de Ierihon,
Pe Golconda, Crizopară !...

Toate buzele te cheamă, tot pămîntul te-oglindeşte
Cînd subțire, din albastrul palid, forma-ți albă
creşte
Astarte sau Artemis
Selene, Diana, Bendis, Britomartis sau Hecate
Ca un arc cu coarda smulsă şi săgețile plecate
Să omoare cîte-un vis...

IV BRITOMARTIS

O, Lună — jucăria copilăriei noastre ! —
Cînd ridicînd mînuța spre fața ta de ceară
Sfioasa noastră rugă nu înceta să ceară
Să te cobori în lume din cîmpul tău de astre.

Zadarnic te ceruse aviditatea mîinii,
Zadarnic te descîntă prelung închipuirea ;
În pacea înserării şi-n frigul dimineţii
Cu glasuri osebite ţi-au tălmăcit menirea
Amanţii şi copiii, poeţii, vracii, cîinii...

De cînd din nemişcare pornit-a universul,
S-au risipit sub tine-atîtea suferinţi,
Aceeaşi rugăciune şi-aceeaşi nepăsare,
Aceeaşi zare-a lumii şi-aceleaşi năzuinţi ;

Iar tu, schimbîndu-ţi faţa şi întinzîndu-ţi mersul,
Ai pus ferment de taină în pieptul tinereţii
Pe culmile de piatră şi-n buzele fierbinţi ;
Dar tot nepricepută şi-atotneştiutoare
Pe-aceleaşi începuturi figura ta răsare :
Simbol de rotitoare pustietate-a vieţii.

— Tu cea dintîi tristeţe pe drumul deznădejdii,
Cînd vei vedea că noaptea din urmă ni se curmă,
Ne vei privi, ca-n vremea lipsită de primejdii,
Tu, cea dintîi mirare, tu, mirul de pe urmă !

Şi noaptea curge liniştită, rece,
Pe fruntea mea umbrită de lumini,
Abia acum încep să văd adînc
Cu ochii mei adevăraţi... E lună...
Sînt singur, cotropit de libertate,
Grăunte ce rodeşte neştiut
În feeria duşmănoasei lumi,
Sînt singur ca un geniu risipit.

Acum din somnul meu m-am pogorît,
M-am smuls din pulsurile visătoare,
Şi sînt din nou cercetător, avid
Să văd că formele mai sînt aievea ;
Dar formele îmi varsă o beţie
Mai pipăită şi mai trează de-
Cît visul palid al închipuirii..
Şi sînt robit de feeria lumii,

Dar singur ca un geniu risipit...
Şi liniştit privesc pe cerul vremii :
În frăgezime albă de idilă
Şi duioşii de elegie dormi,
Tu, floare înflorită astă-seară
Din risipita inimii sămînţă
Ce-am aruncat-o-n van spre fericire.
Tu, floare a Tăcerii şi a Morţii.

O, cum se-nalţă toate şi cum se limpezesc
Sub paza îngerească şi blîndă a Miresii...
Vederea şi auzul se-ascut şi se lărgesc,
Simţi cum se-alintă prundul în matca lui de gresii,
Cum bolta se roteşte pe-o axă nevăzută
Şi simţi cum pretutindeni spre lumea nencepută,
Se pîrguiesc şi sufăr de dorul dezmierdării
Dorinţa fiecărui, dorinţa fiecării.

Orice privire-i nouă cînd pe sub lună zboară,
Orice sărut e fraged ca şi întîia oară,
Aceeaşi mîngîiere n-a fost mai înainte,
Dar lacrima dorinţei se scurge tot fierbinte,

Căci pretutindeni seva se urcă fără preget
Şi-i caldă pretutindeni ca jarul într-o spuză
Cînd, profilat departe pe cer, ca pe o buză,
Un plop lung ne şopteşte : Tăcere ! ca un deget

În vîrful unui carpen, umbrit înspre apus,
O veveriță sură ridică laba-n sus
Şi ametindu-şi ochii de galbenul lunar,
Priveşte orizontul muiat în chihlimbar.

Semințele veghează şi patimile dorm...
În peisajul palid, heraldic şi enorm
Ca pasărea de noapte îmi auresc privirea
Pîndind nuanța, umbra, mişcarea, amăgirea.

Ce zîmbet îmi dezleagă al lumilor mister !
E-atîta bunătate în drumul către cer !
Deşarta răutate a inimii păli
Sub un tavan himeric de lapis-lazuli.

Din peştera-i de-argilă spre golful cu podoabe,
În care stau zadarnic atîtea mii de boabe,
Cu lăcomie tristă priveşte lung sobolul...
Nu-mă-uita şi-anină de înălțimi simbolul
Şi, tremurînd în ceruri, adoarme pe pămînt,
Uitîndu-şi greul nume ce-i hărăzi iubirea,
Cîmpia şi costişea, simțindu-şi liniştirea,
Legîndu-şi umilința pe adieri de vînt
S-au sfătuit să umple cu freamăt şi miresme
Pronaosul albastrei şi-adînci catapetezme.

Iar stelele podoaba din slăvi şi-au închinat
Pe iazul, ici şi colo, sclipind, dezmachinat...

Cu zumzet de elitre urechile-mi înbuib,
Căci greierul în brazda sonoră-şi face cuib,
Şi-n pieptul meu pătrunde, din holde şi vîlcele,
Nemuritorul suflet cosit în albăstrele.

Sub stema de lumină şi mantia de noapte
Livezile respiră parfum de piersici coapte,
Păianjenul se-aruncă în lanțu-i argintiu,
Lampirul îşi măreşte amnarul vioriu,
Trec fluturii de noapte roind prin luminişuri
Şi, de agată verde, prin negrele tufişuri.

Îşi şerpuieşte forma, tiptil, cîte-un reptil.
Dorm iasomii şi lene în aerul subtil.
Şi frunzele de plută sînt inimi potolite.
Din iezătura morii cu ape liniştite
Se-nalță ca un abur nedesluşit şi rar
Tămîia sinilic din nopți de Cireşar...

Coboară funigeii pe razele de lună,
Amestecînd argintul cu visele-mpreună,
Şi licăriri albastre mai tremură pe baltă,
Amestecînd penumbra cu basmul laolaltă.

...Şi clopotele mîine vor scutura, în zori,
Din cupa lor argintul brumat în astă-seară,
Iar diamentul rece din cupele de flori
Se va topi în vesel surîs de primăvară...

...Şi ninge, ninge luna omătul ei astral
În borangic albastru, cu înfloriri de nalbe,
Iar firele visării se pierd orbite, albe,
În nirvana de fildeş, în moarte de opal...

...Şi iată că tot crinul ce se lăsa din lună
Pămîntul pe o creangă din codru şi-l adună.
Şi tot polenul care prin crengi se risipise
Se-naltă ca un fulger înlănţuit de vise.

...Şi e privighetoarea...
Pornind şovăitoare,
E vocea unei inimi ce n-a iubit şi moare,
E glasul ce izbeşte aceeaşi notă clară,
Cioplind nemărginirea în nopţile de vară,
Suspinul ce-ntre pietre şi frunzături adie,
Punînd pe buza florii din umbră melodie,

Eşti tu, săgeată vie uimind văzduhul, tril,
Ce-aştepţi tristeţea toamnei în rîsete de-april!

Privighetoarea cîntă şi lasă-ncet să cază
O rază, lîngă umbră, o umbră lîngă rază,
Ca un izvor de rouă ce pică nevăzut
Din apa străvezie a cerului tăcut.

O miere fermecată se-ntinde pe poiene,
În cer vibrează aripi, în iarbă dorm antene.
Văzduhul îşi deschide a visurilor vamă
Şi veşnicia trece prin porţile de-aramă,
Pe cînd privighetoarea repetă neclintit
Ecoul unui cîntec ce piere auit...

Şi din nou deasupra lumii lunecă alinătoare,
Inundînd imensitatea cu singurătăţi polare
Şi, privindu-mă într-una —
O, prunelă mărginită de-un iris nemărginit:
De sidef, de-oţel, de gheaţă, pironită în zenit,
Lină, liniştita — Luna!

Balada lunii, Poezii, E.P.L., 1967.

DON QUIJOTE

Da! Paladin al dragostei unice
Şi gentilom al morilor de vînt
Primiţi-mă cu hohote şi bice,
Nu veţi curma sublimul meu avînt!
Mă latră cîinii, măscăricii, robii...
Eu trec cu fruntea-n stele şi zefiri,
Hulit, luat în rîs de toţi neghiobii,
Sînt cavalerul singurei iubiri!

Ştiu bine, trebuia de mult să mor...
Mi-aşi fi trăit astfel apoteoza
În vremea Cidului Campeador,
A lui Tristan, Roland şi Barbaroza...
Nu-i veacul meu acesta, ştiu eu bine,
Dar îl întrec şi trec în amintiri.
Nu-i nimenea mai fericit ca mine:
Sînt cavalerul singurei iubiri.

Mi-e capul plin de basme, spune-ţi-voi?
M-a fermecat Merlin şi Meluzina?
Ha! Ha! Vă plîng, sărmanilor eroi;
Din jocul umbrelor ţişni lumina.

Voi n-aveţi călăuză nici un vis!
La fel divinei mele amăgiri
Eternitatea pentru mine s-a deschis;
Sînt cavalerul singurei iubiri!

ÎNCHINARE

Hai, vino, Moarte! Nu te-aştept cu ură;
Tu eşti mai darnică pentru martiri.
Înseninează trista mea figură;
Sînt cavalerul singurei iubiri!

Oglinzile. Poezii, 1939.

BALADA MAREI PLECĂRI

De-acuma nu-i mult
pîn-departe.
I. CREANGĂ

Adună-ţi ciolanele grele
Şi pune în sicriu rînduială:
Se scurse a vieţii spoială,
Te leagă vecia-n curele...
Curînd? Se prea poate! Fii gata!
Os alb şi os negru desparte,
Vestitu-s-a neaşteptata:
De-acuma nu-i mult pîn-departe.

N-auzi cum nechează în noapte
La negrul hotar, telegarii?
În scripte colcăie carii
Şi-n vinele inimei coapte.

Fanare pe brumele văii
Fac semne verzui și deșarte,
Pegașii își pun zurgălăii,
De-acuma nu-i mult pîn' departe.

Azururi în baltă, răsfrîngeri
De stele și flamuri, adio!
Tăcerea de buhă vei ști-o
Și lacrămă n-ai să mai sîngeri.
Mai strînge hîrțoage, întoarce
O filă din prima ta carte
Și ultimul cîntec mai stoarce...
De-acuma nu-i mult pîn' departe.

ÎNCHINARE

Ci hai, surugioaico, dă bice,
Nu-ți tot suna oasele sparte!
Văzduhul porni să se strice,
De-acuma nu-i mult pîn' departe.

Oglinzile. Poezii, 1939.

I. M. Rașcu *(1890—1971)*

BALADA CANTONIERULUI

Ascult în noaptea calmă tampoanele cîntînd.
(Pătrund din zări fluide timidele arpegii...)
Mașinile trec repezi pe-ntinderi, șuierînd,
Și tîrîie cu ele vagoanele-n cortegii.

Stau singur sub văpaia colorilor de lună,
Urmînd cu încordare semnalele ce sună...
Agit stindardu-mi verde sub ochi de felinare,
Ca flacăra din faruri pe șanțuri verzi de mare,

Și zgomotele dure de grave fierării
Aprind în inimi dorul de vagi călătorii,
Iar șinele te cheamă cu gesturi paralele,
Gemînd sub greutatea vagoanelor rebele...

Și totuși, călăuză mașinilor enorme,
Fixat pe piedestale de lespezi uniforme,
Rămîn pustiu în urmă, cu sufletul pribeag,
Și brațul meu schițează simboluri pe un steag,

Renasc din noapte chipuri și-n noapte se topesc...
Cu ochi pătați de patimi, discret le urmăresc,
Le rog cu gesturi simple o clipă să rămîie
Și-n pînza mea de doruri le-nfășor ca în brîie.

Clipite vagi de viață aleargă-n fulgerarea
Concertelor de trenuri ce-și mîngîie cărarea,
Clipite repetate de largi compartimente,
Ce pururi defilează și pururi sînt absente.

Secțiuni de fețe pale le văd dormind sub becuri,
De par figuri hidoase scăpate din înecuri,
Sau fețe vagi de ceară ușor tremurătoare,
Întinse pe vecie în racle călătoare.

Surprind ades fragmente informe de romane :
Un rîs subtil, contururi de brațe diafane,
Săruturi lungi furate pe umeri de zăpadă
Și gesturi care lasă coafurile să cadă.

Sînt lumi de fericire pribege-n noaptea cruntă...
...Ce taină-mi toarnă-n suflet voiajele de nuntă !
Figuri zărite-n fulger de treceri avîntate,
Figuri ispititoare de brune delicate

Din inimă rup digul simțirei liniștite...
Mai ritmic steagu-n mînă-mi începe să se-agite...
Speranțele aprinse se mistuie în gol,
Și-atunci mi-e spasm dorința, gîndirea mi-e viol.

Și-aș vrea de șine lucii s-ating fierbintea-mi frunte,
Din trupu-mi să fac astăzi amanților o punte...
Și roatele greoaie cu drag să le aștept
Să-mi cînte marșuri sumbre pe clapele din piept.

Și trist mă-ngrop în umbra decorului arid...
Sub streșini verzi de paltini pornirile-mi ucid,
Suspin cînd urcă fumul din vale șuierînd
Și-ascult în noaptea calmă tampoanele cîntînd.

I. M. Rașcu, *Poeme*, E.P.L., 1967.

BALADA SPÎNZURATULUI

Cu siguranță,
n-am fost decît un clovn farsor,
iubind — fiindcă așa e moda
în sinucideri de amor.

Și îmi cînt oda :
un vals major de nesperanță
— într-un picior.
Încet și rar,
grav și bizar,
subt felinar.

E-așa de frumos să rîdă galeria.
Durerea mea a-nveselit întotdeauna.
Rîde și luna
    și frînghia.
Clipește felinarul bucuria.

Eu — firmă care-n vînt se balansează —
îmi legăn dansul scîrțîit,
înebunit
de infinit.
Tu, fată de pension, — visează
că te-am iubit.

E vînt și ploaie.
Atîtea frunze, înroșite mor.
Acum ești poate singură-n odaie,
privind spre parcul roșu ca un abator.
Și-n plictiseală, recitești
scrisorile în care-am plîns, ca să zîmbești
și n-ai surîs. Ce haz —
se stinge spiritul din mine
și felinaru-i fără gaz.

O, multfrumoasă,
E frig și seară,
Grădina e pustie-ntîia oară.
Toți spînzurații caraghioși
cu ochii scoși,
cu limba scoasă, spre muște și spre stele.
Ești singură în casă, recitești
scrisori în care-am plîns,
Hîrtii în care-am strîns
versuri de foc, să faci focul din ele
Cînd înfiorat — nelogic
privind — căderea frunzelor — culoarea buzelor
din arborele — știu eu ? — genealogic.

Același joc,
încet și rar,

grav şi bizar,
subt felinar.

Paiaţă —
cu clopoţel, cîntam prin viaţă.
Minţind, îi spuneam Ei :
De vrei ai putea face
din inima-mi, perniţă pentru ace ;
— azi tot ce n-ai vrut — vrei.
Te-am invitat să ne plimbăm prin cer
în zbor, cu iluziunea, de spaţiu, — din eter
şi din parfumurile toate
de nufăr şi de chiparos,
Ţi-am zis : ia-ţi bluza ta albastră, şi ia-ţi bluza roz.
Şi în rochiile împiedecate
să sui măreţ înspre calvar.
Ochi negri în obraz de var,
Eu sufăr.

Subt felinar,
în negură pierdut
mă zbat ca să măresc un mic trecut.
Aproape cred că ţi-am băut parfumurile rare,
şi cele de la sîn şi cele de pe masă
şi am topit împărăteşti mărgăritare
în stropul ca un vers — ce-n urmă picurase
Cînd am zvîrlit şi versul, şi deştarul
în felinarul — din întîmplare — pregătit.

Că tu ai fost de m-ai uitat
sau eu te-am părăsit — în îndoială
e inutil de discutat.
Sînt aşezat „mai sus“,

Ocup în fine „poziţiunea socială“
şi-am isprăvit.
Am scîrţîit, o discordanţă
să rîdă galeria, şi mormîntu, ş-aşteptarea.
Cînd vîntul, foarte cumsecade,
îţi cîntă-n serenade resemnarea,
şi funiei îi dă avîntul
încet şi rar,
grav şi bizar,
subt felinar.

Paris, 1914

Flacăra, anul V, nr. 29, 30 aprilie 1916.

BALADA I-a

Pe stînci,
deasupra rîpelor adînci,
calul negru bate din copite :
stele rătăcite.

Oşteanul, cu suliţa de lemn şi fier,
merge spintecîndu-şi umbra pe cer.
Norii sîngerează ca pieptul lui,
da' nimeni nu-i,
aşa cum au legat norii asfinţitul,
să-i închidă cu năframă rănile,
pe care le-a deschis cuţitul.
Vulturi, din cîrligul piscului, rup ţipete şi vîntura linii întoarse,
răcorind, cu zborul lor, buzele lui arse.
Iar calul negru, bătînd din copite,

înflorește stele rătăcite.
Din vinele de piatră, scînteiate cu mică,
vîntul, pe giulgiul cerului, scăpărările ridică.
Norii se sting.
Drumul răsună.
Apare,
de aur,
vechea lună.

Ca pe lespezi de morminte
sună tropotitul înainte.

Și iar, luna... Dalbă floare-a-soarelui,
strălucește pavăza lui.

Plîng izvoarele.
Unde-o fi soarele ?
Pe care drum, pe subt miez de pămînt ?...
Sau, șters de vînt,
culcat pe brînci,
în mări adînci ?
De pe muchea-naltă,
capra-neagră sperioasă saltă,
galbeni ochi de drac clipind,
cînd atîtea stele, în clipite,
din copite,
se aprind.

Pe cînd calul poartă, în suit trudit,
trup înțepenit,
clătinat în scări și din oblînci,
peste rîpele adînci.

Lîngă pămînt, Cultura națională, 1924.

BALADA II-a

În haină de in, cu paftale de argint,
domnița se plimbă prin chilii.
Sub ziduri de var cad trandafiri ruginii.

«Gînd deșert, în zadar te alint...»

Domnița pornește spre rugăciune,
între răzoarele de busuioc și măghiran,
și gura-leului, roșie ca un tăciune.

«Gînd pustiu, a trecut un an...»

Aleele sînt albe de scîntei :
poate pe cărarea asta a pierdut inelul,
cînd dezmierda,-n trecuta primăvară,
pui de porumbiei.

«Dor fugar, ăsta ți-a fost felul...»

Cusături alese-n boabe mici mărgărint,
ochii se umpleau de mărgăritărele.
...Au căzut în noaptea ceea multe stele.

«Stinse, vorbele, pînă la urmă, mint...»

Alerga cu fiare-n mîini norodul,
Înecînd în noapte sîngele făcliile aprinse
Doar în schit, pe zarzări, floarea ninse.

«Rupt-am floarea ca să piară rodul...»

Zburlind inima ca vrabia pîndită,
a împins din cui a tainițelor poartă :
țeasta lui rînjea în umbra răspîndită.

«Toată viața-i în deplin deșartă...»

Lîngă pămînt, Cultura națională, 1924.

VÎNATOAREA

Cronica feudală

În procesiuni, copile, subt arini,
trec veșmîntate-n văluri lungi și albe,
în mîini cu crini.
Prin iarba ca-n renașteri venețiene,
zmălțată-n părăluțe, bănuței, bujori și rouă,
surorile trec două cîte două.
Călcîie goale, și priviri viclene,
albastre, cum sînt ochii scriși pe àripe de fluturi.

Lucește soarele strivit pe scuturi...

Plecînd la vînătoare, voievodul
a luat copoi, fălcoi, și mult trudiți scutelnici,
iar ca hăitași, ăi trențuroși-voioși,
care alcătuiesc, la greu, norodul.

Din arc, săgețile înveninate
zvîcnesc nenumărate
țintind fazani, peste copaci, bătaie de buchete roșii,
ochind în ciutele cu ochi frumoși pentru cînd mor,
sau șuierînd spre cîntecul de lebede ningînd
rupturi de nor,
spre țepile de brad muntean, din care-au îngînat
îndrăgostiri cocoșii.

Și iară cornul vînătorilor răsună.

În noapte, din mai nalt, pe cer, un corn de lună.

«Prin frunze argintii
de ce nu vrei,
de ce nu poți să vii ?»
răsună dorul...

...Plînge lung o goană :
«Să vie voievodul, să se-ntoarnă».

Smerite, slugile s-au strîns în ceată.
A jale armăsarul domnitorului nechează.
Se-ngînă sunetele, din chemare-nceată, reînviază.

Şi valea sună, codrii sună, seara sună...

Sus, peste piscuri, stă acelaşi corn de lună.

Stelele au plîns
E prea tîrziu...
Întregul cer e vioriu.

Stăpînul a murit, l-a rupt vrăjmaşul,
sau, mai sălbatic, lupul cenuşiu...

Copilele cu galbene făclii
bocesc pe voievodul adormit,
şi-n drumul unde robii-l duc pe suliţi, nesfîrşit,
bruni muguri, rănile mai lăcrimează,
iar cîinii, mîrîind, noroiul ling...
cînd măscăriciul Curţii joacă-nnebunit,
în bezna-n care numai huhurezii ştiu să vază.

Lîngă pămînt, Cultura naţională, 1924

Ion Pillat (1891—1945)

BALADA TOAMNEI

În parcuri frunza cade arămie
Pe pajişti unde ieri zîmbise mai,
Şi în avuzuri lunecă pustie
Pe apa-n care dorul ţi-oglindeai.
Azi singur al păunilor alai
Mai înfloreşte pacea din grădină,
Iar eu, simţind zăpezile ce vin
Şi presimţind durerea ce-o să vină,
Rechem în ţări de geruri şi de chin
Uitarea ce durerile alină.

Pierdută e a verii frenezie,
Dus, Pan suflînd în trestie de nai,
De-acum să sune dulcea melodie
A toamnei... Tristă inimă, ce n-ai
Iubitele pe care le visai,
Priveşte cum apare de senină,
Prin seara-n care ninge aur fin
De foi îngălbenite de lumină
Cu uşurinţa unui zbor divin,
Uitarea ce durerile alină.

Din depărtări în depărtări adie
Cum, în amurguri, zurgălăi de cai
Răsună, pier şi tremură şi-nvie,
Nostalgic, pe un drum care-l uitai...
O, suflete bolnav al meu, ce ai ?
E ca o rază caldă de lumină
În ţara peste care norii, vin
S-arunce umbră, jale şi ruină,
Şi e prin ceaţa veşnicului spleen
Uitarea ce durerile alină.

O, toamnă, fie voia ta, regină,
Tu, care faci din trandafir un spin,
Tu, ce pe codri de-aur prinzi rugină,
Tu, ce-ai sădit alături de suspin
Uitarea ce durerile alină.

Grădina între ziduri, 1920.

Perpessicius (1891—1970)

BALADA CEŢII

A fost odată-un împărat
Ce într-o zi s-a-namorat
De Ceaţă ;
Din ziua ceea n-a mai vrut
Nimic, de altceva n-a mai ştiut
În viaţă.

Odihnă n-a avut de-atunci
Pe văi, pe dealuri şi prin lunci
Şi-acasă ;
Şi gîndul lui a fost mereu
Cum să capteze-acest proteu,
Cu care plasă ?

Şi-a fost trimis soli s-o peţească :
În viaţa lui împărătească
Să fie-un far ;
Sau aplecat pe balustrade
El i-a cîntat şi serenade,
Dar în zadar.

Şi-acum ? Doar să se resemneze :
Căci Soarele să-l viziteze
Veni-n ţinutu-i ;
Şi-abia cum Ceaţa îl zări,
Surprinsă se adăposti
Sub scutu-i.

Cum să suporte o absenţă
N-ar fi putut, din complezenţă,
Ast împărat,
Din cale-afară amărît
— Ca să nu moară de urît —
S-a spînzurat.

Opere, I, E.P.L., 1966.

Ion Barbu (1895—1961)

RIGA CRYPTO ŞI LAPONA ENIGEL

Baladă

„Menestrel trist, mai aburit
Ca vinul vechi ciocnit la nuntă,
De cuscrul-mare dăruit
Cu pungi, panglici, beteli cu funtă,

Mult îndărătnic menestrel,
Un cîntec larg tot mai încearcă.
Zi-mi de lapona Enigel
Şi Crypto, regele-ciupearcă !"

„Nuntaş fruntaş !
Ospăţul tău limba mi-a fript-o,
Dar cîntecul tot zice-l-aş,
Cu Enigel şi riga Crypto."

„Zi-l, menestrel !
Cu foc l-ai zis acum o vară ;
Azi zi-mi-l stins, încetinel,
La spartul nunţii, în cămară."

*

Des cercetat de pădureţi
În pat de rîu şi-n humă unsă,
Împărăţea peste bureţi
Crai Crypto, inimă ascunsă,

La vecinic tron, de rouă parcă!
Dar printre ei bîrfeau bureţii
De-o vrăjitoare mînătarcă,
De la fîntîna tinereţii.

Şi răi ghioci şi toporaşi
Din gropi ieşeau, să-l ocărască,
Sterp îl făceau, şi nărăvaş,
Că nu voia să înflorească.

În ţări de gheaţă urgisită,
Pe-acelaşi timp trăia cu el,
Laponă mică, liniştită,
Cu piei, pre nume Enigel.

De la iernat, la păşunat,
În noul an, să-şi ducă renii
Prin aer ud, tot mai la sud,
Ea poposi pe muşchiul crud
La Crypto, mirele poienii.

Pe trei covoare de răcoare
Lin adormi, torcînd verdeaţă,
Cînd lîngă sîn un rigă spîn
Cu eunucul lui bătrîn
Veni s-o-mbie cu dulceaţă:

„Enigel, Enigel,
Ţi-am adus dulceaţă, iacă.
Uite fragi, ţie dragi;
Ia-i şi toarnă-i în puiacă."

„Rigă spîn, de la sîn,
Mulţumesc dumitale.
Eu mă duc să culeg
Fragii fragezi, mai la vale."

„Enigel, Enigel,
Scade noaptea, ies lumine,
Dacă pleci să culegi,
Începi, rogu-te, cu mine."

„Te-aş culege, rigă blînd...
Zorile încep să joace,
Şi eşti umed şi plăpînd,
Teamă mi-e, te frîngi curînd,
Lasă. Aşteaptă de te coace."

„Să mă coc, Enigel,
Mult aş vrea, dar vezi, de soare.
Visuri sute, de măcel,
Mă despart. E roşu, mare,
Pete are fel de fel;
Lasă-l, uită-l, Enigel,
În somn fraged şi răcoare."

„Rigă Crypto, rigă Crypto,
Ca o lamă de blestem
Vorba-n inimă-ai înfipt-o !
Eu de umbră mult mă tem,

Că dacă-n iarnă sînt făcută,
Şi ursul alb mi-e vărul drept,
Din umbra deasă, desfăcută,
Mă-nchin la soarele-nţelept.

La lămpi de gheaţă, subt zăpezi,
Tot polul meu un vis visează.
Greu taler scump, cu margini verzi,
De aur, visu-i cercetează.

Mă-nchin la soarele-nţelept,
Că sufletu-i fîntînă-n piept,
Şi roata albă mi-e stăpînă,
Ce zace-n sufletul-fîntînă.

La soare, roata se măreşte ;
La umbră, numai carnea creşte
Şi somn e carnea, se dezumflă,
Dar vînt şi umbră iar o umflă..."

Frumos vorbi şi subţirel
Lapona dreaptă, Enigel,
Dar timpul, vezi, nu adăsta,
Iar soarele acuma sta
Zvîrlit în sus, ca un inel.

„Plîngi, preacuminte Enigel !
Lui Crypto, regele-ciupearcă,
Lumina iute cum să-i placă ?"
El se desface uşurel
De Enigel,
De partea umbrei moi să treacă...

Dar soarele, aprins inel,
Se oglindi adînc în el ;
De zece ori, fără sfială,
Se oglindi în pielea-i cheală.

Şi sucul dulce înăcreşte,
Ascunsa-i inimă plesneşte ;
Spre zece vii peceţi de semn,
Venin şi roşu untdelemn
Mustesc din funduri de blestem ;

Că-i greu mult soare să îndure
Ciupearcă crudă de pădure,
Că sufletul nu e fîntînă
Decît la om, fiară bătrînă,
Iar la făptură mai firavă
Pahar e gîndul, cu otravă —

Ca la nebunul rigă Crypto,
Ce focul inima i-a fript-o,
De a rămas să rătăcească
Cu altă faţă, mai crăiască :

Cu Laurul-Balaurul,
Să toarne-n lume aurul,
Să-l toace, gol la drum să iasă
Cu măsălarița-mireasă,
Să-i ție de împărăteasă.

1924

Revista română, nr. 1, 1 iunie 1924.

BALADA FIULUI PIERDUT

Cade din tărie luna
Pe pămînt sub chip de brumă
Svonul stins prin noapte rece
Îl auzi din moarte, mumă ?

Lung, pe fusul tău de vrajă
Firul stelei se mai toarce
Oare ce-i ? S-aude pasul
Fiului care se-ntoarce ?

Sau e plopul care-şi lasă
Frunza galbenă deodată ?
(Îl auzi din moarte, mumă ?)
Cade-i lui coroana toată.

Frunze una peste alta
În troian-inel s-aşează,
Fiul tău cu-ntreg troianul,
Aiurind, se-ncoronează.

S-a întors risipitorul,
(Îl auzi din moarte, mumă ?)
A sosit şi pleacă iarăşi.
Umblă-n brumă ca pe lună.

Amfiteatru, nr. 5, mai 1966.

GIORDANO BRUNO CÎNTĂ BALADA PERMANENŢEI

E acelaşi, nu-s aceleaşi.
E acelaşi unic soare
răsărit din munte, gînd.
Să se întrupeze-n vale
alte umbre sînt la rînd.

E acelaşi, nu-s aceleaşi.
E acelaşi unic soare
albul inului sorbind.
Să întindă pînza-n iarbă
fete, alte sînt la rînd.

E acelaşi, nu-s aceiaşi.
E acelaşi unic soare
tîlc suav învederînd.
Ca să coloreze ceasul
fluturi — alţii sînt la rînd.

E acelaşi, nu-s aceleaşi.
E acelaşi unic soare
ce-nfierbîntă rouă, vînt.
Să îndure moartea-n vară
alte spice sînt la rînd.

E acelaşi, nu-s aceleaşi.
E acelaşi unic soare
inimă prin lumi bătînd.
Să îngîne-n vreme rugul
alte-amurguri sînt la rînd.

Orizont, nr. 1, ianuarie 1964.

BALADĂ

Niciodată n-are să mai treacă
pe sub poarta de fier
cel chemat departe de casă :
n-are să mai treacă, n-are să mai vie
niciodată, —
şi-a spus femeia, — şi negrele-i văluri
îi flutură-n vînt, şoaptă cu şoaptă,
niciodată, niciodată.

Unde să-l caute privirile ei,
în care lume, în care adîncuri, —
e pretutindeni şi e nicăieri,
e în fundul inimii ca-ntr-un alt mormînt,
e în fiecare lacrimă ce lunecă arzînd,
e în fiece stea singură lăcrimînd.

A fost aşa şi n-a fost altmintreli.
Nimeni nu tăgăduieşte şi nimeni nu minte :
că i-a fost surîsul cel din urmă semn
oprit în prag sub poarta de fier,
sub florile roşii, sub armele reci.
Ce tare a strîns mîna tuturora,

cum s-a înveselit ca nimeni să nu plîngă.
A fost aşa şi nimeni nu mai minte.

De la un timp nici el n-a mai minţit-o,
care-i spunea că trebuie aşteptat,
deşi ştia că dusul lui fecior
a îngenuncheat în sînge noaptea în ceţuri.

Durerea lor sporeşte cu zilele ce trec,
durerea lor sporeşte cu amintirile,
ce departe l-au dus paşii,
ce departe l-au purtat gîndurile,
ce departe crucea lui de lemn.

De unde eşti, trimite-le un semn,
de unde eşti, vino-le în vis,
de unde eşti, adună-te o clipă aşa cum te-au ştiut
spre ochii lor întoarce-ţi vechiul chip,
usucă-le pleoapele fierbinţi
cu mîna ta de umbră.

Tu, care nu mai ştii de dor,
tu, cel de dincolo de chin,
spune-le liniştea, lumina
în care aşteptarea-i ca un leagăn
şi ca un cînt într-un suspin.

Ora fîntînilor, E.P.L., 1964, p. 122—124

BALADA DOAMNEI

La poarta bizară
Doamna în galben mă aştepta.
Nu mai era primăvară, nici vară,
Dar nici nu ningea.
Tocmai trecuse o înmormîntare.
Doamna în galben mi-o arăta,
Flacăra în soare ca-n noapte ardea
Cu *crêpe* funebru în felinare.
Obrazul mortului galben era
În sicriu de gală, totuşi sicriu tare,
Sub un soare mare.
Am spus : „Doamnă-n galben, bine te-am găsit !"
Parcă a zîmbit,
(Ca o taină mare
Ca din depărtare),
Dar nu mi-a răspuns.
Frunzele cădeau : palori în paloare.
Soarele ardea ca o lumînare,
Ca o lumînare de înmormîntare,
Alte lumînări s-ascuţeau cu gheare,
Tot galben în soare.
Clopote sunau, popi făceau cîntare.
Greieri ţirîiau ca-ntr-o aiurare,
Mirosea a floare ş-a înmormîntare.

Doamna din grădină
M-a luat de mînă,
Nu mi-a spus nimic,
Dar parcă-mi şoptea
Că la nunta mea
O să cadă stea.
Frunzele cădeau
Oh ! Dar inima ?
Mi-am acoperit-o :
„Vai, nu mi-o lua !"
Doamna îmi zîmbea,
Straniu mă privea.

Clopotul suna,
Clopotul bătea,
Clopotul cînta,
Clopotul gemea ;
Groapa răsuna,
Bocetul pornea,
Inima cădea.

Doamna era Toamna.
Iar la nunta mea
A căzut o frunză sau poate o stea.

La porţile nopţii. Poeme, Editura Minerva, 1970.

BALADĂ

Mais où sont les neiges d'antan ?[1]
VILLON

Pe țărmul scit, cînd marea-i inactivă,
Cînd crivățul s-aruncă în zăpadă,
Precum s-arunc calicii la colivă ;
Cînd cerul tot e-o albă mascaradă,
Pe-un lemn aș da o galică butadă,
Eu-mi scotocesc în straie de paradă,
Castelele din Spania și vila —
De-i mai frumoasă viața în Sevilla !

În vatră, zarea grea, intempestivă,
Îmi șuieră haotica-i baladă.
În van mă zbat cu furie-mpotrivă ;
E ger adînc ; crăp pietrele pe stradă.
Un singur lemn stă flăcărilor pradă,
Și pîrîie așa că-ți vine mila.
În minte se dezleagă o șaradă :
E mai frumoasă viața în Sevilla !

Dar vezi acum ! o mînă milostivă
Mi-a dăruit în vatră o *Iliadă*

[1] Dar unde sînt zăpezile de altădată ? (fr.).

Și flăcările cîntă ca o divă ;
E-atîta cald în camera-mi nomadă
Că văd truveri cîntînd o serenadă,
Și dantatoare joacă seguidilla
Pe gîndurile-n straie de paradă.
Nu-i mai frumoasă viața în Sevilla !

ÎNCHINARE

Îmi iartă, prințe, harpa guralivă ;
Din Caribdă din nou căzui în Scilla,
Balada mea e, vai ! retrospectivă.
Tot mai frumoasă-i viața în Sevilla !

(1916)

BALADA VECHII SPELUNCI

Stăteam la mese-ngrămădiți,
Lipite trupuri, suflete stinghere,
Ca niște emigranți trudiți
În pîntecele unei vechi galere
Spre vreo Americă de vis porniți.

Fata cu ochi de diamante negre
Turna-n pahare băutura tare,
Și lungi priviri scormonitoare
În piept ca niște suliți negre
Ne pătrundeau pe fiecare.

Ce sculptor scăpătat și neguros
Lăsase cîrciumarului drept plată
Statuia-aceea barbară, lucrată
Parcă din smoală, Venera ciudată,
Cu creștetu-n tavanul unsuros ?

Fata cu șolduri dolofane,
Pe care o iubisem rînd pe rînd,
Cînta romanțe suburbane
Cu glasul răgușit și blînd
Al unei vechi toxicomane.

Urlau în viforul de-afară
Toți musafirii la sabat
Și ne chemau neîncetat
Să ne-avîntăm cu ei afară
Pe coama vîntului turbat.

Dar noi priveam cu gîndul ostenit
Printre banalele refrene,
Pe-un nou tovarăș chiar atunci venit
(Și presimțiri subpămîntene
Ne-nvăluiau domoale și viclene).

De unde răsărise printre noi ?
Nici unul nu-l văzuse la intrare.
Ce adunare de strigoi !
Statuia ne turna-n pahare
Și sta la masă lîngă noi.

Să te mai miri de noul musafir,
De-mbrăcămintea-i demodată ?
Purta un frac verzui, cusut cu fir,
Pantofi cu copci de-argint, cravată lată
Cît un ștergar, manșeta fin brodată.

Cu ochi sticloși în fundul feței slabe,
Ne măsura tot învîrtind încet
În degetele lungi ca niște scoabe
Un ascuțit și fin stilet
Cu teaca plină de-ncrustări arabe.

L-am ascultat vorbind apoi
În glas cu mlădieri feline ;
La vorba lui, dorinţe noi
Şi crîncene-aprindeau rubine
În întunericul din noi.

Vorbea despre-o oştire mare,
De-ntunecatul Împărat,
Şi despre-o stranie-njghebare,
Cu suflete de cumpărat :
Răsplata nu e viitoare.

La braţe ne-am crestat pe rînd
Şi-am iscălit apoi cu sînge.
Statuia ne turna cîntînd
Cu glasul răguşit şi blînd.
Rachiul avea gust de sînge.

Ha ! Ce duhoare de pucioasă !
Unde-i tovarăşul ciudat ?
Nu l-ai văzut jucînd pe masă
Cu fracu-n coadă verde ridicat ?
Copita din pantof ieşea lucioasă.

Cîţi au plecat, cîţi au rămas
Din ceata noastră de atunci ?
Trecut-a timp — un veac ? un ceas ?
Blestemu-acelei vechi spelunci
Ne urmăreşte pas cu pas.

Visuri în vuietul vremii, 1939.

Vladimir Streinu (1902—1970)

BALADĂ ASTRALĂ

ECLIPSĂ

Azi Soarele-a suit ca-ntotdeauna
Din răsărit pe căi albastre-n sus,
Dar, sub privirea lui toridă, Luna
Mai palidă-a căzut înspre apus.

Sub arşiţa din ochii-i de Irod,
Curgînd în dans din vremuri revolute,
Ea se-mplinea în noapte ca un rod
Şi rotunjea pe-orbita ei volute.

O, Soarele-ar fi vrut ca pentru ea
Să-şi facă-un braţ din fiecare rază,
Dar fiica lui frumoasă nu ştia
De ce dogoare Soarele-n amiază.

Şi-a stat, mirată, să-l aştepte-n cale
Sumes de peste holde şi avut,
Lăsînd necoapte lanurile sale,
El a cuprins-o aspru şi durut,

Prea lung ca să mai fie părintește,
A-mbrățișat-o aprins ca pe-o femee,
Cutremurînd prelung și păgînește
Sterilitatea ei de Salomee.

Prihana pusă-anume cu păcat
În patima sărutului acest,
Cu-ntunecimi căzute, a-nsemnat
Nelegiuirea-astralului incest.

Ca varu-i stau obrajii-n veci ; smerită,
De-atuncea Luna s-a călugărit :
Într-un cașmir de maică, pocăită,
Liturgic calcă-n noapte ca-ntr-un schit.

1923

Ritm imanent, Editura Eminescu, 1971,
p. 16—17.

George Lesnea (1902)

MOARTEA TĂIETORULUI DE LEMNE

Moș Ion, din mahalaua Calicilor, s-a întors mai
devreme acasă,
Tare doborît și tare pămîntiu :
„Nevastă, du-te și adă-mi o sîngeapă de rachiu,
Că m-a încleștat vătămătura și nu mă mai lasă.
Spune-i crîșmarului că mi-i rău și că i-oi da
mai tîrziu gologanii."

Peste noapte-a murit — avea cincizeci și nouă
de ani.

Înainte de a-și fi dat duhul și-a chemat nevasta :
„Lisabeto, uite, simt că mă duc de pe lumea asta.
Am trăit împreună și rele, și bune.
Eu, ca bărbat, te-am împilat, am zmintit cărarea.
Pentru toate mă închin ție și-ți cer iertăciune.

Și nu te speria — aprinde-mi lumînarea.
După aceea să nu mă jelești, că-i fără folos.
Vreau să fiu bărbierit și pieptănat frumos..."

Femeia a închis ochii iubitului de demult,
L-a strigat cu nume alintat, ca-n tinereţe,
Dar Ion al ei nu putea s-o mai vadă cum părul
şi l-a smuls.
Nu putea să-şi ogoaie zbuciumul frînt de
tristeţe.

Pe masă, primenit, în straiele păstrate de la
cununie,
Dormea, cu ştergar alb legat peste bărbie.
Ochii căzuţi, prin crăpătura pleoapelor, sticloşi,
Mîinile butucănoase hodinindu-se pe piept cu
smerenie;
Sufletul — murise şi el ? sau a pierit din trup —
vedenie
Să-l mai vadă veneau cunoscuţii, mîhniţi şi sfioşi.

Chiar şi hămesitul Grivei,
Căruia răposatul îi dădea ades cu piciorul,
S-a strecurat pînă la prag, să vadă şi el ce-i...

Stăteau în tindă, rezemate laolaltă :
Cracana, ferestrăul şi toporul,
Ce nu pot să treacă şi în lumea ceealaltă...

Halipa peticită, cuşma de un veac
Au fost date de pomană altui om sărac.

La biserică, clopotul mic
Începu să bălăngănească pentru calic.

Popa şi-a luat dascălul, cădelniţa, tipicul,
Şi-a purces să călăuzească dricul.
Mortului, care miroase, i-au acoperit vederile,
Şi, cum era zi de lucru, l-au însoţit numai copiii
şi muierile.

Dricul primăriei clefăia prin glod,
Mîrţoaga fornăia, ploaia tăbărîse-n prohod.
Popa bodogănea pe la răscruci,
Femeia, ca femeie : „...cui mă laşi şi unde te
duci ?..."

La cimitir, alt clopot : balang-balang.
Groparii în mînă cu cîte un ştreang.

L-au prohodit repede.
În groapă ţărîna porniră s-o lepede
Cu trăsnet, sicriul lungit dedesubt,
Peste leşul dintr-însul s-a rupt.
Groparii, de cum au sfîrşit cu ţărîna,
S-au pus să îmbuce coliva cu mîna.
De la colac, au început să se certe,
Şi pentru netrebnicul ort,
S-au prins să-l suduie pe mort...

Pe robul lui Dumnezeu n-avea de ce să-l ierte !

Cîntec deplin, 1934

BALADĂ PENTRU MAMELE LUMII

Mamă uscată ca o alăută
fără coarde, cu geamăt încă,
va veni o seară cînd vei rămîne tăcută,
vorba ta va rătăci pierdută
ca un caic pe mare.

Va fi de ajuns ușoara răsuflare
a jalei feciorului, să-l întoarcă în radă,
catargul ca un leagăn, văzut din depărtare,
va legăna pînza, fantoma ta smeadă
pe-un banc de aur lîngă Guatemala.

Prunc, mă visai corăbiilor stranii
corsar, să prind de proră fregata fericirii,
dar marea care spune verzi litanii
bătea zadarnic digul drept și anii,
eu n-am pornit spre Robinson Crusoe.

Mamă uscată ca o lăută,
tot te mai mîngîie arcușul de aur al soarelui.
Va veni o seară cînd vei rămîne tăcută,
atunci feciorii tăi, ai dragostei, ai visului
vor bate la porțile paradisului.

Acolo vor spune făpturilor ciudate
făcute din nori și mîhnire :
„Degetul mamei în faldurile serii bate,
deschideți durerilor ei înnoptate.

Azezați-o în jilț de uitare lîngă mamele lumii."

1941

Solara noapte, E.P.L., 1969.

BALADA VECHE

Sînt mari adevăruri statistice,
Iubirea e totuşi doar unică
Şi rupe-i zorzoanele mistice,
Ea totuşi e scriere runică.
Iubise o fată pe altul,
Iar el ce-o iubea doar pe dînsa
Ştia că-i rămîne-acum saltul
În rîpă şi-atuncea ea plîns-a.
Cellalt s-a convins că-i e dragă
Această făptură de fragă
Şi-a vrut în cătuşele mînilor
Să-i prindă zăpezile sînilor.
Dar cel din prăpastie cheamă
„Mario, Mario, Mario !"
Şi cestălalt nu-şi prea dă seamă
De ce i se spune adio.
„Păi, nu tu venişi după mine ?
Şi-acuma te dai la o parte !"
Dar strigătul celuilalt vine
Din ţara ce-i zice şi Moarte.
O, oarbele patimi umane !
Aicea se macină viul,
Dincolo se cască pustiul
Şi faţa-i pojar şi broboane.

Dă-i sfaturi, tu, lună bălaie,
Cu alba ta rece văpaie.
Dar luna priveşte cum goală
O fată-ntr-o gîrlă se spală,
Apoi de grumaz cu un ştreang
Se lasă pe-o creangă-n balang,
S-o legene vîntul, s-o plîngă
Din scorbură buha nătîngă,
Să picure cerul de-o vrea
Din ochiu-i albastru o stea
Şi noaptea s-o-nvăluie-n giulgi
Cu mîinile-i blînde şi dulci.

Lumini crepusculare, 1970.

BALADA TÎLHARULUI

Aicea-s galbenii-n şerpar,
Iar dumnealui boier Stănilă
E mort — nu-l plîngeţi în zadar,
Că nici el n-a fost om cu milă.
Măi cîrciumar,
Adu-mi ulciorul şi-un pahar.

Mai rău îmi pare de domniţă,
Subţire, naltă, fir de nalbă,
Şi ce mai galbenă cosiţă,
Ce ochi, şi ce mai piele albă !
Măi cîrciumar,
Adu-mi ulciorul şi-un pahar.

Mi-am șters de sînge barda-n barba
Boierului — o barbă sură ;
Acum culcuș îi este iarba
Din codru, colo pe Arsură.
Măi circiumar,
Adu-mi ulciorul și-un pahar.

Și sluga i-am făcut-o zob,
Cînd vru să scuipe din pistoale
Pe mine, cîinele de rob !
Apoi l-am dat pe rîpă-n vale.
Măi circiumar,
Adu-mi ulciorul și-un pahar.

Dar de domniță-mi pare rău.
De ce i-oi fi tăiat eu gîtul ?
Am fost un mare nătărău.
Acum mă bîntuie urîtul.
Măi circiumar,
Adu-mi ulciorul și-un pahar.

Acesta-i șirul de mărgele.
Și ce m-a fost la piept strîngînd,
Zicînd : „Hai, ia-le,-s ale tale..."
Și, Doamne, ce-a mai fost plîngînd !
Măi circiumar,
Adu-mi ulciorul și-un pahar.

Gemea cu capu-n mîini tîlharul.
Crîșmarul molcom și fricos
Umplea cu galben vin paharul —
Tîlharu,-ncet și tacticos,
Puse-n pahar
Șiragul de mărgăritar.

Lumini crepusculare, 1970

BALADĂ DESPRE MICUL GENERAL

Trăiește păturită-n gînd
Cîte-o poveste-adevărată
Și-n amintire picurînd
Asculți o lacrimă uitată...

Căzuse-acolo sub un zid —
Copilul, la pămînt cu fața,
În Bucureștiul năruit
Din care dispăruse viața.

Mai văd, printre uscate flori,
Sub bombe, în ruini, o casă.
Zăceau, sub zid, doi pantofiori :
De-acolo n-au putut să iasă.

Cu-obrajii-n palme, la pămînt,
Mai văd copilu-ascuns de moarte.
Și-alături văd jurnalu-n vînt :
Se joacă singur, mai departe...

Făcuse din jurnal chipiu —
Chipiu cuminte, de hîrtie.
Și-așa de mîndru și hazliu
Se bucura de jucărie !

De micul general mi-e dor,
Mereu mi-l voi aduce-aminte.
Mereu, în fața ochilor,
Doi pantofiori merg înainte.

Cu slove mari scria-n jurnal
De crime, de război, de moarte,
Scria — dar nici un general
La patru ani nu știe carte !

În fața ochilor mereu
Doi pantofiori merg înainte...
De tine, generalul meu,
Mereu ne vom aduce-aminte.

Oameni și dragoste, 1958.

RICĂ

Bate-un vînt pe ulicioară
peste inima amară,
bate-un vînt prin ţigănie
peste inima pustie,
vînt uşor de primăvară,
cu parfum de domnişoară.
Treci, vîntule, fără teamă
că nu te mai bagă-n seamă
nici o pirandă-mpudrată
cu buzele de muşcată !
Poci, tu, vîntule, să treci,
că focul lor n-o să-l seci,
şi nici lacrămile lor,
după Rică din Obor !

Îl făceau toţi zurbagiu,
dar altul ca el nu ştiu :
ăl mai prima barbugiu,
cuţitar, caramangiu,
ca un fante de spatiu.

Că nu era nici o fată
de el neamurezată,

nici nevastă cu bărbat
să nu-l fi rîvnit la pat.
Şi-avea ochii de migdale,
de cătau la el cu jale ;
şi-avea ghiersul cîntător,
de cătau la el cu dor,
Rică — fante de Obor.

Cînd trecea prin cartier,
avea pasul de boier,
legănat şi nepripit
unde se ştia iubit.

De se lăsa cu bătaie
(că avea duşmani o droaie !),
atunci o făcea de oaie,
că pînă să scoţi cuţitul,
el îţi şi lua piuitul.

N-avea pe lume păreche :
purta cercel la ureche
şi-avea degetu-nflorat
cu-o piatră de matostat.

Noaptea, cînd venea matol,
zicea din gură, domol,
ca un vînt care se duce
în inimă, s-o usuce,
ca steaua tremurătoare
de clipeşte-n bolta mare.

Uite-l, ăsta era Rică :
el de nimeni n-avea frică
de nimeni nu se ferea,
cît este lumea de rea !

Și cum venea într-o seară
senină, de primăvară,
un țigan mai mărunțel
se tot da pe lîngă el :
„Dă, bă Rică, o țigare !"
Cînd căta prin buzunare,
parșivul, cu mîna scurtă,
i-a băgat cuțitu-n burtă.
Rică s-a-ndoit nițel,
da' l-a muclit pe mișel,
de-a sunat și baba-n el.

Văicăreală mare-n stradă,
au dat toți buluc, grămadă :
sîngele-i curgea șiroi
ca apa dintr-un butoi.
Toată partea muierească
a sărit să-l oblojească,
dar el nu vroia deloc ;
se ținea doar de mijloc
și și-a pus o barză-n cioc,
a aprins-o și-a zîmbit :
„Ce-o să mor dintr-un cuțit ?
Pîn' vin ăi de la Salvare,
mai poci să trag o țigare !"

Așa era Rică — tare.

Se cruceau țiganii toți,
(mardeiași, giolari și hoți)
și țigăncile-nlemnite
se tînguiau pe șoptite.
Aoleo, ce n-ar fi dat
să-l vază pe Rică lat ;
dar el, drept ca pălimarul
își ținea doar brăcinarul
cu o mînă, apăsat,
și umbla în lung și-n lat,
Rică — fante înjunghiat.

Ieșea luna dintr-un nor
roșie ca un bujor
și bătea un vînt de seară,
subțirel, pe ulicioară,
ca un plînset în suspine.

Dar Salvarea nu mai vine...

Rică s-a lăsat pe vine
și s-a-ntins pe îndelete,
rezimat de un părete.

Craii toți, de bucurie,
se făceau că îl îmbie :
„Spune, bă, tot te mai doare ?"
El tăcea cu ochii-n zare.
„Vrei, Rică, să joci barbutul ?"
Dar el tot făcea pe mutul.
Una, cum dădea să-l frece,
a țipat — că era rece.

Și cînd a sosit Salvarea
din el mai ardea țigarea.

Bate vînt, lacrimă pică,
după inima voinică!
Plînge-l, inimă amară,
că s-a dus în primăvară
ca o apă d-a ușoară
și ca fumul de țigară!

Cîntă-l, ghiers, și du-l departe
pe Rică — fante de Moarte!

Scrieri, I, E.P.L., 1969

HANNY

În seara cînd s-au întîlnit
Ea se-ndrepta cu pas grăbit
Spre locuință...
(CÎNTIC DE MAHALA)

În seara cînd s-au întîlnit,
Ea se-ndrepta cu pas grăbit
Spre locuință.

El îi oferă brațul său,
Dar ea-i răspunse: „Domnul meu,
N-am trebuință!

N-ascult de tinerii frumoși,
Bărbații toți sînt mincinoși,
Cu-o vorbă dulce

Ei te seduc, te-adorm ușor
Ca mamele copiii lor,
Cînd vor să-i culce..."

El o privește drăgăstos,
Răspunde ea privind în jos:
„Mă cheamă Hanny...

Cu dumneata să merg n-aș vrea,
Acasă frați și mama mea
M-aștept, sărmanii..."

El o privește amoros,
E luna mai — și ce frumos
Noaptea pe lună!

Ascunși pe-o bancă, ei și-au dat
Atuncea primul sărutat,
În voie bună.

El este pictor și sculptòr,
Un tînăr, doar începător,
Avînd curajul.

Mulți ani de zile la un loc,
Au dus flămînzi și fără foc
Concubinajul.

Apoi comenzi vin nencetat
Şi lauri mulţi l-au consacrat,
E-o bogăţie !

De-atunci, el se văzu peţit
De mulţi bogaţi, care-i promit
Să-i dea soţie

Pe fiica lor, ce-a studiat
La Nôtre-Dame, şi-a voiajat
Prin lumea largă.

Menajul lor, aşa plăcut,
Din vina lui a început
Cam prost să meargă.

Atunci îi spuse : „Draga mea,
De-acuma bani eu pot avea
Cîţi o să-mi placă,

Dar eu şi să mă-nsor aş vrea,
Pe cînd tu stai în calea mea ;
Mai bine pleacă !

Vezi plicul ăsta, poţi să-l iei.
În el ai zece mii de lei,
Te du cu bine !"...

Ea îl priveşte supărat,
Iar plicul care i l-a dat
Nici nu-l reţine.

Văzînd că fostul ei amic
O preţuieşte la un plic,
N-apoi l-întinde :

„Ia-ţi îndărăt bancnotele
Sînt o fetiţă, domnule,
Ce nu se vinde !..."

Ea dispăru — el se-nsură.
O dată, de la Operă,
Venind acasă,

La poarta lui el observa
O damă care-l aştepta,
Stînd ruşinoasă :

„Eu sînt iubita ta din mai,
Pe care-adesea o chemai
«Scumpa ta» Hanny.

Din ziua cînd ne-am despărţit,
Ah, cît de mult am suferit !
Trecut-au anii...

Şi dacă ţi-am ieşit în drum,
Să ştii că am un rost acum,
Nu ca golanii

Ce numai zestre ştiu vîna
Ori lauri spre-a-i încununa
Şi-atîta doară.

Eu am venit ca să ți-o spui
Și-acuma pune-ți pofta-n cui
A doua oară !"

Privind spre dînsa rușinat
El vina lui și-a constatat
Și-și dete seamă,

Că nu-i nici dînsul mulțumit,
Și de pe cotul ei, smerit,
Luînd o scamă,

Îi spune : „Draga mea, nici eu,
O știe bunul Dumnezeu,
N-am fost ferice.

E drept, am fost și decorat,
Am luat chiar și Premiul de Stat,
Orice s-ar zice !

Dar pînă să te văd aici,
Nu-mi dete fericire, nici
Faima, nici banii !..."

Deși era sub zero grade,
El îngenunchi deodată-i cade :
„Mă iartă, Hanny !"

Înduioșată, ea i-a pus
Pe creștet, mîna ei, de sus,
Zicînd : „În fine,

Decît să nu te văd deloc,
Sau tot flămînd și fără foc,
Și-așa e bine !..."

Morala

Astfel, iubite cititor,
S-a încheiat idila lor,
Făr' să se știe

Unde anume, cînd și cum,
Sculptorul și-a pierdut pe drum
A lui soție.

Scrieri, I, E.P.L., 1969.

VIAȚA

Cîntecul ei, draga mea,
De nebunie și de țigani,
'L-au zis un cuc și-o cucuvea,
Cîntic de moarte și la mulți ani.

Peste rîpi de făgădău,
peste noaptea ca un tău,
urlă vîntul — cîine rău —
peste drumurile sparte,
șuieră un vînt de moarte,
pe sub luna în inele,
trec strigoi și joacă iele ;
peste scoborîta zare.
carul mic și carul mare

își pocnesc din balamale
osiile de cleștare.

Prin vîlcele și hîrtoape,
și pe-nvolburate ape,
bîntuie o vijelie
de pustiu și de urgie.

Cine-i vede, cine-i știe,
cine poate să le-ație
drumul, cînd pornesc să vie
despletiți în negre spume,
țiganii de peste lume ?

Cu foc de stele și iască,
vine șatra țigănească,
vin și poposeso stăpîni,
în poiana cu aluni,
și și-au prins în coviltire,
curcubeul și-o tingire.

Îmbrăcați de sărbătoare,
vin zlătarii cu zlătare.
Între toate mai frumoasă,
palidă și rușinoasă,
stă Viana lăcrămată,
o grădină-nrourată,
stă sub bolta serii-naltă
și lacrămi de stele-o scaldă
Pe Viana, starostea,
care-și plînge dragostea.

Dragostea de-un an și-o vară
i-a dus-o vîntul de seară,
cînd i-a spus o cucuvea
că bărbatul n-o mai vrea
și s-a hotărît s-o vînză
pe-o snamie de balciză.
N-o să-i mai sărute-acum
ochii vineți ca de fum,
n-o să-i mai strivească sînul
starostele și stăpînul !

„Spune-mi tu, cărturăreasă,
dacă-i alta mai frumoasă,
spune-mi, tu, de-a văzut el
un mai fraged ghiocel,
mai tras mijloc prin inel ?
C-aud cucu-n glas subțire,
cîntă-a noastră despărțire,
și-aud mierla-n ghiers mai gros,
plînge-al nostru trai frumos !"

„Viano, tristă nevastă,
ce spui tu e vorbă proastă ;
de i s-a făcut de-o slută,
pe tine tot nu te uită ;
două flori nu-s gemene,
dar alta să-ți semene ?
Nu-i fată de colonel
mîndră ca tine la fel,
nici ghiers de privighetoare
să te cînte nu e-n stare !
Uite, că de ce ai parte,
zice în ghioc și-n carte :
mie-mi spune un spațiu
să nu-l crezi, că e candriu ;

în tobă îmi spune-un zece
că e càpiu, dar îi trece ;
și-mi mai spune un birlic
să n-ai grijă de nimic !"

„Spuie cărțile ce-or vrea,
eu rămîi tot corcorea ;
geaba că e cartea bună,
el cu alta se adună
și mi-e inima-n furtună !"

Lungi, sub despletita șatră,
dorm țiganii somn de piatră ;
dar pe sub crengile ude,
vineți, ochii-i se-aprind
și-al ei chiot lung se-aude
de aramă și argint.

Plimbă-n pînza nopții rară,
sînii ei de jar și ceară,
se înalță, se coboară,
undă limpezită-n seară,
fum și pasăre ce zboară,
se cufundă-n noaptea-ntreagă,
albă umbră-n umbra neagră
și se pierde-n depărtare,
umbră mică-n umbra mare.

Frînge-n legănatu-i joc,
subțirelul ei mijloc ;
fără cîntic, fără strună,
sub încremenita lună,
Viana joacă nebună :
o grădină în furtună.

Doar brățara-i sună-n gleznă,
prin adînca nopții beznă,
și-i atîrnă-n zare, grele,
policandrele de stele.

Scrieri, I, E.P.L., 1969.

CÎNTIC DE PAJ

Intr-un tufiș de brazi,
De lingă un castel vestit
O șatră de țigani nomazi
Din drum a poposit...
(TANGO ȚIGAN)

Cîndva, demult, un crîng de brazi
Păzea un vechi castel ;
O șatră de țigani nomazi
A poposit în el.

Pe cînd făceau bărbații foc
Din crăngile de pini,
Femei cu cărți și cu ghioc
Porniră prin vecini.

Erau țigănci cu ochi adînci,
Cu galbeni prinși în plete ;
Le-nconjura un cîrd de țînci
Și-un pîlc de negre fete.

Din turn, un tînăr castelan
Privind prin vechi fereşti,
Zări o fată de ţigan
Frumoasă ca-n poveşti.

Atunci, chemîndu-şi lîngă el
Un blond copil de casă,
I-a spus s-aducă la castel
Pe fata cea frumoasă.

Şi-n turnul lui cînd a intrat
Cea oacheşă fecioară,
El se simţi cel mai bogat
Curtean dintr-acea ţară.

„Copila mea ca din poveşti,
(I-a spus mai mult în şoapte)
În visul meu mai mîndră eşti
Ca îngerul prin noapte...

Frumoasa mea, cum te zării
Mi-ai fost atît de dragă,
Ferice-aş fi, de-ai vrea să-mi fii
Stăpînă viaţa-ntreagă.

Iubita mea, rămîi aci
De astăzi, totdeauna,
Că-n noaptea mea vei străluci
Mai mîndră decît luna !"

Iar pajul blond şi-a instrunat,
Într-un balcon, ghitara,
Şi-un dulce cînt a răsunat
Vrăjindu-i toată sara...

S-a încheiat de-atunci un an ;
Şi-n purpuri de mătasă,
Frumoasa fată de ţigan
Era acum crăiasă.

Prin nopţi, ades, privea din turn
Cîte-un străjer de rond,
Stîrnind cu pasul lui nocturn
Trecutu-i vagabond...

. . . .

Dar iată că-ntr-o seară iar,
Ţiganii plini de fum,
Lîngă castelul solitar
Au poposit din drum.

Privind spre ei, copila lor,
Din turnul ei de sus
Simţi un tainic, trist fior
Şi prinţului i-a spus :

„O, soţ iubit şi prinţ al meu,
Mi-ai spus acum un an
Că vrei să-ţi fiu stăpînă eu,
O fată de ţigan !

C-un înger m-ai asemănat,
Al nopţii, şi cu luna,
Dar aştrii nopţii, ai uitat
Că pribegesc într-una,

Că negrul e culoarea lor
(Pe cîte bag de seamă)
Şi-n noaptea neagră, tainic dor
Pe drumuri lungi îi cheamă.

Cît mi-eşti de drag, ţi-am dovedit
Cînd am rămas cu tine,
Dar, iată, azi m-a podidit
Un dor de neguri pline.

Rămîi cu bine, dragul meu !
I-a spus a lui crăiasă,
Că eu voi pribegi mereu,
Doar drumul mi-este casă..."

. . . .

Şi-acelui prinţ ce n-a-nţeles
Că-i dusă din castel,
Îi cîntă blondul paj, ades,
Ast basm scornit de el :

„Cîndva, demult, un crîng de brazi
Păzea un vechi castel ;
O şatră de ţigani nomazi
A poposit în el..."

ş.a.m.d.

Scrieri, I, E.P.L., 1969.

BALADA PĂGUBOŞILOR

(proiect)

Memoriei poetului Al. Tudor-Miu

De-aţi merge din Mizil şi pînă-n Arizona,
Din „visul galeş al Floridei şi-al ostroavelor Antile" pînă-n
ţara Samoezilor şi insulele Pinguinilor,
pînă-n Antarctida clădită din feerice blochausuri
şi străvezii zgîrie-nori de gheaţă,
Din arhipelagurile vulcano-atomice ale japonilor, despre
care se spune totuşi că se scaldă în apa Oceanului
cel Paşnic,
De-aţi merge pînă-n colinele încărcate de
boabele strugurilor strălucitori ca picăturile de sînge,
Ale Rinului, Burgundiei, Malagăi şi Şampaniei,

Dacă veţi străbate pămîntul cu mijloacele din ce în ce mai
perfecţionate ale tehnicei moderne,
Cu avioane supersonice ori cu maşini aerodinamice,
Cu limuzine bîzîind ca o dulce briză şi înghiţind cu boturile
lor de balenă cîte o sută şi două zeci de
kilometri pe oră, cum ar înghiţi o simplă
lăcustă,
Sau dacă veţi călători pe cămile indolente,

pe măgăruşi domoli care l-au dus şi pe Isus,
Sau pe elefanţi zbîrciţi ca şi coaja unor capaci
seculari, aşa cum în vechime a călătorit Pirus
şi pînă azi maharadjahii,

Sau dacă vă veţi mulţumi să călătoriţi cu metroul
moscovit, cu troleibuzul londonez, cu trenurile
aeriene newyorkeze sau cu numeroasele tramvaie bucureştene,
Sau dacă, refractari oricărei tehnicităţi, ca nişte
moderni janjachirusoi,
Vă veţi mulţumi să mergeţi călare ca locuitorii din
Anzii chilieni,
Sau în poştalion, sau pe jos ca turiştii alpinişti, sau
în căruţa cu boi ca ţăranii indieni şi cei din
picturi,
Sau traşi în ricşă de oameni ca şi voi,

De veţi umbla din pădurile virgine ale Braziliei,
din lianele tropicale ale Africei Centrale,
pînă-n deşerturile Gobi sau pînă-n stîncile
etajate la Popocatepetl,
Desigur vi se va-ntîmpla într-o asemenea
călătorie
să nu găsiţi întocmai şi imediat ceea ce aţi fi
dorit :
într-o parte să nu găsiţi linişte deplină,
într-alta larma la care vă aşteptaţi,
într-alta ger sau căldură,
într-alta apă sau foc să nu găsiţi,
într-alta pîine, tomate sau banane,
într-alta femeile frumoase pe care
le rîvniţi,
într-alta angajamentul la lucru
după care tînjiţi,

într-alta visul cu care aţi pornit,
Se-ntîmplă în asemenea călătorii
Să nu găseşti tot ce ţi-ai închipuit la plecare
Ori să găseşti cu totul altceva.

Ceea ce însă veţi întîlni oricînd orişiunde,
În orice clipă,
La orice oră din zi şi din noapte,
Este prezenţa ubicuă, permanentă, ineluctabilă,
Ca lumina soarelui ziua, ca întunericul noaptea,
Ca aerul la orice oră din zi şi din noapte,
Ca propriul vostru corp
Chiar dacă (din pricina unui accident sau a unui
involuntar eroism de pe front),
Vă lipseşte din el vreo mînă, vrun ochi sau vrun
picior,

Veţi întîlni pretutindeni, ca pe propria voastră
fiinţă concretă, trupească,
Veţi întîlni certamente oriunde veţi merge
pe-această planetă (chiar dacă eforturile
depuse la conferinţele, comitetele,
subcomitetele, consiliile, întrevederile,
comunicatele pentru dezarmare vor reuşi să
dea rezultate),
Eternele noastre armate.

Orişicînd, orişiunde, orişice-ar fi,
Pe orice meridian sau paralelă,
Neapărat îi veţi întîlni
Pe cei păguboşi.

Aceştia nu sînt un neam, o familie, o clasă, o
castă sau o rasă,
Aceştia sînt o specie existentă în toate seminţiile,
Speţa păguboşilor,
Ubicui şi eterni, nu uneori.
Ei sînt păguboşi cum sînt alţii, profitori ;
Ei sînt cei care dau, care fac, care trag,
care-ndură, care nu trăiesc decît ca să dăruie,
să se dăruie,
Din tot ce au şi mai ales din tot ce n-au,
Din tot ce n-au avut, din tot ce-au pierdut, din
tot ce le-a mai rămas,
Din tot ce nu le-a mai rămas, din tot ce n-au avut
niciodată decît într-o infimă măsură,
Ei rup şi-şi împart încă o dată
După principiul sciziparităţii :
Din carnea lor albă, roşie, neagră, vînătă, galbenă,
uscată, sfîrtecată,
Ei rup oricînd încă o bucată
Pe care-o întind celor care trec,
celor care vin,
celor care pleacă,
celor care iau.
Căci păguboşii fac parte din tagma celor care dau.

Şi cînd nu plîng, şi cînd nu se vaietă,
Şi cînd trec mîndri sau umili,
Anonimi sau celebri,
Ei sînt întotdeauna, nedezminţit,
La perfecţie, milimetric calculat,
Uniunea Internaţională Permanent Activă a celor
Păguboşi
(Sau mai pe scurt : U.I.P.A.P.)

Desigur că, graţie lor,
Prezenţei lor neîntrerupte de-a lungul şi de-a
latul pămîntului,
Asemănătoare cerului, apei, focului, şi vîntului,
Graţie prezenţei permanente a păguboşilor,
Planeta zboară prin genuni,
Se mişcă, înaintează, se roteşte,
Progresează şi niciodată nu se opreşte.

Şi e firesc să fie aşa de vreme ce însăşi această
Planetă se-nvîrteşte rotundă pe axul ei ca o bulă
de ruletă,
După cum e firesc să fie unii care pierd şi alţii
care cîştigă la acest joc,
La această cosmică ruletă care nu ştie nici de
ghinion, nici de noroc.

Iar certul păguboşilor cîştig e conştiinţa
Că pe lume sînt aceste două ireductibile specii :
A celor păguboşi
Şi-a celor profitori.
Căci e un eroism patetic şi frumos
În bătălia pe care-o dai ca să ieşi sau ca să te
menţii în condiţia
de păgubos
Spre a-ţi alege ca printr-o sită destinul.
Destinul acesta care e totdeauna restul
Dintre o năzuinţă şi o bătălie
Iar nu, aşa cum mult timp s-a crezut,
Un punct de plecare dat de la-nceput.

Şi dacă toate celelalte
Planete mai mici, mai mari sau mai înalte

Își urmează drumul pe orbitele și galaxiile lor,
Aceasta se datorește indubitabil tot prezenței pe
ele a păguboșilor,
Care continuă lupta, ducînd mai departe, cu sete,
Jocul cosmicei rulete,
Mizîndu-și viața neîntrerupt
Pentru ca iară și iară s-o ia de la-nceput
Ca niște adevărați și neosteniți dumnezei.
Faceți, deci, jocurile, tovarășii mei!
Faceți jocurile mai departe
Contra marii profitoare, Doamna-Moarte,
Pînă ce nimic nu mai cade!

Nu vă temeți că o să pierdeți:
Eternitatea se cucerește doar în paguba clipei
Și ca să fiți cu toții victorioși,
Învățați, frații mei, să fiți și nițel păguboși!

Fiindcă păgubosii sînt o speță
Internațională și interastrală,
Mai permanentă și mai eternă decît
Soarele și Luna, Buda, Brahma, Ammon, Iahvèh
sau Allàh.

Tagma din care cu siguranță fac parte
Toți îngerii și proorocii văzuți și nevăzuți,
Maiakovski și alții ca el,
Demiurgi și eroi fără moarte,
Prin voia cărora pămîntul și lumea în cosmicul
inel
Vor merge mereu mai departe.

Scrieri, I, E.P.L. 1969.

Maria Banuș (1914)

BALADA BARZILOR DIN VEAC

Iubeți, zănateci, zurbagii,
vraci de-ndoielnice magii,
pizmași, setoși și căpcăuni,
arici, cocoși înfolți, nebuni,
bolind în carne — sumbru neam —
bolind în duh — ca rupți din ram —
bătuți de pofte și de gînd
și ca piftia tremurînd,
zăcași de friguri pămîntești
de-un verb, de-un gol: A fi — Dar EȘTI?
— și lucru-acesta-n sine ce-i,
văzut dinuntru, din temei? —
Ce e un pom? Ce e un cal? —
Parcurgem zborul abisal...
Secați de sacre lipitori —
— de slove — noaptea pînă-n zori,
călări, în vis, orgiac, perechi —
mucegăim pe tomuri vechi.
Pe baricade agățați,
gîndim la miei de-o zi fătați,
la desfrunziri, la germinări —
în crîng, vedem urcînd din zări

Răscoala, Furia-n galop —
și iar pălim de-un vers, de-un trop.
De șaptezeci de mii de ori
murim cu cei uciși în zori,
topiți de-o jale fără mal,
și, tari ca pielea de toval,
de moarte iar uitați, uituci,
ne prinde ziua în papuci,
cu fes, vecie, narghilea...
pînă cînd ciocăne chiar Ea.
— Privește-ți dîra, melc. Și-atît.

ÎNCHINARE

De aceea azi, cînd după gît
îi simt cuțitul Doamnei Mari,
la voi mi-e gîndul, frați boscari.
Cu suflu-i rece pe obraz,
v-o spun curat : n-am fost mai breaz
și nici mai rău ca voi — un bard,
acel ce-n țurțuri strigă : ard !
și-n flăcări, lunecă pe-un sloi,
cum lunec eu : rămîneți voi,
renașteți voi, nuntiți mereu,
cum am nuntit, în dor, și eu,
cu-amare munci, cu făcături,
cu umbre, glasuri și făpturi,
frați întru lut și har și chin,
fiți iar și iar și iar. Amin !

Scrieri, 2, Editura Minerva, 1971.

SUS PE SCHELE...

Sus pe schele,
duhuri rele,
vînturi rele.

Ce surp ziua
noaptea crește,
putregaiul
înflorește.
Geaba surp,
degeaba tai
verde turn
de putregai.

Sus pe schele,
duhuri rele,
ursitoare
cu samare
suie-n seară
și coboară.
Pași ușori
pînă-n zori,
muncă-n toi,
lîngă noi.
Iară eu
suflu greu.
Meșter mic,
ucenic,
salahor,
fără spor,
cum izbesc,
de greșesc,

de robesc
sub samar,
şi tot surp
în zadar ?

Caut semn,
dar îndemn
nu găsesc.
Rod drăcesc,
ziduri cresc,
temelii,
cu stafii,
putred sîrg
în amurg.

Jos, pe prund,
mă cufund,
şi tot zac,
în tăceri,
fără azi,
fără ieri,
ca să-nvăţ
să dărîm,
ca să-nvăţ
să desfac.

Din popas
suie glas :
ai uitat
ce i-a dat
morţii-n dar
un zidar ?
Ce avea
el zidea,

ce iubea
îngropa.
Ai uitat,
meşter mic,
că nimic
omenesc
nu-i cu zor
ci cu dor ?

Şi-a mai zis
glas închis :
nu se dărîmă
cîte-o fărîmă,
nu cu socoată,
cu viaţa toată.
Pe schele, meşterul
învie şi moare,
cu iscusinţă
şi cu răbdare.
Pînă ce nu treci
cumpăna-naltă,
mîna să n-atingi
de nici o unealtă.
Pînă nu-ţi spulberi
inima-n zare,
nu e zidire
şi nu-i dărîmare.

1943

Scrieri, I, Editura Minerva, 1971.

PANORAMA MORȚII LUI DECEBAL

> Decebale! Decebale! Umbra ta de chin
> cade-n mine și mă-nchin.

Moartea e o părere
adîncă, o durere.
Decebal se pierde
o humă-n codrul verde.
Rege, munți, corbi,
supuși neorbi.

Ierburile îi sînt sclave.
Patimi nebolnave
se-adună-n dacii toți
între abis și strănepoți.

Decebal din valuri sună, —
de din vale, de din lună —
și Sarmisegetuza-i El, vis de aur.
Din Roma tună un balaur,
Traian, slăvitul... Împăratul.
— „Blestematul

Decebal!
Va fi bal
din Roma pînă-n Tapae,
între cremene și ape."

Cădeau romanii în vînt
și dacii în cînt.
Nu știau stăpînii
că se vor ivi din timp românii.

Istoria rămîne mută.
Decebal a băut cucută.

Panorama focului albastru, Ed. Albatros, 1972.

PAPARA DIN PACIFIC

De ce Planeta-Albastră şi borţoasă
îşi varsă peştii, monştrii, mamiferele
pe gura Marelui Ocean...?
Din Marea-Barieră-de-Corali
şi pînă-n Marea-Barieră-de-Vulcani —
Oceanul varsă val de peşti bolnavi,
umplînd lagunele, crescînd atolii
şi potopind ostroavele din Pacifida!
Ce mai papară aburind macabră
din vatra de mărgean de pe Bikini:
peşti-chinezeşti ca farfurii de porţelan
stropit cu smalţ albastru, negru, roşu;
peşti-papagal cu clonţ încovoiat
să ciugule polipi din codrii de corali
albaştri, roşii, galbeni, verzi;
peşti-colibri, peşti-fluture şi peşti-arici
zburdînd printre anemonele-de-mare
larg desfăcînd petalele cu dinţii;
peşti-mască-de-pirat c-o pată neagră
încinsă-n vînătăi de rotocoale albastre;
peşti-spadă (vechi gladiatori în zale),
peşti-taur împungînd c-un singur corn
şi peşti-vacă-de-mare dezgolindu-şi

albaştrii, sînii de sirenă...
Şi după valul peştilor zidiţi pe ţărmuri,
vin, stoluri-stoluri, monştrii străvezii,
strigoi de piele, zgîrci şi gelatină
mişcînd în creştet: mîinile, picioarele —
vin sepii, caracatiţe, calmari
cu plisc de vulturi, ochi de bufniţă,
cu mantie de liliac, trup de rachetă vie
ce-absoarbe apa şi-o respinge,
ca să ţîşnească fulger peste valuri,
golindu-şi sacul de cerneală cafenie...
Şi după valul de moluşte muribunde,
vin turme de golaşi delfini şi marsuini,
vin focile tîrîndu-se pe aripi-labe;
gemînd, vin morse mustăcioase
şi sprijinindu-se în fildeşi;
vin broaştele ţestoase de bagă
şi cele verzi cu plăci de jad;
vin, răsuflînd fîntîni arteziene,
vin caşaloţii grei de spermanţet şi ambră,
vin, albe, vin, albastre, balene-n pielea goală
alunecînd, greoaie, pe role-carapace
strivindu-le sub burţi de nave naufragiate...
Şi după valul matahalelor marine,
vin cîrduri de rechini mereu flămînzi,
vin, orbi, după miros, să-nhape şi să rupă
hălci de osînză şi de cărnuri roşii,
pînă rămîn doar coaste, doar gigantice schelete,
şi-n bălţi de sînge şi grăsime:
doar căpăţîni de ochi de fosfor...
Şi peste valul de rechini murind
scrîşnind din colţi de porţelan şi crom —
mai vine doar Taifunul îngrozit,
muşcîndu-şi coada de balaur

şi înghiţind-o între fălci, pînă la cap !
Şi-apoi, pe Ochiul Marelui Ocean
dintru orbita Cercului-de-foc —
se-aşterne începutul de sfîrşit...

Mater nostra, Editura Cartea Românească, 1971.

BALADA PEŞTILOR VESELI

La ora patru înspre zori
Trei peşti zburători
Din nu se ştie ce ocean
Rămăseseră fără un ban.
O-la-la.

Scoşi din ţara lor, cărturari —
(Balena i-a decretat reacţionari)
La ora patru sub un mal
O midie le făcu scandal.
O-la-la.

De cînd se ştia dumneaei
Nu văzuse atîţi derbedei
Şi-acum i se-mpleticea limba-n gură !
Peştii vroiau băutură.
O-la-la.

Cıloane, Editura Minerva, 1970.

CHIRA CHIRALINA

La amiaza nopţii
peştii dorm ca hoţii,
pînditori, cu ochi deschişi,
în cotlon de păpuriş.
Doarme şi Brăila mea
sub o pulbere de stea,
şi silozurile grele
sub răscrucile de stele.

Dar pe Dunărea-nnoptată
trece-un val cu plîns de fată,
şi din zbaterea de linii
iese chipul Chiralinii,
fata Dunării de jos
şi-a Brăilei care-a fost.

Chiră Chiralină,
cine-acum mai ţi se-nchină ?
Peştii nu, că ei, tăcînd,
te-au schimbat din trup în gînd.
Ochii tăi, sărmanii,
i-au păscut somnii, ciortanii,

cega ciugulit-a sînii,
racii — degetele mînii,
ştiucile mai pofticioase,
măduva-au băut, din oase,
şi o ştimă rea, de clisă,
te-a ţinut cu gura-nchisă,
cina lor să nu le-o strici,
strigătul să nu ţi-l strigi...
Poate-un nufăr albăstrui
te-a cuprins în grija lui,
înflorind a cîntec
neroditu-ţi pîntec,
şi ce-ai fost nu se mai ştie,
feciorie sau curvie,
Chiră Chiralină,
tu, păcat fără de vină...

Chiralină, Chiriaculă,
vremea a trecut destulă,
şi-ncă te mai văd codană,
ba în barcă, lîng-o dană,
ba trecînd fluviul de-a-notul
de l-ai scos din minţi cu totul
şi simţindu-ţi trupu-a joacă,
om e gata să se facă...
Dar pe Vadu-Olangeriei
mare chiot şi beţie-i —
aldămaşul nunţii tale,
că-ai fost scoasă la vînzare,
şi te-a cumpărat
un neguţător buzat,
ca şi pe Brăila mea
care-n ochii tăi juca.

Chiră Chiralină,
tare ți-ai mai fost străină!
Dunărea ți-ai vrut-o pat
de iubit și cununat,
patul călăfătuit,
știe cîți te-au fost iubit,
dar, născuți sub lună rea,
toți s-au dus cu Dunărea
și-am rămas doar eu, și-atît,
să-ți țiu noaptea de urît,
cînd din valuri și din lună
fraged chipul tău se-adună.
Și-n amiaza nopții,
visele, ca hoții,
mi te-aduc aproape, lîngă
piept, la jumătatea stîngă,
și-mi rămîi nedespărțită,
ca iubirea neiubită,
pînă-n revărsat de zori
cînd în fluviu iar cobori,
ca să-i duci și lui lumină,
Chiră Chiralină,
somn de veci fără hodină.

Dor, Ed. tineretului, 1969.

Radu Stanca (1920—1962)

BUFFALO BILL

Diseară poștalionul va trece prin strîmtoare
Iar noi îl vom surprinde la locul cunoscut,
Întocmai ca pe vremea cînd mînuiam topoare
Și flinte ghintuite. Întocmai ca-n trecut.

Azi însă nu de lada cu bani ne vom atinge,
Nu de mătăsuri fine, podoabe sau găteli,
Nu vom umbla prin punga rotundă ca o minge
Și nici prin buzunare cusute-n căptușeli.

Azi nu ca să ne-nfigem în saci cu aur brațul
Ne vom lupta cu ceata de călători calici,
Și nici ca să mai rîdem puțin, zvîrlind cu lațul,
Ne vom ascunde ochii sub măști, iubiți amici.

Nu ca să punem mîna pe călătoarea blondă
Ce tremură și-și vîră colierul între sîni,
Nu ca să scoatem fetei inelul de logodnă
Vom răsuci cu vervă pistoalele în mîini.

Azi nu vrem punga groasă a doftorului roșu
Ce clănțăne alături din dinți, înfricoșat,
Nici corfele cu păsări de curte, nici cocoșul
Ce dă din aripi lîngă docarul răsturnat.

Un lucru mult mai nobil, prieteni, astă-seară
Aduce poștalionul, și mai de preț decît
O călătoare zveltă, subțire și sprințară
Sau saci cu bani de aur, umpluți pînă la gît.

Diseară poștalionul aduce-un domn de seamă,
Un călător de vază și-un hoțoman de soi,
Aduce Timpul — domnul pe care nici o vamă
Nu l-a putut vreodată întoarce înapoi.

Boierul cu palate și herghelii în care
Trag cai de rasă anii albaștri după ei,
Un negustor de vinuri, cînd dulci și cînd amare,
Și-un hrăpăreț pe care nu-l pot momi femei.

Bogat din cale-afară și gras de nu-și încape,
Prin haină i se vede umflată punga grea,
În degetele-i scurte inelele fac ape
Și pe reverul bluzei poartă fălos o stea

Pe pîntec îi străbate un lanț de aur vesta
Și-un ceas rotund în care din cînd în cînd, zelos,
Privește pe sub gene, ca nu cumva-n acesta
Să fi rămas o clipă — din veacuri — de prisos.

Cînd ațipește-n jocul căruței și în saltul
Legănător pe care catîrii suri îl fac,
El sforăie și doarme ca orișicare altul,
El moțăie cuminte ca orice prostănac.

N-are nimica straniu și nici la chip nu-i groaznic,
Atîta doar că n-are pereche de zgîrcit,
Nu e vegheat de nimeni, păzit de nici un paznic,
Călătorește singur și-i veșnic obosit.

Așa că nu vă temeți de el, va fi o luptă
Din cele mai ușoare, iar de-l vom prinde-n laț,
În pînza veșniciei de astă dată ruptă,
Noi, dintre toți tîlharii, vom fi cei mai bogați.

Căci, dacă punem mîna pe el și pe comoară,
Ne-am pricopsit, prieteni, cum nu ne-am așteptat,
Și, dacă punem mîna pe el, în astă-seară,
Am dat o lovitură cum încă nu s-a dat...

Versuri, E.P.L., 1966.

LAMENTAȚIA IOANEI D'ARC PE RUG

Îmi vor cuprinde flăcările-ntîi
Picioarele rănite și grumazul,
Și-apoi, flămînzii șerpi de la călcîi
Îmi vor zdrobi, cu sunet frînt, obrazul.

Eu voi rămîne însă și pe rug,
Ca și pe ziduri, dreaptă și nenfrîntă,
Nu voi zvîrli blestemul ca pe-un jug,
Nici nu voi da iertare ca o sfîntă,

Ci, fără lacrimi, ca un om de rînd,
Voi aștepta sub umedele tîmple
Ceea ce-i vînt să se preschimbe-n vînt,
Și ceea ce mi-e scris să mi se-ntîmple.

Azi, pentru prima dată-n viața mea,
Și poate pentru cea din urmă dată,
Mă-mbrățișează tainic cineva
Și mă învață-n fine să fiu fată.

Mă strînge-n brațe zvelt, ca pe-o nuia,
Floare de foc mă face și mă-nclină,
Sfielnicele buze mi le bea,
Iar trupul mi-l dă jos de pe tulpină.

Zvîrlindu-și fața-n sus, mă frînge-n dinți.
Pe pulpe-mi cade frînt, pe șold îmi urcă,
Prin părul despletit de șerpi fierbinți
Sute de limbi deodată îmi încurcă,

Și-acoperindu-mi pleoapele cu scrum
Sub stranie îmbrățișare împlinită,
Ca-ntr-o înaltă amforă de fum,
Scăldîndu-mă, mă duce la ispită.

Eu îmi desfac sandalele și joc
Pe rugul plin de brațele nebune,
Păgînul joc al dragostei, în loc
Să-nalț întunecata rugăciune.

Și-abia acuma văd, privind în jos
Spre limbile ce-aleargă și mă-mbie
Că — păcătoasa ! — am un trup frumos
Și-un mijloc zvelt și pur, ca o făclie,

Că degetele mele sînt subțiri
Și sînii mei rotunzi sînt albi ca mieii
Pe care i-am păzit visînd oștiri
Și-ntîrziind în sipet jocul cheii.

O ! n-am știut că poate fi frumos
Și altceva pe lume decît rana
Primită-n bătălie, cînd pe jos
Arma și calul cad, zdrobind coroana,

Cînd steagurile ard și cînd peceți
Cu porți întregi se rup și lasă-n curte
Vîrtej dezlănțuit de călăreți
Ce poartă arme lungi și haine scurte.

Prea am fost mîndră, Doamne, și prea mult,
În loc să las să-mi treacă-n jocuri anii,
Am stat sub cerul liber să ascult
Cum își izbesc vizierele dușmanii.

Și-n loc să-mi pieptăn pletele cu sîrg,
Așa cum face orice fată mare,
Lăsîndu-le-n sălbaticul lor pîrg
Eu le-am închis în coif cu nepăsare,

Și dornică de luptă și de vînt
Pe pieptul meu de fată fără minte,
Făcînd întunecatul legămînt,
Am strîns, nebună, platoșa cu ținte.

Aceasta-i vina mea : că n-am lăsat,
Cu gînd ascuns, feciori în preajma porții,
Și-acum, cînd prima dată un bărbat
Mă strînge-n brațe, sînt sortită morții.

Vai mie, păcătoasa ! — știu acum
Care-ar fi fost să fie rostul mîinii
În care-am pus pumnalul plin de scrum
În loc să pun, cîntînd, aluatul pîinii.

Vai mie, păcătoasa ! — plîng acum
Și-mi pare rău că mor, cînd fermecată
Cu flăcările albe mă cunun
Și, fără remușcări, mă las mușcată.

Dar flăcările crește-vor mereu,
Crește-va mult și strania orgie.
Și, în curînd, flămînd, iubitul meu,
Întîiul meu iubit, fără să știe,

Mă va cuprinde-atît de mult în el
Încît nu va putea să mai despartă
De trupul lui pe-al meu — și-n alb inel
Mă va iubi fum zvelt și ceață moartă.

Versuri, E.P.L., 1966.

BALADĂ STUDENȚEASCĂ

De două nopți de cînd, prin văl de fum,
Nu-l mai zăresc urcînd încet spre casă
Pe tînărul ciudat de peste drum,
O presimțire stranie m-apasă.

Și mă întreb mereu : ce-o fi cu el ?
De ce nu-l mai disting printre perdele
Furat de gînduri, singur-singurel,
Cotind tăcut pe străzi, pe sub crenele ?

Obișnuit cu el, cu mersu-i grav,
Pîndeam sosirea lui din geam, departe,
Căci m-atrăgea în chipul lui suav
Nu știu ce ochi strein, demonic foarte.

De cum sosea acasă pe-nnoptat,
Întocmai ca o pasăre de pradă,
Se încuia-năuntru, agitat,
Și-și arunca pe el halatu-n grabă.

Apoi, cu rîvnă, pînă-n zori de zi,
Plecat pe tomuri grele, ud de ceață,
Căuta prin fel de fel de alchimii
Un ser din care visul să ia viață.

Și noapte după noapte, luni la rînd,
Mereu cu visu-n ochi, căuta-nainte
Ca un paianjen negru și flămînd,
Ca un sobol statornic, fără minte.

Și iată că-ntr-o noapte izbuti !
Căci distilat prin zeci de eprubete
Lichidul cu reflexe albăstrii
Iscă un fum cu forma unei fete,

O fată cu păr lung, de abur pur,
Cu sînii goi, săltînd ca niște valuri,
O negură dansînd jur-împrejur
Într-o profuzie stranie de voaluri.

D-atunci apoi, din ce în ce mai dens,
Din ce în ce mai mult, la ora șapte,
Această experiență fără sens,
El o făcu în fiecare noapte.

În fiecare noapte așadar
Din serul nou creștea încet în aer
Un trup înalt, albastru, sublunar,
Un sul de-argint, subțire ca un vaer.

Dar cum vă spun, de două nopți ating —
Zadarnic însă — geamurile toate,
Nu-l mai zăresc pe strada Fingerling
Urcînd tăcut cu mîinile la spate.

Nu-l mai pîndesc prin pîclă urmărind
Ca în extaz, nebun de bucurie,
Spirala ei în dansul de absint,
Fluidul scurs prin sticla străvezie.

Și sînt de-atunci mereu îngrijorat,
Mereu cu presimțiri care m-apasă,
Căci cea din urmă oară, pe-nnoptat,
Cînd l-am văzut urcînd tăcut spre casă,

Un domn solemn, în frac, necunoscut,
Ivit — dar nu știu cum — în încăpere
Pe lîngă geamul tocmai desfăcut
Îl aștepta pîndindu-l prin unghere.

Ce-or fi vorbit nu știu, știu doar atît
Că timp de ore-ntregi, ca niște pete,
Umbrele lor ciocnindu-se urît
Creșteau imens la mine pe perete.

Într-un tîrziu streinul malițios,
Cuprins de-o furie fără-asemănare,
Rostogoli fiolele pe jos
Și le zdrobi cu sete în picioare.

Apoi ieşi pe geam satisfăcut
Lăsîndu-l pe student mut de durere,
Pe cînd pe sub pervazul desfăcut
Albastrul fum cu vis pierea-n tăcere...

. . . .

Din noaptea-aceea neagră nu mai ştiu
Nimic despre vecinul meu ca scrumul,
Poate-a plecat în zori, de timpuriu,
Poate-a murit căutînd zadarnic fumul

Sau poate totul n-a fost decît vis
Ori vreo halucinaţie pe care
Am încercat-o lîng-un manuscris
Într-un amurg cu vînt şi febră mare...

Versuri, E.P.L., 1966.

COŞMARUL TIRANULUI

Cine sînt, scutiere, cavalerii
Care stau la poartă şi m-aşteaptă,
Fiecare, zvelt, pe cîte-o treaptă,
Fiecare, crunt, sub coiful serii ?

„Tinerii pe cari trufia-ţi suptă
I-a ucis de-atîtea ori în luptă !"

Ce vor de la mine, castelane,
Păsările-acelea de pădure,
Care bat din aripi sub tavane,
Şi-mi arată clonţurile sure ?

„Mamele cernite-şi cer feciorii
Risipiţi în umbra închisorii !"

Ce se-aude,-ostaşule, la poartă,
Ale cui sînt glasurile multe,
Ce-mi silesc urechea-nspăimîntată,
Chiar dac-o astup, să le asculte ?

„Orbii, alungaţi cu mîna goală,
Cer sculaţi din racle socoteală !"

Pe strămoşii mei în galerie
Cine-şi plimbă umbra lui semeaţă,
Cine îndrăzneşte cu trufie
Să le treacă, visător, prin faţă ?

„Robul osîndit că sub portale
A vestit pieirea spiţei tale !"

Strigă din fereastră, majordome,
Străjilor ce moţăie pe suliţi,
Să alunge albele fantome
Ce se-adună-n pîlcuri lungi pe uliţi !

„Le-aş striga de-aş şti că pot, dar nu pot.
Se adună-ncet, sunînd din clopot."

Cine e smintitu-acela, gîde,
Căţărat pe zidurile-nalte,

Care-acum la miezul nopții rîde ?
Vezi, trimite-l lumii celeilalte !

„L-ai trimis, bătîndu-l, tu, cu biciul.
Nu-ți mai amintești ? E măscăriciul."

Pentru ce, frumoaso, astă-seară
Nu ți-ai pus sandalele-argintate ?
Doar de dragul tău am ars cu pară
Mănăstiri și racle despuiate.

„Pentru că, în zori, lăsîndu-ți știre,
Mă închid și eu în mănăstire."

El e ! S-a iscat ca din cenușe,
Fratele ucis pe tron hoțește.
Ce aștepți, străjerule, la ușe ?
Mișcă-ți halebarda, și lovește !

„În zadar o-nvîrt, lovind prin aer,
Nu văd nici un trup, n-aud un vaier."

Vino mai aproape, paj de spumă,
Și alungă de pe mine-odată
Șarpele scîrbos ce mă sugrumă,
Șuierîndu-și limba-nveninată.

„Nu-i un șarpe, nu e decît luna
Care bate-n tron ca-ntotdeauna."

Dincotro vin corbii, menestrele,
Și de unde trec în gloată deasă ?
Croncănitul lor, rotit sub stele,
Nu mă lasă-n pace, nu mă lasă...

„Vin prin noapte, ca o piclă mare,
Vin sătui de pe spînzurătoare."

Ce-i cu spada-aceea, cardinale,
Care arde-n cer, peste imperiu ?
Risipește-i flăcările-ovale !
Nu vezi că mă speriu, rău mă speriu.

„Învelită-n giulgiu de foc, ca zarea,
Neînvinsă-i, sfîntă-i Răzbunarea."

Versuri, E.P.L., 1966.

Ştefan Aug. Doinaş (1922)

MISTREŢUL CU COLŢI DE ARGINT

Un prinţ din Levant îndrăgind vînătoarea
prin inimă neagră de codru trecea.
Croindu-şi cu greu prin hăţişuri cărarea,
cînta dintr-un flaut de os şi zicea :
„Veniţi să vînăm în păduri nepătrunse
mistreţul cu colţi de argint, fioros,
ce zilnic îşi schimbă în scorburi ascunse
copita şi blana şi ochiul sticlos..."
„Stăpîne, ziceau servitorii cu goarne,
mistreţul acela nu vine pe-aici.
Mai bine s-abatem vînatul cu coarne,
ori vulpile roşii, ori iepurii mici..."
Dar prinţul trecînd zîmbitor înainte
privea printre arbori atent la culori,
lăsînd în culcuş căprioara cuminte
şi linxul ce rîde cu ochi sclipitori.
Sub fagi, el dădea buruiana-ntr-o parte :
„Priviţi, cum se-nvîrte făcîndu-ne semn
mistreţul cu colţi de argint, nu departe :
veniţi să-l lovim cu săgeata de lemn !..."
„Stăpîne, e apa jucînd sub copaci",
zicea servitorul privindu-l isteţ.
Dar el răspundea întorcîndu-se : „Taci..."
Şi apa sclipea ca un colţ de mistreţ.

Sub ulmi, el zărea risipite alaiuri :
„Priviţi cum pufneşte şi scurmă stingher,
mistreţul cu colţi de argint, peste plaiuri :
veniţi să-l lovim cu săgeata de fier !..."
„Stăpîne, e iarba foşnind sub copaci",
zicea servitorul zîmbind îndrăzneţ.
Dar el răspundea întorcîndu-se : „Taci..."
Şi iarba sclipea ca un colţ de mistreţ.
Sub brazi, el striga îndemnîndu-i spre creste :
„Priviţi unde-şi află odihnă şi loc
mistreţul cu colţi de argint, din poveste :
veniţi să-l lovim cu săgeata de foc !..."
„Stăpîne, e luna lucind prin copaci",
zicea servitorul rîzînd cu dispreţ.
Dar el răspundea întorcîndu-se : „Taci..."
Şi luna sclipea ca un colţ de mistreţ.
Dar vai ! sub luceferii palizi ai bolţii
cum sta în amurg, la izvor aplecat,
veni un mistreţ uriaş, şi cu colţii
îl trase sălbatic prin colbul roşcat.
„Ce fiară ciudată mă umple de sînge,
oprind vînătoarea mistreţului meu ?
Ce pasăre neagră stă-n lună şi plînge ?
Ce veştedă frunză mă bate mereu ?..."
„Stăpîne, mistreţul cu colţi ca argintul,
chiar el te-a cuprins grohăind sub copaci.
Ascultă cum latră copoii gonindu-l..."
Dar prinţul răspunse-ntorcîndu-se : „Taci.
Mai bine ia cornul şi sună într-una.
Să suni pînă mor, către cerul senin..."
Atunci asfinţi după creştete luna
şi cornul sună, însă foarte puţin.

1945

Versuri, Ed. Eminescu, 1972

SF. GHEORGHE CEL FALS

Acum vreo cîţiva secoli, într-o seară,
trimisul diavolului pe pămînt
intra-ntr-un schit de maici, sub frunza rară,
purtînd la glezna vînătă de ceară
veriga unui cinic legămînt.
Căci se afla acolo-n mînăstire
Cecilia, fecioara fără preţ,
călugăriţă albă şi subţire,
cea pentru Domnul plină de iubire,
iar pentru lume plină de dispreţ.
(— Heruvi cu săbii arse de ulei,
duraţi un zid de pază-n jurul ei !)
Iar diavolul, trecînd prin groase ziduri,
venea-n chilie ca un ins frumos
cu ochii verzi, cu gura fără riduri,
ţinînd în mîna-ntinsă două bliduri
pline cu vin ca sîngele spumos.
Dar ea, fugind mereu de arătare,
cădea-n genunchi sub candela de mir
rugîndu-se acelui sfînt călare
ce rupe-ale balaurului gheare,
în platoşă-mbrăcat şi-n mohair.
(— Serafi cu săbii de răşini fierbinţi,
chemaţi în jurul ei sobor de sfinţi !)
Dar diavolul şiret, băgînd de seamă,
intra-n icoana plină de scîntei,
lovea balaurul cu solzi de-aramă
şi cobora cu suliţa din ramă
făcînd un semn cu mir pe fruntea ei.
Atunci, cuprinşi de-un foc fără suflare,
ardeau în flăcări nalte ca de vis,
iar faţa ei de-o limpede paloare
îşi înclina corola ca o floare

la vîntul unui mistic paradis.
(— Arhangheli, stingeţi paloşul de jar !
De-acuma totul este în zadar.)
În zori, păcatul s-aprindea-n chilie ;
dar noaptea, ca o stea căzută-n văi,
ei luminau cu grea melancolie
un lac cu lintiţă portocalie
bogat, pe ţărmuri reci, în cucuvăi.
Şi sălcii mari, de duhuri cercetate,
şi valuri de argint, şi roşii peşti
plîngeau amar în margini de cetate
surîsul ei muşcat de voluptate
sub zodii fermecate, diavoleşti.
Dar diavolul, întors de către undă,
rupea veriga, o zvîrlea-napoi
şi se lega cu altă za rotundă,
robit de sărutarea ei profundă,
jurîndu-se pe ceasul de apoi.
(— O, ţine minte, suflete pustiu,
că niciodată nu e prea tîrziu !)
Spre ziuă, cînd pe mal îi prinse somnul,
heruvi cu săbii arse de ulei
pe fată o luară-n lac, la Domnul,
şi peşti cu ranguri, păstrăvul şi somnul,
aleseră de strajă-n jurul ei.
De-atunci, mereu, în fiecare seară,
trimisul diavolului pe pămînt
se plimbă singur pe sub frunza rară,
purtînd la glezna vînătă de ceară
veriga unui mare legămînt.

1948

Versuri, Ed. Eminescu, 1972.

FUNERALIILE LUI DEMETRIOS

Plutarc ne spune jalnica poveste.
Murind Demetrios în Kersonez,
un sol cernit aduse trista veste.
Iar Antigonos, cunoscînd aceste,
porni cu flota din Peloponez.
Oprind lîngă Ciclade, într-o seară,
el strămută pe vasul amiral
pe-un tron înalt, împodobit cu pară,
strălucitoarea urnă funerară
săpată-n aur cu motiv spiral.
Așa, plutind în liniștea nocturnă,
convoiul lin se oglindea-n zenit.
Iar din cetăți, solie taciturnă
urca pe punte depunînd pe urnă
coroanele și plînsul cuvenit.
Și dimineața, cînd în clara zare
ieșea din ape stînca la Corint
și cînd într-o măruntă irizare
limanul grec sclipea în depărtare
ca un mormînt cu buze de argint,
efebi cu coif înalt și fața palâ
păzeau în soare urna, sub catarg,
înfășurată-n purpura regală.
Iar vîntul completa funebra gală
umflînd sălbatic pînzele din larg.
Și Xenofàntos, flautist de seamă,
cînta la prova, preamărind pe zei,
cîntare de durere și de teamă.
Iar vîslele cu vîrful de aramă
duceau în mare tînguirea ei.
Căci loviturile cădeau în valuri
în ritmul grav al imnului duios;
iar valurile suspinînd la maluri

loveau nostalgic marile chimvaluri
vibrînd de-un sunet orfic, unduios,
Zeița mării se-ntrecea cu focul
purtînd acest erou macedonean
spre liniștea în care-și află locul
ambiția, durerea și norocul
stîrnite-n viață tragic, an de an.

1948

Versuri, Ed. Eminescu, 1972.

ALEXANDRU REFUZÎND APA

Sub cerul persan, Alexandru cel Mare
umbla prin pustiu, pe sub streșini de stînci.
Cînd iată : soldați aduceau de-a călare
burdufuri cu apă din văile-adînci.
Și unul, ghicindu-i privirile-aprinse,
umplu cu licoare un coif și-l întinse.
Dar el întrebîndu-i : „Cui duceți această ?..."
și coiful dorit atingîndu-l abia,
soldații răspunseră-n liniștea vastă :
„Copiilor noștri o ducem, dar bea !..."
Și toți îl priveau cu tristețe și plini
de-un chin uriaș, bîntuit de lumini.
Atunci, obosit și setos, Alexandru
întoarse privirea în jur prin deșert.
Un soare imens, fioros policandru,
rănea alburiul zenitului fiert,
cu cîteva sute de lămpi arămii,
urcate de scuturi la cîteva mii.
Văzduhul topit clocotea ca o lavă,
sorbit de vîntoase cu suflu de jar.
Sub coifuri fluide, respinse de slavă,

soldații boleau de-un amarnic pojar,
ținînd, cu cercei și cu bumbi, în alai
superbele hamuri de flăcări pe cai.
Văpaia țîșnea din căldări și din zale,
din stînci și vulcani cu bogat zăcămînt,
al căror cuptor cu comori minerale
o umbră de foc arunca pe pămînt.
Nisipul mărunt al acestui pustiu
în ultimul fir era roșu și viu.
Prin gropi luminoase ca-n mistice racle
soldații muriseră linși de văpăi,
alături cu sulițe roșii ca facle
ce pînă tîrziu privegheau peste văi ;
iar alții, mușcați de cumplite arsuri,
căzuseră-n corturi subțiri, în trăsuri.
Cu coiful în mînă, cu apa visată,
el sta neguratic privindu-i abia.
Soldații strigau în tăcerea lăsată :
„Copiilor noștri o ducem, dar bea.
Și dacă-i vom pierde prin locuri pustii,
vom face acasă mai mîndri copii..."
Așa, ridicat de pe șea, în văzduhuri,
părea în văpaie un zeu torturat
scăpînd dintr-o turmă informă de duhuri
în mîna cu apa și coiful furat.
Dar el se întoarse deodată, și-apoi
comoara din coif le-o dădu înapoi.
Atunci, călăreții strigară în cete,
și stînci licărind repetară : „De-acum
noi nu mai cunoaștem nici foame, nici sete
și nici oboseala de luptă sau drum.
Și du-ne, Stăpîne, de-acum unde vrei :
cu tine noi nu sîntem oameni, ci zei !"
1948

Versuri, Ed. Eminescu, 1972.

Mihail Cosma (1922)

BALADA ULTRAGURMANDELOR ORCI

Auzisem de șoimii kiliamandezi
teribili, imenși, cît un helicopter,
cu pene cît săgeata rechinului-fierăstrău,
aproape supersonici pe cer !
Auzisem că, întîi, devorează pradei
(pasăre, ied ori copil...)
inima, sugîndu-i-o chiar în văzduh,
cu decantări de gurmand ultrasubtil.
Auzisem de acești călăi aerieni
care nu-l iartă
pe cel ce le ucide șoimoaica,
ci-i cad în picaj, cu ciocul în cap,
sfîrtecîndu-i țeasta,
spre-a-și răzbuna astfel nevasta.
Auzisem, din cărțile scrise cu pap...
O ! dar de orci,
oricum ai vrea s-o întorci,
greu să-ți imaginezi un gurmand
mai sinistru,
poate, doar, cel întrevăzut de Dante,
în Ugolino, mîncătorul de cranii —
dar asta e o alegorie de hierofante !
Orcile, dinozaurii marini,
de peste șapte tone, cu cozile-fierăstrău,

sînt frații tăi,
degustătorule de limbi de pasăre,
de languste încă vii,
de melci serviți la Las Vegas
ori Foliès Bergères ori Picadilly,
încă mișcîndu-și cornișoarele, cu ochii
sfredelitori, către tine,
cel cu sufletul în coșciug de plexiglas !
Orcile, aceste creaturi, ultragurmande,
orcile-mafii, orcile-n bande
împresoară balenele, sărindu-le-n gură,
delicatele balene,
născătoare de pui, precum pruncii omului,
blîndele balene,
care prin sifoanele lor
nasc, totodată, *edelweis*-ul oceanelor,
în forma lui cea mai pură,
un fel de zeiță a spumelor opaline !
Orcile, ah ! orcile !
smulg balenelor limbile
și le devoră —
și ce mai poate înfăptui o ființă,
frustrată de forța ei oraculară ?
Și ce mai pot întreprinde balenele,
dacă nu mai pot vorbi puilor ?
Sînt predestinate împreună să piară !

Dumnezeule ! cîtă cruzime
mai există sub soare,
drapată în delicii suprafine,
în gusturi, pretins rafinate !
Orcile ucid balenei putința
de a vorbi odraslelor și oceanelor !
Orcile ucid balenei
disponibilitatea ei (uimitoare !)

de a molfăi cîntece de leagăn,
căci unele balene cîntă ;
au corurile lor, răsunînd cutremurătoare
prin catedralele marine de sare !
Da ! Da ! Unele balene cîntă !
Și stau toate sirenele,
și-ncremenesc toate muzele,
și cu lacrimi cît luna,
după masacru, încearcă, în van,
să le spele balenelor, de sînge, buzele !

Baladele vînătorului de balene, **Ed. Cartea Românească, 1972**

TEXTILIERUL DIN AVIGNON

Textilierul din Avignon avea doi cîini, două fete,
avea doi ochi negri și domenii multe,
dar el visa o fermă peste Ocean...

De bună seamă, textilierul presimțise ceva.

Toamna se ducea la vînătoare cu fetele și cu cîinii
(frunzoși obraji căpătaseră domnișoarele lui),
toamna se ducea cu inginerii,
sărea animalul roșcat în cătare,
erau niște păduri pe aproape foarte adînci,
foarte mari,
cu frunza căzută, cu pui mulți, cu poieni,
de-nspăimîntau anotimpul.
Dar sufletul lui bîjbîia cu botul printre stele.
Felia de lămîie a lunii îi coclise armele.
Mult dedesubtul tăcerii era singurătatea
și mult dedesubtul singurătății era nebunia.
Ideile bătute cu biciul făceau acrobații în arenă,
„Patul nupțial și vocația Europei e morga",
șoptea el.
Ghirlandelor de piatră ivite printre ferigi

cu cîte-o polcă-n față de iezere și stele,
întotdeauna le făcea confidențe :
„Niște lucruri toamna pleacă nu știu unde..." —
monologa.

Toți credeau că se va stinge.
Întîmplările din anul acela însă nu i-au dat voie.
Știți, textilierul din Avignon n-a murit de moarte
bună...

Nimeni din casa lui nu mai este să spună
Cum s-a întîmplat. Se știe doar
că multe zile trupul lui a plutit pe mare,
deși Avignonul e mult mai departe

Cu ochi goi de vîntul de la nord,
rece trece renul prin tăcere.
Textilierul din Avignon umblase pe ape
cu zîmbetul țeapăn și mort,
însă apele nu-l primiseră în adînc.

În ziua a șaptea s-a văzut țărmul,
în ziua a șaptea valurile l-au ridicat sus
și l-au izbit, de deasupra, în stînci.
La Avignon n-a șoptit nimeni un singur cuvînt,
nu s-a știut nimic, niciodată, doar fetele —
doar fetele lui care nu mai trăiesc
i-au îngropat panoplia într-un lan de bumbac.

De bună seamă, presimțiseră ceva...

Necunoscutul ferestrelor, E.P.L., 1969

Ioanichie Olteanu (1923)

BALADA ÎNECAȚILOR

...les naufragés ressemblent
en hâte les atoms de leurs
corps disous dans les mers
et dans les océans.
LEON CATHLIN

Noi am fost cîndva oameni de treabă
și ne purtam oasele pe sus
foarte orbi și foarte fericiți,
cu încetineală sau cu grabă.
Și noi am iubit și am filozofat lîngă lună
bîjbîind după vreo himeră sau stea ;
din goloparea-i nebună
și noi am implorat timpul să stea.
Alteori așteptam moartea pe străzi, pe alei,
dar cînd sosea îi făceam loc și ne dădeam ușor la o parte ;
(nu ne temeam de moarte
ci de veșnicia ei).
...Așa pînă într-o zi cînd de pe un vapor mare
am fost aruncați șapte în mare, —
trebuia să se recurgă la acest mijloc
fiindcă nu mai era de mîncare.
Disperați, valurile-am despicat,
dar probabil că pînă la fund am sucombat.
Nu știu cît a trecut de la acest accident —
cînd ne-am revenit ne descompuneam lent ;
cîteva celule le împrumutasem ca hrană
la vecini : niște pești luminoși și o actinie bălană.

Acum cu membrele în risipire
stăm aci în mare fericire
și nu știu de ce (cel puțin mie) nu-mi pare deloc straniu
că mi-a pătruns apă în craniu
și că mi se zărește prin carnea străvezie un femur
extrem de alb și de pur.
Luna ne mai vizitează și aci înaltă și goală,
dar mai mult ca o presimțire domoală,
cu chipul ei tot așa de ciudat și livid
irizat prin imperiul lichid.
Altfel o ducem bine. Aci putrezim în tăcere
cu peștii morți, cu algele ce nu mai au putere
să se înalțe sus către cer
să vîneze vreo corabie sau barem vreun corăbier.
Nu ne turburăm decît cînd ni se pare că auzim
venind vreun scafandru sau vreun delfin, —
atunci ne pitulăm pe fundul mării
să nu ne zărească vînătorii.
Așteptăm însă toți
șapte și cîți or mai fi pe departe, mateloți,
aventurieri etc., o noapte mai supremă decît toate nopțile supreme
cînd trîmbițe cerești or să ne cheme ;
atunci ne-om aduna atomii împrăștiați în mare
trăind clipe de grea frămîntare
și ne vom ridica balansîndu-ne lin
să spargem suprafața tărîmului marin.
Vom ieși înalți și goi pe valuri
și vom pluti halucinați spre maluri.
Stelele, dîndu-și seama de a clipei solemnitate
ne-or lumina drumul imaculate,
strălucind în bolta albastră
ca să fie deplin extazul nostru

și-n liniștea nopții pe valuri
vom păși halucinați spre ale cerului feerice
maluri !

Vremea, 29 august 1943.

BALADA SOȚULUI ÎNȘELAT

Așa. S-a făcut. Acuma e bine.
S-aprind o țigare de foi.
Corpul ei fraged de doamnă subțire
doarme somnul sălcii între pernele moi.
Pe gîtul mai alb decît varul
lăsai urma degetelor cu pămînt
arse încă de jarul
cărnii fără cuvînt.
N-ar fi rău să m-afund în fotoliu
cu cizmele-ntinse jos pe covor,
să cuget la acest defunct amor
pentru care nu voi purta doliu.
Cînd a pășit întîi pragul
în casa părinților mei
lăsai vînătoarea și amicii de dragul
surîsului, ochilor ei.
Stam ceasuri întregi lîngă mîna
care-mi ștergea de pe frunte țărîna.
Printre holde și codri am purtat-o să guste
mireasma sîngelui greu din strămoși ;
între coapsele-i june și robuste
leagăn vedeam de copii sănătoși.
„Soție, ziceam, scumpă soție,
bucuros lîngă tine sînt foarte ;
înfipți împreună cu temei pe moșie

nu ne mai temem de moarte.
Printre hambarele pline cu cereale și poame,
beată de izul pămîntului
și alte multe aroame,
mîngîiată de pleznele vîntului,
vei învăța a iubi și cunoaște
murmurul pădurii bătrîne,
muzica bălții cu nuferi și broaște
și mai ales a pogoanelor cu grîne.
Copiii noștri frumoși, rumeori,
în curtea cu păsări și vite cu lapte,
sub ochii materni, iubitori,
vor crește-ntr-o lună cît alții în șapte."
Înțeleptelor mele cuvinte
ea zîmbea ca trezită din vis,
urmărind poate absentă în minte
nu știu ce taină, pierdut paradis.
În ochii ei mari stăruia o lumină
atît de ciudată, atît de străină...
Cert e, femeia aceasta
(mai tîrziu cu durere-mi spuneam)
deși o iubesc, nu-i nevasta
cuminte pe care o doream.
În vreme ce eu mă trudesc pe ogoare
și umblu pădurile, biet,
ea stă și citește romanțuri ușoare
sau scrie-n caietu-i secret.
...Odată-ntr-o seară cu lună
după ce rămăsese-n pridvor
trei ore întregi împreună
cu acel vechi prieten al ei, dansator,
urcă în iatac tremurînd
și strîngîndu-și mătasea pe spate
se îndreptă spre divan murmurînd :
„Bărbate, iubite bărbate..."
Atît reuși doar să spună

şi fără simţire se prăbuşi
luminată la faţă de lună.
Chemai servitoarea, care tîrziu o trezi.
...De-atunci luni vreo patru trecură
şi aş fi uitat acest incident
de n-ar fi avut o figură
tot mai străină, mai tristă, un chip mai absent.
O vedeam ofilită pe zi ce trecea
şi-n ochi-i pe altul vedeam.
Eu plecam dimineaţa săltînd cu mai multă furie
în şea
şi seara foarte tîrziu mă-ntorceam.
Pînă ce azi cînd intrai în cămară
la ea, îi zisei cu glas tunător :
„Soţie, poamă dulce, poamă amară,
am să te-nchid sub zăvor...“
Şi tăcui speriat : ea zîmbea sfidător !
În ochii ei mari ca-ntr-o limpede apă
văzui încă o dată pe acel dansator
tot zîmbind ca şi ea, cu privirea şireată.
Înnebunit de necaz
şi ars ca de flacări, de fiere,
îi pusei mîinile groase-n grumaz —
muiere, perfidă muiere...
Acum voi lăsa-o pe patu-i culcată
mai albă, mai albă ca varul
şi zîmbitor voi ieşi pe terasă
unde m-aşteaptă notarul.
„Matei ! strig la omul de casă,
nu deranja, doamna doarme încă opt ore, —
pregăteşte în grabă docarul
şi puştile de vînătoare.“

Revista cercului literar, Sibiu, I (1945),
nr. 1, ianuarie.

PĂŢANIA TEOLOGULUI CU ARBORELE

Veniţi să plîngem, fraţilor cu jale
la umbra acestui arbore pletos
de care Victor şi-atîrnă agale
grumazu-n ştreangul noduros.
Vedeţi voi creanga ceea hoaţă
plesnind de must şi răsucită-n vînt ?
Aceea-l prinse lacomă în braţă
şi mi-l săltă doi metri de pămînt.
El se plimba în fiecare seară
avînd o biblie groasă subsuoară,
păşind uşor, transfigurat, ca-n vis,
ros de mister şi de plictis.
Prin ierburi crude, umede de rouă,
îşi răcorea picioarele fierbinţi,
lui Dumnezeu rugîndu-se de nouă
ori zilnic, palid şi scrîşnind din dinţi.
Cînd întîlneam prin frunzele pădurii
umbra-i subţire, sfîntă, lunecînd,
îl întrebam cu jumătatea gurii :
„Mă Victore, cam ce ai tu de gînd ?
Că de cînd te cunosc — o lună-mi pare —
îmi umbli toată ziua pe hotare
şi baţi pădurea-n lung şi-n lat
cu mersul tău halucinat.
Au nu ştii tu că-n vila de la moară
te-aşteaptă suspinînd cu dor
Cristina, cea mai fragedă fecioară,
nefericită, beată de amor ?“
„O ! dragul meu, eu nu ştiu ce te-abate
să-mi ieşi în cale aci între stejari ;
cuvintele-ţi le-nţeleg pe toate
şi ştiu că sînt cuvinte foarte mari,
dar trec aşa uşor pe lîngă mine

şi se dizolvă-n aer ca un fum —
deci depărtează-te mai bine
şi lasă-mă să-mi văd de drum,
să rătăcesc prin văgăuni şi codri
pîn-oi vîna pe cel mai crunt tîlhar,
pe cel mai mare lotru dintre lotri,
pe duhul sfînt în formă de stejar..."
Nedumerit de-aceste vorbe stranii,
plecai convins că şi el în curînd
se va lăsa de biblii şi litanii
şi codri, coborînd către pămînt.
Dar mă-nşelai amar. Căci într-o seară
printre copacii fremătaţi uşor,
i se păru că vede-ntîia oară
chemîndu-l fiara din stejar cu dor.
Scăpă din mînă biblia şi bîta
şi alergă cu ochii ficşi spre ea.
Tîlharului i-a fost destul atîta
să-l prindă-n sbilţ şi drum să nu-i mai dea.
Să plîngem dar, iubiţilor, cu jale
la umbra acestui arbore pletos,
să nu-i stăm însă prea pe lîngă poale
ca să ne-nhaţe izu-i veninos.
Mai bine să plecăm către comună
şi să ne-ntoarcem ocolind pădurea
iar cînd vor bate razele de lună
să-l mîngîiem hoţeşte cu securea.

Revista cercului literar, Sibiu, I (1945), nr. 1.

BALADA VALETULUI DE CARO

El e valetul de caro
în vechiul lui veston maro,
certat cu fraţii-ntunecaţi
şi cu al patrulea din fraţi.

El e valetul de caro,
cel ce nu are încotro.
El e valetul mediocru,
cel nenuntit, fără de socru,
cu bustul trist, scobit şi ocru,
în veci nevrednic pentru soclu.

Iar cei doi fraţi întunecaţi
şi cu al patrulea din fraţi,
drapat în inimi pînă jos,
din patru cel mai mincinos,
ar face orişice să scape
de cel ce prea le stă aproape,
echilibrînd ca un blestem,
temperamentul lor extrem.

Pe haina unuia din frați
sînt arbori tragici desenați.
Sînt cruci la cestălalt în fald,
și sînge cald pe celălalt.

Valetul de caro e mort.
E liber locul dinspre nord.

Știu o poveste geamănă.
Baladele se-aseamănă.

Ambitus, 1969.

BALADA CORECTORILOR

Venim din fundul cerului, venim albăstrui și supți,
odată cu plecarea lunei,
împreună cu zorile abia țîșnite,
în contra-vînt, cu arborii rupți,
primim căderile altor gînduri zvîrlite
în jocul hărților fără compas.

Ținem, bolnav, în inimă ultimul ceas
al nopții care-a trecut ca o apă rea ;
mersul nostru nu-l ascultă nimenea,
nici măcar soarele, prea sufocat
de focul țîșnit-roșu, palid și străveziu cîteodată,
ca un măr copt, ca o fată
bolnavă de pojar sau vărsat.

Istoviți, purtăm cîte-un gheb în spinare,
sărutăm cu fruntea pămîntul, iar pumnii
îi azvîrlim peste cap, la-ntîmplare,
cum fac în fiecare lună, nebunii,
cînd mătură stelele, ca să le-nghită,
cum fac lunaticii, cînd vreo ispită
le-aprinde, ca pe o iarbă uscată, privirile,
alungîndu-le inima și adormirile.

Zgomotul paşilor de două ori
îl desprindem din tăcerea asta de moarte.
Ne rostogolim privirile mînjite cu zori,
le-aruncăm în praful celui din urmă drac
şi deschizînd, la orice filă, o carte,
ne gîndim la acelaşi cuvînt : vingalac.

Coborîm din fundul cerului, beţi,
sfărîmăm în dinţi luna şi copacii,
corectăm nerozia cuiva care-a scris : sticleţi,
în loc de lumina sau aşa ceva,
ne culegem din vîrful pieptului toţi macii
şi rîdem, oftînd după ultima stea.

Poezii, E.P.L., 1969.

BALADA ANOTIMPULUI ALES

Nu mi-a rămas din gîndurile mele
pustii, de altădată, decît unul :
ce anotimp să-mi poarte amintirea ?
Mai bine iarna-mi zic, mai bine iarna.
Copilăria mi s-a dus. Cu albul
acoperiş al morilor s-a dus.
Vîntul de noapte troienind fereastra,
am adormit de-atîtea ori visîndu-l.
Între coline albe unde rîul
dormea sub gheaţă, am văzut întiia
mea dragoste. Şi-n alb, mereu ca lupii
mi-am lăsat urma. Poate că zăpada
acestei ţări e singura avere
pe care-o am ; cu mirtul ei albastru
mă va cunoaşte vremea şi cu-acelaşi
zbor periodic. Va-ngheţa noroiul
sub paşii mei, şi mlaştina pierzîndu-şi
rînjetul verde, se vor stinge-n zare
ciulinii Bărăganului, şi drumul
îşi va dubla distanţele, şi vrăbii
venind ca saltimbancii pe trapezul
soarelui palid, veşnic îmi vor ţine
loc de cuvinte. Ce-aş putea s-aştept ?
Multe-am pierdut şi voi mai pierde multe.

Ca un răspuns la orice-ntrebare
ninsoarea cade repetînd mereu :
...mai bine iarna, da, mai bine iarna...

Fluxul memoriei, E.P.L., 1967.

MICĂ BALADĂ

Oriunde-aş fi, oriunde sînt,
Fruntea mi-o arde sărutul acestui pămînt.
Stele, stele visînd, un copil de-altădată
Îi scria pe zăpadă hotarele cu o nuia tremurată,
Închipuindu-şi o lume de viscol feeric...
Capul lui auriu, luminînd într-un vechi întuneric,
O, cum se duce mereu cu seraficu-i nimb.
Codrul de ulmi îi veghează întoarcerea-n timp.

Apoi a venit un adolescent bîntuit de himere.
Deseori urmărea-ngîndurat în amurguri cum piere
Umbra strămoşilor. Toamna cu galbene gheare
Îl înălţa în văzduh şi-l lăsa să coboare
Planînd peste cîmpuri mirifice, cînd i se făcea dor
De ţara unde toate minunile dor,
Pînă cînd migratoarea maree l-a dus
Undeva între miazăzi şi apus.

Tînărul ce se ivi mai tîrziu
Avea patima drumului. În foburgul pustiu
Al unui oraş, revenea obosit de departe
După grele-ncercări nu o dată daşarte.
În piatra pe care-adormea, pretimpuriu se gravase

Leit-motivul acestui pămînt. Şi cu şoaptele-i
melodioase
Piatra i-l repeta îngînîndu-l în vis :
Multă vreme învins, niciodată ucis.

Anii au aripi şi flăcări. Au căzut multe iluzii şi
multe cătuşe
Tînărul a pierit şi iar s-a întors din tăcuta cenuşe
A celor sortiţi totdeauna să-nvie.
Între bine şi rău, traiectoria lui purpurie
Şi-a înscris rînd pe rînd dureroasele-i meandre.
Ca-ntr-un Octombrie, zilele lui desfrunzindu-se
tandre,
Îşi fluierară podoabele. Urma lor amăruie
O poartă un om care-ar vrea să mai fie tînăr şi
nu e.

Poate că va veni şi-un bătrîn sau nu va veni...
Sărutul acestui pămînt, negreşit într-o zi
I-l voi întoarce. Pe cîmpuri, pe linii,
Mă vor cînta iarna plopii, ciulinii...
Şi pe fiecare piatră, opriţi, călătorii şi vîntul
Vor şterge inscripţia veche, schimbîndu-i cuvîntul,
Şi pietrele — idoli ai drumului — vor purta
risipitul meu nimb
În amurg, în amurg şi în timp.

Fluxul memoriei, E.P.L., 1967.

BALADA COBREI DIN PLANTAȚII CE SE-NHĂITASE CU PIRAȚII

O, evocări ! Fugoase evocări !
Duh spulberat al stinsei generații !
Funeștii arbori urcă din țigări
Cu șerpi de fum
— închipuind plantații...

O, exotisme ! Iluzorii țărmi !
Arhipelaguri ce-mpînziți fumoarul !
Ocean himeric care-ai să mă sfărmi, —
Hyberbol —
ca matrozul Tonegaru !

Ochesc — sedus — rubinul din chiștoc —
Halucinat înspre-acel sfinx de hășiș —
Ca-n basme-ntreb inelul meu de foc :
„Unde-i Tonel ?
Pe unde-și stinse pașii-și ?!..."

Și parc-aud un glas —
(tot eu răspund ?!)
Și văd săltînd în fața mea o cobră —
Ca fumul narghilelii, din străfund,
Flambînd incert,
plutind pe-o briză sobră...

Or, parcă se deșiră un fular
Care-l purta în trecerea-i cerească
Și-l văd pe Tonegaru-aievea, iar,
Cu capu-n vînt,
încoronat de-o bască...

Fantaștii ochelari aievea-i văd
Cum stăruiau hipnotic, într-afară,
Misterioși, profetizînd prăpăd
Întru lentila lor interioară...

„Tu m-ai chemat, Ahoe ?" —
(parc-aud
Ca-n scoica mării, în timpan, un vaer...)
Ci mi-am întors privirea către sud
Cînd dragul spectru mi-apăru
prin aer...

„Tu m-ai chemat, Ahoe ?
Iată-mă-s !..."
Ci cutezai :
„Nu te-ai schimbat !
Ca-n viață :
Tot fum, umblîndu-mi léla, fără păs !
Tot vrednic la magii și garagață !..."

„Hazliu mai ești !
Or, de-aș fi fost altfel,
La ce-aș fi fost ?
Ce viață-aveam mai bună ?
Poetu-i miel pascal
și-i porumbel,
În lumea de hereți și lupi de stînă !“

„Minciuna mea,
să-mi ierți ! —
a fost poem,
A fost un imn lunar,
or foc de paie,
A fost fantoma oricărui boem —
Orbit de semafor și de tramvaie...“

„Și de-aș fi fost altfel,
la ce-aș fi fost ?
Ce avatar mai ondulat să-mi caut,
Decît plutitul dans, prin ceru-anost,
Al unei cobre pendulînd din flaut ?...“

„Destinul tău n-a fost nici el
— cum știi, —
Mai breaz decît al meu,
nici mai cuminte :
Biet vraci sedus tot de vrăjitorii —
Îmblînzitor de șerpi
și de cuvinte !“

„Destinul tău
cu-al meu
sînt prieteni buni !
Pulsînd în jar, ca făurarii-n foale,
Cu apariții și cu viziuni
Stîrneai sub vînt «plantațiile» tale !“

„Te prea-nțeleg și astăzi, cînd mă chemi,
Ca-ntr-un reverber tandru-al meu,
— sosie —
Trăgînd în piept parfumul altor vremi
În care-am fost
o cobră străvezie...“

„Hai, trage-n piept,
pompează-n narghilea
Pojarul de vedenii
— strîns ca-n sepii —
Cît stărui încă, stau în fața ta —
Nehărtănit ca fleandura otrepii...“

Și-am înțeles că-mi cere să fumez
Cu patos intensiv, precum hindușii...
Lasciv plutea
— parcă pe-un tandru jazz —
Încercănat în cerul strîmt al ușii...

Și-am tras în piept cît am putut :
„Rămîi !“
De-aș fi putut să trag în piept
cît Marea,
Cît ceru-ntreg, cu paserile lui —
Să-mi zăbovească-n preajmă
Întruparea !

...Dar, într-atîta, fumul dens și dur
Ne-nvăluia-ntr-un nimb compact, ca iglul,
Încît pălise firavul contur
Și-n pîcla prinsă ne-ncleștase frigul !...

— Atunci
— de nu știu unde —
s-a-ntețit
Ca-ntr-un fiord, o fulgerată boare
Și-un aisberg de cleștar, ca un cuțit,
Tună un imn
— a desprimăvărare !

Și-n blocul cel de pîclă s-a desprins
Și mi-apăru din nou, ca-ntr-o fereastră,
Aidoma,
Misteriosul — ins
Cum descleșta îmbrățișarea noastră...

Pierea ca un reflux de umbre-n fald —
Cum zeul mării pîrtia-și dislogă,
Or cum despică marea de smarald
Corábia — trenînd delfini la togă...

— Iar chipul lui de impalpabil zeu
Mima, cu mîna, flăcări, de la proră,
Semnalizînd, pe înțelesul meu :
„La revedere !...
Cerul mă devoră !..."

„Tot fum am fost
— cum zici —
tot fum și-acu-s !
Ci tu tot vînt ai fost,
tot vînt tu fi-vei !"...
...Nici n-am simțit din ochi cînd mi-a apus, —
Pliat de-un văl,
sub trecerea ogivei.

Mai spînzurau prin preajma-mi prapuri doar —
Ca-n trecerea Dianei spre pădure, —
Cînd, fumegînd răzleț, cîte-un ogar,
Pe urma ei, din peplu vrea să-i fure...

*

...O, evocări ! Fugoase evocări !
Duh spulberat al stinsei generații !
Funeștii arbori fumegă-n țigări
Cu șerpi de fum,
corăbii
și plantații...

O, exotism al anilor dintîi,
Cînd, ca un fum, ne strangula Hymera,
Cînd mai visam migdali, măslini, lămîi
Și-o insulă din basme, —
o, Cytera !

Hyperbola
— ce stărui cu-al tău fum, —
Pe unde s-or fi stins toți „tonegarii"
Și-Acel pe care parcă-l văd și-acum, —
Duh fumuriu, — holbîndu-și ochelarii !

Ah ! „Şarpele-cu-ochelari"
— mai zis
Şi „Căpitanul-fără-vas"
— ţii minte ? —
De cum m-a cunoscut, mi-a şi promis
Că-mi dă, cadou, un golf —
cît stúchi p-un dinte !...

'Cea că-i tiran pe-o insulă,
p-un port,
Şi p-un atol răzleţ, de-l ştiu piraţii, —
Iar capul lui nu-i cap,
ci-i cap-de-mort !
Şi bumbii lui nu-s bumbi, —
ci decoraţii !

Purta la gîtu-i şui, cît un catarg,
Fularul stacojiu flambînd prin stele —
Ca o corvetă plutitoare-n larg,
Cu hîrca şi ciolanele la vele !

De bună seamă, nu m-ar fi mirat
Să-i văd la brîu pistoale şi cuţite,
Or c-un picior de lemn
— curat pirat ! —
Pe Moby-Dick vînînd-o, pasămite !

Odată, mi-amintesc, avea-ntr-un sul
Un ciot de luminare, ca de cioclu —
Pe care-n zare-l tot sălta, fudul,
Ca un corsar care-ar scruta-n binoclu !...

Etern scornea cîte-un oceanic rapt
Cu Alvarez, Pizzáro şi Gonzáles ;
C-ar fi un şef vestit şi că
— de fapt —
Toate-ale lumii insuli
ale sale-s !...

Că pe Mecoco însuşi l-a avut
Drept subaltern al lui în multe hibe,
Pe Kid-cel-Şchiop şi Oscar-cel-Temut —
Pe cînd vînau tortiugi în Caraibe !

Cu Alebar şi cu Alfons-cel-Chior
Ar fi bătut cîndva,
— ca la fasole —
Întreaga flotă-a spaniolilor,
Prădînd comoara flotei spaniole !...

„Vezi pipa asta ?
— îmi zicea rotind
Ciubucul lui
— cel neaprins vreodată —
E dintr-un lemn grozav de tamarind —
A unui şef de trib
şi-i fermecată !..."

Dacă-ncercam, glumeţ, să-i dau un foc,
Sufla-n chibrit, or îi turtea vîlvoana ;
„Eu nu fumez tutun ! eşti nătîntoc !
Prizez, ca indienii, marihuana !..."

Ori mi-arăta un talisman la gît :
— „Să știi că-s niște cranii, —
nu-s mărgele!
Se-mpodobea, cîndva, un vraci temut,
Un vînător de capete, cu ele!..."

...Un filtru straniu-i licărea-n lentili :
Țiganii nu-i vedea țigani, ci métiși !
Nu bea-n ocale berea, ci-n barili !
Și-n orice lucru năzărea un fetiș !...

Dacă-l credeai cînd îți făcea ochi dulci —
Te-ai fi trezit, ca din senin, că-ncremeni :
Îți ordona pe burtă să te culci, —
Amenințînd
c-un vechi pistol-de-cremeni...

Ce mult l-ar fi-ndrăgit Alfred Jarry :
Secund să-i fie, ar fi vrut, la farse,
Întruchipînd atîtea bătălii
Cu arme ruginite și cu gioarse !

Cu Ubu-Noi avea, oricum, comun
Un muzical tertip :
cînta la baie !
De fieșcare grohăit de tun,
Mai guița și-o ciurdă de cimpoaie !

Era, desigur, tîz cu Matamor,
Cu von Münchausen,
Tartarin-Gasconul,

— Hered și clironom
din neamul lor —
Necum le-ar fi făcut de rîs
blazonul !

Tot mai păstra ceva din sfinții-ăi puri
Cu morile de vînt porniți la trîntă —
Brav Cavaler-al-Palidei-Figuri,
C-un nimb de tinichea
și-o dardă frîntă !...

*

Dar cine-a fost, de fapt,
Distinsul Duh
Care-și străfulgerase-n cer stafia
Pe-oceanul-acelor fumuri din văzduh ?...
— Să-și facă autobiografia !

...Or, el era un zîmbet stins, de-acum,
Și glasul lui
se toropea-n ecouri,
Iar brațul lui,
cu gestul de parfum,
Ca îngerii, se iscălea pe nouri...

Din viața lui
— aceea care-o știm —
N-am reținut, de fapt, măcar o iotă !
El a trecut, aievea de sublim,
Cum trece prin timpan o anecdotă !

Ce-ar fi putut,
mai mult,
să spuie El,
Cu gura lui deschisă ca o floare, —
Cînd orice gînd
şi fiecare zel
El le-a trăit ca gîza trecătoare ?!

Ce-ar fi putut să spună El,
mai mult
Decît a spus
— cît pomu-n rod să-l scuturi —
Cînd viaţa lui a fost un dens tumult,
Ca epopeea unei vieţi de flutur ?!...

...C-a fost, de fapt,
un straniu descendent
Al unui Amiral beţiv şi straniu,
Ce lălăia prin baruri, turbulent, —
Tot tatuat :
pe burtă,
braţe,
craniu ?...

De bună seamă, bravul meu Constant
Şi-ncondeia-n isprăvi şi-n glorii tata !
Decît Ulisse încă mai gigant —
El şi-l visa-n Azore, cu fregata !

Cînd taică-su la Tulcea, pe vrun bac
Se-mpotmolea, or bolînzea-n Sulina —
Zicea că vinde perle şi bumbac
Prin mările Japoniei, prin China...

Zicea că-i ancorat la Singapur
— Cu fel de fel de-afaceri şi-nterese —
Pe cînd vestitul Amiral, mahmur,
O dată, la Stambul, dacă fusese ?!

Nu ştia
— cînd fiu-n visul lui,
L-închipuia pe vrun taifun călare ! —
Pe care braţ al Deltei, căpătîi,
Dormea, beat mort, vestitul
„lup-de-mare" ?!

Cînd taică-său, p-un plaur,
pe vrun grind,
C-un ciot de navă aborda babaica, —
Pe hărţi, băiatu-l urmărea-n colind, —
Brav traficant de-alcooluri,
prin Jamaica !...

Cine putea să-i tulbure-acel mit ?
Nici taică-său, că nu-l vedea cu anii, —
Lăsîndu-l posedat şi fericit
Cu visul lui, cu gîndurile stranii...

Bravul Tonel, de secoli, aştepta
Ca să-i livreze tat-său paşaportul
Şi să-l îmbarce „mus" pe nava sa, —
Hălăduind pe mări, pîn-o da ortul !...

Ci scris mi-a fost și mie să-l cunosc
Pe matelotu-acesta
— tiz cu mine
În multe visuri —
—tămîiat cu mosc,
Desprins ca din icoane bizantine !...

Destinul, —
din Brăila și Galați —
La Dîmbovița spelbă-l eșuase,
Drept cel mai trist și sumbru din pirați —
Navigator pe uliți, printre case !

Tonel-cel-Brav !
Matroz uitat în nord !
Parcă știa
— tot evocînd pe ta-su ! —
Că numai Háron o să-l ia la bord,
Cu lotca lui, cîntîndu-i parastasu !...

Așa s-a fost și stins bardul Tonel,
Înforfoiat în lungile-i fulare, —
Tîrîndu-le, de-a surda, după el —
Ca Dunărea nostalgică-nspre Mare !...

La Sfînta-Vineri,
— în acel februar, —
Îți amintești cînd l-am depus, Ahoe :
Parcă-mbarcat înspre Madagascar,
În groapa lui de-un cot, cît o canoe !...

Era o iarnă sumbră, ca la Pol,
Cînd groapa lui abia-și căscase buza —
Zîmbind parșiv, ca pîntecul creol
Al curtezanei lui din Syracuza...

Și cobra luminării, —
ți-amintești, —
Cum pîlpîia-n cutia de conserve
Spre amintirea anilor funești
Ai tonegarienei sale verve ?!...

S-a stins...
S-a stins precum un clopot stins...
Aspida limbă
s-a topit, de ceară,
Sub viscolul ce-o pîlpîia-nadins
C-un sunet stins
de-alarmă funerară...

Și jerba ceea
— sorcova de mort,
Pe crucea strîmbă
— roze creponate —
L-întîmpinau ca la Haiti-n port,
Ca pe Gauguin
creolele visate...

A fost, de bună seamă,
un Corsar
Și un Poet
și-un Visător de rasă,
A cărui amintire, așadar,
Ca vîntu-n treacăt,
doar un freamăt lasă !

Dar vikingii
— care l-au cunoscut
Şi dincolo de sfintele lui moaşte, —
L-or celebra
c-o ancoră pe scut
Şi-n Portul-Stins
drept Zeu l-or recunoaşte !...

*

La ţărmul mării, an de an,
mă-ntorn
— Periplu-atavic inimei integre ! —
Şi àui dintr-o scoică,
parcă-n corn,
Cu ochiul în găvana Mării Negre...

Ci parcă-l simt alături pe Mihai,
Pe Eminescu
— tragicul confrate —
Scrutînd prin ochiul lunii de văpăi
A mărilor de-argint singurătate...

Ci parcă-l simt alături
pe Ovid —
Scrutînd, spre sud,
acestui cer,
hotaru...
Dar pescăruşii poartă-n cioc un lied
Şi pentru oropsitul Toņegaru...

La Küstangé,
l-am întîlnit, cîndva :
Părea un far plantat pe dig,

la capăt,
Cu ochiu-ntins şi agăţat de-o stea,
Spre ţărmul lumii, unde aştrii scapăt...

I-am urmărit,
ca unui palmier,
Ciolanele-nşirate,
noduri-noduri,
Cum
— legănat de brize
peste cer —
A sale braţe simulau exoduri...

Eram, p-atunci, la fel de deşirat
Şi subţiat în sinea mea, asemeni, —
Şi vîntul parcă ne-a îmbrăţişat,
Pe-aceeaşi harfă de visare,
— gemeni...

M-a dus la grecul lui
— Ponticopol —
Ne-a dat iaurt, seminţe şi plăcinte,
Măcar că ne ştia cu fundu gol !
Zicea că-i „grecu lui"
— ca şi-un părinte !

Că taică-său l-ar fi salvat pe grec
La Ibrăila, cînd cu naufrajul,
Şi l-a făcut scăpata din înec,
Ba că-i mai pescuise şi bagajul...

De-atuncea, grecu s-a jurat dator
Lu taică-său
— nodîndu-şi, chiar, musteaţa ! —
La toţi ai lui, cu neam de neamul lor, —
Plăcintă şi iaurt
— pă toată viaţa !...

Aş fi putut eu vorba să nu-i cred,
Dar, cînd simţii că-n burta mea s-aşterne
Un adevăr molatec, ca un pled, —
M-am şi căinat că-l cred că-s baliverne !...

Tonel m-a dedulcit c-o baclava,
Destăinuind iubirea-i idolatră :
Cum a iubit, la Malta, el, cîndva,
Şi s-a-ncurcat, în taină,
c-o mulatră...

Şi cum l-a prins un căpitan maur
Şi l-a gonit prin port, în pielea goală,
Pîn-au sărit matrozii dimprejur
Şi cît p-aci să iasă c-o răscoală !

Şi-mi arăta o zgaibă, pe furiş,
Drept mărturie a-ntîmplării acelea :
Cum l-a crestat maurul dintr-un şiş,
Ba, cît p-aci să-şi lase-n Malta pielea !...

Zicea că a scăpat la un noroc,
De n-a păţit ca Marsyas cu naiul
Cînd s-a făcut Apollo pe el foc,

Decorticîndu-i pielea, cum scoţi straiul !...

Îşi pipăia pe faţă cîte-un bumb
Înfloritor
— cum au toţi flăcăiandri —
Şi mă-nspăima că l-a pişcat vrun plumb —
Cînd l-alerga maurul printre leandri...

...Tot de-alde d-astea,
cîte nu mi-a spus ?! —
Da', ştii, acolea ca un lup de mare !—
Că, vrînd-nevrînd, îl ascultam, sedus,
Iubindu-l ca pe-un frate-mio mai mare !...

Şi — zău ! — de nu-l credeam, într-adevăr !
Şi n-am trăit suprema lui minciună !
Ba regretam că nu mi-i, barem, văr —
Aşa-l simţeam de-aproape
şi-mpreună !

Hei, poezii !
Ce-nseamnă „poezii" ?!
Atunci m-am fost iluminat de-o rază :
Rămîn poeţi
cei ce rămîn copii !
Şi omu-i zeu
— atît doar ! —
cît visează !

Cu-aceea ce aduni în ochiul tău
Or îţi închipui
chiar de-or să te creadă

C-ai fi un mincinos
                    şi-un nătărău ! —
Cu-acel stindard fantastic
                    ieşi din radă !

Eu l-am crezut pe Tonegaru-al meu
Şi-l cred şi-acuma !
                    Şi-l voiu crede pururi !
Şi
— deşirat ca un catarg —
                    mereu,
Cu steaua lui
                    îl văz trenînd pe-azururi !...

Acei ce-l văd —
                    şi-l cred cu-adevărat —
Iubindu-i aventura lui grozavă, —
Să îi urmeze-acestui Sfînt-Pirat,
Şi să-i închine
                    propria lor navă !

1969

Baladele singaporene, Ed. Cartea Românească, 1970.

Leonid Dimov (1926)

VEDENIILE REGELUI PEPIN

În memoria lui Ion Barbu

Învineţea, la nuntă cu alai,
Pe frunzele de viţă, mucigai
Iar bobul vin împurpura prin vine
De strugure. Cădeau rubine.
Stricată, bocănea la vînt, palancă
Sub merii povîrniţi în umbră francă.
Era o toamnă cu pomelnic surd
Pe vremea regelui Pepin cel scurt.

Şi-n toamnă, cerul, ca la spart de chef,
Un petic îngroşat cu dens sidef
Bătea ca luni, o prispă de răcoare
În ochi zgîiţi şi-n funduri de cleştare.
Agile palme se roteau căuşe
Pe pulpe de mirese jucăuşe,
Vergine ceţuri odihneau turtite
În jurul băligarelor de vite

Cînd, într-o seară, la răspîntii nude
S-a divizat amurgul pe feude :
Prima, lividă ca o piele anglă,
A doua, stacojie şi rectanglă,

A treia, verde cu chenare negre,
Sunînd gavote din cutii alegre,
Iar ultima albastră, cum era
Privirea fetelor de catifea.

Şi-n cerul împărţit au prins să joace
Din darabane, ştirbe dobitoace
Ce lacrime vărsau de duioşie
Pe-o tavă cu bureţi, trandafirie.
Iar Filibert, străinul şarlatan,
Zicea că le cunoaşte din Liban
Şi dănţuia pe uliţi de plăcere
Imagini risipind la cine cere.

Erau în ele fildeşii infante
Cu silfi de purpură jucînd în poante
Şi la poruncă, moile mantale
Cădeau la poale de infante goale.
Iar demoni cîntători cu feţe moapse
Pofteau în mugete la calde coapse
Vîslind din palpi, din limbă, din flagele
Să suie din adînc, pînă la ele.

Erau şi ţîţe de regine caste
Muşcate de năpîrci reginoclaste.
Cuprinşi, cînd, de-o simţire mai neroadă
Visau la ele regi, în cavalcadă.
Şi-n lumi de pîntece pe-o lunecare
Cu meşteri ţapi şi chipuri din Tartare
Rotea buric rotund şi serpentin
Pînă şi soaţa regelui Pepin.

Iar el, rămas în ţară să vîneze
Mistreţi isteţi cu lăncii genoveze
Privea dintr-o lucarnă cum se-arată
Pe pajişti crude, Franţa repetată
Şi cizela prin craniu gînd ciudat
Să vîre-n sfetnici praf de scărpinat
Cînd vor sui-n arome de vanilii
Liliachii, albaştri, la consilii.

Iar la castel, în unghiuri vesperale
Vibra o sarabandă din cimbale
Atît de lent, pe corzile înguste
Că-n mintea regelui căzură cruste
Şi pipăi ameţitor şi cert
Tot ce spunea că vede Filibert.
Ba chiar, de sus, zări printre pervaze
Cum regele Pepin ciocnea turcoaze

Şi bucurii îl fulgerau, pe dată,
Cînd răscolea-n sipeturi de agată
Cu mii fiinţe ca şi el de gale,
De albe, de mirate, de regale,
Cu pergamente iscălite-n grabă,
Cu astronomi turtiţi sub astrolabă,
Cu mici regine dăruindu-şi nurii
Delfinilor, pe mării holoturii.

Dormea-n hamac sultanul sarazin
Şi-n jeţ de preţ, dormea chiar el, Pepin.
Visa c-a mai zburat peste-o livadă
Cu piersici scuturate în zăpadă
Şi trei dulăi cît un dulap cioplit
Cu strugure de lemn şi scîrţîit

Lătrau la el şi se căzneau să salte
Să-i sfîşie mătăsurile balte.

Riga Pepin, în zbor prea lin, se duce,
De mîneci dogii n-au să-l mai apuce
Şi va pluti peste livezi, departe,
Şi va pieri între livezi şi moarte,
Tot mai oval în vale, mai prelung,
Cînd acefal, cînd pasăre, cînd ciung,
Iar noi, într-o boccea de saltimbancă,
La toamnă colinda-vom ţara francă.

7 poeme, E.P.L., 1968.

HORA DE ZÎNE

Ştiu, sînt vechile zîne zănatice :
Fata Pădurii, Vîntoasele, Ielele...
Vin de la munte, din slăvi singuratice,
unde-şi au curţile şi castelele.

Pe şosele de abur, în rădvan de burhaie,
vin, legănîndu-se lin, vrăjitoarele
Doamne de codru, cu palide straie,
cu păr străveziu pe ochi de văpaie,
ca aburii mării, cînd fulgeră soarele.

Prin ceaţa de reclame, abia se desluşesc
părelnice podoabe pe lungile marame,
înflorituri de cîntec bătrînesc,
în valurile străzii prinzînd să se destrame.

Voi, neamuri măiastre, fecioare viclene,
încotro aţi pornit-o, din păduri şi poiene,
la ce-aţi coborît, din desişul înalt,
sub nori de neon, pe oglinzi de asfalt ?

Vedeți cîte-avem de făcut,
de zidit, de-nflorit, dintr-un bulgăr de lut !
Minunile-s treburi curente... Și-apoi,
cine are nevoie de voi ?

...Dar ele surîd și mereu se rotesc tot mai sus,
aproape de cearcănul lunii, și-n hora aceasta nebună,
șiraguri de aur subțire, ca frunzele veștede sună,
și ele mereu se rotesc în tăcere, c-un zîmbet nespus...

Crăiese de brumă, surate sihastre,
covoare vrăjite în van veți așterne !
De farmece de-astea — cui îi mai arde ?
Băieții și fetele noastre,
cu freze moderne,
nici nu vă bagă-n seamă, gonind pe bulevarde.

Cu descîntece nu-și bat capul... N-au vreme
să zăbovească prea mult, lîngă nori...
La ce bun pribegiți printre noi, uneori,
în pîclele toamnei, în vis, în poeme ?

Pe mine, — de ce mă zvîrliți, pe furiș,
în lanțuri de păienjeniș ?
De ce-mi dați să beau în neștire,
otravă — dulce, din fericire ?

...Dar ele surîd și mereu se rotesc tot mai blînd,
și-n cercuri domoale coboară mereu mai aproape...
Aripile lor străvezii mă mîngîie-alene pe pleoape,
și ele încep să îngîne un cîntec, mereu surîzînd...

„Plutim de cînd lumea,
pe soare, pe lună,
cu voi împreună,
cu voi împreună...
Din piatră, din muguri,
venim nechemate,
pe arșița verii,
pe-ape-ncleștate...
Cîntecul nostru-i oriunde
o inimă bate și-alta răspunde.

Într-o sală de cursuri,
într-un tren telelei,
cînd ceilalți sînt acolo și nu-s,
ne rotim în tăcere, c-un zîmbet nespus,
pînă cînd se-ntîlnesc
ochii lui, ochii ei...

Intrăm în ședință, în atelier,
pe fum de țigare, pe suflări de jăratic,
și deodată foșnește un zăvoi depărtatic,
și miroase-a pămînt și a cer..."

O, jupînițe înaripate,
rostiți niște vorbe așa de ciudate !
De ne-am prinde cu toții în hora de zîne,
treburile — cui ar rămîne ?

Pricepeți o dată : nu-i vreme, acum,
să pluțiți cu penajele voastre de fum,
cu mantii de brumă și aripi învoalte,
pe brazii electrici,
pe schelele-nalte...

Parcă văd că vă-nhaţă şi vă leagă în funii —
scripetele ce suie spre terasele lunii !

...Dar ele, rotindu-se-n cercuri mai line,
surîd şi şoptesc abia auzit :
„Nicicînd mai aproape de voi n-am plutit,
nicicînd n-a fost cerul mai nemărginit,
nicicînd nu ne-a fost pe pămînt aşa bine...

Ce prăpăstii îndrugi, ce tot spui,
omule tînăr, suflet haihui ?
Tot ce faceţi, la ce s-ar mai face —
uzini şi grădini şi la stele cărare —
de n-ar fi urzelile noastre dibace,
horele noastre, fără hotare ?

Ne trimit către voi, pe soare, pe nor,
ne trimit să plutim, surîzînd în tăcere,
cei care nu-s acuma decît o adiere,
iubiţii tainici, din viitor."

O, zîne stăpîne, surate sihastre,
fără margini sînt puterile voastre,
nemăsurate, semeţe, depline !

Dar Ei — nici nu-i pasă de mine...

Zadarnic aştept să-mi răsară,
pe seară, ca steaua polară,
cu ochii lucind în orbite,
ca două fîntîni obosite,

cu mersul şi viu şi molatic,
de mînz încercat cu jăratic,
cu zîmbetul veşnic departe,
pe buzele triste, de moarte...
De ce faceţi jocuri de-acestea deşarte,
voi, preaputernice sînziene,
rătăcitoare prin toamna tîrzie ?
De ce vă depărtaţi plutind alene
ca într-un abur de melancolie ?
Liniştea mea,
flacără albă din vîlvora grea,
cînd o să vie ?

Dar ele, treptat, se destramă, rotindu-se lin,
pînă cînd
abia se mai văd, ca o horă de frunze uscate,
şi-un murmur nostalgic, din codrii de ceaţă, abia
mai răzbate,
un cînt ce-l îngînă vicleneIe zîne, mereu surîzînd...

„Freamăt de valuri, zvon de furtună,
să fie cu tine, pe soare, pe lună !
Pentru iubirea fără hotare,
liniştea-nseamnă neîmpăcare...
De-acea ţi-am scos înainte
un miez de zăpadă fierbinte,
o încremenită văpaie
de vis şi de carne bălaie,
să fiţi alături, oricît v-ar desparte,
ca ţărna de stele şi viaţa de moarte,
flacără veşnic mai vie,
cu cît dă vîntul în vijelie,

fluier mai mult vrăjitor,
cu cît e în suflet mai dor,
zicînd o doină ce nu se mai gată
niciodată, niciodată, niciodată..."

1960

În bătălia pierdută. Editura Eminescu, 1971.

BALADA FÎNTÎNII

Fîntîna oarbă ca Homer
au cotropit-o mărăcinii.
Uitînd uimirile luminii,
ea, tristă, nu mai are cer.

Ea, tristă nu mai are cer
și stelele-o privesc în silă,
căci apa s-a făcut argilă
și piatra s-a făcut de fier.

Și piatra s-a făcut de fier
chivernisind cocleală multă.
În vînturi geme și se-ascultă
fîntîna cu destin sever.

Fîntînii cu destin sever
istoria îi este tutor.
Aicea craniul lui Tudor
l-a aruncat un ienicer.

L-a aruncat un ienicer
şi apa s-a făcut de sînge.
Mai staţi şi ascultaţi cum plînge
fîntîna oarbă ca Homer.

Fîntîna oarbă ca Homer
vom primeni-o cu-ncîntare —
trezind sleitele izvoare,
ca o să aibă iarăşi cer.

Ea o să aibă iarăşi cer,
privind din cer spre cer, tresaltă
mereu adîncă şi înaltă
fîntîna oarbă ca Homer.

Versuri, Editura tineretului 1968.

Ion Brad (1929)

BALADA LUMINII

Ne-am dus în car pînă-n miezul pădurii...
Beznă cîlţoasă în care şi-a pierdut ziua condurii...
Ne-am întîlnit cu Muma-Pădurii.
„Lele bătrînă, am venit să ne dai
Stejarii înalţi care murmură-n luna lui mai,
Aici pe piciorul de plai şi pe gura de rai.
Vrem să mutăm columna lor din deal în cîmpie,
Cu paşi uriaşi să ne vie
Lumina-ntîrziată ani o mie!"
Muma-Pădurii avea broaşte în loc de cercei.
„Nu vi-i dau, nepoftiţilor, că-s paznicii mei!"
Dar noi tăiarăm unul şi mai tăiarăm trei.
La al miilea stejar, se văitau crengile groase,
Frunzele şuierau cu limbi de şerpi şi coase.
Muma-Pădurii se spînzurase.

Poeme, Ed. Albatros, 1970.

BALADA ALBA-IULIEI

Printre ultimii oşteni
Ai regelui-pădure, Decebal,
Am fost şi eu.

Cu sîngele rănilor mele-am stropit
Munţii sărăciei de aur.
Hăituit, am tras ultima săgeată în nouri,
Am băut sîngele cald al ultimului zimbru.
Romanii m-au prins doar în somn,
Mi-au săpat numele pe cărămizile arse.
Cu legiunile lor, în zile de pace,
Cu Gemina,
Am învăţat statornicia pietrelor
Aşezate pe drumuri.
Am scris şi plîngeri pe table cerate.
Aşa m-am legat de Apulum,
Alba, legendara cetate.
Şi ani şi sînge mult
Am risipit
Un mileniu aproape...
Întreba-ţi-l pe Glad, pe Menumorut,
Pe toţi care-au devenit
Codri şi ape.
L-am însoţit, necunoscut de nime,
Prin ţările române, pe Mihai.
I-am zis Viteaz cu vocea din mulţime.
La Alba-Iulia am plîns de bucurie
Întîia oară împreună
În acelaşi grai.
Cu capul lui pe umeri, furat de la duşmani,
De pe cîmpia sîngeroasă-a Turzii
Am colindat pe jos pămîntu-ntreg
Sute de ani
Să duc credinţa lui întru Unire.
Cuvîntul să-i audă şi morţii,
Să-l vadă orbii,
Să-l asculte surzii.

La Alba-Iulia în sumbrul turn
Unde s-a şters înscrisul

„Lăsaţi orice speranţă !"
Am stat închis cu Horea,
Cu muntele acesta taciturn,
Am dovedit suprema cutezanţă :
De-a nu vărsa o lacrimă, un strop
Din marea de amar
A ţării toată,
Durerea veche-a neamului s-o-ngrop
În icnetele surde de sub roată.
Mort, trupul meu bucăţi l-au răstignit
Pe porţi înspăimîntate de cetăţi,
Iar sîngele-mi l-au picurat în blid
Iobagilor să-l soarbă
Şi-astfel să-şi simtă dorul împietrit
De spaime şi de mari singurătăţi,
De-a grofilor trufie oarbă.

Eram copil cînd dorul acesta a-nviat,
Adolescent cînd a-nceput să fiarbă,
Bărbat temut cînd Iancu
În munţi era-mpărat,
Cînd a ştiut durerea
În fluier să ne-absoarbă,
El cel minţit de împăraţi, scuipat,
În Alba-Iulia bătrînă, oarbă.
Nu bănuiau sperjurii, zbirii,
Că din Albac cu Horea,
Cu Iancu de la Vidra
Porni-voi sus pe umerii mulţimii
Deputat
La marea ctitorie
A Unirii.

La Alba-Iulia sînt zid de piatră,
Pecete dacică, sigil roman.
Sfidarea clară-a morții,
Cățeaua-aceasta care

În amintiri mai latră
Din vremile bătrîne cînd doar atît eram :
Un cîntec ce răzbate de sub roată,
Un strop din nemurirea unui neam.

România literară, 28 iunie 1973.

Vasile Nicolescu (1929)

UNICORNUL

I

Ah, unicornul cum înota,
soarele-n mări scăpăta,
vîntul pe mări vîjîia,
ploaia ca plumbul bătea,
noaptea urlînd se surpa.
Şi unicornul cînd înota,
gura-i în val sîngera,
inima-i, clopot, bătea,
clopot ce-n val se spărgea,
ochiul de mări se-albăstrea,
trupul de spume se-albea,
coama de nori se-nnegrea.
Ah, unicornul cum înota,
plută de carne plutea,
plută-a făpturii era.

II

Marea creştea cît pămîntul,
crîncenă-n brațe cu vîntul,
lumii să-i fie mormîntul ;
marea suia peste lume
rîpi şi noiane de spume
gheare de nori, s-o sugrume.

Doar unicornul,
doar unicornul
printre talaze
săltîndu-şi cornul,
tare ca piatra,
tare ca dornul,
înfipte-n spate ducea ciorchine
mute, scălîmbe, zeci de jivine
din seminţiile toate
cîte-au rămas neluate
în sacra corabie
cu trupul de vrabie,
în corabia sacră
cu trupul de lacră
zburînd peste ape,
prin mugetul mării
sămînţa s-o scape
de valul pierzării.
Şi unicornul cînd înota
gura-i în val sîngera,
inima-i, clopot, bătea,
clopot ce-n val se spărgea,
ochiul de mări se-albăstrea,
trupul de spume se-albea,
coama de nori se-nnegrea.
Ah, unicornul cum înota,
plută de carne plutea,
plută-a făpturii era
sub greaua-i povară
de trupuri, amară,
munte de inimi ducînd,
inimi de spaimă bătînd,
inima-i blîndă-mpietrind.

III

Dar unicornul,
dar unicornul
nu s-a-necat,
şi-n cealaltă lume
îşi scoate cornul.
Şi-ntr-un palat
de-argint strecurat
stă vrăjitorul,
clarvăzătorul,
lîngă-o femee
blînd eteree,
bîndu-i irisul,
dorul şi visul,
scrutîndu-i destinul,
păcatul şi chinul,
el, vrăjitorul,
clarvăzătorul.

Parabola focului, Poeme, E.P.L., 1967.

MICĂ BALADĂ DESPRE BUFFALO BILL

Călare pe triburi
de taine şi stele
săgeată nebună
răsare pe lună
Buffalo Bill.

Călare pe umbră,
călare pe moarte,
pe-o magică dună

zboară pe lună
Buffalo Bill.

Călare pe-un fulger
perpetuu de soare
el pare-o furtună
de raze pe lună
Buffalo Bill.

Călare pe focul
cu flăcări de gheață,
vibrînd ca o strună
calcă pe lună
Buffalo Bill.

Călare pe spaime
și nori de ghitare
cu clipa-mpreună
rîde pe lună
Buffalo Bill.

Călare pe triburi
de taine și stele
pe-o magică dună
răsare pe lună
Buffalo Bill.

Clopotul nins, Editura Eminescu, 1971.

BALADA SOLDAȚILOR ÎNECAȚI ÎN VIN

Ei au trecut rîul și au intrat în sat.
Au întîlnit o pivniță și s-au vărsat în răcoarea
acelei tainiți, deschise spre firul rîului.
Ei au văzut butoaiele adînci și rotunde
și au tras repezi focuri și vinul a început
să curgă val, încît neturnat de nimeni,
singur a urcat pînă la gurile lor.
Ei au sorbit zgomotos și au vorbit de dușman
și de treceri pe-un pod de bărci
— cîți muriră acolo dintre ai lor — și de goale
femei, toate sacre iubite, dezbrăcate
de orice văl ; însăși vieții
îi spuseră tîrfă, și dor li se făcu
să înoate prin vinul lucind ca lacrima.
Și au avut în vis ceasuri de legănare dulce,
au fost găsiți dimineața plutind cu o veche
fericire pe chipuri, mantalele părînd
desfoliați nuferi, și cizmele boante
— scoțînd, grotesc, vîrfuri decolorate —
vîsle ce-i poartă în nesfîrșit...

Iar Poetul, poetul el nu știe nimic.
Așa cum i-ați văzut, plutăresc prin timp

fără țel, pe o lacrimă mărită,
urmărind în tăcere dușmanul pe care ceilalți,
care n-au avut noaptea lor aprigă, îl zdrobiră
mereu mai departe, în apus.
Poetul se ferește din drumul lor,
n-au nici o goarnă și n-au nici un steag
și-n-au apucat să rostească nici un cuvînt
solemn.
cum e datina.

1960

Zeii asediați, Ed. Albatros, 1972.

Nichita Stănescu (1933)

FRUNZĂ VERDE DE ALBASTRU

Și-am zis verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
și-am zis pară de un măr,
minciună de adevăr,
și-am zis pasăre de pește,
descleștare de ce crește,
și secundă-am zis de oră,
curcubeu de auroră,
am zis os de un schelet,
am zis hoț de om întreg,
și privire-am zis de ochi
și că-i boală ce-i deochi.
Frunză verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
că am zis doar un cuvînt
despre întregul pămînt,
și de bine-am zis de morți,
și de șase-am zis la sorți,
și am zis unu de doi
și zăpadă de noroi,
și am vrut să fac cu gura
focul ce-l făcea arsura

că n-am fost trezit, că dorm
pe un cal cu şa de domn,
alergînd pe-un cîmp de noapte
de la unu pîn' la şapte —
de la şapte pîn' la zece
mi-a căzut o viaţă rece,
de la frunză pîn' la umbră
mi-a căzut o viaţă dublă
ca pămîntul şi cu lună,
noaptea cînd stau împreună.
Şi-am zis verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
pe care mă ţin călare
cu capul la cingătoare,
cu călcîiul la spinare
şi cu ochiul în potcoave,
şi cu inima-n silabe
de mă duc, mări, mă duc
ca toamna frunza de nuc,
ori ca iarna frunza albă
de la floarea de zăpadă...
Frunză verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
potcovit pe lună plină
cu miros de la sulcină,
înhămat pe soare plin
tot cu miros de pelin,
şi ţinut de gît cu mine
tot în dragoste de tine,
că mi-a fost crescut pe umăr
de din doi în doi un număr,
tot din trei în trei o iarbă
şi din patru-n patru-o salbă,
şi din cinci în cinci un pom,
şi din şase-n şase-un om.

Frunză verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
văd în faţă mov şi verde,
coloarea care mă perde,
corcov văd cu veselie,
coloarea ce nu se ştie,
mai aud şi-un sunet sus
care nu au fost adus
în timpan de oameni vii,
în a fi şi a nu fi,
cînd îmi cade umbră lungă
pe sub ochii grei cu pungă.
Şi-am zis aripă cu pene
ca să zbor cu ea prin vreme,
şi-am zis măr ca să zic sîmburi,
şi-am zis pom ca să zic scînduri,
şi-am zis nord ca să zic suduri
şi dulceaţă ca să sudui,
şi-am zis inimă la piatră
şi cîntec la tot ce latră,
şi potcoavă
la octavă,
şi uscată la jilavă,
tot le-am potrivit pe dos
pe un fluieraş de os,
din osul de la picior
care-mi cîntă cu fior,
şi din osul de la mînă
fluierînd o săptămînă,
din osul de la arcadă
recea lumii acoladă
peste două oase mari
unde stau ochii polari.
Şi-am cîntat din coasta mea
din vertebra ca o stea,
de-a-ncălecare pe-o şa,

pe o şa de cal măiastru,
foaie verde de albastru.

Oul şi sfera. Poeme, E.F.L., 1967.

BALADĂ

Îmi aduc aminte de o zi bună din viaţa mea.
Unchiul meu Iosif îşi iubea foarte tare nevasta,
cu colţurile gurii pînă la urechi rîdea
şi glumea şi spunea povestea aceasta :

A fost odată, într-o pădure de tei,
un cal a cărui mîndră şi ţintuită şea
şi ale cărui mîndre hăţuri, hehei,
erau ochiul meu şi privirea mea.

A fost odată, ca niciodată, un fel,
un fel de a fi ca o cascadă,
în care curgeau miel după miel,
floare după floare, o turmă şi-o livadă.

Zeul stătea călare pe ochiul meu,
pinten îi era privirea mea, rătăcită,
ah şi ah, cascada urla mereu, şi mereu
nisip era în oră şi-n clepsidră...

Aici unchiul Iosif tăcea, din ghitară
spunea cuvîntul numit „do", numit „fa",
iubita mea de mătuşe primordială
plîngea.

Unchiul meu Iosif a murit din tutun,
din băutură poate, şi foarte tînăr,
faţa lui suavă şi lungă acum
dintre cifre seamănă cu al treilea număr.

Femeia aceea tînără care i-a fost nevastă,
cu sprîncenele negre ca un arc,
am întîlnit-o, cititori dumneavoastră,
tot tînăr fiind, într-un parc.

Unchiul meu Iosif se făcuse deget cu unghie
la braţul unui bărbat străin ;
unde e ghitara ta, unchiule, unde e,
şi glasul tău vesel, divin...

Am plîns fără voie şi adolescent
ca şi cînd aş fi fost tu, domnule
Iosif, unchiule, de demult,
visule, somnule...

Un pămînt numit România, Ed. Militară, 1969.

BALADĂ-BLESTEM LA PRINȚUL STRĂIN DE ȚARĂ

Prins în chinga anilor suspecți,
Cercetînd prin zodii într-o doară,
Ai uitat ce trebui' să respecți
Spre-a-nvăța ce poate să te doară;

Nu-nțelegi că timpul tău e flasc
Și că gura celor ce mor minte;
Că plătești cu monștrii ce se nasc
Un trecut lipsit de oseminte;

Că degeaba-ți răsădești pe strat
Mîna ce-a-ncleștat doar cupe sparte;
Degetele nu s-au mai păstrat;
Unghia, de carne se desparte.

N-ai decît să nu te-nchini ca noi,
Ci la idoli strîmbi s-aduci elogii:
Nu-ncoltesc în palma ta eroi,
N-au ce consemna genealogii.

Nu ți-e dat — și nu ți-a fost — să dormi
Somnul drept al spițelor regale:
Îți contestă umerii diformi
Sumbrul magistrat al negrei gale.

Stins e-al stemei sclipăt — scurtul nimb —
Dar destinul țării tot te-amînă:
Ți-a lăsat obol de dat în schimb,
Dar legenda ți-a luat din mînă.

Farsa-n care joci un dublu rol
— De Heracle jalnic și de hidră —
S-a sfîrșit la Lerna, în nămol,
Înghețîndu-ți evul în clepsidră.

Peste-un singur pod ai vrea să treci
— Pod ce arcu-n gol și-l întrerupe:
E păzit, cu săbii reci în teci,
De cîți morți ți-au mai rămas din trupe.

Doar un cal te-așteaptă — murg de os —
Dintr-un șah din care-ai scos nebunii,
Și, la grindă, în inelul jos,
Lațul — ochi lucid — al unei funii.

Balade, blesteme, bocete, în *Tomis*, VII, nr. 4 (70), aprilie 1972.

MEŞTERUL

Meşter valah, azi nume de fîntînă,
Crescut din lutul ce l-ai plămădit
În sprintenă zidire cu trei turle
Şi ie dantelată de granit,
Din cîntece pierdute pînă astăzi
Şi din puterea visului vînjos
Ai închegat, cu palme bătucite,
Minunea de la Argeş mai în jos.

Un om bărbos ţinea o floare albă
În aspre palme, mîngîind-o blînd...
Căzut în iarbă şi secat de vlagă,
O doină tristă îngîna în gînd.
Priveai. Şi-un dor tulburător te-ncinse
Lui să-i închini nemaivăzut altar,
Să stea pe plaiul aspru, precum floarea
În palme bătucite de plugar.

Visai să vezi sub bolţile rotunde
Şi-n fumul pîlpîit de lumînări,
Pe lemnul zugrăvit cu lut şi soare
Chipul pălmaşilor acestei ţări.

Înfrigurat de-un singur gînd, smulgîndu-ţi
Cu zdrenţe vii părerile de rău,
Tu ţi-ai strivit sub talpa mănăstirii
Inima ta, tot ce-ai avut al tău.

Dar ţi-ai simţit-o renăscînd cu larmă
În dangătul de clopot, presimţit
Al veacurilor multe, viitoare,
Tu, prometeu român, purtînd alt mit
Cînd ridicat pe cea mai naltă turlă,
Cu glas profetic, domnului despot,
De-ai să mai poţi clădi la fel minune,
I-ai dat răspunsul răzvrătit : Mai pot !

Orbind cu pirozeaua de pe cuşmă,
Şi îndreptînd hangerul de la gît,
Domnul ţintea profilul pietrei, fraged,
Cu ochi pizmuitor şi mohorît.
El jinduia numai a lui să fie
Tot ce-ai putut, plătind din tine, da,
Ca piatra de pe frunte să-i lucească
Rugul unic suit pe jertfa ta.

Cînd schelele curmate se surpară
Păreai atît de neînvins sub nor,
Încît cu slabe aripi de şindrilă
Ai fi putut spre alte zări să zbori.
Dar dragostea pămîntului şi-a ţării
Te-a prăvălit pe cîmpul fumuriu,
Ca să ţîşneşti în veci de veci, fîntînă,
De jertfă şi de cîntec pururi viu.

S-a destrămat sub piatră-n mănăstire
Cel ce demult a poruncit ca domn.
Fîntîna curge-n brazde şi-n ulcioare,
Fără odihnă,
fără uitare,
fără somn.

Primele iubiri, Editura tineretului, 1956.

Ion Gheorghe (1935)

BALADA ŢĂRANULUI TÎNĂR

...Cu gîndul la Lazăr Cernescu

I

El a cîntat la sărbătoarea despărţirii,
cînd tînăra împărătească, căprioară de argint,
văzută-n codru, urmărită şi ajunsă,
fusese dată împăratului cel tînăr,
şi-acum se despletea ca salcia, de plîns.

A mai cîntat şi-o vîrstă a arcaşului
din care au zburat, vuind, săgeţi de aur
atît de iute-ncît frunzişul, clătinat de vuiet,
a ars misterios pînă la ţintă
şi-acolo-n capătul acelui drum de foc
s-a arătat deodată casa nouă.

Şi a văzut, cînd mirele trecea mireasa dincolo,
că-l despărţea un văl de vîrstă-albastră
de tînăra pereche care se-ascundea ;
şi-a mai văzut cum, ridicîndu-şi părul de pe faţă,
zeiţa focului domestic îi zîmbea,
căci îl recunoscuse dintre toţi,
deoarece-i slujise casa tînără şi lui.

Acum își amintea de toate, melancolic,
își amintea că este tînăr și-ncercat
asemeni unui cerb lîngă perechea lui
alăturea de care-alunecă, elastic, iedul...

Pe lîngă el, cu tălpile împinse grav în piatră,
urca aceea care-l zămislise și purtase
și ea înduioșată ca apusul verii,
îngrijorată de tăcerea lui ;
recunoscînd prin codru semnele de-apropiere,
distanța înainte pîn-acasă,
și drumul înapoi pînă la nuntă.

Și pentru că tăcerea lui făcuse frig în munți
bătrîna povestea, ca pentru un străin,
pe unde vor ajunge casele din Rusca,
de parcă el n-ar fi știut nici drumul,
nici peșterile munților natali ;
de parcă-aveau de gînd să se despartă
pentru o lungă trecere de vreme
și după care el se va întoarce-acasă,
nemaiputînd să-și recunoască locurile
fără aceste lămuriri pe care i le dă...

Dar numai frunza se lovește-nduioșată
de rătăcirea vorbelor bătrînei
și pietrele mișcate de izvoare
se macină sonor și se așază-n prund
și sevele letargic amețite de repaos
se bănuiesc în ultima mișcare la lumină ;
și ramurile, descărcîndu-se de fructe,
pletoase își revin la starea dinainte —
pe cînd erau ne-ngreunate de belșug —
și-acum trosnesc asemeni lucrurilor noaptea.

Și-n toată-această pace și ajungere,
lovind în porțile de aur ale codrilor,
cu paturile armelor de pradă,
dădură buzna ei, cei șase.

O vînă de izvor, ca o conductă de cristal,
s-a spart strivită peste cizmele acelora ;
tufișurile încordate-asemeni cozilor de steaguri
se rupseră și se-aplecară cu flamurile lepădate,
iar lespezile de sub care-alunecase pacea
porniră-n avalanșă spre ape și livezi
și-nspăimîntat pierzîndu-și legăturile pe crengi
se desfăcură cuiburile în pădure,
iar lupii se treziră lacomi și victorioși,
cu gurile înfipte-n piepturile cerbilor...

O mare bănuială se iscase între toate
și-aceia șase l-au înconjurat cu armele
și fierul se lovea tăcut de el
încît durerea circula ca un curent cumplit
pînă la inimile cerbilor trîntiți sub lupi.

Aceea care îl purtase și-i dăduse-nfățișare
simțind toată durerea și primejdia,
s-a despletit ca iedera, sălbatic,
și-nfășurîndu-se cu brațele pe el,
îl apăra cu aripile amîndouă,
dînd strigăt de amenințare și de moarte.

Cei șase îi pîndiră strigătul
punîndu-și pieptul între hohot și izvoare,
de parcă glasul ei ar fi ajuns pe ape,

ca un semnal secret întruchipat de-o floare.
Zîmbeau apoi înspăimîntînd-o
că-l vor lua deoarece cunoaşte codrii
şi locurile unde-şi ţin ei armele...

Acum greşea întîia oară maica,
de spaimă pentru viaţa lui greşea ;
şi nu vedea nici cornul armei sprijinit
în coasta lui, ca semn de-ameninţare.

Iar el îşi tăinuia-nceputul morţii
tăcînd de-acum încolo pentru totdeauna,
tăcînd de milă pentru părul ei împrăfoşat
de pulberea din ocnele vieţii,
pe care nu voia să-l vadă umilit...

Tăcea cu gîndurile-ntoarse spre perechea lui,
stînd ca un cerb cu coarnele-aplecate înainte —
să poată să se-ndepărteze puiul.

Tăcea să poată să se-ndepărteze mama
neumilindu-se de propria-i greşeală,
greşeala că îi crede-acum.

Şi-acum ei îl răpeau
şi codrul rămînea-ndîrjit,
căci fiarele urlau de bucuria prăzii
şi cerbii lui gemeau de ameţeala morţii
şi numai el intra tăcînd în luptă,
tăcerea fiindu-i singura putere.

II

Acum sta îngrădit de arme şi-aştepta,
căci, fără libertate ancorat
de un catarg imaginar al infamiei,
cei şase îl batjocoreau neputincioşi.
Neputincioşi deoarece ei înşişi fără libertate
îndeplineau ambiţia pletoasei căpetenii,
aşa cum îi dezlănţuia c-un semn de fluier
sau tot cu-acelaşi semn îi apuca de zgărzi.

Păşunea se-ntindea ca o arenă de granit
din loc în loc oprită de lespezi în ruină,
şi el îşi amintea că parcă mai urcase
pe punţile acestui eşafod :
de două ori l-au zdrumicat pe roată
şi parcă-şi aminteşte-acelaşi vînt
la care se rugase şi mai înainte
să-i stingă tronul roşu-n care l-au înscăunat
de teamă că ştia să lupte, cu ţăranii lui...

De ce să li se-arate-nspăimîntat
acum, cînd toţi ai lui cunosc puterea
şi li se-aud victorioase carele de luptă
acolo-n văile de unde l-au răpit ?
El le ştiuse zăcătorile de arme
şi-a pus le ele semne cunoscute de ai săi,
şi-aceştia, la care este acum prizonier,
pierdură armele şi bătălia-mprăştiaţi.

Acum îl vor distruge şi simte că-l distrug,
şi-l răscolesc cu pluguri de tortură,
şi creşte vînătă durerea ca un rug

cu toate rădăcinile-mplîntate lacom.
Şi poate în curînd cirezile comune
şi turmele hălăduind la iarba săţioasă,
boncăluind pe-aici păşunile,
vor paşte lujerii durerii şi-ai tăcerii.

De-ar şti cîtă putere tînără, de germinaţie,
absoarbe piatra măcinată, de sub el,
şi cîte rînduri de păşune se vor naşte
din sîngele ţăranului acesta,
ar căuta alt soi de moarte...

Dar îl cutreieră cu vechile unelte de tortură
şi ca-ntr-un arbore scobit ei umblă,
de parcă au pierdut ceva acolo,
orbiţi de furie că nu găsesc nimic.
Şi poate că ei caută ceva, într-adevăr :
puterea care l-a întruchipat pe-acest ţăran,
mai iute aşezat la marile schimbări
şi-n alianţele de luptă-n care a purtat
detaşamentele de sate, cu oraşul.

Oare tăcerea lui îi îndîrjeşte într-atît
încît ca-ntr-o legendă nouă-l rup
de braţul drept, dezaripîndu-l ?

Căci braţul drept nu mai era de mult al lui,
de cînd purtase cărţile esenţiale ale luptei,
de cînd înfăptuise semnul unic al partidului.

Altfel de ce nu-l lasă-ntreg şi adăugat
cu toate cîte i le-a luat naturii —
şi ea convinsă greu, învinsă-n foamea ei
şi obligată pîn-la urmă să-l primească
aşa cum a primit toţii fiii de ţărani.

De ce acum, cînd fiarele şi le-a minţit
să nu-l sfîşie prin pădurile ei mari ;
de ce acum, cînd apele şi le-a întors
să nu-l înece-n codrii-ntunecaţi ;
cînd focul şi l-a-ndepărtat de leagănul sărac
şi l-a strunit să nu-i miroasă urmele-n păşuni —
de ce nu-l apără de-aceste-alcătuiri,
mai crîncene ca apa, ca focul şi ca foamea ?

Doar fiarele care-i aşteaptă după stînci
aduse de mirosul sîngelui stîrnit,
pricep cumplita bucurie-a celor şase
pe cînd îi rup picioarele ca pe buşteni.

Ci nimenea nu poate să explice
că paşii aceia s-au înfiorat de dorul aspru
pe care-l ia pămîntul faţă de ţăranul lui
atunci cînd îi visa o altă-nfăţişare —
a holdelor şi-a turmelor comune.

Iar fiindcă-a lăudat frăţia ne-ntinată
care-a cuprins oraşele şi satele
au smuls şi rădăcina vorbelor din el.

Şi parcă rup pămîntul după tuberculi
şi nu ştiu dacă ei nu caută un fruct miraculo
din care s-a născut puterea tuturor ;
pe care, dacă l-ar găsi în el şi l-ar zdrobi,
ei cred că ar întoarce vechile privelişti,
puterea lor pierdută pentru totdeauna.

Ci iată-i în sfîrşit ajunşi la inimă,
acolo unde nu credeau să fi ajuns
ideile prin toate rădăcinile împurpurate.

Acum s-a rupt tăcerea-n care se legase
şi-un hohot tragic arse munţii peste piscuri,
ca un cordon incandescent desfăşurîndu-se.

Dar ceea ce ei se-nvoiseră de la-nceput
înfăptuiau cînd îi scoteau, ca pe o mască,
înfăţişarea cunoscută, de pe chip,
cumplit sluţindu-l cu tortura...

Şi-acum simţeau cum bîntuie curentul muced
al unei lumi a tuturor trădărilor
făcînd un steag barbar din părul mortului —
al omului răpit de ei şi după moarte.

Credeau că bocetele şi pedeapsa munţilor
le-ar fi căzut astfel pe nume şi pe viitor,
trecute pe din două ;
o parte lor, de la-nceput turbaţi
în calea tuturor izvoarelor,
şi-o altă parte mortului

pe care satele-l crescuseră să le-nsoţească
şi să le scoată-n alte timpuri.

Pe undeva, punîndu-şi palmele la ochi,
natura lăcrăma ca o zeiţă albă,
căci se mîndrea cu forţa tînărului ei ţăran
care-şi putuse duce pîn-aici viaţa
cu semeţia răbdătoare-a spiţei lui...

Şi-apoi cînd ei l-au aruncat pe prundul
de piatră usturată-al unei peşteri,
de unde se-nălţa, asemeni fumului de jertfă,
neîncetatul strigăt al durerii,
atunci zeiţa se întunecă şi plînse-n hohote
şi ape mari se desprindeau de cer,
şi-o ploaie vînătă se desfăcu peste podiş...

Încărunţea zeiţa-n toate ramurile codrilor,
şi ploaia flutura din plete albe,
iar pe arena de tortură şi pe munţi
şi peste satele lovite
se răsturnase iarna şi uitarea.

Ci vîntul arunca destoinic trîmbe de zăpadă
pe faţa tînărului său ţăran —
pe care-n fiecare toamnă o-ncercase
şi care-acum fusese ştearsă şi înlocuită
cu faţa unuia ce n-a trăit nicicînd
şi nicăieri n-a fost vreodată aşteptat...

Ci vîntul se grăbea să-i prindă chipul drept
păstrat c-o pojghiţă lucioasă, de polei,
să nu i se mîhnească amintirea şi durerea...

III

De-atuncea vîntul umblă-n munţi neliniştit,
ca o pasăre se-azvîrle între umerii bătrînei
dîndu-i semn să urce după el,
care ştie tainele din lume...

Paşii mamei scapă dungile de piatră
de trei ori schimbaţi de-ncălţămintea neagră,
satelor umblîndu-le cărările,
frunza răsturnînd-o codrilor...
Descheiat la piept aleargă vîntul
nerecunoscînd pe nimeni, nedeosebind,
dezlegîndu-i mamei capetele şalului cărunt,
fumul adăposturilor întorcîndu-l,
focul celor şase întinzîndu-l şi rupîndu-l
ca pe o buruiană roşie crescută peste pietre.

Pe cînd toţi s-au tras ca melcii-n casele de iarnă,
pe cînd focul clatină pereţii peşterilor,
negru zugrăviţi cu cele şase umbre,
numai vîntul şi cu maica umblă lumea lungă.
Vîntul fluierînd pe două guri sticloase, de caval,
maica semănîndu-i numele feciorului cu buzele,
numele pe care-au vrut să-l ponegrească...

Maica umblă ca o pasăre uitată,
neagră ca o umbră, pedepsindu-se,
şi cu lacrimi arse spală numele feciorului
întinat peste ruina caselor prădate,
şi brodat cu sînge pe scrisori de spaimă,
cu venin atins în crîncene mesaje.
Căci se spune în scrisorile acelea

că feciorul i-a ieşit la pradă
şi loveşte satele şi le deşartă.

Nesprijinită trece-n lume şi aude
cum cer oamenii pedeapsă, blestemînd;
braţele-i ca vreascurile codrilor să se usuce,
paşii să-i rămînă nemişcaţi ca lemnele,
numele între tîlhari să i se lase.

Însă ea, prin sate, adunînd feciorii,
le-aminteşte puşca peste care au vegheat
drumul fiarelor la gurile de piatră,
că nu ştie, nu poate feciorul ei
să împrăştie sălaşele, să pustiască,
turmele desperechindu-le şi oamenii,
sîngele cirezilor duioase
pe zăpadă să-l deşerte,
răsturnat să fumege în ape...

Însă lumea se petrece ca-n legende:
cine-o crede se cuprinde de putere
şi acela poate să-şi ridice puşca;
cine o amînă şi-o huleşte
mîinile de ceară şi le pierde
şi pe-acela-l trage puşca la pămînt...

Dar acesta este semnul maicii
după care-şi ştie duşmanii şi fraţii.

De-ar fi pom lipit cu glezna de pămînt,
maica s-ar usca şi-ar putrezi de umilinţă,

nemaidîndu-le răgaz şi umbră mîngîierii ;
dacă-ar fi izvor la turmele-nsetate,
tulbure ar trece maica şi-ar seca
pentru bănuiala mare pedepsindu-i,
pentru răzbunarea fiului pierdut
apărîndu-i numele...

Ci cînd trece podurile fără ape
mi le umple pînă-n zori cu lacrimi,
iar livezile cuprinse de zăpadă
glasul ei le umezeşte crengile
şi le scutură ninsoarea somnoroasă ;
le trezeşte mugurii cu bocetele
pînă înviază lutul în livezi
şi se-aude primăvara pregătindu-se ;

nou belşug de ierburi şi de turme se vesteşte —
poate cea mai mare răzbunare-a ei
că i-au bănuit copilul, că i l-au uitat,
într-un semn de rodnicie-nfăţişîndu-şi
fiu-i care-a fost mai mult al lor...

N-a fost de ajuns că l-a întruchipat,
că, rugîndu-se zeiţei să-l primească,
zi de zi s-a umilit crescîndu-l ;
că, păzindu-l de împotrivirile naturii,
de-ncercările şi de momelile-i de abur,
l-a adus întreg, să fie-al tuturor.

N-a fost de ajuns că lacrimile ei
îl înfăşurară îmbibate-n firele cămăşii —
trebuie să-i plîngă peste numele strivit
să i-l înălbească-n lacrimi...

Ca o pînză de argint e numele lui scump
şi odată-l vor aşterne peste drumuri,
peste piscuri şi pe poduri, îndelung :
ca pe un covor curat şi luminos,
vor intra pe nişte porţi de sărbătoare.

Pîn-atunci ea i-l păzeşte şi i-l poartă
ascunzîndu-şi plînsu-n el, ca-ntr-o năframă.

Căci din bobul lacrimii de maică
dus de tine, doamne, vîntule
arde gheaţa peste apele oprite
şi se-aude primăvara pregătindu-se.

Cînd întîrzie zăpezile cu lupii-n umbră,
maica dă cu puşca după ele
şi se sperie zăpezile şi fug
şi din ploaia focului acela
se ridică mugurii de floare.

Iar cînd bate soarele în pietrele-amorţite
ies feciorii parcă din piatră şi lut,
ca o mare oaste-mpărătească.
Şi-nfăşoară oastea munţii pînă sus
ca un lujer auriu, necruţător.

Dincolo de şirul armelor în vuiet
maica-şi pune paşii-n dungile de piatră
ca pe-o scară albă ridicîndu-se,
regăsindu-şi fiul într-un cuib de piatră
ca pe-un vultur cu aripile căzute.

Şi-o tăcere neînchipuită copleşeşte
ca o lipsă crîncenă de aer,
încît gloanţele din cele şase arme
nu mai pot porni şi-au ruginit deodată.

Şi de-atîta încordare şi tăcere
iarba se aude înţepîndu-le bocancii
şi trecînd prin piepturile celor şase.

Cariatida, Ed. tineretului, 1964.

BĂRBAŢII

Mircea cel Bătrîn îmbrăcat în zale.
Alexandru cel Bun îmbrăcat în zale.
Ştefan cel Mare îmbrăcat în zale.
Mihai Viteazul îmbrăcat în zale.
Ion Vodă cel Cumplit îmbrăcat în zale.
Şi aici, în Oltenia, Tudor Vladimirescu
Primenit şi el cu zale
Peste cămaşa morţii.

Mie-mi vine să mă aşez pe genunchii lor
Şi să-i trag de mustăţi
Şi să-i întreb, de ce sînt toţi
Îmbrăcaţi în zale ?
Şi unde tot pleacă în fiecare dimineaţă
Şi de ce nu mai stau pe-acasă
Să se bărbierească mai des
Că, uite, bărbile lor
Mă zgîrie
Cînd mi-alint de ele sufletul.

Aş vrea să merg şi eu cu voi, le zic,
Să văd măcar lupta de la Rovine,
Dar mă împingeţi blînd la o parte

Şi mă lăsaţi în grija femeilor.
Şi cum caii voştri şi-au tocit pe drumuri
Pînă şi şeile frumoase cu ciucuri,
Luaţi din prima biserică zidită de voi
Biblia legată în piele
Şi-o puneţi pe ei cu literele în jos
Să se umple de sudoarea şi de sîngele
Acestor locuri.

De multe ori vă întoarceţi victorioşi,
Şi eu mă joc cu steagurile năvălitorilor
Făcînd din ele corăbioare
Şi dîndu-le drumul pe apa Dunării.
De multe ori nu vă mai întîlnesc
Şi-atunci mă mir cum poate să nu se mai întoarcă
Un om care are nevastă şi munţi şi copii.

Brîncovene Constantine,
De ce-ţi taie turcii capul
De cinci ori la rînd,
O dată pentru fiecare copil al tău
Şi o dată pentru tine ?

Sultanul are în palat
Un coş de hîrtii pentru capetele domnilor români
Care niciodată nu se nimeresc supuse.
Dar uite, trunchiul de pe care a fost retezată
Mîndria ta de ghiaur
A rămas în picioare,
Ca un stîlp de pridvor românesc înstrăinat
La Istambul.

Dar ce tot răsfoiesc eu cartea asta cu poze ?
Mai bine mă uit în sus,
Fiindcă cerul nostru e zugrăvit,
Ca Voroneţul,
Cu toată istoria românilor.
Deasupra Posadei e lupta de la Posada.
Deasupra Podului Înalt
E lupta de la Podul Înalt.
Deasupra Călugărenilor
E lupta de la Călugăreni.

Sînt bătălii pe toţi pereţii,
Şi în firide şi ocniţe,
Pe stele e chipul încruntat al bărbaţilor de demult.
Iar sus, în turla neagră,
Stă Decebal pe nori de otravă,
Bînd otravă,
Şi otrava prelingîndu-se de pe mustăţile lui.

Poeme, E.P.L., 1965.

BALADA VĂMILOR

1

Să nu te sperii — mi-ai spus —
Zeul e culoarea frunzelor vechi,
Apare la vama de apus,
Are
Plisc de pasăre cîntătoare,
Gemete închise-n auz
Şi ochiul deschis ca de mort.
E însoţit de căprioare
Şi cerbi
Înaintînd regeşte-n perechi
Cununate cu inele veştede de ierbi —
El te va duce pînă la vama de nord.

2

Acolo te-aşteaptă
Zeul bătrîn —
Din orbita lui dreaptă
Norii se scurg,
Din orbita lui stîngă
Se face amurg,
E chircit şi e spîn,
Are gura nătîngă,

Cloceşte ouă de şerpi la subţiori,
Pe umeri îi cresc pene de ciori,
La coate aripi de peşte,
El croncăne rar, răguşit —
Glasul lui te-nsoţeşte
Pînă la vama de răsărit,

3

De unde
Trebuie să te conducă un copil
Care se-ascunde,
E zeu, dar nu vrea să recunoască,
Se face cînd ciocîrlie,
Cînd broască,
Îşi atîrnă bărbi de păpădie,
Aripi flutureşti,
Coarne de crengi,
Cocoaşe de melci ;
Poţi să-l ghiceşti
Doar
După şirul amar
De cocori
Care-l urmează,
După firava rază
Încîrceiată deasupra lui
De trei ori,
După tremurul frunzei de dud,
Mai pripit.
Lasă-te hăituit — mi-ai şoptit —
Pînă la vama de sud.

4

Dar nu te trezi — mi-ai strigat —
Acolo te-aşteaptă stăpîna
Întregului regat.
Îţi va trece peste ochi mîna,
Să nu-ţi fie frică,
Să crezi —
Ea este zîna
Cu glas ascuţit de păun,
Cu miros de căpşună,
Cu fustele din foi de mătrăgună,
Cu buzele verzi,
Cu părul de apă aiuritoare
Spre mare ;
Păsările îi trec prin corp,
Peştii prin plete —
Nu te trezi ! —
Şopîrlele-şi leapădă pieile bete,
Soarele stă în palma ei orb
Şi nu face zi.
Numai luna de fiere
Picură de sus
Peste noi...

5

Dacă ai putere
Să visezi că adormi — mi-ai mai spus —
Poţi să te întorci înapoi
Prin vama de-apus.

Luceafărul, 26 mai 1973.

Dumitru M. Ion (1948)

VIAŢA E VIS

Baladă

Vînătorul trecea pe colina orbită de somn —
Îl mîngîia din aer aureola.
Cîinele se opri pe cărare şi privi în văzduh :
Cîinii văd şi ziua şi noaptea văzduhul.

Cîinele lătră şi văzduhul înmărmuri —
Veneau din vale murmure ca oile pe cărare — :
'Aruncă-ţi viaţa-n prăpăstii, lasă-ţi trupul prînzit
De jivinele care mor de plăcere sorbind vinul din
sînge.

Vînătorul îşi luă de pe cap aureola
Cum ai lua pălăria de fetru să-i mîngîi streşinile
moi —

Şezînd în iarbă aureola vorbea :
De-acum teme-te, hai, începi să te temi,
vînătorule.

Aş vrea să te mănînc, şopti cîinele înţelept
Prin dulcele-ntuneric către vînător —

Aş vrea să te rogi fiindcă sigur am să te
mănînc :
Priveşte-mă cum urlu, necredincios, la tine.

Din suflet îi sări vînătorului pe mînă un şoim :
Aş vrea să te privesc o clipă în inima ochilor ;
Clonţul meu aşteaptă să sape labyrint în carnea-ţi
de piatră —
Hai, priveşte-mă cum bat din aripi, cum te
înconjur cu adiere.

Vînătorul aştepta stelele să meargă în ceruri ;
Norii veneau pe colină-n caleşti, săreau prin
ierburi,
Plîngeau : am vrea să te spălăm de păcatele
toate
Mai înainte de a te sorbi cineva ; de mult ne
cunoşti —
Înainte de moarte hai, mîngîie-ne hainele lungi.

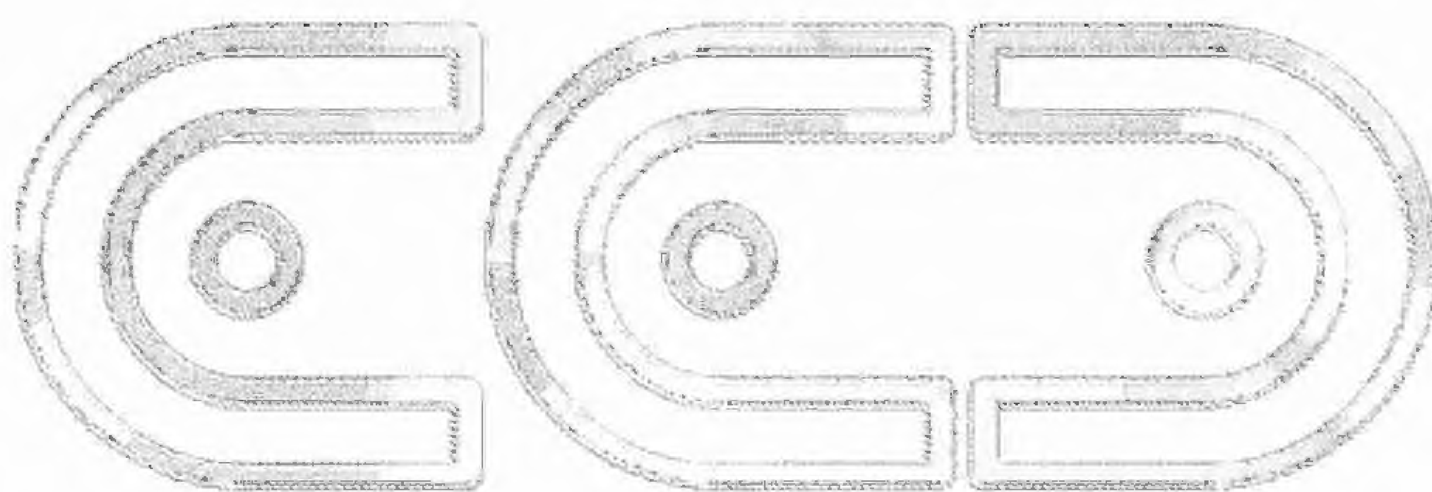
Am vrea să te ascundem, plîngeau foşnetele ierbii,
Să-ţi biciuiesc sufletul, surîdea mesteacănul
blînd,
Am vrea să ne prefacem că prînzim un bun
călător : rîdeau jivinele.
Vînătorul îşi luase aureola în braţe ; ah, simţea
pe-aproape virtutea :
El îşi înnodă la gît aureola : ce mult o iubea !

Fals tratat de vînătoare, Ed. Eminescu,
1973, p. 106—107.

INDICE DE AUTORI

SUMAR

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

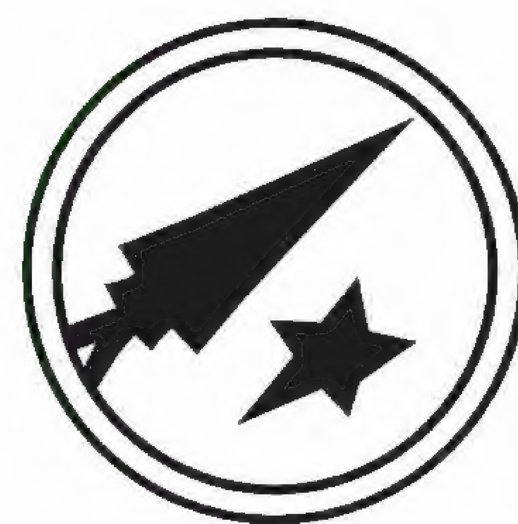

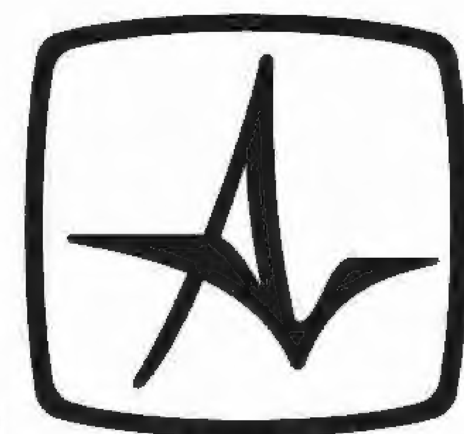

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

